

שיח שרפי קודש ב

שיחות וסיפורים מרבינו הקדוש זיע"א • ב-א • ב-ב • ב-ג • ב-ד • ב-ה • ב-ו • ב-ז • ב-ח • ב-ט • ב-י • ב-יא • ב-יב • ב-יג • ב-יד • ב-טו • ב-טז • ב-יז • ב-יח • ב-יט • ב-כ • ב-כא • ב-כב • ב-כג • ב-כד • ב-כה • ב-כו • ב-כז • ב-כח • ב-כט • ב-ל • ב-לא • א-קסט • ב-לב • ב-לג • ב-לד • ב-לה • ב-לו • ב-לז • ב-לח • ב-לט • ב-מ • ב-מא • ב-מב • ב-מג • ב-מד • ב-מה • ב-מו • ב-מז • ב-מח • ב-מט • ב-נ • ב-נא • ב-נב • ב-נג • ב-נד • ד-שפט • ב-נה • ב-נו • ב-נז • ב-נח • ב-נט • ב-ס • ב-סא • ב-סב • ב-סג • ב-סד • ב-סה • ב-סו • ב-סז • ב-סח • ב-סט • ב-ע • ב-עא • ב-עב • ב-עג • ג-רא • ב-עד • ב-עה • ב-עו • ב-עז • ב-עת • ב-עט • ג-רלא • ב-פ • ד-תקיג • ג-סח • ב-פא • ב-קפה • ב-פב • ב-פג • ב-פד • ב-פה • ב-פו • ב-פז • ב-פח • ב-פט • ב-צ • ב-צא • ב-צב • ב-תקיד • ב-צג • ב-צד • ב-צה • ב-צו • ב-תרי • ב-צז • ב-צח • ב-צט • ב-ק • ב-קא • ב-קב • ב-קיג • ב-קד • ב-קה • ב-קו • ב-קז • ב-קח • ב-קט • ב-קי • ב-קיא • ב-קיב • ב-קיד • ג-תרד • ב-קטו • ב-קטז • ב-קיו • ב-קית • ב-קיס • ב-קכ • ג-תרמו • ב-קכא • ב-קכב • ב-קכג • ב-קכד • ב-קכה • ב-קכו • ב-קכז • א-שכה • א-שכו • ב-קכח • ב-קכט • ב-קכז • ב-קל • ב-קלא • ב-קלב • ב-קלג • ב-קלד • ב-קלה • ב-קלו • ב-רפא • ב-קלח • ב-קלט • א-קסה • ב-קמ • ב-עז • ג-רכט • ג-תל • ב-קמא • ב-קמב • ב-קמג • ב-קמד • ב-קמה • ב-קמו • ב-קמוז • ב-קמח • ב-קמט • ב-קנ • ב-קנא • ב-קנב • ב-קנג • ב-קנד • ב-קנה • ב-קנו • ב-קנו • ב-קנז • ב-קנח • ב-קנט • ב-קס • ב-קסא • ב-קסב • ב-קסג • ב-קסד • ב-קסט • ב-קע • ב-קעד • א-תקצג • ב-קעז • ב-קעח • ב-קעט • ב-קפ • ב-קפא • ב-קפב • ב-קפג • ב-קפד • ב-קפה • ב-קפו • ב-קפז • א-שלג • א-שלד • ב-קפת • ב-קפט • ב-קצ • ב-קצא • ב-קצב • ב-קצג • ב-קצה • ב-קצו • ב-קצז • ב-קצח • ב-קצט • ב-ר • ב-רא • ב-רב • ב-רג • ב-רד • ב-רה • ב-רו • ב-רז • ב-רח • ב-רט • ב-רי • ב-ריא • ב-רבי • א-תקכט • ד-לב • ב-ריג • ב-ריז • ב-רטו • ב-רטז • ב-ריז • ג-תקמו • ב-ריח • ב-ריט • ב-רכ • ב-רכא • ב-רכב • ה-סח • ה-קמד • ב-רכג • ב-רכד • ב-רכה • ב-רכו • ב-רכז • ב-רכח • ב-רכט • ב-רל • ב-רלא • ב-רלב • ב-רלג • ב-רלד • ב-רלה • ב-רלו • ב-רלז • ב-רלח • ב-רלט • ב-רמ • ב-רמא • ב-רמב • ב-רמג • ב-רמד • ב-רמה • ב-רמו • ב-רמוז • ב-רמח • ב-רמט • ב-רנ • ב-רנא • ב-רנב • ב-רנג • ב-רנד • ה-נג • ה-תפה • ב-רנה • ב-רנו • ב-רנו • ב-רנז • ב-רנח • ב-רנט • ב-רס • ב-רסא • ב-רסב • ב-רסג • ב-רסד • ב-רסו • ב-רסז • ב-רסח • ב-רסט • ב-ער • ב-רעא • ב-ערב • ב-רעג • ב-רעד • ב-ערה • ב-רעו • ב-רעז • ב-רעח • ב-רעט • ב-רפ • ב-רפא • ב-קלו • ב-רפב • ב-רפג • ב-רפד • ב-רפה • ב-רפו • ב-רפז • ב-רפח • ב-רפט • ב-רצ • ב-רצא • ב-רצב • ב-רצג • ב-רצד • ב-רצה • ב-רצו • ב-רצז • ב-רחצ • ב-רצט • ב-ש • ה-תפג • ב-שא • א-ריח • א-רעט • ב-שב • ב-שג • ב-דש • ב-שה • ב-שו • ג-תרט • ד-רסד • ה-שצח • ה-תעו • ב-שוז • ב-שח • ב-שט • ב-שי • ב-שיא • ב-שיב • ב-שיג • ב-שיד • ב-שטו • ב-שטז • ב-שיז • ב-שיח • ב-שיט • ב-שכ • ב-שכא • ב-שכב • ב-שכג • ב-שכד • ב-שכה • ב-שכו • ב-שכז • ב-שכח • ב-שכט • ב-של • ב-שלא • ג-קא • ב-שלב • ב-שלג • ב-שלד • ב-שלה • ב-תקלט • ב-תקעא • ב-תרלב • א-תרצא

שיח שרפי קודש חלק שני

שיחות וסיפורים מרבינו הקדוש זיע"א

ב-א

ב-ב

ב-ג

ב-ד

ב-ה

ב-ו

ב-ז

ב-ח

ב-ט

ב-י

ב-יא

ב-יב

ב-יג

ב-יד

ב-טו

ב-טז

ב-יז

ב-יח

ב-יט

ב-כ

ב-כא

ב-כב

ב-כג

ב-כד

ב-כה

ב-כו

ב-כז

ב-כח

ב-כט

ב-ל

ב-לא

א-קסט

ב-לב

ב-לג

ב-לד

ב-לה

ב-לו

ב-לז

ב-לח

ב-לט

ב-מ

ב-מא

ב-מב

ב-מג

ב-מד

ב-מה

ב-מו

ב-מז

ב-מח

ב-מט

ב-נ

ב-נא

ב-נב

ב-נג

ב-נד

ד-שפט

ב-נה

ב-נו

ב-נז

ב-נח

ב-נט

ב-ס

ב-סא

ב-סב

ב-סג

ב-סד

ב-סה

ב-סו

ב-סז

ב-סח

ב-סט

ב-ע

ב-עא

ב-עב

ב-עג

ג-רא

ב-עד

ב-עה

ב-עו

ב-עז

ב-עח

ב-עט

ג-רלא

ב-פ

ד-תקיג

ג-סח

ב-פא

ב-קפה

ב-פב

ב-פג

ב-פד

ב-פה

ב-פו

ב-פז

ב-פח

ב-פט

ב-צ

ב-צא

ב-צב

ב-תקיד

ב-צג

ב-צד

ב-צה

ב-צו

ב-תרי

ב-צז

ב-צח

ב-צט

ב-ק

ב-קא

ב-קב

ב-קג

ב-קד

ב-קה

ב-קו

ב-קז

ב-קח

ב-קט

ב-קי

ב-קיא

ב-קיב

ב-קיג

ג-תרד

ב-קיד

ב-קטו

ב-קטז

ב-קיז

ב-קיח

ב-קיט

ב-קכ

ב-תרמו

ב-קכא

ב-קכב

ב-קכג

ב-קכד

ב-קכה

ב-קכו

ב-קכז

א-שכה

א-שכו

ב-קכח

ב-קכט

ב-קכט

ב-קל

ב-קלא

ב-קלב

ב-קלג

ב-קלד

ב-קלה

ב-קלז

ב-רפא

ב-קלח

ב-קלט

א-קסה

ב-קמ

ב-עז

ג-רכט

ג-תל

ב-קמא

ב-קמב

ב-קמג

ב-קמד

ב-קמה

ב-קמו

ב-קמז

ב-קמח

ב-קמט

ב-קנ

ב-קנא

ב-קנב

ב-קנג

ב-קנד

ב-קנה

ב-קנו

ב-קנז

ב-קנח

ב-קנט

ב-קס

ב-קסא

ב-קסב

ב-קסג

ב-קסד

ב-קסט

ב-קע

ב-קעד

א-תקצג

ב-קעז

ב-קעח

ב-קעט

ב-קפ

ב-קפא

ב-קפב

ב-קפג

ב-קפד

ב-קפה

ב-קפו

ב-קפז

א-שלג

א-שלד

ב-קפח

ב-קפט

ב-קצ

ב-קצא

ב-קצב

ב-קצג

ב-קצה

ב-קצו

ב-קצז

ב-קצח

ב-קצט

ב-ר

ב-רא

ב-רב

ב-רג

ב-רד

ב-רה

ב-רו

ב-רז

ב-רת

ב-רט

ב-רי

ב-ריא

ב-רבי

א-תקכט

ד-לב

ב-ריג

ב-ריד

ב-רטו

ב-רטז

ב-ריז

ג-תקמז

ב-ריח

ב-ריט

ב-רכ

ב-רכא

ב-רכב

ה - סח

ה-קמד

ב-רכג

ב-רכד

ב-רכה

ב-רכו

ב-רכז

ב-רכח

ב-רכט

ב-רל

ב-רלא

ב-רלב

ב-רלג

ב-רלד

ב-רלה

ב-רלו

ב-רלז

ב-רלח

ב-רלט

ב-רמ

ב-רמא

ב-רמב

ב-רמג

ב-רמד

ב-רמה

ב-רמו

ב-רמז

ב-רמח

ב-רמט

ב-רנ

ב-רנא

ב-רנב

ב-רנג

ב-רנד

ה - נג

ה- תפה

ב-רנה

ב-רנו

ב-רנז

ב-רנח

ב-רנט

ב-רס

ב-רסא

ב-רסב

ב-רסג

ב-רסד

ב-רסו

ב-רסז

ב-רסח

ב-רסט

ב-ער

ב-רעא

ב-ערב

ב-רעג

ב-רעד

ב-ערה

ב-רעו

ב-רעז

ב-רעח

ב-רעט

ב-רפ

ב-רפא

ב-קלז

ב-רפב

ב-רפג

ב-רפד

ב-רפה

ב-רפו

ב-רפז

ב-רפח

ב-רפט

ב-רצ

ב-רצא

ב-רצב

ב-רצג

ב-רצד

ב-רצה

ב-רצו

ב-רצז

ב-רחצ

ב-רצט

ב-ש

ה - תפג

ב-שא

א-ריח

א-רעט

ב-שב

ב-שג

ב-דש

ב-שה

ב-שו

ג-תרט

ד-רסד

ה-שצח

ה-תעו

ב-שז

ב-שח

ב-שט

ב-שי

ב-שיא

ב-שיב

ב-שיג

ב-שיד

ב-שטו

ב-שטז

ב-שיז

ב-שיח

ב-שיט

ב-שכ

ב-שכא

ב-שכב

ב-שכג

ב-שכד

ב-שכה

ב-שכו

ב-שכז

ב-שכח

ב-שכט

ב-של

ב-שלא

ג-קא

ב-שלב

ב-שלג

ב-שלד

ב-שלה

ב-תקלט

ב-תקעא

ב-תרלב

א-תרצא

שיח שרפי קודש חלק שני

שיחות וסיפורים מרבינו הקדוש זיע"א

ב-א

רַבֵּנוּ אָמַר, כְּשֶׁאָדָם נוֹפֵל וְשׁוֹקֵעַ לְתוֹךְ בּוֹץ וְטֵיט אָסוּר לוֹ לְהִתְמַהֵמֵה וְלִשְׁהוֹת שָׁם, רַק רָגַל בַּחוּץ רָגַל בַּפְּנִים, רָגַל בַּחוּץ רָגַל בַּפְּנִים, וְכַךְ הָרָגַל הָאֲחֵרוֹנָה כְּבָר תִּהְיֶה בַּחוּץ, "אִזּוּ מִפְּאֵלֵט אֵין בְּלֶאֱטָע טָאָר מְעַן דָּאָרְט נִישֶׁט בְּלִיבֵן, נָאָר אֵ פּוֹס אַרִיין אֵ פּוֹס אַרִיין אֵ פּוֹס אַרִיין, אֵ פּוֹס אַרִיין אֵ פּוֹס אַרִיין, אֵ פּוֹס אַרִיין אֵ פּוֹס אַרִיין, אֵ פּוֹס אַרִיין אֵ פּוֹס אַרִיין. וְאַנְ"שׁ הָיוּ מְסַמְיָכִים לָזֶה אֵת הַפְּסוּק "טְבַעְתִּי בֵּין מְצוּלָה" וְאַף עַל פִּי כֵן "וְאֵין מְעַמָּד", שְׂאִינִי נִשְׂאָר בְּזֶה הַמְּעַמָּד שְׂבִיין מְצוּלָה.

ב-ב

רַבֵּנוּ אָמַר : בְּעֵת שֶׁמִּתְחִיל הָאָדָם לְהִתְבוּדָד לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ וּלְבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ עַל צָרָתוֹ, יִתֵּן לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ תּוֹדָה עַל כָּל חֲסָדָיו שֶׁגִּמַּל עִמּוֹ וְאַחַר כֵּן יִתְחִיל לְבִקֵּשׁ עַל צָרָתוֹ, כִּי כְּשֶׁמִּתְחִיל לְהִתְבוּדָד וּמִבִּקֵּשׁ רַק עַל צָרָתוֹ וְחֲסָרוֹנוֹתָיו, אֹמֵר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ "וְכִי אֵין לָךְ כְּלוּם עַל מַה לְהוֹדוֹת לִי", "הָאִסְט מִיר גָּאָר גֵּיִשְׁט וְנֹאִס צו דִּיאַנקְעֵן".

ב-ג

כְּיָדוּעַ הַזֶּהִיר רַבֵּנוּ מְאֹד לְבָלֵי לַעֲשׂוֹן בְּמִקְטָרֵת, וְאָמַר : "וְכִי חָסַר תַּאֲזוּת עַד שֶׁצָּרִיכִים גַּם תַּאֲזוּה זֵו", "ס'אִיז קְאָרְג תַּאֲזוּת וְנֹאִס מִ'דִּיאַרְף דִּי תַּאֲזוּה אוֹיף".

ב-ד

כְּשֶׁדָּבַר רַבֵּנוּ עִם רַבֵּי יוֹדֵל מִהֲנַהֲגָה זֵו שֶׁצָּנֶה שְׁלֹא לַעֲשׂוֹן מִקְטָרֵת וּלְהָרִיחַ טַבֵּק, אָמַר לוֹ "לְפַעֲמִים עַל יְדֵי שְׂרָגִילִים בְּזָה יְכוּלִים לְבוֹא לִיְדֵי אִיסוּר יְחִיד חֵס וְשָׁלוֹם, כִּי לְפַעֲמִים כְּשֶׁאֵין לְהָרְגִיל בְּזָה אֶת הַטִּיטוֹן וְהַטַּבֵּק בְּבוֹקֵר כְּשֶׁקָּם מִשְׁנָתוֹ, יִלָּךְ לְפָנָיו הַתַּפְּלָה לְבֵית חֲבֵרוֹ לְשֹׂאוֹל מִמֶּנּוּ מְעַט טִיטוֹן וְטַבֵּק, וְחֲבֵרוֹ לֹא יִהְיֶה בְּבֵיתוֹ וְעַל יְדֵי זֵה יְכוּל לְבוֹא חֵס וְשָׁלוֹם לִיְדֵי אִיסוּר יְחִיד".

ב-ה

אמר, הייתי רוצה להנהיג מנהג בעולם: "היום אירוסין ולמחרת החפה, ואת ההכנות לחתונה יכינו לפני האירוסין", "איך האב גיוואלט אריין פירן ביי די וועלט היינט תנאים מארגן חפה, איי צוגרייטן? זאל מען פריער צוגרייטן".

ב-ו

רבנו אמר: "לפעמים כשלא רוצים לסבול מעט סובלים הרבה", "אמאל אז מען וויל נישט לידן א ביסל לידט מען א סאך".

ב-ז

כשדבר פעם רבנו ממעלת בני ישראל, אמר: מה היו כיום בני ישראל לולא זאת שיצאו ממצרים היו הם צוענים נודים, "וואס וואלטן אידן גיווען ווען זיי גייען נישט ארויס פון מצרים וואלטן זיי גיווען ציגאנערס".

ב-ח

אמר רבנו: "אין אנו אוהזים מהרופאים ורפואותיהם, אולם כשכבר הולכים לרופא שילכו לרופא הגדול ביותר", "מיר האלטן נישט פון דאקטורים אבער אז מען גייט, זאל מען נעמען דעם גרעסטן".

ב-ט

רַבֵּנוּ אָמַר פֶּעַם לְעֵנָן הָרוֹפְאִים וְהַרְפוּאוֹת, "הַחוּלְאֵת נִשְׁאֶרֶת חוּלְאֵת - גַּם אַחֲרֵי הַטְּפוּל בְּרוֹפֵא וְהַרְפוּאוֹת - וְהֵם רַק מְרַפְאִים כְּמוֹ "לֹא טָעָה". דְּהֵיִינוּ: כְּמוֹ טְלַאי, שֶׁתּוֹפְרִים חֲתִיכֶת בְּגָד עַל הַחוּר שֶׁנַּעֲשֶׂה בְּבָגֵד, "דָּאֵס חוּלְאֵת בְּלֵיבֵט חוּלְאֵת נָאֵר מִלֵּיגֵט אֶלֶטָע".

ב-י

אָמַר: "זֶה שֶׁהָאָדָם אוֹכֵל מִמָּה שֶׁאַחֲרָיו וְלֹא מִהֲמִנְחָה וְהַמְגִשׁ לְפָנָיו, זֶהוּ הַנִּקְרָא "תַּאֲוֹת אֲכִילָה". כִּי צָרִיךְ הָאָדָם לֶאֱכֹל בְּמַתִּינּוּת וּבְנַחַת מִהֲמִנְחָה קְרוֹב וְסָמוּךְ לֹו."

ב-יא

הַקִּפִּיד שֶׁיִּקְרָאוּ שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגוּם בְּעֶרֶב שֶׁבֶת דְּוָקָא.

ב-יב

רַבֵּנוּ אָמַר: לְבַרֵּר וּלְדַקְדֵּק בְּאוֹכֵל, מַה טוֹב וְטָעִים וּמַה לֹא, זֶה נִקְרָא תַּאֲוֹת אֲכִילָה "פְּרִיבְעַנְדִּיוּעַן אִין עֶסִין אִיז תַּאֲוֹת אֲכִילָה".

ב-יג

אמר: לשמיעת בדיחות נצרכים שלשה תנאים: א. להזהר מבלי לפגוע בכבוד השני. ב. לבלי לדבר ניבול-פה. ג. לא להתכונן לכבוד עצמו. והפטיר: כעת כבר יכולים הנכם להתבדח. "נישט טרעפען יענעם, נישט רעדן ניבול-פה, נישט מיינען זיך – היינט זאגט ווערטלאך".

ב-יד

אמר פעם רבנו: מדוע אין אתם מקרבים את נשותיכם ועושים גם אותם לחסידות? "פאר וואס מאכט איר נישט אייערע ווייבער קיין חסידות?" כי אז נקל לו לאיש להתנהג בדרך החסידות והיראה כדבעי.

ב-טו

אמר רבנו: איני רוצה שוחט מאנשי, אולם אם שוחט, שלפחות יהיה מאנשי, "איך וויל נישט א שוחט פון מיינע לייט אבער וואו א שוחט זאל ער חאטש זיין פון מיינע לייט".

ב-טז

אָמַר: "לֹא אֵיכָפֶת לִי שְׁתַּדְּבְרוּ וְתִשְׁיַחוּ מִמֶּנִּי, וְשֶׁהֲשֵׁנִי יִבְרַךְ בְּכֹנֶה שְׂיִתְפַּלֵּל בְּכֹנֶה וְכָל זֶה יִהְיֶה בְּכַחֲי. וְהִלָּה לֹא יָדַע שְׂזָה בָּא מִכַּחֲי". וְהִינּוּ כְּאוֹמֵר שְׂיִדְּבְרוּ וְיִשְׁיַחוּ בְּדַרְכֵי עֲבוֹדַת ה' עַל פִּי דַרְכֵי רַבְּנוּ וְיַעֲוֹרוּ אֶת הַשְּׁנִי וְלֹא יִגְלוּ לוֹ שְׁהַדְּבוּרִים הֵם מִתּוֹרוֹת רַבְּנוּ, כְּשֶׁרוֹאִים שְׁהִלָּה לֹא יִקְבֵּל הַדְּבָרִים כְּשִׂידַע מִי אָמְרָם, "מִיר הָאֲרֵט נִישֶׁט מָעַן זָאל רַעְדֵן פֿון מִיר מָעַן זָאל שְׁמוּעֶסֶן פֿון מִיר, עַר זָאל בְּעֵנְטֶשֶׁן עֶרְנֶסֶט, דָּאוּוֹנֶען עֶרְנֶסֶט, ס'זָאל זַיִן פֿון מִיין כַּח אֹן עַר וועט נִישֶׁט ווִיסֵן אַז ס'איז פֿון מִיין כַּח". וְהִיָּה אוֹמֵר עַל זֶה רַבִּי יִשְׂרָאֵל טְרַהוּיֶצֶר זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה אָף עַל פִּי שְׁאִמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכָרוֹנָם לְבָרְכָה "כָּל הָאוֹמֵר דְּבַר בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ מִבֵּיא גְאֻלָּה לְעוֹלָם" זֶה דְּוִקָא שְׁגָם בְּדְבוּרֵי מִבֵּיא גְאֻלָּה לְעוֹלָם, מַה שְׁאִין כֵּן אִם יֹאמֵר אוֹתָם הַדְּבָרִים בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ לֹא יֵאבֵה הַשׁוֹמֵעַ לְשׁוֹמְעִים, אַזִּי אֲדַרְבָּא צְרִיךְ לְהַעֲלִים אֶת מְקוֹרָם כְּדְבָרֵי רַבְּנוּ הַנִּ"ל, וּבְזֶה יִגָּאֵל אֶת הַדְּבוּרִים.

ב-יז

רַבְּנוּ אָמַר: בְּכָל פַּעַם שְׁנֵזְכָרִים בֵּי, נַעֲשִׂים כְּקָטָן שְׁנוֹלָד מִחֲדָשׁ. "וְוַעַן מִידְעַרְמָאֲנֵט זִיךְ אִין מִיר אִיז מָעַן כְּקָטָן שְׁנוֹלָד".

ב-יח

מִסְפָּרִים שְׁפַעִם נִכְנָס אָחַד לְרַבְּנוּ וְאָמַר עָלָיו רַבְּנוּ שְׁהָאִישׁ הַזֶּה כְּבָר שְׂכַב בְּכַעֲשָׂרָה בְּתֵי קְבָרוֹת לְרֹב הַגְּלָגוּלִים שְׁנַעֲנַשׁ בְּהֵם.

ב-יט

ספר רבי נפתלי, שבשבת הראשונה שהיה אצל רבנו ושמע ממנו את הנגון של "אמר בשבחין", התלהב בדבקות נוראה כל-כך, עד שקשר את ראשו במטפחת, כי חשש שמרב ההתלהבות שיקדח בתוכו, יפגע מוחו, חס ושלום.

ב-כ

אמר: "עוד יהיה למשיח עבודה גדולה מאד להכניס באנשי-העולם תפלת שמונה-עשרה נקיה ממחשבות-זרות" - "משיח וועט נאך האבן א גרויסע עבודה אריין ברענגן אין דער וועלט א ריינע שמונה-עשרה".

ב-כא

יש אומרים ששם משפחתו של רבנו היה "הורדענקע", ולא ידוע אם נקרא על שם העיר הורדענקע אם לא; באומאן היה נמצא נוסח התנאים של רבנו מזיווגו השני והיה כתוב בו: רבי נחמן בן שמחה ותו לא.

ב-כב

פעם, כשבא בחור לרבנו שהתקרב מקרוב, אמר לו רבנו: עכשו אין לי מה לומר לך; לך והתחתו! ואחר-כך תשוב אלי.

ב-כז

אָמַר רַבֵּנּוּ, כְּבֵר הַשְּׂגָחָתִי וְדַאֲגָתִי לְהוֹצֵאוֹת הַנְּסִיעָה שֶׁל אֲנִי"ש, הַבָּאִים אֵלַי לְרֵאש־הַשָּׁנָה, וְגַם עַל הוֹצֵאוֹת הַנְּסִיעָה חֲזָרָה, "אֵיךְ הָאֵב שׁוֹיֵן אוֹיֶסְגִּיקוֹקֵט אוֹיֶף מֵיִינֶע מְעֵנְטֶשֶׁן וְוַאֶס קוֹמְעֵן צוּ מִיר אוֹיֶף רֵאש־הַשָּׁנָה אִין אוֹיֶף צוֹרִיק אוֹיֶף" .

ב-כח

אָמַר רַבֵּנּוּ: עֲבוּרֵי עוֹד אֶף אָחַד לֹא הִפְסִיד, "צוּ מִיר הָאֵט נָאֵךְ קֵיִינֶער נִישֵׁט דְּעַרְלִיגִט".

ב-כט

אָמַר: "הֵיִיתִי רוֹצֵה לְהִנְהִיג בְּעוֹלָם שְׁבִיּוֹם הַבֵּר-מְצוּהַ יְנִיחַ הַבֵּר-מְצוּהַ שְׁנֵי זוּגוֹת תְּפִלִּין רִש"י וְרַבֵּינוּ-תַּם". "אֵיךְ וְוַאֶלְט גִּיּוּוַאֶלְט אַרִיִין בְּרַעֲנֶנְעֵן אַז מִיּוֹעֶרְט בַּר מְצוּהַ זָאל מְעַן לֵיִיגן בַּאֶלְד צְווי פֶּאָר תְּפִלִּין".

ב-ל

אמר רבנו: "רוצה אני שהבחור הבר מצוה יניח התפילין ביום הבר-מצוה לא קודם".

ב-לא

אמר רבנו: "אם הצדיקים היו שלמים בדעתם עמי, הייתי מבטל לגמרי את הגזרות, שגזרו על ישראל" היינו: הגזרות של לקיחת בני-ישראל לצבא, ועוד שאר גזרות רעות", "אויב די צדיקים זאלן האלטן מיט מיר, וואלט איך מבטל גיווען אין גאנצן די פונקטן נאר איך האב דאס אפ גישטופט אויף עטליכע און צוואנציג יאר".

א-קסט

שמעתי מרבנו ז"ל שאמר כשאחד יש לו צער ומקבל אותו ואומר שהוא טוב, אומר לו השם יתברך: זה טוב? אני עוד אראך מהו טוב. – "אט דאס איז גוט איך וועל דיר ווייזן וואס גיט איז". (שם מו.)

ב-לב

אמר: "כשאחד פוגש בחברו ושואלו הלה לשלמו ואומר לו, לא טוב - אומר השם יתברך: "זה לא טוב?! עוד אראך מהו לא טוב..." ובאים עליו רעות רבות, רחמנא-ליצלן. אולם, כשפוגשו חברו ושואלו לשלמו ועונה לו בשמחה: "טוב, ברוך-השם" ! אף-על-פי שבאמת אין טוב לו אומר

השם יתברך: "זה נקרא טוב! עוד אראך מהו טוב..." ! (וע"ע לעיל בח"א, סעיף

ב-לג

קשדברו פעם לפני רבנו מרבי אברהם בן המגיד, המכנה בפי העולם "המלאך", אמר רבנו: "אדם, גדול הוא ממלאך"!.

ב-לד

אמר רבנו: "צריך האדם להשמר, שהקטנות והשפלות שלו לא תכסה על גדלותו האמתית, כי לפעמים האדם משפיל ושובר את רוחו בקרבו יותר מדי ושוכח, שיש לו עדין מעלות רבות ונפלאות". "דיין קלייניקייט זאל נישט פאר שטעלן דיין גרויסקייט".

ב-לה

הקפיד רבנו, שלא יבנה שום בר-ישראל לעצמו בית חדש בחוץ-לארץ; וכן נהגו אנ"ש, שלא בנו לעצמם בית חדש בחוץ-לארץ, כי איש ישראל צריך תמיד לקוות לביאת הגואל, ועל-כן אין נכון שיקבע ויבנה לעצמו בית בחוץ-לארץ. ופעם, כשראה רבי אברהם בן רבי נחמן זכרונו-לברכה את רבי ישראל באפריניצער זכרונו-לברכה מביא לבנים כדי לבנות לעצמו דירה חדשה, אמר לו: "אחד היה אברהם בערניו, (נכד רבנו), ששמע לאבי רבי נחמן מטולטשין זכרונו-לברכה, שלא לבנות דירה חדשה בחוץ לארץ". כששמע זאת רבי ישראל, הפסיק גם הוא את הבניה.

ב-לו

אמר רבנו בלשון שאלה: "מה טעם יש בדבר, שלכן הנולד ממתינים לנתינת שמו שמונה ימים, ולבת לא?" ולא סיים.

ב-לז

פעם, כשדברו לפני רבנו מענין מצה שמורה, והיתה מנחת על השלחן מצה שאינה שמורה, נגע רבנו במצה ואמר: מצה, שאינה שמורה, וחזר ונגע בגופו ואמר: "שמירת הברית", וחזר ונגע במצה ואמר "זהו מצה שמורה", "מצה" - "שמירת הברית" איז "מצה שמורה". רבנו היה נוהג לאכל רק מצה שמורה. (וע"ע לקמן סעיף נא). (צריך להיות: שרביז"ל אמר שמצה עם שמירת הברית זהו מצה שמורה).

ב-לח

אמר רבנו: "אומרים העולם בדרך הלצה: אחד, שאוכל חזיר לכל הפחות, שיזל שומן החזיר על זקנו... ואני אומר, שלכל הפחות לא יזל על הזקן... "די וועלט זאגט אז איינער עסט שוין חזיר זאל אים האטש רינען אויף די בארד... און איך זאג, זאל האטש נישט רינען אויף די בארד... " כאומר, שהעולם אומרים שזה האדם שעושה רע, אל יהיה צבוע ויסתיר מעשיו, אלא טוב שיגלה ויראו הכל את נכלותו, ואני אומר שלכל הפחות יתביש במעשיו המגנים, ולא יגלה מעשיו ברבים. ויש אומרים, שכונת הדברים הוא, שכל מה שמונע האדם עצמו מלעשות רע בעת חטאו אפלו מעט זה גם הוא טוב. וזהו שאמר שלכל הפחות לא יזל משומנו על זקנו.

ב-לט

רַבֵּנוּ אָמַר: מִמָּכֶם אַתֶּם יְכוּלִים לְדַעַת אֶת מִדְרִיגַת הָעוֹלָם, הֵיכֵן הֵם עוֹמְדִים וְאוֹחֲזִים בְּמִדְרִיגַתְּם. "פּוֹן אֵיידֶ קַעֲנֵט אִיר וְוִיסֵן וּוּאוּ דִי וְוֵעֲלֵט הָאֵלֵט".

ב-מ

פַּעַם כְּשֶׁדִּבֶּר רַבֵּנוּ מִשְׁבַּח אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עָנָה וְאָמַר: אִו אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אִו אִוּמָאן. "אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֶבְעֵר אִוּמָאן".

ב-מא

רַבֵּנוּ אָמַר עַל אֲנִי"שׁ: כְּלוּם כְּבָר לֹא יִשְׁאַר מִכֶּם, "נָאֵר נִישְׁט וְוֵעֵט שׁוִין פּוֹן אֵיידֶ נִישְׁט בְּלִיבֵן". כְּאוּמֵר שְׁבֹדֵדֵי יֵשׁ תִּקְוָה לְכָל אַחַד מֵאֲנִי"שׁ שְׁתִּשְׁאַר מִמֶּנּוּ אֵיזָה שְׁאַרִית. (וְעִיעַ בְּחִי"מ סַעִיף תִּקְצ"ד).

ב-מב

רַבֵּנוּ אָמַר פַּעַם לְעֲנִין מִיַּתֵּת אַחַד מִבְּנֵי הַבַּיִת רַחֲמָנָא-לִיזְלָן: "אִין צְרִיכִים לְהַצְטֵעַ עַל אֵלוּ שְׁאַיִנִם, אֶלָּא יֵשׁ לְשִׁמַּח עִם אֵלוּ שְׁנִשְׁאַרוּ". (רִל"י)

ב-מג

רַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ-לְבָרְכָה אָמַר: "כְּשֶׁהָאָדָם בָּרִיא וְחֶזֶק הָרִי הוּא צָרִיךְ רַק לַעֲשׂוֹת וְלַעֲשׂוֹת [בְּתוֹרָה וְעִבּוּדָה], וּבָעֵת שֶׁנֶּחְלָה חֵס-וְשָׁלוֹם צָרִיךְ הוּא לַעֲזוֹב אֶת עִבּוּדַת נְסִירַת הַבְּרִזָּל", כְּלוּמַר, אֶת הָעִבּוּדוֹת הַקְּשׁוּת שֶׁצָּרִיךְ לַעֲשׂוֹת בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ, וְלַעֲשׂוֹת כְּפִי יְכָלְתוּ. "אִז אֶמְעַנְטֵשׁ אִיז גְּעִזוּנֵט דָּאָרְף עַר טָאָהוּ אִוּן טָאָהוּ אִוּן טָאָהוּ, אִיז עַר קֶרְנֵק דָּאָרְף עַר אִוּוּעַק לָאָזוֹן דָּעַם שְׁעָרִין אִיִּזוֹן". נְסִירַת הַבְּרִזָּל" הִיְתָה כְּפוּי לַעֲבֹדָה קְשָׁה וּמְפָרְקַת.

ב-מד

רַבֵּנוּ אָמַר: לְאַנְשֵׁים שְׁלֵי יְהִיָה לָהֶם הַכְּבוֹד הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר וְהַבְּזִיּוֹן הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר "מִיִּנְעֵ לֵיִט וְוַעֲט זֵי טְרַעְפֵּן דָּעַם גְּרַעֲסֵטוֹן כְּבוֹד אִוּן דָּעַם גְּרַעֲסֵטוֹן בְּזִיּוֹן".

ב-מה

מְסַפְּרִים, כְּשֶׁדָּבַר פֶּעַם רַבֵּנוּ מִגְּדַלְתוֹ שֶׁל דּוֹדוֹ הָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי בְּרוּךְ מִמְּעֵזְבוֹ, אָמַר: לְהַסְתַּכֵּל בְּעַרְדְּלִיו - בִּ"פֶּאֶנְטָאֶפִּיל" שֶׁל רַבִּי בְּרוּךְ הוּא סְגוּלָה לְשִׁמְיַת הַבְּרִית.

ב-מו

רַבֵּנוּ אָמַר: "הָעוֹלָם אוֹמְרִים שֶׁצַּדִּיק אֵינוֹ יָכוֹל לְטַעוֹת, וּבָאֵם הוּא טוֹעֵה הָרִי אֵינוֹ צַדִּיק "וְעֵרַט עַר אוֹיֵס צַדִּיק", אֲנִי אוֹמֵר שֶׁצַּדִּיק כֵּן יָכוֹל לְטַעוֹת וּבָאֵם הוּא טוֹעֵה עַדִּין צַדִּיק הוּא "וְעֵרַט עַר נִשְׁט אוֹיֵס צַדִּיק".

רַבֵּנוּ אָמַר: "פְּעַלְתִּי אֶצֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁמְתִי שִׁיְדָבְרוּ מִמְּנִי, יִהְיֶה לְמַדְבָּרִים הִרְהוֹר תְּשׁוּבָה". "אֵיךְ הָאֵב גִּפּוֹעֵלֵט בֵּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אִזּוּ וְעַן מָעַן וְעַט רָעַדוֹן פּוֹן מִיר זָאל מָעַן הָאֵבֹן אֶ הִרְהוֹר תְּשׁוּבָה":

ב-מז

רַבֵּנוּ אָמַר "פְּעַלְתִּי אֶצֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁבְּכָל עֵת שִׁיְדָבְרוּ מִמְּנִי יִהְיֶה לָהֶם הִרְהוֹר תְּשׁוּבָה". "אֵיךְ הָאֵב גִּפּוֹעֵלֵט בֵּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אִזּוּ וְעַן מִ'וְעַט רָעַדוֹן פּוֹן מִיר וְעַט מָעַן הָאֵבֹן אֶ הִרְהוֹר תְּשׁוּבָה".

ב-מח

רַבֵּנוּ אָמַר: "תִּיכֶף כְּשִׁיּוֹצָא הָאָדָם מִדְּלָתִי בֵּיתִי אֲנִי מְתִיֵּאֵשׁ מִמְּנִי, "בֵּין אֵיךְ אִים מְיִאֵשׁ", כְּלוֹמֵר שׁוֹב אֵינִי בְּטוֹחַ בּוֹ.

ב-מט

רַבֵּנוּ אָמַר: "הֵיכֵן שְׁנַמְצָא אֵיזָה הִרְהוּר תְּשׁוּבָה הוּא נִלְקַח מִמְּנִי", "וּוֹאוּ אַ הִרְהוּר תְּשׁוּבָה נְעַמֵּט זֵיד דָּאס פֿון מִיר" וְכוּ'. וְאַנִּי שְׁאָמְרוּ שְׁזָה מִיוֹסֵד עַל פִּי תוֹרָה רַפ"ב בְּמָה שְׁמַבּוּאָר שָׁם, מֵעַנֵּן הַשְּׁלִיחַ צְבוּר הַמְּלַקֵּט אֶת הַנְּקוּדוֹת טוֹבוֹת מִכָּל אֶחָד מֵהַצְּבוּר, וְעַל זֵי זֶה מַעֲלָה אוֹתָם בְּאֶמֶת לְכַף זְכוּת שְׁזָה בְּחִינַת הַהִרְהוּר תְּשׁוּבָה שְׁבָא לְכָל אֶחָד.

ב-ב

רַבֵּנוּ אָמַר פֿעַם: לְהִיּוֹת בְּאוּמָאן וּבְסוּפִיָּא לֹא? "אֵין אוּמָאן זֵיין אוּן אֵין סוּפִיָּא נִישְׁט"? הֵגֵן "סוּפִיָּא" הִיָּה גֵן נִפְלָא מְאֹד שְׁנִטְעוּ בוּ כָּל סוּגֵי הַעֲשָׂבִים וְהַצְּמָחִים וְהָאֵילָנוֹת שְׁבַעוּלָם, לִימֵי הַסְּכּוֹת הָיוּ הַנְּכָרִים מוֹכְרִים לְוֹלְבִים שְׁקֻטְפוּ מִשָּׁם, וּבְאֶמְצַע הֵגֵן הִיָּה אוּנִיבֶרְסִיטָה מִיוֹחֶדֶת לְלִמּוּד סְגוּלוֹת הַצְּמָחִים, וְהִיָּה אֶחָד מִשְּׁלֶשֶׁת הַגְּנִיָּים הַמוּפְלָאִים שְׁבַעוּלָם.

ב-נא

רַבֵּנוּ תַּפְּס וְהַחֲזִיק פֿעַם בְּמַצָּה בְּפִסְתָּ, וְאָמַר: כְּשֶׁאוּחֲזִים מַצָּה בַּיַּד אוּחֲזִים אֶלְקוּת בַּיַּד. "אִז מִיְהֲאֵלֵט מַצָּה אֵין דָּעַר הָאֵנֵט הָאֵלֵט מֵעַן גָּאֵט אֵין דָּעַר הָאֵנֵט".

ב-נב

רַבֵּנוּ אָמַר, שְׁהַרְבּ הָאֵלְשֵׁיךְ שְׁחַבֵּר פְּרוּשׁ עַל הַתּוֹרָה זָכָה לְאֶחָד מֵהַשְּׁבַעִים פְּנִיָּים שְׁיִשׁ בַּתּוֹרָה. וַיֵּשׁ דְּעָה שְׁלֹא רַבֵּנוּ אָמַר זֹאת אֶלָּא שְׁכַךְ אוּמְרִים הָעוֹלָם.

ב-נג

רַבֵּנוּ אָמַר: אֵלּוּ הָיוּ יוֹדְעִים מִפּוֹרְסָמֵי הַדּוֹר מַה שְּׁמַדְבָּרִים הַגּוֹיִם בְּפִעֲטֵעֶרְבוּרָג, אֵיךְ לְגַזֹּר גְּזִירוֹת עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לֹא הָיוּ חוֹשְׁבִים וְחוֹלְקִים בְּיַנְיָהֶם עַל מִשְׁרַת הַמַּגִּידוֹת מִי הָיָה הַמַּגִּיד בְּמַחוּז זֶה וּמִי בְּמַחוּז זֶה. "וְוַאֲלֹטֹן זֵי נִישְׁט אִין זֵין גִּיהַאט דָּאס מַגִּידוֹת".

ב-נד

רַבֵּנוּ אָמַר: "אֲנִי סוֹד, וְאַפְלוּ כְּשֶׁאֲנִי כָּבֵר מְגַלֶּה אֶת הַסּוֹד, אֶף-עַל-פִּי-כֵן אֲנִי נִשְׁאָר סוֹד... (רַבִּי נִפְתָּלִי גַלְנֹט)."

אָמַר: "עֲנִינִי הוּא סוֹד, אוֹלָם הוּא סוֹד כְּזֶה, שְׁאַפְלוּ כְּשֶׁאֲנִי כָּבֵר מְגַלֶּה אֶת הַסּוֹד, אֶף-עַל-פִּי-כֵן הוּא נִשְׁאָר סוֹד..."

ד-שפט

כְּשֶׁבָּאוּ הַבַּחֲוִירִים הַחֲדָשִׁים מִפּוֹלִנְיָה לְרוֹסְיָא, וְרָאָה אוֹתָם הֶחְסִיד רַבִּי דָּוִד צָבִי דְאֲשִׁיוּסְקֶע זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה, נָגַשׁ אֲלֵיהֶם וְחִזְקָם וְעוֹדָדָם, כְּשֶׁעָקַר דְּבָרָיו הֵם בְּמַה שְׁאָמַר רַבֵּנוּ (לְעִיל ח"ב סַעִיף נ"ד): "עֲנִינִי הוּא סוֹד, אוֹלָם אִינוּ סוֹד כְּשֶׁאֲרַת הַסּוֹדוֹת, אֶלָּא הוּא סוֹד כְּזֶה שְׁאֵף אַחַר שְׁמַגְלִים אוֹתוֹ נִשְׁאָר הוּא בְּגֵדֵר סוֹד", וְעַל כֵּן עֲלִיכֶם לְדַעַת עֵתָה בְּהַתְחַלַּת הַתְּקַרְבוֹתְכֶם, שְׁפַל חַיִּיכֶם עֲלִיכֶם לְחַתֵּר עוֹד וְעוֹד בְּהַבְנַת עֵמֶק תּוֹרַתוֹ וְקִיּוּם יַעֲזוּתוֹ, וּמִיּוֹם לְיוֹם יִתְגַּלֶּה לְכֶם יוֹתֵר בְּאוֹר סוֹד זֶה, אֶף-עַל-פִּי שְׁגַם בְּסוֹפֵם יִשְׁאָר עֲנִינֵנוּ בְּגֵדֵר תַּעֲלוּמָה וְסוֹד, כִּי הַמְּכַסֶּה הוּא הַגְּלוּי, כְּפִדּוּעַ. (וְעִ"ע לְהַלֵּן בַּח"ו, סַעִיף ת"ה)."

ב-נה

רַבֵּנוּ אָמַר: "בְּתַפְלַת מַעְרִיב שֶׁבְּלֵיל שְׁמִינֵי עֶצְרַת, בְּעֵת שְׁאוּמְרִים אֶת תַּפְלַת "אַמֶּת וְאַמוּנָה" אִז מְחַלְקִין בְּשָׂמִים לְכָל אֶחָד אֶת פְּרֻנְסָתוֹ לְכָל הַשָּׁנָה".

ב-נו

רַבֵּנוּ אָמַר: "אָף-עַל-פִּי שֶׁלְעֵתִיד, כְּשִׁיִּצְטָרְכוּ לִידַע אֵיזוֹ הַלְכָה, יִפְתָּחוּ וְיַעֲיִנוּ בְּרַמְבַּ"ם אָף-עַל-פִּי-כֵן בְּסֵפֶר "מִזְרָה נְבוֹכִים" וְהַחֲקִירוֹת שֶׁחִבֵּר אֲסוּר לְהַסְתַּפֵּל"

ב-נז

(בשם רבינו) אָמַר הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב זְכוּרוֹנוֹ-לְבָרְכָה לְעֵינֵן הַנוֹהֲגִים לְשִׁתּוֹת תָּהּ קוֹדֵם הַתַּפְלָה כְּדִי שִׁתַּפְּלֵנוּ הַיָּטֵב, "טוֹב יוֹתֵר לְבַחוּשׁ וּלְבִלְבָל אֶת הַתַּפְלָה וְלֹא לְבַחוּשׁ אֶת הַתָּה לְפָנֶיהָ (כְּדָרְךָ שְׁבוּחֵי שֵׁם אֶת הַסֵּפֶר שֶׁבְּמִשְׁקָה הַתָּה). "חֲלַאפְטָשֶׁן דָּעַם דְּאוֹוַעֵן אוֹן נִישְׁט חֲלַאפְטָשֶׁן דִּי טָעָה".

ב-נח

אָמַר: "מֵרֹב הַקּוֹשִׁיּוֹת הַרְבּוֹת שֶׁמְקַשִּׁים עָלַי בְּנֵי הָעוֹלָם, שׁוֹב אֵין קֶשֶׁה לִּי כָּלֵל".

ב-נט

אָמַר לְעֵנִן הַמְּחַלֹּקֶת שְׁחוֹלְקִים עָלָיו וּמְקַשִּׁין עָלָיו קוֹשִׁיּוֹת הַרְבֵּה: "בְּשִׁתִּיקָה אַחַת - שְׂאִינִי עוֹנֶה כָּלֹם, מִתְרַץ אָנִי אֶת כָּל הַקּוֹשִׁיּוֹת" !, "מִיט אֵיין שְׂוִיג פֶּאָר עֲנֻטְפֶּער אִיךְ אֶלֶע קוֹשִׁיּוֹת" !, וְכַמּוֹבֵא בְּמַעֲשֵׂה יִיג מְהִזִּי בְּעֵטְלֶערס, עֵין שֵׁם.

ב-ס

וְכֵן אָמַר רַבֵּנוּ: "אִם הִיִּיתִי רוֹצֶה שְׂיַחַר לִי, הִיָּה חוֹרָה לִי הַרְבֵּה מְאֹד, וּמִשׁוֹם כֵּן שׁוֹב לֹא חוֹרָה לִי כָּלֵל... "אִזְ סִי ווִיל מִיר לֶאזֶן הַאָרֶן דָּאָרְף מִיר הַאָרֶן גָּאָר אַ שְׂאָד! הַאָרֶט מִיר שׁוִין גָּאָר נִישְׁט"...

ב-סא

רַבֵּנוּ אָמַר עַל הַחוֹלְקִים שְׁחוֹלְקִים עָלָיו: "אִם מְשִׁאֲרִים לִי עוֹד דְּרָךְ צְדָדִית קִטְנָה לְעֵבוֹר בּוֹ, מְנִיחִים לוֹ לְחוֹלֵק, אוֹלָם אִם סוֹגֵר לְפָנַי אֶת כָּל הַדְּרָךְ לֹקְחִים אוֹתוֹ מִן הַשָּׁמַיִם". "אִזְ מִ'לֶאזֶט מִיר אַבְּעֵר אַ קְלִיין שְׁטַעַשְׁקאַלֶע אַרִיבֶּער גֵּיין לֶאזֶט מְעַן אִים, טֶאמֶער פֶּאָר מֶאכְט עֵר אֵינגאַנְצֵן נְעֻמֵט מְעַן אִים צוִי".

ב-טב

רַבֵּנוּ אָמַר בְּדַרְדָּר שֶׁבַח עַל אֶחָד מֵהַצְּדִיקִים שֶׁחֲלַק עָלָיו (רַבִּי בְרוּךְ מִמְעוֹזְבוֹז), "הוּא חוֹלֵק עָלַי כְּצַדִּיק".

ב-טג

כְּשֶׁדָּבַר פֶּעַם רַבֵּנוּ בְּגִנּוֹת הָרוֹפְאִים וְקִלְקוּל רְפוּאָתָם, אָמַר: הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא גָדוֹל כָּל כֶּהֱנָה, שֶׁאֶפְלוּ עַל יְדֵי רוּפֵא זְכוּל גַּם לְרַפְאוֹת...! "גֵּאֵט אִיז אַזוּי גְרוֹיס אַז אַפְלוּ מִיט אַ דַּאקְטֶער קֶען עֶר אויף הַעֲלֵפֵן".

ב-טד

אָמַר רַבֵּנוּ: "גַּם בְּעֲנָן שְׁלִי יִהְיוּ מְפוֹרְסָמִים שֶׁל שְׁקֶר".

ב-טה

רַבֵּנוּ אָמַר עַל הַחוֹלֵק: "אֲנִי אִינִי יְכוּל לְשַׁנֵּא אוֹתוֹ, כִּי הִרִי מְצָרָר אֲנִי צִירוּפִים מְכַל הַמַּחֲלֶקֶת" וְכוּ'. אוֹלַם אֶתְכֶם הוּא שֶׁבֶר לְחַתִּיכוֹת. "עַר הָאֵט דַּאָּד אִיִּד צוּבְרָאכִין אויף שְׁטִיקֶער".

ב-סו

אמר רבנו: "היכן ששוכן אחד מאנשי, כובש הוא את כל העיר!" וואו איך האב איינער פון מיינע לייט, נעמט ער אפ די גאנצע שטאט!"

ב-סז

אמר: "משיח יכבוש את כל העולם ללא ירידת כדור נפץ אחד", "משיח וועט אפ נעמען די וועלט און קיין שאס פילווער". [ועין לקוטי מוהר"ן חלק א' סימן ב']

[פעם בא אחד לרבנו עם קריעה בבגדו בגלל אבילות, אמר לו רבנו "אתה צם???" "דו פאסט?" ורמז לו שאבילותו באה לו בגלל התעניות שנוהג בהם שאינם לפי מדריגתו].

ב-סח

פעם בא אל רבנו אבל אחד, והלך עם "קריעה" בבגדו פנהוג, פנה אליו רבנו ואמר לו בלשון תימה, אתה צם? "דו פאסט?" כשפונתו לומר לו שמחמת שנוהג בצומות ותעניות שאינם לפי מדריגתו משום כן בא לו האבלות רחמנא-ליצלן.

ב-סט

רַבֵּנוּ אָמַר : מִי שֶׁלֹּא הִתְחִיל לְהַחֲמִיר בְּפִסְחָא וְאִכְלָא שְׂרוּיָה שְׁלֵא יַחֲמִיר, וּמִי שֶׁקָּבַר קִבֵּל עָלָיו חוּמְרָא זֶה שֶׁלֹּא יִפְסִיק הִנְהָגָה זֶה. רַבֵּנוּ עֲצָמוּ לֹא אִכְלָא שְׂרוּיָה.

ב-ע

אָמַר : "צָרִיךְ הָאָדָם לְכַסּוֹף לְמִדְרִיגָה הַגְּבוּהָה בְּיוֹתֵר וְלֹא לְפֹל מִהַמְדְרִיגָה הַקְּטָנָה בְּיוֹתֵר" ... "מֵעַן דְּאֶרְךָ זִיךְ צִינָן צוּ דִּי הֶעֱכָסְטָע דְּרָגָא אֹן נִישְׁט אַרְאָפּ פֶּאלֶן פֿון דִּי קֶלַעֲנִסְטָע דְּרָגָא". (וע"ע בליקו"מ תו' ו').

ב-עא

רַבֵּנוּ לֹא הָיָה נוֹהֵג לְחַלֵּק שִׁירִים מִמֶּאֱכָלוֹ, רַק לְפַעֲמִים הָיָה מְשַׁאֵיר מְעַט שִׁירִים, וְאַנְיִ"שׁ הָיוּ לּוֹקָחִים מְעַט לְבָדָם.

ב-עב

כְּשֶׁשָּׁאֲלוּ פְּעַם אֶת רַבֵּנוּ מִדּוּעַ הִחְשִׁיב הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב כָּל כָּךְ אֶת בְּתוּ מִרְתֵּי אָדָל, סִבְתוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ, עָנָה : "מִשּׁוּם שֶׁכָּל הַיּוֹם הִתְהַלְכָה עִם כְּסוּפִים לְהַשִּׁי"ת, וְשָׂאָלָה אֶת עֲצָמָהּ מֵה עוֹד יִכּוֹלָה אֲנִי לַעֲשׂוֹת דְּבַר שִׁיְהִיָּה לְרַצּוֹנוֹ יְתִבְרַךְ", "זִי אִיז אַרוֹם גִּיגֶאֲנֶנְעֵן מִיט אַ פֶּאַר בֵּינִיקֵט הַאֲרֵךְ וְוַאֲס נָאָךְ וְוַאֲלֵט אִיךְ גִּיטָאן אַ זָאָל זַיִן פֶּאַר אִים לְרַצּוֹן".

ב-עג

אָמַר רַבֵּנוּ: אֵין (מאיר על פני) הָאָדָם מְקַבֵּל צָלָם אֱלֹקִים לְפָנָי שְׁלוֹמֵד
וּמְסִים אֶת כָּל הַשִּׁים. (ועי' לקמן בח"ג, סעיף רא).

ג-רא

שָׁמְעוּ פְּעַם אֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ אֶת רַבֵּי חֵיִיקָל מִתְּפִלָּל עַל הַצִּיּוֹן וְאוֹמַר: "אַתֶּם
הָרִי אֲמַרְתֶּם שְׁאָדָם שְׁאִינוּ לוֹמֵד וּמְסִים אֶת כָּל הַשִּׁים אֵין מְאִיר עָלָיו צָלָם
אֱלֹקִים, וּבְכֹן הַמְּלִיצוֹ טוֹב בְּעַד נְכַדֵי שְׁיִזְכוּ וְיִלְמְדוּ וְיִסְיִמוּ אֶת כָּל הַשִּׁים".

ב-עד

רַבֵּנוּ אָמַר: שְׁכַשְׁחִפְשׁוּ אוֹתוֹ בְּעוֹלָם הָאֶמֶת יִדְעוּ שְׁהִיכְלוּ שׁוֹכֵן מוֹל הִיכְלוֹ
שֶׁל הָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבֵּי בְּרוּךְ, אוֹלָם הִיכְלוֹ מְשֻׁנָּה אֶת גְּוֹוְנִיו בְּכָל עֵת, כִּי כָּפִי
הַתּוֹרוֹת שְׁאוֹמַר כֶּד מְשֻׁנָּה וּמְתַחֲלָף מְרָאָה וְגוֹן הַהִיכָל.

ב-עה

רַבֵּנוּ אָמַר: "מֵה שְׁצַדִּיקִים אַחֲרִים פּוֹעֲלִים בְּעִבּוֹדְתֶם מְרָאש-הַשָּׁנָה עַד
הוֹשַׁעְנָא-רַבָּא פּוֹעֵל אֲנִי בְּלִילָה הָרִאשׁוֹן שֶׁל רֵאש-הַשָּׁנָה. "וְאוֹס אֲנִידְעָרַע

צדיקים פועלן פון ראש-השנה ביז הושענא-רבא פועל איך די ערשטע
נאכט פון ראש-השנה.

ב-עו

רבנו אומר שהוא עבד את גופו כעור מבחר הנקרא "ייקט", שהוא שם של
עור המעבד היטב עד

שאפלו ומששוהו וישפשוהו מכל צדדיו, לא ירגישו בו שום סרחון מריח
העור. (וע"ע בליקו"ה או"ח ח"א הל' תפילין הל"ה).

ב-עז

פעם נסע רבנו עם מוהרנ"ת ורבי יצחק ליב. באמצע הנסיעה שאל רבנו:
"האם משהו רואה משהו"? ענה רבי יצחק ליב שהוא רואה, וזה היה
מת, כשראה רבי יצחק ליב שנחלשה דעת מוהרנ"ת מזה שיש ביכולתו
לראות מראות שפאלה, נענה ואמר לו: אולם מה שהנדד רואה (בתורות
רבנו) – זה איני רואה! ובזה רצה לפייס את מוהרנ"ת. אחר כך אמר רבנו
שלראות מת זה גבוה ששה פעמים מנבואה.

ב-עח

רבנו שלח פעם את מוהרנ"ת לאסוף מעות הכנסת פלה עבור יתומה עניה.

ב-עט

רבינו שבח פעם את רבי בער מטשערין ואמר: "הוא מפחד כל-כך מהשם-
יתברך כמו ששמים אותו על "גנאטה". כלומר: מקום שמלקים בו
השלוטנות את החיב מלקות.

ג-רלא

רבי בער אטקאפטשיק, חותנו של רבי אברהם בערניו, שלקחו לחתן בזוג
שני, ועל ידו התקרב רבי יודל, כמספר בספר "כוכבי אור", היה שתרף
במסחרו עם רבי יעקב יוסף מחתן רבנו, והיה עשיר גדול. ועליו אמר
רבינו: "הוא מפחד כל-כך מהשם יתברך, כמו ששמים אחד אצל
הגנאטה", היינו: לפני השוטר, המכה את החיבים במלקות.

ב-ב

רבינו אמר: "בליל שבת קדש שורה בעולם צמאון גדול להשם-יתברך".

ד-תקיג

כשנכנס פעם בליל שבת רבי מתתיהו כהן להקלויז, וראה איך שכמה
מהבחורים יושבים ושותים מים קרים ומדברים ביניהם, מים חמים לא

הִזָּה לָהֶם, פָּנָה וְאָמַר לָהֶם: "רַבֵּנוּ אָמַר שְׁבִלִיל שַׁבַּת קִדְּשׁ שׁוֹרָה בְּעוֹלָם
צִמְאוֹן לְשֵׁם יִתְבָּרָךְ", אִם כֵּן מִדּוּעַ תִּכְבְּבוּ וְתִקְרְרוּ אֶת הַצִּמְאוֹן הַזֶּה בְּמִים
קָרִים, וְהִרִי עֵתָה הוּא זְמַן נָכוֹן לְדַבְּקוֹת בְּשֵׁם יִתְבָּרָךְ?]

ג-סח

הַפְּלִיג פְּעַם רַבֵּנוּ זְכוֹרֵנוּ-לְבָרְכָה מְגַדֵּל הָאֲרֶת קְדוּשַׁת שַׁבַּת, וְאָמַר: יְכוּל
אֲבָרָךְ לְכֶסֶף וְלְדָבָר לְה' יִתְבָּרָךְ בְּלִיל-שַׁבַּת כָּל-כָּךְ עַד שֶׁלֹּא יָדַע לְהִיכֹן
נְעֻלְמָה וְעִבְרָה לוֹ הַלְּיָלָה, "אִי יוֹנְגְעֵרְמֵאן קָען זִיד פֶּאֲרַבִּינְקָען צוֹ הַשֵּׁם-
יִתְבָּרָךְ אִין אִי פְּרִיִיטִיג-צוֹ-נֶאכְט, עֵר זָאל נִישְׁט ווִיִסֵן אַוואוּ דִי נֶאכְט אִיז
אִים אִים גְּעקוּמְען".]

ב-פא

פְּעַם כְּשֶׁדָּבַר רַבֵּנוּ מִמַּעֲלַת הַהִתְחַדְּשׁוֹת בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם-יִתְבָּרָךְ, אָמַר, שֶׁהוּא
יִוֹדַע מִצַּדִּיק אֶחָד שֶׁהִפְסִיק לְהִתְחַדֵּשׁ בְּזִקְנוּתוֹ.

ב-קפה

פְּעַם סָפְרוּ אַנְיִ"שׁ לְרַבֵּנוּ עַל אֶחָד מֵהַצַּדִּיקִים שֶׁיֵּשׁ לוֹ הִתְלַהְבוֹת וְהִתְעוֹרְרוֹת
נִפְלָא בְּהַדְּלַקַת גְּרוֹת הַחֲנֻכָּה, אָמַר רַבֵּנוּ שֶׁזֶה מְשׁוּם שְׂאִינֵנו מִתְחַדֵּשׁ בְּכָל
הַשָּׁנָה. "וַיִּיל עֵר בְּנִיִּיעַט זִיד נִישְׁט אִי גֶאנְץ יֶאֱר".]

ב-פב

פעם נכנס אל רבנו זקן אחד ואמר לו עיקר מעלת התענית הוא בסיומו, איך שמסימין אותו, לאכול בנחת ולא בהלעטה וכדומה, "דער עיקר איז אזוי וויא מי פארפאסט". וכמו שאמרו רבותינו זכרוננו-לברכה: 'אגרא דתעניתא צדקתא, (ברכות ו: סנהדרין לה. ועין שם ברש"י).

ב-פג

רבנו אמר: "גם הוריו של משיח לא יהיו איי איי איי..." "די עלטערן פון משיח וועלן נישט זיין איי איי איי..." כ'אומר, שלא יהיו דוקא בני עליה גדולים במעלה.

ב-פד

אמר: "אגמר עניני עם הבעלי בתים הפשוטים, כמו שאני גומר עם החסידים", "איך וועל אויספירן מיין זאך מיט די בעלי בתים אזוי ווי איך פיר אויס מיט די חסידים".

ב-פה

אמר רבנו: "כְּשֶׁהָאָדָם הוֹלֵךְ בְּזֶה הָעוֹלָם מְדַרְגָּא לְדַרְגָּא וְאִינוּ מִפְסִיק לְהִתְחַדֵּשׁ וּלְהִמְשִׁיךְ בְּעִבּוּדַת ה' גַּם בְּעוֹלָם הַבָּא יִמְשִׁיךְ לַעֲלוֹת מְדַרְגָּא לְדַרְגָּא".

ב-פו

פַּעַם, כְּשֶׁדָּבַר רַבְּנוּ מְדַרְכֵי ה' הִנְעֵלְמִים, וּמַעֲנִין שְׂאִין שׁוּם שְׂכַל לְהַבִּין נִפְלְאוֹת דְרָכֵי ה' סֵפֶר, שֶׁהָיָה יְהוּדֵי עָנִי אֶחָד מְטַפֵּל בִּילְדִים, שֶׁהָיָה שׁוֹכֵר כָּל שְׁלֹשׁ שָׁנִים אֶת בֵּית הַמְרֻזָּח "רַעֲנַדָּאָר" מֵהַפְּרִיץ, וְהָיָה דָר שָׁם וּמִתְפָּרֵס מִמְּנָה, וְכֵן הָיָה שׁוֹכֵרוֹ שָׁנִים רַבּוֹת, וּבְכָל שְׁלֹשׁ שָׁנִים, כְּשֶׁנִּגְמְרָה הַשְּׂכִירוֹת וְהַכְרִיז הַפְּרִיץ עַל שְׂכִירוֹת הַמְרֻזָּח, לֹא שָׁכְרוּ אֶף אֶחָד אֶפְלוּ מֵהַנְּכָרִים, כִּי יָדְעוּ, שִׁיְהוּדֵי זֶה הוּא עָנִי וּמְטַפֵּל בִּילְדִים וְרַחֲמוּ עָלָיו, כִּי יָדְעוּ, שֶׁמְזָה מְקוֹר פְּרֻנְסָתוֹ. אוּלָם שָׁנָה אַחַת בָּא יְהוּדֵי אֶחָד וְהַפְּרִיז עַל הַסְּכּוּם וְשָׁכַר הוּא אֶת בֵּית הַמְרֻזָּח, וְנֶאֱלָץ הַיְהוּדֵי הָעָנִי לְצִאת מִשָּׁם בְּאֲמֻצֵּי הַחֹרֶף עִם בְּנָיו הַקְּטָנִים. הַיְהוּדֵי הַזֶּה, שֶׁשָּׁכְרוּ לֹא הָיוּ לוֹ שָׁנִים רַבּוֹת יְלָדִים, וּבְאוֹתָהּ שָׁנָה שֶׁשָּׁכַר אֶת בֵּית-הַמְרֻזָּח וְקִפַּח אֶת הָעָנִי, נוֹלַד לוֹ בֶּן זָכָר, וְהָיָה הַדְּבָר לְפֶלֶא, שֶׁלֹּא דֵי שֶׁעָשָׂה עוֹלָה לְעָנִי כְּזֶה, עוֹד זָכָה לְבֶן זָכָר לְאַחַר שָׁנִים רַבּוֹת שֶׁלֹּא הָיוּ לוֹ בָּנִים... וְסִיּוּם רַבְּנוּ וְאָמַר: "וְכֵן מְנַהֵיג הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֶת עוֹלָמוֹ..." "אוֹן אַזּוֹי פִּירְט גָּאט דֵי וועלט..." וּמְזָה רוּאִים, אֵיךְ שְׂאִי-אֶפְשֶׁר לְהַבִּין אֶת דְרָכֵי ה' הִנְעֵלְמִים וְהַנְּפְלְאִים לְמַעַל מִשְׁכָּלֵנוּ. (וע"ע בתורה ס"ט,

ב-פז

רַבְּנוּ אָמַר פַּעַם: "הַמְתַּנְּגָדִים אוֹמְרִים, שֶׁהַעֲקָר הוּא לְמוֹד הַתּוֹרָה, וְהַחֲסִידִים אוֹמְרִים שֶׁהַעֲקָר הוּא עִבּוּדַת הַתְּפִלָּה, וְאֵנִי אוֹמֵר - לְהַתְּפַלֵּל וְלִלְמוֹד וּלְהַתְּפַלֵּל". "דַּאוּוֹנְעֵן אוֹן לְעֶרְנֵעֵן אוֹן דַּאוּוֹנְעֵן". (וע"ע בְּשִׁיחוֹת הַר"ן סִיּוּם רַפ"ז).

ב-פח

פעם שפח רבנו את עצמו, וספר שעוד בהיותו ילד קטן, כשהיתה אמו מסרבת אותו, לא היה בוכה כדרך הנערים, כי ידע והבין כבר בקטנותו, שבזה העולם בהכרח לסבל, ואין טוב בזה העולם, כי-אם הסבל... (כמובא בסוף שיחות הר"ן סעיף ש"ח).

ב-פט

רבנו אמר: "לעשות פרוש פשוט" אגלאטער פירוש' על הספר 'עץ חיים' אי אפשר ובהכרח לומר תורה, שתורה זו תהיה הפרוש על הספר והרי אומר אני תורה". "זאג איך דאך תורה".

ב-צ

רבנו אמר לענין נסח אשכנז וספרד: "חסידות אין לה שייכות עם נסח התפלה, אפשר להיות חסיד ולהתפלל בנסח אשכנז". "חסידות האט נישט מיט קיין נסח, מען קען זיין א חסיד און דאוונען נסח אשכנז".

ב-צא

רַבֵּנוּ אָמַר פְּעַם: "נוֹהֲגִים הָעוֹלָם, שְׂכַשְׁהֵיֶלֶד מִתְעַקֵּשׁ מִכֵּין אוֹתוֹ, וְאַחַר-
כֵּן חוֹזְרִים וּמוֹתְרִים לוֹ; אֲנִי אוֹמֵר - לֹא לְהַרְבִּיץ וְלֹא לְוַתֵּר".

ב-צב

רַבֵּנוּ אָמַר פְּעַם: "אֵינִי יָכוֹל כָּבֵר לְסַבֵּל אֶת כָּל הַיָּמִים טוֹבִים שְׁלָכֶם
שְׁעוֹשִׂים אֲנִי שׁ כָּל פְּעַם מְסַבֵּה אַחֲרַת. "אֵיךְ קָעַן שׁוֹיִן נִישֵׁט אוֹיִס הָאֵלֶטֶן
אֵייעָרַע פְּרֵאזְנִיקַעס" (אבני"ה ברזל) וְאַחַר-כֵּן כָּבֵר הַפְּסִיקוֹ אֲנִי שׁ לְנֶהֱג
מִנְהֵג זֶה, וְאַפְלוֹ סְעֵדַת מְלוֹה-מְלָכָה לֹא נֶהֱגוּ אֲנִי שׁ לְשִׁבַת בְּיַחַד. וְסְעֵדַת
רֵאשׁ-חַדָּשׁ נֶהֱגוּ לְקִימוֹ בַּיּוֹם וּבְצִמְצוּם. (לענין סעודת ר"ח ע"ע להלן בח"ג
סעיפים: עא, תל; ובח"ד סעיפים: (רב, שי) תסח; ח"ה סעיף עב; וח"ו
סעיף תקטז).

ב-תקיד

אָמַר מוֹהֲרֵנִי תְּתִי, הַתְּחֵלַת עֲנִין שְׁתִּית יִי"ש, הַנְּהוּג אֶצֶל הַחֲסִידִים, הַתְּחִיל
מְזֵה שְׂרָאוֹ הַצְּדִיקִים מִתְּלִמְיָדֵי הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב, שְׁטוֹב לְהַתְּקַבֵּץ יַחַד
וְלְדַבֵּר בְּעִבּוֹדַת ה' יִתְבָּרַךְ וְהַכְּרָחוּ מִשׁוּם כָּד לְחַלֵּק מְעַט יִי"ש, כְּדֵי לְקַרֵּב
הַלְּבָבוֹת, אוֹלָם אַחַר-כֵּן הַתְּמַעֲטוּ הַלְּבָבוֹת וְהַדְּבוּרִים שֶׁל הַמְּתַקְבְּצִים,
וְהֵי"ש הַתְּרַבָּה, וְנִשְׁאַר מְכַל הַהַתְּקַבְּצוֹת רַק עֲנִין הַשְּׁתִּיָּה, וּמִשׁוּם כָּד קָץ
וּמֵאֵס רַבֵּנוּ אֶת הַמְּנֵהֵג הַזֶּה, עַד שְׁאָמַר פְּעַם: "אֵינִי יָכוֹל כָּבֵר לְסַבֵּל אֶת
הַיָּמִים הַטוֹבִים שְׁלָכֶם!", "אֵיךְ קָעַן שׁוֹיִן נִישֵׁט אוֹיִס שְׁטִיִּין אֵייעָרַע
פְּרֵאזְנִיקַעס"! וּמִשׁוּם כֵּן הַקְּפִיד רַבֵּנוּ, שְׁאֶצֶל אֲנִי שׁ יִהְיֶה הַהַתְּקַבְּצוֹת רַק
בְּעֲנִין עִבּוֹדַת ה' יִתְבָּרַךְ. וְרַק בֵּימֵי רַבִּי נַחְמָן מְטוּלְטְשִׁין חֲלָקוֹ תֵּה לְקַהֵל
הַשׁוֹמְעִים, וְאָמַר רַבִּי נַחְמָן מְטוּלְטְשִׁין, שֶׁהוּא מְנֵהֵג טוֹב, כִּי עַל-יְדֵי-זֶה לֹא
יָבוֹאוּ לִידֵי שְׁכָרוֹת.

ב-צג

אמר רבנו על מזמור ק"ה שבעשרה מזמורים המסגלים לתקון הפללי, "עקר התקון של קפיטל 'הודו' הוא עד הפסוק 'ובנביאי אל תרעו', אולם כשכבר אומרים ש'גמרו' ! "דער תקון פון הודו איז ב'ז' 'ובנביאי אל תרעו' נאר אז מ'זאגט שוין זאל מען ענדיגן".

ב-צד

רבנו אמר: "צריך להודות לרבי רפאל מבארשאד (תלמיד רבי פנחס מקאריץ זיע"א) על שהכניס בעולם לומר אף בקרירות ולא התעוררות מזמורי תהלים", "א קאלטן קאפיטל תהלים", כי על-פי פקודתו היו אנשיו מרבים באמירת תהלים באמירה בלבד.

ב-צה

פעם כשדבר רבנו מהאמה הרוסית אמר "הם אנשים שמחים ומשום כך מנצחים הם במלחמותיהם".

ב-צו

בעת שנסע הרב מבארדיטשוב בעירות, כמספר בחיי מוהר"ן סימן ער, צנה רבנו למוהרנ"ת, שיסע אצלו לשמשו בדרך, ואמר לו: "וכי האנשים המגושמים צריכים לשמשו? סע אתה אליו לשמשו", ונסע. "וואס

דארפן אים די לאבסעס משמש זיין? פאר דו צו אים משמש זיין! .!

ב-תרי

בעת ששלח רבנו את מוהרנ"ת שיסע לדרך ויפגש עם הרב מבארדיטשוב, שנסע ונטלטל אז בדרכים וכי, וישתדל לשמשו, ועשה כן. פעם נעמדו להתפלל באיזה בית-כנסת, ומוהרנ"ת התפלל בהתלהבות ובקולות כדרכו, נגש אליו אחד מבאי בית-הכנסת, ואמר למוהרנ"ת: "אל תבלבלו את הרב בתפלתו", "זייט נישט מבלבל דעם רב", ושמע זאת הרב מבארדיטשוב, פנה הרב ואמר להוא: "אולי מבלבל אני אותו" "אפשר בין איך אים מבלבל", ידוע שהרב כיד ו העריך למאד את מוהרנ"ת והיה מכנה אותו "נתלע שלי", "מיין נתלע".

ב-צז

פעם כשדבר רבנו עם בתו שרה מגודל מעלת הכנסת אורחים, שאלה את רבנו בדאגה: "וכי מה אפשר לעשות כדי לצאת ידי חובת מצוות הכנסת אורחים"? ענה לה רבנו: "מה את חושבת? יש אורח! עוד חתיכת מפה (על השלחן) ועוד חתיכת חלה...". "וואס מיינסטו, א אורח! נאך א שטיקל טישטאך... נאך א שטיקל קוליטש"... , כאומר שכפי שמרבים בנחיותו של האורח בצרכיו ובאכילתו כפי אפשרותו כן גדולה המצוה. (וע"ע בספר "באר-מים-חיים עה"ת בפר' וירא (בראשית ח"י, ח; ח"ב עמ' יב)).

ב-צח

רַבְּנוּ סֵפֶר פְּעַם שְׁכַשְׁהִיָּה בְּלַעַמְבֶּעֶרְג לְסַבַּת חוּלֵי הַרְיָאָה שְׁסָבַל, הָיָה זְמַן שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לְהַסְתַּוְּבַב מִצַּד לְצַד מְגוּדָל הַכְּאָבִים שֶׁהָיוּ לוֹ, כְּמִסְפָּר בְּסִפְרָא חַיֵּי מוֹהַר"ן, וְהָיָה פְּעַם שֶׁנִּמְשְׁכוּ כְּאָבִיו וּנְפִיחוֹת הַגּוּף שֶׁלְּשָׂה יָמִים רְצוּפִים, וְאָמַר רַבְּנוּ כְּשִׁסְפָּר זֹאת: "אוֹלָם אֲזִי צָעֲקָתִי אַחֲרַת לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ!" "אָבְעַר אִידָא הָאֵב דְּעִנְסִטְמָל גִּישְׁרִיגִין אַנְדְּעֶרְשֵׁט צוּ הַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ!"

ב-צט

רַבְּנוּ אָמַר: "בְּעִקְבֵּתָא דְּמִשְׁיַחָא מְנַהִיג הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֶת הָעוֹלָם בְּעִדְיָנוֹת רַבָּה פְּעֻבּוֹדַת סִיבֵי בְּרָזָל דְּקִימִים" הַסְּבוּכִים זֶה בְּזֶה, "בְּעִקְבֵּתָא דְּמִשְׁיַחָא פִּירְט הַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ דִּי וּוְעֵלְט דְּרָאט אַרְבַּעַט", דְּהֵינּוּ שְׂאִין מְבִינִים כָּלֵל אֶת הַנְּהָגָתוֹ יִתְבָּרַךְ.

ב-ק

פְּעַם נִחְלָה בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁמֵשׁ רַבְּנוּ עַד מְאֹד, וּבְצָרְתוֹ נִכְנַס לְרַבְּנוּ שְׁיִבְקֵשׁ רַחֲמִים עַל בְּנוֹ הַחוּלָה, אוֹלָם רַבְּנוּ לֹא עָנָה לוֹ כְּלוּם, וְהָבִין שֶׁרְפוּאָת בְּנוֹ הוּא בְּכִי רַע, וּבָא לְבֵיתוֹ וְאָמַר לְזוּגָתוֹ, "אִם אֶת רוּצָה שְׁיִהְיֶה לָנוּ בֶן חַי וְקַיִם אֵל תִּשְׁנֵי הַלֵּילָה!", וְנִעְמְדָה לְיַד עָרִיסַת בְּנָה הַחוּלָה, וּבְכַתָּה וְהִתְפַּלְּלָה כָּל הַלֵּילָה לְרְפוּאָתוֹ, לְמַחְרַת כְּשֶׁבָא וְנִכְנַס לְרַבְּנוּ כְּהַרְגָלוֹ, פָּנָה אֵלָיו רַבְּנוּ וְאָמַר: "לֹא יָדַעְתִּי שֶׁתְּפַלֵּת הַנְּשִׂים כָּל כַּף חֲשׁוּבָה אֲצֶל הַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ! הִיא פְּעֵלָה בְּתַפְלֵתָה רְפוּאָה לְבֶן וּבְאֶמֶת גַּם אֲרִיכוֹת יָמִים", "עַס זָאל מִיר רַעֲכִינְעֵן אַז ווִיבְעֶרְשֵׁע תַּפְלוֹת זְעַנְעֵן אַזוֹי חֲשׁוּב בֵּימִם אוּיבְעֶרְשֵׁטוֹ! זִי הָאֵט גִּיפּוּעֵלְט אַ רְפוּאָה, טַאקִי אֲרִיכוֹת יָמִים אוּיךְ..."

ב-קא

פעם פֿשׂיטֿבו מוהרנ"ת ורבי נפתלי בסעודה, אכל מוהרנ"ת בצל, אָמר לו רבי נפתלי: הרי אומרים מהבעל-שם-טוב שלא לאכול בצל בימי השבוע חוץ משבת משום שהוא דבר המזיק! נענה לו מוהרנ"ת ואמר: אני איני יודע! מרבנו לא שמעתי ענין זה. נכנסו שניהם ושאלו את רבנו על ענין זה. ענה להם רבנו: "וכי בשבת מתר לאכול דבר המזיק"? (ועין בשוחות הר"ן סימן רסה), "איך ווייס נישט פון רעבין האב איך דאס נישט גיהערט שבת מעג מען יא עסין דבר המזיק".

ב-קב

אמר: "יש לי שלשה כתות חסידים: כתת הבאה לחטף שירים; כתת הבאה לשמע תורה וכתת האפויה בלבי". ופנה רבנו למוהרנ"ת ולרבי נפתלי ואמר להם: "רוצה אני, שאתם תהיו מהכתת הזאת, שאפויים בלבי". "איך האב דריי כתות חסידים, לא כתת וואס קומט חאפין שירים, און לא כתת וואס קומען הערן תורה, און לא כתת וואס זיינען איינגיבאקן ביי מיר אין הארצן – איך וויל איר זאלט זיין פון די וואס זיינען איינגיבאקן ביי מיר אין הארצן" ואמרו אנשי שלומנו על זה, בכדי להיות אפוי בלב רבנו צריך רבנו להיות אפוי בלב של המקרב.

ב-קג

פשצה רבנו למוהרנ"ת לחדש חדושין בתורה, אָמר לו: "כשתכתב בענין אמונה ובענין הצדיק, תשחרר עטך, וכתב מה שיותר". "זאלסטו צו לאזן די פֿען און שרייב וואס מער".

ב-קד

רַבֵּנוּ אָמַר רַפּוּאָה וּסְגֻלָּה לָזֶה שְׁנַחֲלָה בְּמַחֲלַת-יָם (קִדְחַת) מִחֲמַת הַנְּסִיעָה, שְׂיָקַח (לְרַפּוּאָתָהּ) יַיִן וַיִּרְתִּיחוּ וְאַחַר הִתְרַתְּחָה יִכְנִיס לְתוֹכוֹ עֵשֶׂב הַנִּקְרָא פְּאֵלִין, שֶׁהוּא עֵשֶׂב מֵרַם מְאֹד וַיִּשְׁתָּהּ, וְעַל יָדֵי זֶה תִּפְסַק מִמֶּנּוּ הַמַּחֲלָה.

וְרַבֵּי אֶפְרַיִם בֶּן רַבִּי נִפְתָּלִי זְכוּרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ, שֶׁהָיָה בָּא בְּכָל שָׁנָה לְאוּמָאן מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כְּשֶׁהָיָה נִחְלָה בְּדֶרֶךְ בְּמַחֲלַת-יָם הָיָה רַבִּי מִשֶּׁה קְרָאִינְשְׁטֵיין זְכוּרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ, שֶׁהָיָה עֹשִׂיר גָּדוֹל, מְכִין לוֹ דוּד מְלֵא מִזֶּה וְהָיָה רַבִּי אֶפְרַיִם שׁוֹתֵהוּ וּמְבַרֵּא תִּיכֶף וּמִיָּד.

ב-קה

כְּשֶׁדִּבֶּר רַבֵּנוּ מִגְּנוּת מִדַּת הַגְּאֻנָּה, אָמַר: "גַּם לָמַת יָכוֹל לִהְיוֹת גְּאֻנָּה מִהַלְוִיָּתוֹ הַיָּפָה... " דְּהֵינּוּ: שְׂאָף-עַל-פִּי שֶׁהוּא מֵת, יִהְיוּ לוֹ עֲדִין הַרְהוּרֵי גְאֻנָּה וְכַבּוּד " אֵת מֵת קָעוֹ הָאֲבִין גְּאֻנָּה פּוֹן אֵ שְׂיִינַע לְוִיָּה... ". (א"ה: עֵין תּוֹס' סְנֵהדְרִין מו: ד"ה קְבוּרָה).

ב-קו

פַּעַם, כְּשֶׁדִּבֶּר רַבֵּנוּ מִגְּדֹל כַּח הַיָּצָר, אָמַר: "אָדָם יָכוֹל לְאַחֵז בְּיָדוֹ מֵת שְׁלֹשָׁה יָמִים, וְאָף-עַל-פִּי-כֹן כְּשֶׁיִּרְאֶה אֶת הַתְּאֻנָּה יִזְרַק אֶת הַמַּת מֵאַחֲוֵרֵי גְבוֹ וַיַּעֲשֶׂה הַלָּאָה אֶת שְׁלוֹ", "אֵ מְעַנְטֵשׁ קָעוֹ הָאֲלֵטִין אֵ מֵת דְּרִי טֵעַג, אֹן אֵ עַר וְעַט זָעוֹ דֵי תְאֻנָּה וְעַט עַר אֵיָהֶם וְוֵאֲרָפֹן אֵיבַעַר דֵי פְּלִינְצַעס אֹן עַר וְעַט זָעוֹ דֵי תְאֻנָּה וְעַט עַר אֵיָהֶם וְוֵאֲרָפֹן אֵיבַעַר דֵי פְּלִינְצַעס אֹן זְיִינְס".

ב-קז

אמר רבנו: יש חלוק בין יהודי שפאותיו מסתרים מאחורי אָזְנוֹ, ליהודי שפאותיו תלויים מתחת לאָזְנוֹ כְּטַבָּעַם, "ס'איז דא א חילוק אויב די פּיאות זענען אויף דעם אויער אָדער אונטער דעם אויער".

ב-קח

אמר רבנו: אם יאכלו בני ישראל מרור בליל פסח כְּכָר יִשְׁבוּ בַתְּשֻׁעָה בָּאֵב לומר קינות, "אז מ'וועט עסן מרור ביים סדר וועט מען שוין זיין תשעה באב ביי קינות". הם חלים באותם הימים כְּמוֹבָא בְּשִׁלְחֹן עֲרוּדָא (או"ח סימן תכח, ס"ג). (וע"ע באיכ"ר בפתחתא ית, ושם בפ"ג סי' ה').

ב-קט

כְּשֶׁהֲצִיעַ מוֹהֲרֵנִי תְּ אֶת חֲדוּשֵׁי תּוֹרָתוֹ לִפְנֵי רַבְּנוּ, שְׁבָחוּ רַבְּנוּ וְאָמַר לוֹ: "הֲנֵךְ יַחֲדָ בְּדוֹר בְּלַחֲדֵשׁ חֲדוּשִׁים", "ביזט א חד בדרא אין מחדש זיין חדושים" וכו'. וכשֶׁהֲתַפְּלֵא עַל זֶה מוֹהֲרֵנִי תְּ וְכוּ' [ואמר: הלא יש את הרב? - בעל התניא שידוע היה גאון מופלג ובעל מחדש נפלא], [המשיך ואמר] עֲנֵה לוֹ: "וְכִי לָמִי יֵשׁ אֶת הַהִקְדָּמוֹת לְחֲדוּשִׁים כְּמוֹ שֵׁשׁ לֶךְ".

ב-קי

רבנו אמר פעם לאנשי שלומו שבאו אליו: "להתפלל תפלת שמונה-עשרה ליד המזודות" !? כי נוהגים בעולם תיכף כשבאים מניחים את המזודות

וְנַעֲמָדִים לְהַתְפַּלֵּל, אוֹלָם בְּכָל עֵת הַתְּפִלָּה חוֹשְׁבִים וּמְהַרְהָרִים עַל
הַמְזוֹדוֹת, כִּי מִפְחָדִים פֶּן וְאוֹלֵי יִגְנַב אוֹ יֵאָבֵד וְכוּ', וְזֶה גוֹרֵם לָהֶם לִבְלִבּוֹל
הַתְּפִלָּה, וְעַל כֵּן אָמַר לָהֶם לְהַתְפַּלֵּל רַק אַחֲרֵי שֶׁדָּאָגוּ לְסִדּוֹר הַנְּחִת חִפְצֵיהֶם
כְּדֵי שֶׁלֹּא יִחְשְׁבוּ עֲלֵיהֶם בְּעֵת תְּפִלָּתָם, "שְׂטִיין שְׂמוֹנָה עֶשְׂרֵה צוּם
קְלִימִקָּל" !? (וְעַיֵן בְּחִי' מוֹהֲר"ן סִימָן תַּקמ"ז).

ב-קיא

פַּעַם בְּרֵאש־הַשָּׁנָה, כְּשֶׁהִבְחִין רַבְּנוּ בְּאֶחָד מֵאַנ"ש, שֶׁהִכִּין וְדָאָג לְעֲצוּמוֹ לִפְנֵי
נְטִילַת יְדַיִם לְסַעֲדָה מְעַט דְּבִשׁ עִם הַחֲלָה לְבִרְכַּת הַמּוֹצֵיא, נֶעְנָה וְאָמַר:
"כְּמוֹ יְלָדִים! הַמּוֹצֵיא עִם דְּבִשׁ" ! "אֲזוּי וּוִיא קִינְדֵּעֵר־לֵאד! הַמּוֹצֵיא מִיט
הַאֲנִיג" ! כְּאוֹמֵר שֶׁזֶה מְנַהֵג יְלָדִים קְטַנִּים לְהַכִּין לְעֲצוּמָם חֲלָה עִם דְּבִשׁ,
מִחֲמַת שְׁחוֹשְׁשִׁים שְׁאֲחֵר כְּךָ לֹא יִשְׂאֵר לָהֶם.

ב-קיב

פַּעַם, כְּשֶׁדִּבֶּר רַבְּנוּ מִמַּעַלַת הַהֲלִיכָה לְצַדִּיק, אָמַר רַבְּנוּ: "אֵלּוּ הָיָה לִי צַדִּיק
כְּמוֹ שֵׁשׁ לָכֶם, הָיִיתִי הוֹלֵךְ אֵלָיו רְגִלִּי". וְשֶׁאֵלוּהוּ אֲנִשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ:
"וּבַחֲזָרָה?" עָנָה רַבְּנוּ וְאָמַר: "בַּחֲזָרָה הָיִיתִי רָץ" ! "וְעַן אֵיךְ וּוְאֵלֵּט גִּיהֵאט
אַזָּא רְעִבִין וּוִי אִיר וּוְאֵלֵּט אֵיךְ גִּיגֵאנְגֵּעַן צוֹ אִים צוֹ פּוּס – צוֹרִיק! וּוְאֵלֵּט
אֵיךְ גִּילֵאפִין". [וְהֵינּוּ שֶׁהָיָה רָץ בְּמַהִירוֹת לְקַיִם וְלַעֲבֹד אוֹתוֹ וְתִבְרַךְ כְּפִי
שֶׁקֶבֶל מְרַבּוֹ].

ב-קיג

אחר פטירת זוגתו של רבנו, אמר: "אם הייתי יודע את החשיבות של אשת נעורים, הייתי אומר תחלי ותחיי! "איך זאל גיווען וויסן די טייערקייט פון אשת נעורים, וואלט איך גיזאגט קריינקען זאלסטו און לעבן זאלסטו" ! . (אבני"ה ברזל). [א"ה: עיין עלים-לתרופה מכתב א'].

ג-תרד

אמר הבעל-שם-טוב: "אלמלא היה לי את האשת נעורים, הייתי אף פושט את רגלי ומגיע לארץ-ישראל", "ווען איך וואלט גיהאט מיין אשת נעורים, וואלט איך אויסגישטרעקט מינע פיס צו ארץ-ישראל". (- אבני"ה ברזל).

ב-קיד

פעם, כשבאו אנשי שלומנו מדאשיב לרבנו, ספרו לו, שבאיזה יום-טוב שחל להיות בערב שבת – כמדמה – שהיה שמחת-תורה – ישבו אנשי שלומנו בסעדת היום-טוב ודברו ביניהם בעבודת השם יתברך, ונמשך דבורם עד סמוך לשבת, וכשראו שכבר קרובה השבת לבוא, סימו מהר את הסעדה והדבורים כדי ללכת לקבל את השבת. נענה רבנו ואמר: "פוחזי דאשיב! הרי אפשר לפרס מפה ולקדש (כדין השלחן-ערוך בסימן רע"א), וממשיכים לדבר הלאה!" "דאשיבער זשלאפעס! איז מען מקיים "פורס מפה ומקדש" – און מ'רעדט ווייטער" !, ואחר-כך להתפלל את תפלת ליל שבת.

ב-קטו

פעם הביא מוהרנ"ת אתרוג לרבנו בכדי שיאמר דעתו עליו וידע אם לקנות אותו, ולא הראה לו רבנו על האתרוג פנים מפליאות כלל רק אמר "נו" בניהוּתא, ואף-על-פי-כן הלך מוהרנ"ת וקנהו, אחר-כך הראהו שוב מוהרנ"ת לרבנו ואז הלל ושבח את האתרוג מאד, ושאל מוהרנ"ת את רבנו מדוע בתחלה לא שבחו ועכשיו כן, ענה לו רבנו: "אלו הייתי משבח אותו היית בא לקנותו בשמחה רבה והמוכר כשהיה רואה את פניך הצוהלות משמחה היה דורש עבור האתרוג סכום הגון והיה מפקיע את השער מאד, ועל כן לא שבחתי אותו, אולם אליבא דאמת אתרוג מהוּדָר הוא".

ב-קטז

רבנו שלח את רבי שמואל טעפליקער לשפר חנויות במעזבוז אחר ראש-השנה של שנת תקס"ז, וכמספר בספר "ימי מוהרנ"ת", כי אז היה זמן המכרז על החנויות, כי הם היו שיכים לפריץ, שהיה משפירם פעם בשלש שנים. חנויות אלה היו מחזקות בשכירות לנכדי הבעל-שם-טוב משך שנים רבות, ועל כן לא קפצו עליהם קונים, ולא העלה אף אחד מחיר השכירות; ובהיות אז רבי שמואל הנזכר לעיל במעזבוז, שכר את החנויות במחיר גדול יותר, כצווי רבנו, והלך אז לבוש בבגדי משי כחשובי הרבנים וכו'; וכשראהו הרב הקדוש רבי ברוך ממעזבוז, דוד רבנו, איך שהולך לבוש בבגדי משי – הקפיד עליו מאד וקלל אותו, שסיבל שנה אחת בחלי הקדחת. כשחזר רבי שמואל מנסיעתו, ספר לרבנו מה שקרה לו, אמר לו רבנו: "עם בגד כזה התראית לפני דודי רבי ברוך?" "מיט אזא בגד האסטו זיך באוויזן פארן פעטער רבי ברוך?". והרגיע רבנו את רבי שמואל ואמר לו, שדודו הרב הקדוש רבי ברוך, החליף לו ענש מיתה שהיה מגיע לו, בחלי הקדחת שקלל אותו.

ב-קיז

כשיצא רבנו מברסלב לדור באומאן בקיץ שנת תק"ע, יצא עמו גם רבי אהרן הרב מברסלב, כדי לדור עמו באומאן, כי רצה להיות סמוך וקרוב

לְרַבְּנוּ, כְּשֶׁהִגִּיעוּ יְמֵי רֵאש־הַשָּׁנָה, קִבַּל רַבְּנוּ מִכְּתָב מִתּוֹשְׁבֵי עִיר בְּרִסְלָב, וּבּו שְׂטָחוּ טַעֲנוֹתֵיהֶם לִפְנֵי רַבְּנוּ: הֵיוֹת שְׁעֵתָה מְגִיעִים יְמֵי רֵאש־הַשָּׁנָה וְאֵין לָהֶם רַב בְּקִהְלָתְכֶם, כִּי רַבִּי אֶהְרֹן נָסַע מֵהֶם כְּנֹזֵכֶר לְעִיל, וְטַעֲנוּ וְאָמְרוּ לְרַבְּנוּ: "אִם אַתֶּם עֲזַבְתֶּם אֶת הָעִיר, הֲרִי אֵין בְּפִינוּ זְכוּת טַעֲנָה עַל זֶה, אוּלַם מִדּוּעַ לְקַחְתֶּם עִמָּכֶם אֶת רַב הָעִיר?" וְעַל כֵּן מִבְּקָשִׁים הֵם מֵרַבְּנוּ, שְׂיִרְאֶה לְשַׁח אֲלֵיהֶם בְּחִזְרָה אֶת רַבִּי אֶהְרֹן. רַבְּנוּ הִרְאָה אֶת הַמְּכַתֵּב לְרַבִּי אֶהְרֹן, וְשָׂאל רַבִּי אֶהְרֹן אֶת רַבְּנוּ: "הֲאִם אֲסַע חִזְרָה, [וְלֹא אֶהְיֶה עִם רַבְּנוּ בִּימֵי רֵאש־הַשָּׁנָה הַבָּאִים עֲלֵינוּ לְטוֹבָה?] עָנָה לוֹ רַבְּנוּ: "אֵינְךָ יְכוּל לְצִיר לָךְ אֶת הַצֵּעַר שְׂיִהְיֶה לִּי, כְּשֶׁלֹּא תִהְיֶה עִמָּנוּ כָּאֵן עַל רֵאש־הַשָּׁנָה...". וְשָׂאל שׁוּב אֶת רַבְּנוּ: "אִם כֵּן, אֲשָׂאֵר כָּאֵן?" עָנָה לוֹ רַבְּנוּ: "וְהֲרִי הֵם צוֹדְקִים!" "זֵי יִי זֵי יִנְעַן דָּאָךְ גִּירְעַכְט!" וְשָׂאל שׁוּב: "אִם כֵּן אֲסַע?" עָנָה לוֹ רַבְּנוּ שׁוּב הַנֹּזֵכֶר לְעִיל, שְׂאֵין יְכוּל לְצִיר לְעַצְמוֹ הַצֵּעַר שְׂיִהְיֶה לוֹ, כְּשֶׁלֹּא יִשָּׂאֵר עַל יְמֵי רֵאש־הַשָּׁנָה, וְשָׂאל שׁוּב כְּנֹזֵכֶר לְעִיל, עָנָה לוֹ רַבְּנוּ שׁוּב כִּנ"ל, וְכָךְ שָׂאל כְּמָה פְּעָמִים, כִּי כָךְ הָיָה דֶרֶכּוֹ שֶׁל רַבְּנוּ מֵעוֹלָם לְבָלִי לְצוּת שׁוּם צוּי בְּדוּקָא לְעֲשׂוֹת כָּךְ אוֹ כָךְ. וְהַחֲלִיט רַבִּי אֶהְרֹן לְעַצְמוֹ וְנָסַע חִזְרָה לְעִירוֹ. בְּדֶרֶךְ חִזְרָתוֹ פָּגַשׁ אֶת מוֹהֲרַנ"ת וְרַבִּי נִפְתָּלִי, כְּשֶׁהֵם נוֹסְעִים אֶל רַבְּנוּ, וְכִשְׂרָאוּהוּ שְׂאִלוּהוּ: "כִּעֵת לִפְנֵי רֵאש־הַשָּׁנָה נוֹסְעִים מֵרַבְּנוּ?" וְסִפֵּר לָהֶם סִבַּת נִסְיַעְתּוֹ כְּנֹזֵכֶר לְעִיל, אָמְרוּ לוֹ: "אָף-עַל-פִּי-כֵן, וּמָחוּ בְּפִנְיֹ, שְׂאֵין נְכוּן הַדָּבָר לְבָלִי לְהֵיוֹת אֶצֶל רַבְּנוּ בִּימֵי רֵאש־הַשָּׁנָה". וְאָמְרוּ לוֹ עוֹד: "אֲנַחְנוּ אֶפְלוּ הָיָה רַבּוּ מְגַרְשָׁנוּ בְּקוֹרוֹת הַבְּנִין, לֹא הֵינּוּ נוֹסְעִים מִמָּנוּ לְבָלִי לְשָׂהוֹת עִמּוֹ בִּימֵי רֵאש־הַשָּׁנָה".

ב-קִיח

כְּשֶׁחִזַּר רַבְּנוּ מִלְעַמְבֶּעֶרְג אַחַר שְׁנַחֲלָה שָׁם בְּמַחֲלַתוֹ שְׁנִסְתַּלַּק בָּהּ, הָיָה דֶרֶכּוֹ לְלַכֵּת הַרְבֵּה פְּעָמִים חוּץ לְעִיר לְאִיזָה יַעַר לְשָׂאוֹף אֲוִיר צַח, פְּעַם נָסַע לְשָׁם עִם מוֹהֲרַנ"ת וְעִם אַבְרָהָם פִּייעַס וּמִשָּׁה חִינְקֶעס, וְכִשְׂיִרְדּוּ בִיעַר מִהַעֲגָלָה הִלְךְ רַבְּנוּ עִם מוֹהֲרַנ"ת וְגָלָה לוֹ אֶת הַתּוֹרָה "אֲנִי הַיּוֹם יִלְדְתִיךָ" שְׂבִלְקוּיִטִי מוֹהֲר"ן חֵלֶק ב' סִימָן סא. וּמִחֲמַת מַחֲלַתוֹ הִלְךְ לְאֵט וּבְנַחַת, כִּי לֹא יְכוּל הָיָה לְלַכֵּת בְּמַהִירוֹת אוּלַם אַבְרָהָם פִּייעַס וּמִשָּׁה חִינְקֶעס הִלְכוּ יוֹתֵר מֵהָר וְנָתַן רַבְּנוּ מֵהֶם דּוּגְמָא לְמוֹהֲרַנ"ת וְאָמַר לוֹ: "רִאֶה לְמִשָּׁל הֵם יְכוּלִים לְהַסְפִּיק וְלִילֵךְ בְּזִמָּן מוּעֵט מֵה שְׂאָנוּ צְרִיכִין לִילֵךְ בְּכַמָּה שְׁעוֹת". וְהֵינּוּ שָׂגַם בְּבַחֲיַנֵּת הַמָּקוֹם שֶׁיָּךְ עָנְנוּ לְמַעֲלָה מִהַזְּמַן, וְכִמְבוּאָר שָׁם בְּפָנִים הַתּוֹרָה עֵין שָׁם.

ב-קיט

אמר: "איני מתערב בענין נוסחאות התפלה" "איך מיש זאך נישט אין נוסחאות", רק זאת שבסיום ברכת ישתבח צריך לומר רק "הבוחר בשיירי זמרה מלך יחיד - חי העולמים" ללא תיבת

"א-ל", כמו שבברכת "ברוך שאמר" שבהתחלת פסוקי דזמרה אומרים "יחיד חי העולמים" ללא תיבת א-ל.

ב-קכ

פעם אמר רבנו כמתאונן: "אף שהנכם אנשים כשרים, אבל לא לזאת התכונתי, התכונתי שיהיו לי אנשים כאלו, שינהמו להשם יתברך לילות שלמים כחיות ביער". "נישט דאס האב איך גימינט – איך האב גימינט צו האבין אזעלכע מענטשן וואס זאלן ברומען צו השם יתברך א גאנצע נאכט ווי די חיות אין וואלד".

ב-תרמו

מוהרנ"ת אמר: "נמצאים אצלי כאלו תלמידים עובדי ה', שרבונו בעצמו לא היה כמותם", כי היו לו תלמידים עובדי ה' כאלו, שהיו שוהים לילות שלמים חוץ לעיר ושואגים בתפלתם פאריות, כרצון רבנו. ואנ"ש בארו בזה משום שבחיי רבנו לא יכול היה מוהרנ"ת לדבר מכל מה שקבל והרגיש בדברי רבנו, אולם אחר פטירת רבנו פתח את פיו והוציא לאור את כל מה שקבל מרבנו, ועל-ידי-זה גדל כאלו תלמידים עובדי ה' מכלגים].

ב-קכא

פעם פֿשָׁדְדֶרוּ לִפְנֵי רַבֵּנוּ מֵהַטְּלִיתִים שֶׁהֵבִיאוּ מִטּוֹרְקָה, הַמְּכֻנִים טַעֲרֻקִישֵׁע טְלִיתִים, שֶׁהָיוּ יָפוֹת מְאֹד, אָמַר רַבֵּנוּ שְׁצַרִיךְ לְרֹאוֹת שֶׁהַטְּלִית תִּהְיֶה יָפָה, וְהֵבִינוּ שְׁרָצוֹן רַבֵּנוּ הָיָה לְהַקְפִּיד יוֹתֵר עַל הַיּוֹפִי שֶׁבַטְלִית מִחוּמְרַת הַהִידוּר. (וע"ע לַקְמוֹן בַּח"ד, סַעִיף שַׁפ"ו).

ב-קכב

סִפְרוּ לָרַב מִחֲמַעֲלָנִיק מִחֲתָנוּ שֶׁל רַבֵּנוּ, שֶׁהָרַב מִנְאֻלְטְשִׁיִּסְק, (גַּם הוּא מִחֲתָנוּ שֶׁל רַבֵּנוּ), כָּבֵר מִתְּגַעְגַע אַרְבַּעִים שָׁנָה שִׁיזְכָּה לְבוֹא וּלְהִיּוֹת בְּאַרְצֵ-יִשְׂרָאֵל, וְאָמַר הָרַב מִחֲמַעֲלָנִיק: "מָה כָּל הָרַעַשׁ וְהַגְּעוּגוּעִים מִשָּׁד אַרְבַּעִים שָׁנָה לְבוֹא לְאַרְצֵ-יִשְׂרָאֵל? לּוֹקְחִים מַעוֹת וְנוֹסְעִים!" - כְּשֶׁסִּפְרוּ זֹאת לְרַבֵּנוּ, אָמַר: "הָרַב מִנְאֻלְטְשִׁיִּסְק, שֵׁישׁ לוֹ גְּעוּגוּעִים לְאַרְצֵ-יִשְׂרָאֵל, יִזְכָּה לְבִסּוֹף לְהִיּוֹת בְּאַרְצֵ-יִשְׂרָאֵל, וְהָרַב מִחֲמַעֲלָנִיק, שֶׁאָמַר שְׁלוֹקְחִים מַעוֹת וְנוֹסְעִים, לֹא יִהְיֶה בְּאַרְצֵ יִשְׂרָאֵל". וְכֵן הָיָה, שֶׁאַחַר-כֵּן עָלָה הָרַב מִנְאֻלְטְשִׁיִּסְק עִם כָּל בְּנֵי בֵּיתוֹ לְאַרְצֵ-יִשְׂרָאֵל, וְדָר שָׁם כְּמָה שָׁנִים.

ב-קכג

כְּשֶׁבָּא הַשְּׂדֵדְכוֹן אֶל רַבֵּנוּ וְהִצִּיעַ שְׂדוּד לְבִתּוֹ שְׂרָה אֶת בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי לִיב מִדְּאַבְרוֹנֶע, לֹא הִסְכִּים רַבֵּנוּ לְשְׂדוּד. כְּשֶׁשָּׁמַע רַבִּי חֵיִיקֵל שֶׁרַבֵּנוּ אֵינּוּ מְסַכֵּים לְשְׂדוּד, פָּנָה אֶל רַבֵּנוּ וְאָמַר: "הֲרִי כָּל צְדִיקֵי הַדּוֹר הַשְּׂתַדְּכוּ עִמוֹ, וּמִדּוּעַ לֹא תִסְכְּמוּ לְשְׂדוּד?" רַבֵּנוּ, שֶׁמְטַבְּעוֹ לֹא הִתְעַקֵּשׁ עַל שׁוּם דָּבָר כְּיָדוּעַ, בְּפִרְט אַחַר שֶׁחָזַר מֵאַרְצֵ יִשְׂרָאֵל, אָמַר: "הֲרִי אֵינִי רוֹאֶה כָּאֵן חֲתָן! נוֹ, שִׁיתֵן הַמְּחֻתָּן עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים רַעֲנַדְלֵאד" (כָּל רַעֲנַדְלֵאד הוּא שְׁלֹשָׁה רוֹבְלִים), "אֵיךְ זֶעֶה דָּאד נִישֵׁט קִיִּין חֲתָן – נוֹ, זָאל עַר גִּיבֵן צָעֵן טוִיזְנֵט רַעֲנַדְלֵאד",

שְׁהִיָּה סְכוּם עֵתָק, וְרַבְּנוּ הֶעֱלָה בְּכֹנֶה כָּל כָּד אֶת הַסְּכוּם כְּדֵי שֶׁלֹּא יִסְכּוּם לָזֶה רַבִּי לִיב, וּבָזֶה יִתְבַּטֵּל הַשְּׂדוּךְ, אוּלַם הַשְּׂדוּךְ, כְּשֶׁאָמַר זֹאת לְרַבִּי לִיב, הַסְּכָּים לָזֶה תִּכְּרָף וּמִיד, כִּי הָיָה עֹשִׂיר מְפֹלֵג, וּכְשֶׁבֵּא הַשְּׂדוּךְ אֶל רַבְּנוּ וְאָמַר לוֹ שְׂרַבִּי לִיב מִסְּכָּים לְתַנְאוֹ, הִפְטִיר רַבְּנוּ וְאָמַר: "נוּ, זָרְקוּתִי בֵּת לְנֶהָר הַדְּנִיפֶעֶר" נוּ, אַרְיִין גִּינוּאֶרְפֹן לֹא טֹאכְטֶעֶר אִין דְּנִיפֶעֶר".

ב-קכד

רַבְּנוּ אָמַר: "רְאִיתִי, שְׁכָל אֲנָשִׁי יִהְיוּ עֲנִיִּים – וּבְכֹן פְּעֻלָּתִי אֶצֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׂיִזְרַק בִּינִיָּהֶם "אֶמִּיָּעֵל" ("מִיָּעֵל" בְּלַע"ז – הוּא כְּנוֹי לְעֹשִׂיר הַהוֹלֵךְ לְבוּשׁ בְּכוֹבֵעַ יָפֵה), וּכְוֹנֵתוֹ, שְׁתַּמִּיד יִהְיֶה בֵּין אֲנִי"שׁ אֶחָד שְׂיִהְיֶה שׁוֹנֶה, הִינּוּ: שְׂיִהְיֶה לוֹ מַעוֹת יוֹתֵר מִשְּׂאָר עֲנִיִּי אֲנִי"שׁ. "אִיךְ הָאֵב גִּיזְעֵן אִז מִיִּנֵּעַ אֶלַע לִיט וְוַעֲלֹן זִיין אָרִימַע לִיט, הָאֵב אִיךְ גִּיפּוֹעֵלֵט בֵּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ סִזְאֵל זֵאךְ דוֹרַךְ וּוּאֶרְפִין אֶמִּיָּעֵל".

ב-קכה

כְּשֶׁשָּׁהָה רַבְּנוּ בְּדִירְתוֹ שֶׁל נַחְמָן נֶתָן בְּאוּמָאן, אָמְרוּ אֲנִי"שׁ לְרַבְּנוּ "לְנַחְמָן נֶתָן טוֹב עַל שְׂרַבְּנוּ שׁוֹכֵן בְּדִירְתוֹ", עָנָה רַבְּנוּ בְּגִיחוּתָא וְאָמַר, כּוֹן כּוֹן "נַחְמָן וְנָתַן הִינּוּ מוֹהֲרֵנִי"ת טוֹב מְאֹד".

ב-קכו

בְּאוּתָהָ עֵת שְׁשָׁהָה רַבְּנוּ בְּדִירְתוֹ שֶׁל נַחְמָן נֶתָן, סִפְרוּ לְפָנָיו שְׁנַסַּע נַחְמָן נֶתָן בְּעֵנֵן עֶסְקִיו וְהַתְּפָאֵר בְּבֵיתוֹ לְפָנֵי נְסִיעָתוֹ שְׂיִחְזוֹר מְנַסִּיעָתוֹ בְּעֹשִׂירוֹת כְּזוֹ שְׂיִוְכְלוּ לַעֲשׂוֹת גָּשֶׁר מִמְטִבְעוֹת הַזָּהָב שְׂיִבִיא עִמוֹ בְּחִזְרְתוֹ מִבֵּיתוֹ עַד לְרַחוּב

לְרֹב הַצְּלָחָתוֹ, "בְּרִיקוּרָן מֵיט זֵילְפֶּעֶרְנֶע קֶערֶבֶלאַךְ". וְאִז עָמַד לִפְנֵי רַבְּנוּ רַבֵּי טוֹבִיָּה מְטָרְהוּוִיצָא, נֶעְנֶה רַבְּנוּ וְאָמַר: "שְׁנֵי הַדְּבָרִים הָאֵלּוּ אֵינֶם יְכוּלִים לְהִיּוֹת בְּיַחַד אוֹ שְׁלֹקְחִים אֶת הַמַּעֲוֹת מֵהָאֲדָם אוֹ שְׁלֹקְחִים אֶת הָאֲדָם מֵהַמַּעֲוֹת" כְּמוֹבָא בְּשִׁיחֹת הַר"ן סִימָן נֹא, הַמְּשִׁיךְ רַבְּנוּ וְשָׂאל אֶת רַבֵּי טוֹבִיָּה, רַבֵּי טוֹבִיָּה אָמַר נֹא לִי, "מָה יוֹתֵר טוֹב כְּשִׁלְוֹקְחִין אֶת הַמַּעֲוֹת מֵהָאֲדָם אוֹ אֶת הָאֲדָם מֵהַמַּעֲוֹת", עָנָה רַבֵּי טוֹבִיָּה וְאָמַר "וְדַאי טוֹב יוֹתֵר כְּשִׁלְוֹקְחִים אֶת הַמַּעֲוֹת מֵהָאֲדָם וְהָאֲדָם נִשְׂאָר בְּחַיִּים" וְשָׂתַק רַבְּנוּ. אַחַר כֵּן נָסַע רַבֵּי טוֹבִיָּה לְבֵיתוֹ, וּבִדְרֹךְ כְּשִׁפְגָשׁ חֲבָרִים מְבַנֵּי עִירוֹ וְשָׂאֵלְם עַל שְׁלוֹם בֵּיתוֹ לֹא עָנּוּ אוֹתוֹ דְּבַר, וְשָׂאֵלְם מִדּוּעַ שׁוֹתְקִים הֵנֶכֶם לְשִׂאֲלָתִי, סָפְרוּ לוֹ שֶׁלֹּא רָצוּ לְהוֹדִיעוֹ מְשָׁלוֹם בֵּיתוֹ, מִחֲמַת שְׁנִשְׂרָף בֵּיתוֹ וְאֵבַד אֶת כָּל רְכוּשׁוֹ, כְּשִׁשְׁמַע זֹאת הִפְטִיר וְאָמַר: "הֲרִי אֲנִי בְּעַצְמִי אִמְרָתִי לְרַבְּנוּ שְׁטוֹב יוֹתֵר כְּשִׁלְוֹקְחִין אֶת הַמַּעֲוֹת מֵהָאֲדָם". לְאַחַר זְמַן הִגִּיעוּ אֲנָשִׁים לְאוּמָאן שִׁסְפְרוּ שִׁפְגָשׁוֹ בְּנַחְמָן נָתַן בְּנִסְיַעְתּוֹ לְבֵיתוֹ אוּלָם חָלָה בְּמַחְלָה קָשָׁה מְאֹד שֶׁהִיָּתָה נִקְרָאת "הַפְּצַע הַשְּׁחוֹר", "דְּעַר שְׁוֹאֲרָצֶעַר קָרַעְצָל" שֶׁהִיָּתָה מְדַבְּקֶת וּמְסַכְּנֶת מְאֹד אֲשֶׁר אֵין מִמְתִּינִים לְרַפּוּאָתוֹ כְּלָל כְּדִי שֶׁלֹּא יִדְבְּקוּ וַיִּחְלוּ עַל-יְדוֹ אֲנָשִׁים אַחֲרַיִם, וְקָבְרוּ אוֹתוֹ בְּעוֹדוֹ חַי כִּי דָחְפוּ אוֹתוֹ בְּמוֹטוֹת אַרוּכוֹת לְתוֹךְ הַקֶּבֶר כְּדִי שֶׁלֹּא יוֹדְבְּקוּ בְּמַחְלָתוֹ, וְנִתְקִים אֲצִלוֹ הַדְּבוּר הַשְּׁנִי שֶׁל רַבְּנוּ שֶׁאָמַר "שְׁלֹקְחִים אֶת הָאֲדָם מֵהַמַּעֲוֹת".

ב-קכז

כְּשִׁנְסַע פַּעַם רַבְּנוּ סָמוּךְ לְכַפָּר רְסָאֲשַׁע, הִבְחִין נִפְחָ אֶחָד, שֶׁהָיָה בֵּית מְלֹאכְתּוֹ בְּסוּף הַכַּפָּר, אֵיךְ שֶׁעֲגָלָה יוֹרְדֶת בְּמַהִירוֹת מֵרֹאשׁ הַהָר וְגִלְגַּל אֶחָד מְאַרְבַּעַת גִּלְגָּלִי הַמְּרַכְבָּה נָפַל, וְהִבִּין שֶׁכָּל נוֹסְעֵי הָעֲגָלָה – חַיִּיהֶם בְּסַכְּנָה עֲצוּמָה, וְהוּא לֹא יָדַע, שֶׁרַבְּנוּ יוֹשֵׁב בְּעֲגָלָה, וְעָשָׂה מַעֲשֵׂה מְסִירוֹת נֶפֶשׁ: הוּא נֶעְמַד בְּמִדְרוֹן לְמִטָּה וְהֶעֱמִיד אֶת כְּתָפוֹ לְמוֹל הָעֲגָלָה הַבָּאָה בְּמַהִירוֹת וְעָצְרָה, כִּי הָיָה בְּעַל כַּח גְּדוֹל. כְּשִׁיָּרַד רַבְּנוּ מֵהָעֲגָלָה וְהִבְחִין בְּאִישׁ, שֶׁמָּסַר נֶפְשׁוֹ לְהַצְּלָתָם, בִּרְכוּ רַבְּנוּ וְאָמַר לוֹ: "שְׁתַּאֲרִיךְ יָמִים!" "לֹאֲנִי לְעַבְן זְאֻלְסְטוּ!" וְכוּ הִנֵּה, שְׁחִי לְמַעַלָּה מִמָּאָה שְׁנָה! הוּא הָיָה דוֹד אָבִיו שֶׁל רַבֵּי שְׁבָתִי בְּרִסְלֵעֶבֶר, וְהָיָה רַבֵּי שְׁבָתִי מְסַפֵּר תְּמִיד סְפּוֹר זֶה מִשְׁמוֹ.

א-שכה

מה שהודיע במוצאי יום-הכפורים, שנחתם הדין על המתנגד שמה מהייסען שימות, שמעתי זאת מאבי, הריני כפרת משכבו, ומרבי יצחק מהייסען, ששמעו זאת מפי אחי זקני רבי ראובן יוסף, שישב אצל אדמו"ר זצ"ל בעת ההיא שנה תמימה, ולא היה באפשרותו לשוב לביתו מרדיפת המתנגד הנ"ל, ותכף אחר מותו בחרף ההוא שאחר יום-הכפורים הנ"ל, חזר מיד לביתו.

א-שכו

מה שצוה לאחי זקני הרב ראובן יוסף הנ"ל, שכל הוראה שישמע מפי הרב דעירו, לאמר תמיד בהפוך, וכן היה מקים אחי זקני הרב ראובן יוסף הנ"ל, שגם אם הוא לא זכר בעצמו את פסק ההוראה, אבל מעצם ראותו תמיד עין בעין אמתת דברי אדמו"ר זצ"ל, היה אומר תמיד להפוך מדברי הרב הנ"ל. וכאשר פתחו את ספרי הפוסקים לעין כדברי מי הפסק, היו רואים בעיניהם שהאמת כדבריו, עד שברח הרב ההוא מן העיר עם כל בני-ביתו בחרפה ובושה גדולה. שמעתי כל זאת מפי אבי, הריני כפרת משכבו, ומשאר אנשים ששמעו זאת מפיו בעצמו.

ב-קכח

הרב של הייסין היה מציק לאנשי שלומנו מאד, והיו מתאוננים על התנהגותו הרעה לפני רבנו. פעם כשהתאונו רבי ראובן יוסף, דודו של רבי נחמן מטולטשין, לפני רבנו על הסבל הרב שסובלים ממנו, אמר לו רבנו: "לך ועמוד בפתח בית הרב; ועל כל שאלה שיפסק, תאמר אתה לשואל שיחזר לרב ויאמר לו, שרבי ראובן יוסף אומר, שההיפך הוא הנכון. ואל תעין כלל, אם צודק אתה אם לאו, רק תסמך עליי", וכן עשה. ובא אדם אחד מתושבי העירה עם איזה שאלת נשים לרב, וכשיצא השואל, שאלו רבי ראובן יוסף: "מה פסק הרב?" ועל מה שענה לו, אמר רבי ראובן יוסף, שהפסק הנכון הוא ההפך!; וכן עשה בעוד שאלות, ונעשה רעש מזה,

עד שְׁהִלְכוּ הַלּוֹמְדִים וַיִּבְרְרוּ מֵהוּא הַפֶּסֶק הַנִּכּוֹן, וְרָאוּ שֶׁהַצֶּדֶק עִם רַבִּי
רְאוּבֵן יוֹסֵף, וַיִּבְרַח הָרַב מִהָעִיר מְרַב בּוֹשָׁה.

ב-קסב

בְּעִירָה הַיִּיֶסֶן, הַשּׁוֹכְנֵת לֵיד אֹמֵמָן, הָיָה דָר שֵׁם מְפוֹרָסִים אֶחָד, וְשֵׁמוֹ הָיָה
שְׁלֵמָה, וְהָצִיק מְאֹד לְאַנְיָשׁ בְּפֶרֶט לְרַבִּי רְאוּבֵן יוֹסֵף זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה, דָּוִד
רַבִּי נַחֲמָן מְטוּלְטָשִׁין זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה, שֶׁהָיָה תַלְמִיד חֶכֶם מְפֹלֵג פִּידוּעַ,
וְגַרְס לְקִלְקוּל שְׁלוֹם בֵּיתוֹ, רַבִּי רְאוּבֵן יוֹסֵף הָיָה נוֹהֵג לְבֹא אֶל רַבְּנֵנוּ בְּכָל
רֵאשׁ-הַשָּׁנָה. פְּעַם לְאַחַר רֵאשׁ-הַשָּׁנָה, בְּעֵת שֶׁהָיוּ אַנְיָשׁ נִפְרָדִים מִרַבְּנֵנוּ וְכָל
אֶחָד נָסַע חֲזָרָה לְבֵיתוֹ, נִכְנָס הוּא אֶל רַבְּנֵנוּ בְּפֶחַד גְּדוֹל, כִּי פֶחַד לְהַפְרִד
מִרַבְּנֵנוּ וְלַחְזֹר לְבֵיתוֹ בְּיֻדְעוּ מֵה מְצַפֶּה לוֹ בְּעִירוֹ, וְהַבְּחִין בְּרַבְּנֵנוּ שֶׁרְצוֹנוֹ
הוּא, שֶׁלֹּא יִסַּע וְיִחְזֹר לְבֵיתוֹ, וְנִשְׁאַר אֶצֶל רַבְּנֵנוּ עוֹד שְׁבוּעַ. לְאַחַר שְׁבוּעַ,
כְּשֶׁבָא לְהַפְרִד מִרַבְּנֵנוּ, הַבְּחִין שׁוֹב, שֶׁאִין רְצוֹן רַבְּנֵנוּ שֶׁיִּחְזֹר לְבֵיתוֹ, וְנִשְׁאַר
עוֹד, וְכֵן מִפְּעַם לְפַעַם דָּחָה נִסִּיעֵתוֹ, עַד שֶׁנִּשְׁאַר אֶצֶל רַבְּנֵנוּ שָׁנָה תַּמִּימָה.
אַחַר רֵאשׁ-הַשָּׁנָה שֶׁל הַשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה, כְּשֶׁנִּכְנַס לְרַבְּנֵנוּ אָמַר לוֹ רַבְּנֵנוּ: "לֵךְ, סַע
לְבֵיתְךָ וְתַצִּיעַ שְׂדוּךְ לְזוּגְתּוֹ שֶׁל שְׁלֵמָה...". כִּי הוּא נִפְטָר "פָּאָר אֶ הַיִּים אוֹן
רַעַד אֶ שְׂדוּךְ פָּאָר שְׁלֵמָה'ס וְיִיב...". וְאָמַר אַחֲרֵי-כֵן רַבְּנֵנוּ, "אַף עַל פִּי שֶׁכְּתוּב
'גַּם עָנוּשׁ לְצַדִּיק לֹא טוֹב', אוּלַם מֵהַשָּׁמַיִם נִלְחָמוּ בְּעַדֵי", "מִיְהֵאֵט זָאךְ פּוֹן
הַיִּמָּל אֶן גִּינוּמְעוֹן פָּאָר מִיר" [.

ב-קכט

כְּשֶׁהִתְאוּנָן מוֹהֲרֵי"ת לְפָנֵי רַבְּנֵנוּ עַל כָּל מֵה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו בְּעִנְיַן הַתְּקַרְבוּתוֹ
אֵלָיו, אָמַר לוֹ: אַה "תְּפַסְתִּי אוֹתְךָ בְּמַצוֹדְתֵי" ! - "אַרְיִין גִּיכַאפֶּט אִין
זָאק" ! עָנָה לוֹ מוֹהֲרֵי"ת: "קָשׁוֹר אוֹתִי הַיִּטֵּב שֶׁלֹּא אוֹכַל לְצַאת" ! - "פָּאָר
בִּינְדֵט מִיר גוֹט, אִיךְ זָאל נִישֵׁט קַענְעוֹן אַרוֹיס" ! .

ב-קל

בַּעַת הַתְּקַרְבוֹתָיו שֶׁל רַבִּי נִפְתְּלִי לְרַבְּנֵנוּ הֵיטָה לֹו חֲנוּת בְּעִיר נְעַמִּירוֹב שְׁמִמְנָה הַתְּפָרְנִס, וְסִפֵּר לְרַבְּנֵנוּ מִדְּרָךְ עֲבוּדָתוֹ אִיךְ שֶׁהוֹלֵךְ הוּא בְּכָל יוֹם לְחֲנוּתוֹ וְיוֹשֵׁב שָׁם כָּל הַיּוֹם וְכוּ'. אָמַר לֹו רַבְּנֵנוּ בְּלִשׁוֹן תִּימָה "כָּל הַיּוֹם הֵנָּה צָרִיךְ לְשֵׁבֶת בְּחֲנוּת?" וְהֵבִין שְׂאִין זֶה רָצוֹן רַבְּנֵנוּ הֵלֵךְ וְהַעֲמִיד אַחַר עַל מְקוֹמוֹ, וְהָיָה הוֹלֵךְ כָּל יוֹם רַק לְבַקּוֹר קֶצֶר לְרֵאוֹת אִיךְ מִתְנַהֵל הַחֲנוּת, וְכָל הַיּוֹם עֹסֵק בְּעֲבוּדַת ה' יְתַבְרָךְ, וְסִפֵּר לְרַבְּנֵנוּ מִהִנְהֻגְתּוֹ הַחֲדָשָׁה. אַחַר כֵּן אָמַר לֹו רַבְּנֵנוּ "כָּל יוֹם הֵנָּה צָרִיךְ לְלַכֵּת לְבַקֵּר בְּחֲנוּת? כְּאוֹמֵר שְׁחַבֵּל גַּם עַל זֶה הַזְּמַן הַמוֹעֵט, וְהַפְּסִיק גַּם מִמְּנַהֲגוֹ זֶה, וְרַק בַּעַת הַיְרִיד וְיוֹמָא דְשׁוּקָא הָיָה עוֹמֵד בְּחֲנוּת. וְסִפֵּר גַּם זֹאת לְרַבְּנֵנוּ, אָמַר לֹו רַבְּנֵנוּ וְכִי הֵיכָן שְׂיֵשׁ יְרִיד הֵנָּה צָרִיךְ לְהֵיוֹת שָׁם, "וּוּאֹו אֶ יְרִיד דְאַרְפֶּסְטוֹ דְאַרְט זַיִין"? וְהַפְּסִיק גַּם מִמְּנַהֲגוֹ זֶה, וְכֵן הוֹצִיאוֹ רַבְּנֵנוּ לְגַמְרֵי מַעֲסָקֵי עוֹלָם הָיָה וְיֹשֵׁב כָּל יָמָיו רַק עַל הַתּוֹרָה וְהַעֲבוּדָה.

ב-קלא

כְּשֶׁשָּׂאֵל פְּעַם אֶחָד מֵאַנְיִ"שׁ אֶת רַבְּנֵנוּ שְׂיַפְרֵשׁ לֹו דְבַר בְּסִפֵּר לְקוּיטֵי מוֹהַר"ן, לֹא עָנָהוּ רַבְּנֵנוּ כְּלוּם, רַק אָמַר לֹו: "יְכוֹל הֵנָּה לְקַמֵּט אֶת סִפְרֵי כְּפֵי רָצוֹנְךָ (לֹוֹמֵר בּוֹ פִּירוּשִׁים כְּלַבְבְּךָ) אוֹלָם אֵל תִּפְגַּע בְּסַעֲיָךְ קֶטָן שְׁבַשְׁלָחוֹן עָרוּד!" "קַעֲנִסְט קִנְיִטְשׁוֹן מִיִּין סִפֵּר וְוִי אַזוֹי דּוֹ וְוִילְסְט אַבְעֵר זְאֵלְסְט נִישְׁט טְשַׁעְפֵּעֵן קִיִּין סַעֲיָךְ קֶטָן פּוֹן שְׁלָחוֹן עָרוּד!" !

ב-קלב

כְּשֶׁבָּא רַבִּי יוֹדֵל לְשִׁמְחַת הַבְּרִית שֶׁל רַבִּי שְׁלֹמֹה אֶפְרַיִם בֶּן רַבְּנֵנוּ, הָיָה לְבוּשׁ בְּבִגְד חֲדָשׁ, כְּשֶׁרָאָהוּ רַבְּנֵנוּ פָּנָה אֵלָיו בְּשִׁמְחָה וְאָמַר לֹו: "עַם הַבְּגָד הָיָה עוֹד תִּקְבֵּל פְּנֵי מְשִׁיחַ!" ! אַחַר-כֵּן כְּשֶׁנִּפְטַר הַיְלָד, אָמַר רַבְּנֵנוּ: "מְשִׁיחַ כְּבָר לֹא

יבוא עד מאה שנה ודאיי", "משׁיח וועט שׁוין נישט קומען ביז הונדערט יאר אונדאיי" ... שאלו רבי יודל: "הרי אמרתם לי שאקבל פני משׁיח עם הפגד הזה" ? ענה לו רבנו: "כך אמרתי אז, והיום אומר אני אחרת" ... ! - "אזוי האב איך דעמאלט גיזאגט, היינט זאג איך אנדערשט" !

ב-קלג

רבנו קרא פעם בערב ראש השנה לרבי עירא מיאס ואמר לו "לך לרבי חייקל ולמד ממנו נוסח ותתפלל מחר לפני העמוד תפלת שחרית", ועשה כן, למחרת נגש אל רבנו ואמר לו שאינו יודע היטב עדין הנוסח, אמר לו רבנו אף על פי כן התפלל וגש לעמוד, וכן עשה, אולם מחמת שלא ידע היטב הנוסח בכה כל התפלה ולא התפלל היטב בנוסח כי לא היה לו זמן מספיק להתלמד. אחר כך לפני התקיעות שלח רבנו את מוהרנ"ת לומר לו שיגש להתפלל גם מוסף, והוא היה אז במקוה שהלך לטבול לפני התקיעות. ונגש להתפלל אף על פי שלא הכין עצמו כלל לזה, וכל התפלה התפלל בבכיות נוראות. אחר התפלה טפח לו רבנו על כתפו, ואמר לו "עשית טוב" "האסט גוט גימאכט", והזמינו רבנו שיבוא אליו לקדוש, כי כן היה נוהג לקרוא אליו את הבעל שחרית ומוסף לקדוש, ואמר לו באמצע הקדוש, הרי לך מגיע פעמים קדוש. כל זה ספר רבי עירא בעצמו לרבי נחמן מטולטשין.

ב-קלד

בעת שהיה רבנו דר בזלאטיפאלי, וסבל שם מאד ממתנגדים, וכמו שמובא בספר "חיי-מוהר"ן", שאמר, שסבל שם תרתי גיהנום, עין שם בסימן קט"ו, היה פעם, בעת שהיה רבנו שם במקוה, בזה אותו אחד מהמפרסמים, ואחר-כך כשבא רבנו לביתו, אמר לרבי חייקל: "אני כל-כך מבדד, עד שאין לי מי שיגן עלי, "איך בין אזוי עלנד, אז איך האב נישט ווער עס זאל זיך פאר מיר אן נעמין" וכוי (והלך תיכף רבי חייקל לביתו ונתן לו פמה סטירות).

ב-קלה

כְּשֶׁדָּבַר רַבְּנֵי מַעֲנֵן זֶה שְׂאִסוּר לֹא לְאָדָם לְעִסּוֹק וְלִסְחוּר בְּדַבְרִים שֶׁהֵם כְּנֶגֶד גְּזִירַת וְחוֹק הַמַּלְכוּת, (וְכַמְבוֹאֵר גַּם עֲנֵן זֶה בְּלִקוּטֵי יְעֻזֹת סוּף אוֹת בְּטָחוֹן, עֵין שָׁם), פִּירֵשׁ עַל פִּי זֶה אֵת הַפְּסוּק (מִשְׁלֵי יט, כֵּא; וּבִיּוֹהִי כְבוֹד" שְׁבַת־פִּילַת שְׁחַרִּית) "רַבּוֹת מִחֲשָׁבוֹת בְּלֵב אִישׁ וְעֵצַת ה' הִיא-תְּקוּם" - דְּהֵינּוּ שְׁ"עֵצַת ה' " הִיא - שְׁתְּקוּם וְתַעֲמוֹד בְּמִקּוּמָהּ, וְשִׁיְהִי לָךְ בְּטָחוֹן חֵזֶק בַּהֲשֵׁם-יְתָבָרָךְ וְלֹא תַעֲשֶׂה שׁוּם פְּעוּלָה שֶׁהוּא נֶגֶד הַתּוֹרָה וְנֶגֶד חוֹק הַמַּלְכוּת, כִּי יַעֲשֶׂה כְּזֹו שֶׁהִיא נוֹגֶדֶת אֵת הַתּוֹרָה וְהַמַּלְכוּת הִיא עֲשֶׂה זְמַנִּית בְּלִבָּד. וְזֶהוּ "עֵצַת ה' לְעוֹלָם תַּעֲמוֹד מִחֲשָׁבוֹת לְבוֹ לְדוֹר וְדוֹר" (תְּהִלִּים לֵג, יֵא; וְשָׁם) - כִּי כְּשֶׁהָאָדָם מִתְּנַהֵג בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה וְעֻצוֹתֶיהָ יִצְלִיחַ עַל-יְדֵיהָ תְּמִיד, וְהַפְּטִיר אִזּו רַבְּנֵי וְאָמַר: "צְרִיכִים לְעִמּוּד בְּמִקּוּם, וְלִזְרוֹק אֵת הָעֵינִים וְהַלֵּב אֶל הַשֵּׁם-יְתָבָרָךְ שֶׁהוּא יַעֲשֶׂה אֵת שְׁלוֹ" וְלֹא יַעֲשֶׂה הָאָדָם חֵס-וְשָׁלוֹם שׁוּם דְּבַר נֶגֶד הַתּוֹרָה וְהַמַּלְכוּת. "מֵעַן דְּאֶרְף שְׁטִיין אוֹיף דְּעַם אֶרֶט אוֹן פֶּאר וואַרְפֵן די אוֹיגֵן מִיט דְּעַם הָאֶרֶץ צִיא הַשֵּׁם-יְתָבָרָךְ". (מִכְּתָב יֵד אַנִּי"ש).

ב-קלז

אוֹמְרִים שֶׁהַתּוֹרָה: "טְעָמָה כִּי טוֹב סְחָרָה" שֶׁבְּלִקוּטֵי מוֹהַר"ן חֵלֶק א' סִימָן רפ"ה נֶאֱמָרָה לְרַבִּי דָּוִד פְּאֵלִיעֶר, שֶׁהִיא דֶּר בְּכַפֵּר פֶּאֵלִי, שֶׁהִיא רַק פְּעַם אַחַת יִצְלֵחַ רַבְּנֵי וְשׁוֹב לֹא בָּא וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן לֹא כָּבֵה אֶצְלוֹ אוֹר רַבְּנֵי גַם אַחַר-כֵּן. (ע"ע חִי"מ סל"ה).

ב-רפא

מספרים, שהתורה רפ"ה: "טעמה כי טוב סחרה וכו'" נאמרה לרבי דוד מעיר פאלי, שהיה רק פעם אחת אצל רבנו ושוב לא בא עוד, ונתקיים בו סיום הפסוק: "לא יכבה בלילה נרה" כפרוש רבנו שם בתורה, שפעם, כשהקשה אחד מהחולקים קשיא על רבנו, הראה לו שכל קשיתו אינה קשיא, וקשיתו באה מחסרון למודו; הוא היה גאון מפלג והיה גיסו של רבי מרדכי דין מטעפליק.

ב-קלח

פעם נסע רבנו בדרך עם רבי יצחק ליב מטעפליק, אביו של רבי נחמן, המכנה רבי נחמן בן רבי יצחק ליב, שהיה בעל מופת גדול מאד. באמצע הנסיעה אמר רבנו, שהיה מאד רוצה לטבל במקוה. כששמע זאת רבי יצחק ליב אמר לרבנו: "אם רבנו ירשה לי – אעשה לו מקוה"! ונתן לו רבנו רשות. הלך וסמן עגול במקלו על הארץ, ונעשה מקוה. ירד רבנו וטבל בו. כשרצה גם הוא לרדת ולטבל, אמר לו רבנו: "אתה לא!..." די נישט!..."

ב-קלט

פעם אמר רבנו לאנשי שלומו: "אם הייתי מדבר עם רבי יצחק ליב החצי ממה שאני מדבר עמכם, היה שורף עצמו, ושורף את כל העולם עמו" - מגודל ההתלהבות! "וואלט ער זיך פארברענט און וואלט פארברענט די גאנצע וועלט מיט זיך" ! (עין חיי"מ סעיף שעא, עיי"ש).

א-קסה

רַבֵּנוּ ז"ל אָמַר בְּפִירוּשׁוֹ: "אֵין זֶה מְלָאכָה לְהַרְחִיק אָדָם, זוֹהִי מְלָאכָה לְקָרֵב וּלְרוֹמֵם הָאָדָם" וְזֶה אָמַר רַבֵּנוּ ז"ל עַל הַצַּדִּיק מִבְּאֵרֵי טָשׁוּב שֶׁהַשְּׂפִיל אִישׁ אַחַד. (שם) (לא).

ב-קמ

רַבִּי יִצְחָק לֵיב הַנִּזְכָּר לְעִיל, הָיָה דָר בְּטַעֲפְלִיק וְהָיָה יְדוּעַ לְבַעַל מוֹפֵת גָּדוֹל מְאֹד, עַד שֶׁהָיוּ פְּאֵלוֹ שְׁאַחַזוּהוּ לְמַשִּׁיחַ, כִּי הָיוּ נִפְקְדוֹת אֲצִלוֹ עֲקָרוֹת וְכוּי כְּלֵאמֹר יָד, וְהַתְּפָרְסָם כָּל-כַּף עַד שֶׁכְּשֶׁהָיָה נוֹסֵעַ לְאֵיזָה מְקוֹם הָיוּ נוֹסְעִים אַחֲרָיו הַמּוֹן אֲנָשִׁים עִם עֵגְלוֹת. אוֹלָם צַדִּיקֵי הַדּוֹר הָיוּ מְשֻׁפְּלִים אוֹתוֹ, וְנִפְל בְּרוּחוֹ מְאֹד בְּגַלְל זֶה. נֶעֱנָה רַבֵּנוּ ז"ל וְאָמַר: "וְכִי מְלָאכָה הִיא לְהַפִּיל אָדָם?! – מְלָאכָה הִיא לְהָרִים אָדָם" ! "אֵ מְלָאכָה צוֹ אַרְאֵפּ וּוְאֲרַפִּין אֵ מְעַנְטֵשׁ?! – אֵ מְלָאכָה צוֹ דְרַהֲיִיבִין אֵ מְעַנְטֵשׁ" ! וְקָרְבוֹ רַבֵּנוּ, וְצָנָה עָלָיו כְּפִמָּה הַנְּהַגוֹת שְׂאֲחַת מֵהוֹן הָיְתָה שְׂשֻׁנָה אַחַת לֹא יִנִּיחַ תַּפְּלִין דְרַבֵּנוּ תָם.

ב-עז

פַּעַם נָסַע רַבֵּנוּ עִם מוֹהֲרַנ"ת וְרַבִּי יִצְחָק לֵיב. בְּאֶמְצַע הַנְּסִיעָה שָׁאַל רַבֵּנוּ: "הֲאִם מִשְׁהוּ רּוּאָה מִשְׁהוּ" ? , עֲנָה רַבִּי יִצְחָק לֵיב שֶׁהוּא רּוּאָה, וְזֶה הָיָה מֵת, כְּשֶׁרָאָה רַבִּי יִצְחָק לֵיב שֶׁנְּחַלְשָׁה דַעַת מוֹהֲרַנ"ת מְזָה שֵׁישׁ בִּיכּוּלְתּוֹ לְרֵאוֹת מְרֵאוֹת שְׂפֵאֵלָה, נֶעֱנָה וְאָמַר לוֹ: אוֹלָם מָה שֶׁהִנֵּךְ רּוּאָה (בְּתוֹרוֹת רַבֵּנוּ) – זֶה אֵינִי רּוּאָה! וּבְזֶה רְצָה לְפַיֵּס אֶת מוֹהֲרַנ"ת. אַחַר כֵּן אָמַר רַבֵּנוּ שֶׁלְרֵאוֹת מֵת זֶה גְבוּהָ שֶׁשָּׂה פְּעָמִים מְנַבּוּאָה.

ג-רכט

רבי יצחק ליב מטעפליק, אביו של רבי נחמן הייתה לו כזו יראה ופחד מפני רבנו, שלפעמים, שכשהיה רבנו אומר תורה, היה מרב פחד נופל מתחת לשלחו רבנו מרב היראה. הוא קבור בטעפליק, ויש אהל על קברו, והיו אנ"ש הולכים על ציונו וכן שאר תושבי העיר.

רבי יצחק ליב מטעפליק, אביו של רבי נחמן, המכנה "רבי נחמן יצחק ליביס", קבור בטעפליק, ותושבי העיר עשו אהל על ציונו והיו הולכים כסדר להשתטח על קברו.

ג-תל

רבי מאיר טעפליקער זכרונו-לברכה היה עושה בכל חדש באמצע היום "סעדת ראש-חדש", פעם פנה לחתנו רבי יעקב יוסף ואמר לו: "לך והזמן לסעדה את רבי יצחק ליב זכרונו-לברכה, אולם לך אליו לפנות בקר, כי כשמתחיל להתפלל אי אפשר יותר לדבר עמו משך כל היום לרב התלהבותו ויגיעתו בתפלה". ואכן הלך אליו להזמין אחר חצות לילה, וכך בין דבורים אמר לו רבי יצחק בער: "נלמד נא איזה מאמר מרבנו". שאל לו רבי יעקב יוסף: "איזה מאמר?" ענה לו רבי יצחק בער: "היכן שהוא, תודה לקל, איפה שאנחנו פותחים את הספר של רבנו לקוטי מוהר"ן הוא זורח ומאיר לי", "דאנקן גאט ווי מיר העפינען דעם רעבינס ספר שיינט עס מיר".

ב-קמא

פעם פנה רבי חייקל אל רבנו "ואמר: רבי, הייתי רוצה לשאל אתכם שאלה, אולם מפחד אני לשאל, ושאלו רבנו: "ממה הנך מפחד?" ענה רבי חייקל: "אני מפחד, שמא יאמר רבנו: חייקל מות, ואמות...". "איך האב מורא אז דער רבי וועט זאגן חייקל שטארב וועל איך שטארבן". אמר לו רבנו: "שאל, שאל!" ושאל את רבנו: "מדוע אתם גורמים לעצמכם מחלקת? – בזלאטיפאלי נכנסתם לדור בעיר בלי שאלת רשות פנהוג, ובשביל זה התעורר עליכם שם המחלקת, ובברסלב גרמתם לכם מחלקת עם הרב הקדוש רבי ברוך ממזבוז". ענה לו רבנו: "טוב שזוהרת", גוט אז

די האסט זיך באווארנט". אַבל תבין, שפדי לגמר את הענין שלי הוא לא רק להטלטל מעיר לעיר, אלא אפלו להטלטל ממדרגה אחת למדרגה שניה – העקר לגמר את הענין שלי. "אויספירן מיין זאך איז נישט נאר פון איין שטאט צו א אנדער שטאט נאר אפלו פון איין ספריזבע צו די אנדערע, אבי אויספירן מיין זאך". וכאומר שמחמת שמכרח לגמר את ענינו ודרך, בהכרח לו להטלטל ממקום למקום, ואף שמחמת זה נגרם עליו מחלקת.

ב-קמב

לאחר פטירתו של רבנו שקה פעם רבי חייקיל אצל הרב הקדוש רבי מרדכי מטשרנוביל בראש השנה, ולאחר שסיים רבי מרדכי עריכת שלחנו, שמע איך שרבי חייקיל נאנח, ושאלו על זה, השיבו רבי חייקיל: התאנחתי מחמת שנזכרתי מהראש השנה שהייתי אצל רבנו". ואמר לו רבי מרדכי: "נו אם כן ישמיע לי שיר משירי רבך, "זינג מיר א פי ניגון פון אייער רעבין". וזמר לפניו על אשת חיל, כי כך עוד נהגו אצל רבו לשיר את השיר אשת חיל בראש השנה. כאשר סיים רבי חייקיל את השיר, אמר לו רבי מרדכי: "בהנגון הזה מרגישים את רוח הקדש ששרתה על רבכם", "אין דעם ניגון זעט מאן אייער רעפנס רוח הקדש".

ב-קמג

בהיות רבנו בזלאטיפאלי, נולדה לו בתו חיה, ועבר זמן רב ורבנו לא נתן לה עדין שם, ובא רבי חייקיל ואמר לרבנו: הנה יגידו עתה המתנגדים (בנוסף על קושיותיהם האחרות) שגם שם אתם לא נותנים? ורבנו כדרך לבלי להתעקש על שום דבר, ענה ואמר: "נו, שתקרא חיה", "נו זאל זי הייסן חיה". באותו ערב בא "דעפעש", היינו טלגרם ממעזבוז, שנסתלקה אם רבנו פייגא, ואז הבין רבי חייקיל שרבנו ידע ברוח קדשו מהסתלקות אמו והמתין לשמע את הידיעה הזאת בדרך הטבע, בכדי לתת לבתו את השם – פייגא – כשם אמו, אולם בגלל קושיותו של רבי חייקיל, קראה בשם חיה. וחרה הדבר מאד לרבי חייקיל על מה שגרם בהתנהגותו הבלתי

הוֹגֵגֶת, וְאָמַר: "עַד מָתִי אֶתְעַרְבַּ בְּעַנְיֵינוּ שֶׁל רַבֵּנוּ!" אַחֲר־כֵּן נוֹלְדָה לְרַבֵּנוּ עוֹד בֵּית וְקָרָא לָהּ בְּשֵׁם פִּיגָא, אוּלָם לֹא הֶאֱרִיכָה יָמִים וְנִפְטְרָה.

ב-קמד

רַבִּי דוֹב מְלֵאֲיָזִין הִמְכוֹנָה רַבִּי דוֹב חַיִּילִיס, הָיָה דִין בְּלֵאדִיזִין, וְכִשְׁהֶעֱתִיק רַבֵּנוּ אֶת מוֹשְׁבוֹ לְבְרֶסְלָב רָצָה לְהִיּוֹת וְלָדוֹר סָמוּךְ לְרַבֵּנוּ, עַל כֵּן הֶעֱתִיק גַּם הוּא מוֹשְׁבוֹ מְלֵאדִיזִין לְבְרֶסְלָב, וְעָזַב אֶת מִשְׁרַת הַדִּינּוֹת הַנִּיל. וְלְרֹב דְּבִיקוּתוֹ בְּרַבֵּנוּ הִיחָה נִכְנַס אֵלָיו כָּל יוֹם וְאָמַר לוֹ חֲדוּשֵׁי תוֹרָה וְכוּי מְכַל מִינֵי סְפָרִים נְדִירִים, וּבְכָל עֵת שֶׁהָיָה אוֹמֵר חֲדוּשֵׁי תוֹרָה מְסַפֵּר שֶׁעָשָׂה בְּעַל רוּח־הַקֹּדֶשׁ, הָיָה רַבֵּנוּ מִפְטִיר: "זֶה חֲבֵר וְאָמַר בְּעַל רוּח־הַקֹּדֶשׁ", כִּי הָיָה גָאוֹן גָּדוֹל. פֶּעַם אָמַר לְרַבֵּנוּ, שֶׁרָאָה בְּאֵיזָה סֵפֶר שֶׁמוּבָא שָׁם עַל מָה שֶׁאָמְרוּ בְּמִדְרָשׁ עַל פְּסוּק "לָכוּ וְנִהְרַגְנוּ וְכוּי" וְיִשְׁמַע רְאוּבֵן וְיִצְחָק מִיָּדָם", וְאָמְרוּ בְּמִדְרָשׁ: אֵלּוּ הָיָה רְאוּבֵן יוֹדֵעַ שֶׁיִּכְתֹּב בַּתּוֹרָה "וְיִשְׁמַע רְאוּבֵן וְיִצְחָק מִיָּדָם" הָיָה לוֹקֵחַ אֶת יוֹסֵף עַל כֶּתֶפוֹ וּמְבִיא אוֹ אֶל יַעֲקֹב אָבִיו. וּבְאֵר שָׁם בְּסֵפֶר שֶׁהָרוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁאָמַר: "וְנִרְאָה מָה יִהְיֶה חֲלוֹמוֹתָיו" (כְּמוּבָא שָׁם בְּמִדְרָשׁ שְׁרוּח־הַקֹּדֶשׁ אוֹמֵר כֵּן), – וְיִשְׁמַע רְאוּבֵן וְכוּי שֶׁמְעוּ רַק רְאוּבֵן אוּלָם הוּא חָשַׁב שֶׁכָּל אַחֲיוֹ שֶׁמְעוּ אֶת הָרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, וְכִשְׁרָאָה שְׂאִינָם שְׂמִים לָבָם לְקוֹל הָרוּח־הַקֹּדֶשׁ הַנִּיחָם וְלֹא הֲצִיל אֶת יוֹסֵף מִיָּדָם. וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַמִּדְרָשׁ, שֶׁאֵלּוּ הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁרַק הוּא שׁוֹמֵעַ אֶת הָרוּח־הַקֹּדֶשׁ הָיָה לוֹקָחוֹ עַל כֶּתֶפוֹ כְּנֹזֵךְ לְעִיל, וְכִמְעָשָׂה אֵילָפָא וְרַבִּי יוֹחָנָן שֶׁבִּגְמָרָא (תַּעֲנִית כֵּא). שֶׁחָשַׁב רַבִּי יוֹחָנָן שֶׁגַּם אֵילָפָא שָׁמַע אֶת הַבַּת-קוֹל וְכוּי עֵינָיו שָׁם. וְאָמַר רַבֵּנוּ עַל פִּירוּשׁ זֶה שֶׁפִּירוּשׁ זֶה נֶאֱמַר מִבְּעַל רוּח־הַקֹּדֶשׁ "דָּאִס הָאֵט גִּימָאֲכֵט אַ בְּעַל רוּח־הַקֹּדֶשׁ". (וְעִי' עַ בְּסֵפֶר "פְּנִיִם-יְפוֹת" לְבַעַל הַהַפְּלָאָה ז'צ"ל בְּפִר' וְיִשְׁב).

ב-קמה

רַבֵּנוּ לְפָנֵי הַפְּנִסוֹ לְכַהֵן בְּעִיר בְּרֶסְלָב, הִתְנַה וְתֵנְאֵי שְׂרַבִּי אֶהְרֹן תַּלְמִידוֹ יְכַהֵן שָׁם כָּרַב, וְאָמְרוּ אֲנִי' שֶׁ לְרַבֵּנוּ: הָרִי מְכִינִים אֶת מַעְמַד הַרְבָּנוֹת לְאַחַד מֵאֲנָשֵׁי רַבִּי בְרוּךְ מִמְּעֻזְבוֹ דְּדוֹד רַבֵּנוּ. עָנָה רַבֵּנוּ וְאָמַר: "זֶהוּ הָרַב הַכָּשֵׁר שֶׁל

דודי רבי ברוך – אני רוצה את הרב הכשר שלי. "ער איז מיין פעטערס רבי ברוך'ס פשר'ר רב איך וויל מיין פשר'ר רב". אף על פי שרבי ברוך הוא שהשתדל אצל גבירי עיר ברסלב שיקבלו את רבנו לרבי.

ב-קמו

שבח פעם רבנו לפני מוהרנ"ת את "רבי שמואל טעפליקער" ואמר עליו: "הוא נכנס ויצא בשלום" כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה בשבח רבי עקיבא כשנכנסו ארבעה לפרדס התפלא על זה מוהרנ"ת מאד, כי רבי שמואל היה איש פשוט מכדי שישבחו בשבח כזה, הכטיר רבנו ואמר "מתפון אני לפי ערכו", "איך מיין אין זיין ערך".

ב-קמז

כשנסע הרב בעל התניא אל הרב הקדוש רבי ברוך ממעזבוז שדר אז בטולטשין כדי לישב את המחלוקת שהיה ביניהם, נסע דרך עירות ברסלב הייסין וטעפליק וכו' ואז נכנס גם לבקר את רבנו, ובאותו מעמד פנה רבנו למשה חינקעס שהיה גביר, ואמר לו: "תן צדקה לתלמיד חכם אמת", "גיב צדקה פאר לא אמתין תלמיד חכם", ונתן להרב רענדל זהב על השלחן, פנה אליו רבנו בתמיהה ואמר לו: "זה נותנים לתלמיד חכם אמת?" "דאס גיט מען פאר לא אמתין תלמיד חכם", ונתן עוד רענדל וכשראה שהתמיהה עדין בפני רבנו נתן עוד רענדל, והבחין שרבנו עדין תמה עליו ונתן עוד רענדל – עד שנתן עשרה רובל זהב. לקח רבנו והוריד בידו את העשרה רובלים לתוך ידו של הרב, "א ראפ גישארט פון טיש". אחר כך לווהו אנשי העיר עד לחוץ לעיר, ורבנו ישב עמו בעגלתו, בדרך הלויים שאל הרב את רבנו: האם יש פה מרגלים, כי פחד ממרגלי הממשלה שעקבו אחריו, "סי איז דא דא שפיגאליון? ענה לו רבנו בצחות לשונו: "אבער נישט שפיגנארן זיי זענען נישט קיין נערגנים", מרגלים טפשים לא – הם לא טפשים – כאומר שאין אנשי שלומנו טפשים ואין לו ממה לפחד. אז אמר הרב לרבנו שהוא מקוה שכמו שבעזרת השם יתברך יצליח במשפט שיהיה לו בפעטרבורג, כמו כן יצליח להשכין שלום

עם דוד רבנו הרב הקדוש רבי ברוך ממעזבוז, וענה לו רבנו: "עם פעטרבוך" [דהיינו עם הממשלה שבפעטרבורג שמקודם נקראה בשם פעטרבוך] גמרת והצלחת – "עם פעטר ברוך [דהיינו עם דודי רבי ברוך] לא הצלחת" כאומר לו שלא יצליח בנסיעתו לדודו רבי ברוך, "מיט פעטרבוך זיינט איר איבער גיקומען – מיט פעטר ברוך נישט". וכך היה שנתרבתה אחר-כך המחלוקת ביניהם עוד יותר מקודם.

ב-קמח

פעם פנה רבנו לאברהם פייס ואמר לו: "לך ועשה שלום בין הבין לאשתו הבלנית, כי כשהם מתקוטטים ביניהם, עושה הוא עברה, והיא עושה עברה". הלך ונתן להם כמה מטבעות להצטרכותם, ובזה השלימו ביניהם, כי העניות היא שהעבירה אותם על דעתם. בדרך הליכתו הרהר ואמר לעצמו: "אם רבנו יודע, מה שנעשה בבית הבין, הרי יודע הוא גם מה שנעשה ועבר עמי מעודי..." ובא אל רבנו בשברון לב ובקש ממנו שיתן לו תקון על עונותיו, אמר לו רבנו: "הנח עתה ענין זה לזמן אחר, והמתין זמן רב, עד שפנה אליו רבנו בעצמו בעת סעדה-שלישית, ואמר לו: "לך לביתך ואכל היטב סעדה-שלישית והתפון כבר לא לאכל יותר משך כל ימי השבוע, עד לשבת הבאה, וקבל עליו דבר זה בשמחה, אולם באמצע השבוע נפל עליו חלשה גדולה מאד, וכל גופו קדח מחם, הלכו בני ביתו וקראו לרופאים ונסו הרופאים לתחב לו אכל לפיו, אולם הוא בעקשנותו סגר פיו בחזקה ולא יכלו להאכילו, אחר-כך קם וגרר את עצמו על קבים, ובא אל רבנו, כשהבחין רבנו בביאתו לביתו, הכין מעט יי"ש פחות מכשיעור והלך לנגדו בפתח הבית. כשנכנס אמר לו רבנו: "קח ועתה המשך בצומך", "נא יעצט פאסט ווייטער", וכן עשה, ובשתיה זו הוטב לו התענית בחציו השני של השבוע. אחר-כך נתן לו רבנו עוד סדר תעניות משבת לשבת אולם בסרוגין. (וע"ע להלן בסעיף קצ"ט).

ב-קמט

רבי שמואל טעפליקער, שנסע עם רבנו לנאוריטש וכו', אמר למוהרנ"ת וילעוד מאנ"ש, שהוא יודע כאלו ענינים ומעשיות מרבנו, שאפלו הם אינם יודעים. וספר, שבהיותו עם רבנו בבראד, והיה אז רבנו מלבש בבגדים פשוטים כאיש פשוט, נכנס פתאום לבית אחד ונכנס מחדר לחדר, והוא אחריו, עד שנכנס לחדר אחד, שישבו שם איש ואשה ושחקו יחד במשחק השאד, והביט רבנו על האיש בראיתו הטהורה וחזר ויצא... ותכף קם האיש הזה שישב בחדר, והתחיל ללכת אחר רבנו, עד שיצאו מהעיר באיזה יער והתחיל רבנו לדבר עמו, ורבי שמואל עמד מהצד ולא שמע מה שדבר עמו, רק ראה איך שבוכה ומזיל דמעות רבות...

ב-קנ

לענן השיחה המובאת בחיי מוהר"ן סימן תקיא וכו' עין שם, אחר כך שאל המגיד מטרהאויצא את רבנו היכן דר סופר זה, אמר לו רבנו שהוא דר בעיר יאלסיוועט, ושאל רשות מרבנו לנסוע אליו ונתן לו, ונסע אליו וחפשו עד שמצאו דר במרתף, כשנכנס אליו, ישב הסופר עם פניו אל הקיר, וכששמע שנכנס אדם, שאל "מה רוצים" ענה לו המגיד שרוצה להזמין אצלו פרשיות, ענה לו הסופר "אצלי הפרשיות יקרים ומחירים הוא רענדי" שלשה רובל וזה היה סכום רב, הסכים לזה המגיד ושלם לו, אמר לו הסופר לך ושוב אלי בעוד שבוע, כשבא אחר שבוע היו מוכנים הפרשיות על השלחן בכניסת החדר והוא ישב כמקדם עם פניו אל הקיר. והביאם המגיד לרבנו ותפסם רבנו וחבקם, וצוה אז רבנו להמגיד שלא יניחם רק בראש חדש.

ב-קנא

פעם מזג רבנו בכוסית קטנה מעט יי"ש ונתנה למוהרנ"ת ורבי נפתלי, ורבנו עמד אז לפני נטילת ידים ונעמדו מוהרנ"ת ור"ג זכרוננו-לברכה בתמיהה, וכי מה יספיק להם מעט יי"ש זה לשניהם, והפטיר מוהרנ"ת בעצמו ואמר: "נו, מעט גם הוא טוב" א קאפאלע איז אויך גוט", כששמע זאת רבנו נענה ואמר: "בראנפן נאר א קאפאלע איז גוט", יי"ש רק מעט

ב-קנב

רבי משה קראסינשטיין, סבו של רבי אייזיק קראסינשטיין, היה מקורב לרבנו, והיה לו מנהג בעת שלקח אורחים לבלי לדבר עם האורח מאומה. פעם בשבת לקח אורח אחד וראה שהוא אדם חשוב מאד ורצה לדבר עמו ולצאת מגדרו, אולם דחה זאת בחושבו שלמחרת בסעודת הבוקר של שבת אז ידבר עם האורח, אחר כך בסעודת שחרית של שבת דחה זאת שוב לסעודה השלישית, ואחר כך דחה מלדבר עמו לסעודת "מלוה-מלכה". אולם בסעודת "מלוה-מלכה" כבר לא מצא את האורח שהלך ונעלם ממנו. אחר-כך כשבא אל רבנו ספר לו דבר זה, וכשסיים אמר לו רבנו: "אלו היית נוהג לדבר עם כל האורחים שלך היית זוכה לדבר גם עם אורח זה."

ב-קנג

בעת שהותו של רבנו בבראד, היה נצרך למעות וגם היה מטולטל שלא היה לו אפלו היכן לשים את טליתו, הלך בחקמתו ליהודי אחד ובקש ממנו שילווה לו רענדל אחד (כשלשה רובלים), שאלו הלה: "הרי איני מכירכם ומי הוא ערב בעדכם?" אמר לו רבנו: "קח את הטלית שלי כמשכונ", והסכים, והרויח בזה שני הדברים - גם היו לו מעות וגם מצא מקום לשמירת טליתו.

ב-קנד

אז כשהיה רבנו באומאן בדרך מוֹלְאֵטִיפֶאֵלִי לְבֵרֶסְלָב כְּנֹזֶכֶר-לְעִיל, הִיָּה זֶה בְּחֹדֶשׁ אֶלוּל, וּפְגַשׁ שָׁם רַבְּנוּ בְּשׁוֹחַט אֶחָד מִתּוֹשְׁבֵי הָעִיר שֶׁהָיָה צָדִיק נִסְתָּר, וְדָבַר עִמוֹ רַבְּנוּ מֵעֵינָן הַהִתְקַבְּצוֹת אֲצֻלוֹ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְאָמַר לוֹ: "כָּל עֵינֵי הוּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה" "גָּאֵר מֵיִן זֶאָד אִיז רֹאשׁ הַשָּׁנָה", שְׁאֵלוֹ הַשׁוֹחַט אִם יָכוֹל הוּא לְהִשָּׂאֵר עַד עָרֵב רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּאוּמָאן כְּדִי לְשַׁחוֹט שָׁם אֶת הַבְּהֵמוֹת עֲבוּר תּוֹשְׁבֵי הָעִיר לְכַבּוֹד יוֹם טוֹב, וְיִגִּיעַ לְבֵרֶסְלָב עַל יְדֵי אֲמִירַת שָׁם שֶׁל קַפְצַת הַדְּרֹךְ לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה, עָנָה לוֹ רַבְּנוּ, "אֵלֵי נוֹסְעִים עִם סוּסִים וְלֹא עִם שְׂמוֹת". "צוּ מִיר פֶּאָרְט מְעַן מִיט פֶּעֶרְד נִישְׁט מִן קִיִּין שְׂמוֹת". לֹא יָדוּעַ אִם הִגִּיעַ אַחֵר כִּךָ לְרֹאשׁ-הַשָּׁנָה אִם לֹא.

ב-קנה

כִּידוּעַ הָיָה נְהוּג לְהִתְקַבֵּץ אֲצֵל רַבְּנוּ שְׁשֶׁה פְּעָמִים בַּשָּׁנָה, שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה הָיוּ נוֹסְעִים אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ אֶל רַבְּנוּ בְּזִמְנֵים קְבוּעִים, דְּהֵיִינוּ לְרֹאשׁ-הַשָּׁנָה וְשַׁבַּת-חֲנֻכָּה וְשַׁבּוּעוֹת. וְשְׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה הָיָה רַבְּנוּ נוֹסֵעַ אֶל אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ דְּהֵיִינוּ בַּשַּׁבַּת-שִׁירָה הָיָה נוֹסֵעַ לְמַעַד וּדְיָבֻקַע אוֹ לְטַשְׁעָרִין וְלְטַרְהוּוִיצֵעַ, וְכֵן בַּשַּׁבַּת-נְחֻמוֹ וְעוֹד שַׁבַּת אַחַת בַּחוּרְף שֵׁישׁ אוֹמְרִים שֶׁהִיָּתָה זֹאת שַׁבַּת פְּרִשַׁת שְׁקָלִים שֶׁהָיָה נוֹסֵעַ אֵל לְטַעֲפֵלִיק.

ב-קנו

פְּעַם כְּשֶׁנִּסְעוּ אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ לְרַבְּנוּ מֵעִיר נְעַמִירוֹב לְבֵרֶסְלָב, נָסַע עִמָּהֶם גַּם רַבִּי לִיפֶא שֶׁלֹּא הִיָּתָה לְבוֹ שְׁלֵמָה בְּהִתְקַרְבוֹתוֹ לְרַבְּנוּ, בְּאֲמִצֵּעַ הַנְּסִיעָה שֶׁנִּסְעוּ בְּלִילָה, תָּעוּ בְּדֶרֶכָם, וּבִבְקָר חֲזָרוּ עַל יְדֵי טְעוּתָם חֲזָרָה לְעִירָם נְעַמִירוֹב, כְּשֶׁבָּאוּ אַחֲר-כֵן לְרַבְּנוּ, סִפְרוּ לוֹ אֶת סִפּוּר נְסִיעָתָם וְטְעוּתָם, אָמַר לָהֶם, "זֶה הָיָה לָכֶם מְשׁוּם שֶׁאֶחָד מֵהַנוֹסְעִים לֹא הָיָה לְבוֹ שְׁלֵם בְּנִסְיעָתוֹ אֵלּוֹ הֵיָיְתָם לְפָחוֹת מִשְׁלִיכִים אֶחָד מֵהַעֲגָלָה לֹא הֵיָיְתָם טוֹעִים. "וְוַאֲלֵט אִיר חֶאטֶשׁ אֵינְעִם אַרְאֵפ גִּוּוֹאֲרָפִין".

ב-קנז

אני"ש הבחינו בהתנהגותו של רבנו שלעולם לא הפריח ממנו את הזבובים וכדומה, וכן לא התחבד אף פעם בגופו. ומספרים העולם הנהגה זאת על עוד גדולי תורה שנהגו כן. ועין בספר שבחי הר"ן סימן כ"ד, שישורים אלו הם מהיסורים הקשים שבעולם.

ב-קנח

בתחלת התקרבותו של רבי יודל כשבא אל רבנו בפעם הראשונה, היה רבנו מדבר אליו בלשון נוכח בשם "יודל", ללא שם התאר "רבי יודל" והבחין רבנו שנהלשה דעתו מזה, ופנה אליו בשם "רבי יודל". אחר-כך בקש רבי יודל בעצמו מרבנו שיקרא לו רק בשם "יודל" כמקודם, ולא הסכים לזה רבנו. והיה פונה אליו תמיד בשם "רבי יודל".

ב-קנט

פעם כשדבר רבנו מענין שצריכים להכניס כל הכחות בעבודת התפלה, היה שם בין אנשי שלומנו רבי גרשון נכדו של המגיד מטירהוויצע, תלמיד רבנו, וחשב בינו לבין עצמו, "מה כבר אוכל לעשות יותר כדי להכניס עוד כח בתפילתי אחרי שכבר משתדל אני להכניס את כל כוחותי בתפלה?" כי היה מתפלל כשש שעות באריכות מופלגת, ובאמצע שישיב וחשב מחשבה זו המשיך רבנו בדבוריו ואמר: "לא להתפלל ולחשוב שמתפללים". "נישט דאוונען און מיינען אז מ'דאוונט". כשגמר רבנו את דבוריו ועמד להכניס לבית המדרש כדי להתפלל תפלת מנחה, כבד רבנו את רבי גרשון שיקניס לפניו, והעמידו רבנו ליד מקומו, וספר אחר כך רבי גרשון שהרגיש אז כזה חיות ודבקות בתפלתו, עד שהבין בעצמו שבאמת עדין לא התחיל

ב-קס

אמר רבנו על רבי נתנאל טעפליקער, שהיה כידוע איש נגיד אולם קמצן גדול: "רבי נתנאל'ס א רענדל מאכט א רעש אין הימל" ! - "רענדל שנותן רבי נתנאל עושה רעש גדול למעלה בשמים"! (וע"ע לעיל בח"א סעיף תרצ"ב; ולהלן סעיף תשנ"ב; ובח"ה סעיף קמג).

ב-קסא

פעם באו כמה מאנ"ש אל רבנו ואמרו לו שאינם יכולים לחזור לעירם הסמוך למעדודיבקה מחמת שרב העיר רודף אותם מאד. רבנו שתק ולא ענה להם, אולם כשבאו פעם אחרת אל רבנו ואמרו לו שבשום אופן אין ביכולתם לחזור לעירם מרוב הצרות והיסורים שגורם להם הרב ההוא, פנה רבנו אליהם ואמר: "סעו לבתיכם ותאמרו להרב שאני מצוה עליו שיפסיק לדבר ולעורר מחלוקת, ובאם לאו ימות, והוא הרי לא ישמע לכם וימות. ובכן מצוה אני להפרינס כי אחד מאנ"ש שבאו לרבנו זכרונו-לברכה היה הפרינס של העיר הזאת שיצוה לאנשי החברה קדישא לקברו ב"פארק" היינו מחוץ לבית הקברות במקום שקוברים את הבעלי עבירות וכו'. ואכן נסעו אנ"ש לעירם ואמרו להרב את דברי רבנו, והוא בעזותו המשיך לדבר ולרדף אותם ומת, כשרצו בני העיר לקברו ובאו לקחת רשות מהפרינס, פנהוג, צוה עליהם הפרינס שיקברוהו מחוץ לגדר בית הקברות כאשר צוה רבנו, ותיכף נעשה מזה רעש גדול עד שהיו חפצים ממש להרגו, והלכו לבית מושל העיר לטעון עמו על זה. אולם בבית המושל אמרו להם: "הרי אתם בחרתם בו לפרינס, ואחרי שבחרתם בו כל מה שיצוה עליכם הנכם מחויבים לציית לו". כשראו בני ביתו של הרב הנפטר את עצמם בצרה זו, באו להפרינס ונפלו לרגליו בתחנונים ובבכיות שירחם עליהם ולא יביש את כבוד אביהם הרב, ויסכים ויתן רשות לקוברו בתוך בית הקברות כשאר ישראל הפשרים, ולא יכול היה הפרינס לעמוד בתחנוניהם ונתן להם רשות לקוברו בפנים בית הקברות.

אחר כך כשבא הפרנס אל רבנו התנצל לפניו על שלא שמע בקולו מחמת שלא יוכל היה לעמוד בהפצרותיהם ולהתאכזר אליהם כל כך. אמר לו רבנו: "אתה יש לך רחמנות ואני לא? מתים שמתו כבר מאות בשנים באו להתאוונן לפני שנפטר מאוס כל כך פהרב הזה עדן לא היה להם. "דו האסט רחמנות און איך נישט מתים פון הונדערטער יארן זיינען גיקומען זיך פארקלאגן צו מיר אז זיי האבן נאך אזא מיאוסן נפטר נישט גיהאט". והקפיד עליו רבנו זכרונו-לברכה, ונעשה מאז אדם מבוהל ומבולבל.

ב-קסב

בעינה הייסין, השוכנת ליד אומאן, היה דר שם מפורסם אחד, ושמו היה שלמה, והציק מאד לאנ"ש בפרט לרבי ראובן יוסף זכרונו-לברכה, דוד רבי נחמן מטולטשין זכרונו-לברכה, שהיה תלמיד חכם מפלג פידוע, וגרם לקלקול שלום ביתו, רבי ראובן יוסף היה נוהג לבוא אל רבנו בכל ראש-השנה. פעם לאחר ראש-השנה, בעת שהיו אנ"ש נפרדים מרבנו וכל אחד נסע חזרה לביתו, נכנס הוא אל רבנו בפחד גדול, כי פחד להפרד מרבנו ולחזר לביתו בידועו מה מצפה לו בעירו, והבחין ברבנו שרצונו הוא, שלא יסע ויחזר לביתו, ונשאר אצל רבנו עוד שבוע. לאחר שבוע, כשבא להפרד מרבנו, הבחין שוב, שאין רצון רבנו שיחזר לביתו, ונשאר עוד, וכך מפעם לפעם דחה נסיעתו, עד שנשאר אצל רבנו שנה תמימה. אחר ראש-השנה של השנה השניה, כשנכנס לרבנו אמר לו רבנו: "לך, סע לביתך ותציע שדוך לזוגתו של שלמה...". כי הוא נפטר "פאר א הייס און רעד א שדוך פאר שלמה'ס וייב...". ואמר אחר-כך רבנו, "אף על פי שפתוב גם ענוש לצדיק לא טוב", אולם מהשמים נלחמו בעדי", "מ'האט זאך פון הימל און גינומען פאר מיר".

ב-קסג

במעזבוז היה דר זקן אחד רבי מכאי שהיה נכדו של הצדיק רבי ברוך ממעזבוז זצ"ל, ושמע אחד מאנ"ש שהוא שוכב חולה ובודד בביתו בעניות מופלגת, נתעורר ונסע וברא לביתו ומצאו שוכב מסבל ב'סורים. תיכף הלך

וְהִבִּיא לְבֵיתוֹ עֲצִים לְחֶמֶס בֵּיתוֹ וְשִׁמְשׁוֹ מְאֹד, הַתְּפַעַל הַזֶּה מְטוֹב לְבוֹ וְנִדְיבוּתוֹ, וְשָׂאֵלוֹ מִהֵיכָן הוּא? עָנָה לוֹ שֶׁהוּא מְעִיר טוֹלְטְשִׁין, אָמַר לוֹ הַזֶּקֶן הָרִי טוֹלְטְשִׁין אֵינָה רְחוּקָה מְעִיר בְּרִסְלָב, עָנָה לוֹ זֶה הָאֶחָד מֵאַנְ"שׁ נְכוּן הַדָּבָר וְגַם חֲסִיד בְּרִסְלָב אֲנֹכִי, אָמַר לוֹ הַזֶּקֶן אִם חֲסִיד בְּרִסְלָב הִנְךָ אֲסַפֵּר לְךָ סִפּוּר שֶׁהָיָה עִמִּי וּרְאִיתִיו בְּעֵינַי! בְּהִיוֹתִי יָלֵד קָטָן בְּקֶרְתִּי אֶצֶל סָבִי רַבִּי בְּרוּךְ וְהוּא חֲבַבְנִי מְאֹד וַיּוֹשֵׁב הֵייתִי לוֹ עַל בְּרַכְיוֹ מִפְּעַם לְפַעַם, וְהֵנָּה אֶצֶל סָבִי הָיוּ מִתְאַסְּפִים הַרְבֵּה מִהַצְדִּיקִים וְהַמְפוֹרְסָמִים שְׂבַדוֹר, וַיִּזְכּוּרְנִי שְׂבִין דְּבוּרֵיהֶם שֶׁדְּבָרוֹ הִתְחִילוּ לְדַבֵּר גַּם בְּעֵנֶינִי רַבְכֶּם הוּא רַבְנּוֹ הַקְּדוֹשׁ, וּרְאִיתִים מְחִיכִים עָלָיו. וְסָבִי רַבִּי בְּרוּךְ יָשֵׁב כָּל הַעֵת וְשֶׁתֵּק, אַחֲר־כֵּן כְּשֶׁהִלְכוּ לָהֶם, פָּנָה אֵלַי סָבִי וְאָמַר לִי: "מַה שָּׁיֵשׁ לְרַבִּי נַחְמָן בְּכַף הַרְגֵל אֵין לָהֶם בְּרֵאשִׁים", "וּוֹאֵס רַבִּי נַחְמָן הָאֵט אֵין זַיִן פֶּאדְבָּאֵר הָאֲבָן זַיִי נִישְׁט אֵין קֵאֵפִי". וְשָׂאֵלְתִּיו אִם כֵּן מְדוּעַ שֶׁתִּקְתֶּם וְלֹא מְחִיתֶם בָּהֶם? עָנָה לִי סָבִי וְאָמַר לִי "לְרַבִּי נַחְמָן יֵשׁ לוֹ נֶשְׁמָה כְּזוֹ שֶׁאִם לֹא יִחְלְקוּ עָלֶיךָ הִיא לֹא תִתְקִים בְּעוֹלָם" וּמְשׁוּם כֵּן הַחֲרָשְׁתִּי.

ב-קסד

כִּידוּעַ הַתְּעֵנָה וְסִגְף רַבְנּוֹ אֶת עֲצָמוֹ בְּצַעֲרֻתוֹ מְאֹד מְאֹד, וְהָיָה אֵיזָה פְּעָמִים שֶׁהַתְּעֵנָה כְּשִׁמוּנָה עֶשֶׂר פְּעָמִים בְּשָׁנָה אַחַת מְשַׁבֵּת לְשַׁבֵּת, דְּהֵיִינוּ שְׁלֹא טַעַם אֲאָכִילָה וְלֹא שֶׁתִּיָּה מְשֻׁךְ כָּל יְמֵי הַשְּׁבוּעַ מֵעַתַּת סְעוּדָה שְׁלִישִׁית שֶׁל שַׁבָּת עַד סְעוּדַת לַיִל שַׁבָּת שֶׁל שַׁבָּת הַשְּׁנֵיָה. וְהָיָה הַדָּבָר מְסֻתָּר מְאֹד מְעִינֵי בְּנֵי אָדָם אֲף מִהַקְּרוּבִים אֵלָיו בְּיוֹתֵר וְאֲף מִזִּוְגָתוֹ, לְבַד מִמְשִׁמְשׁוֹ, וְאוֹתוֹ עֲצָמוֹ הַזֶּהִיר בְּאַזְהָרָה חֲמוּרָה לְבָלִי לְגִלוֹת וּלְפָרְסֵם הַדָּבָר.

פְּעַם בְּעָרֵב אֶחָד כְּשֶׁנִּכְנַס רַבִּי חֵיִיקָל לְרַבְנּוֹ, שֶׁשִּׁמְשׁוֹ אָז, רָאָהוּ שׁוֹכֵב בְּחוֹלְשָׁה עֲצוּמָה כְּזוֹ עַד שֶׁיִּצָּא דָם מְעִינָיו וְאֲזָנוֹ, כִּי הָיָה זֹאת בְּחֻצֵי יְמֵי הַשְּׁבוּעַ הַשְּׁנֵי, אַחֲרֵי שֶׁהַתְּעֵנָה כְּבָר רַבְנּוֹ כְּמָה יָמִים רְצוּפִים, מִרֹּב בְּהִלָּה עַל רְאוּתוֹ אֶת רַבְנּוֹ בְּחוֹלְשָׁה כְּזוֹ שֶׁדָּלוּ וְהִפְצִיר בּוֹ מְאֹד בְּכַמָּה לְשׁוֹנוֹת וְהַפְצָרוֹת, שֶׁיֵּאָבֶה לְאָכּוֹל וּלְטַעוֹם אֵיזָה דָּבָר אֲכִילָה. וְכִשְׂרָאָה שְׂאִין רַבְנּוֹ מְסַכִּים לְבַקְשָׁתוֹ כָּלֵל וְכָלֵל אֵיִם עַל רַבְנּוֹ בְּאִמְרוֹ לוֹ "אִם אֲיֵאָבֶה רַבְנּוֹ לְאָכּוֹל יִגְלֶה וּיְפָרְסֵם אֶת עֵנֶן תְּעִינֹתִיו בְּרַבִּים" "רַבִּי, אֵיךְ וְעַל אוֹיֵס זָאֲגוֹן". בְּלִית בְּרִירָה הַסִּכִּים לוֹ רַבְנּוֹ, תִּיכֵף רַץ רַבִּי חֵיִיקָל עִם תְּרַנְגוּלַת אֶל הַשׁוֹחֵט וּבְדָרְךָ חֲזָרָה מְרִט לָהּ אֶת נּוֹצוֹתֶיהָ וּבִשְׁלָהּ וְהִגִּישׁ לְרַבְנּוֹ מִנָּה מְרָק, וְאָז פָּגַשׁ בְּרַבְנּוֹ אֵיךְ שֶׁעוֹמֵד עִם רֶגֶל אַחַת עַל הַרְצָפָה וְרֶגֶל שְׁנֵיָה עַל הַסִּפְסָל, נִעְנָה אֵלָיו רַבְנּוֹ וְאָמַר לוֹ: "חֵיִיקָל, זָמַר לִי אֶת הַנְּגוּן הַמְּעוֹרָר" הוּא הַנְּגוּן הַמְּפוֹרְסֵם בֵּין אַנְ"שׁ עַל הַתִּיבוֹת "מְעִין עוֹלָם הַבְּאִ" הַמּוֹשֵׁר בְּלִיל שַׁבָּת. רַבִּי חֵיִיקָל שֶׁהָיָה לוֹ כִּידוּעַ קוֹל עָרֵב נֶעְמַד בְּצוּוֵי רַבְנּוֹ וְהִתְחִיל לְזַמֵּר אֶת

הנגון, כְּשֶׁסִימּוֹ רָמַז לּוֹ רַבְּנּוֹ בְּיָדוֹ שְׂיַחְזוֹר עַל הַנְּגוֹן שׁוֹב וְכֵן עָשָׂה, וְכִשְׁסִימּוֹ רָמַז לּוֹ רַבְּנּוֹ שׁוֹב לְזַמֵּר וְכֵן חוֹזֵר חֲלִילָה, וְכִךְ עָמַד רַבִּי חֵיִיקָל וְזָמַר אֶת הַנְּגוֹן כָּל הַלִּילָה וְרַבְּנּוֹ עוֹמֵד אֲצָלוֹ, וְעֵדִין לֹא טָעַם מֵהָאוֹכֵל כָּלֵל. כְּשֶׁעָלָה עֲמוּד הַשַּׁחַר דָּחָה רַבְּנּוֹ אֶת הַמָּרְקָה וְהִמְשִׁיךְ בְּצוּמוֹ עַד לַשַּׁבָּת הַקָּרִיבָה וּבָאָה. (ועי'ע להלן בח"ו סכ"ו).

[ו - כו

בַּמַּעֲשֵׂה הַיְדוּעַ שֶׁהָיָה לְרַבִּי חֵיִיקָל עִם רַבְּנּוֹ בַּעֲת תַּעֲנִיּוֹתָיו עַד שֶׁבָּא לְיָדֵי סַפְנָה וְכוּ' הוּבָא לְעִיל חֲלָק ב סִימָן קסד. אָמַר אַחַר כֵּךְ רַבְּנּוֹ "כָּל זֶה שֶׁבָּאתִי עַל יְדֵי הַתַּעֲנִית לְיָדֵי סַפְנָה כְּזוֹ הָיָה לִי מִחֲמַת שְׁנַת־פָּרֶסֶם הַדְּבָר בֵּין הָאֲנָשִׁים עַל מְנַהֲגֵי לְצוּם כָּל כֵּךְ", כִּי הָיָה צָם שְׁבוּעוֹת שְׁלָמִים מִשָּׁךְ זָמַן רַב וְלֹא בָּא בְּשׁוּם פֶּעַם לְיָדֵי סַפְנָה כְּזוֹ, וְכָל זֶה הָיָה לּוֹ מִחֲמַת הַפָּרֶסוּם שֶׁהָיָה [לו.]

ב-קסט

בְּעִיר אוּמָאן הָיָה בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁנִּבְנָה עַל יְדֵי "רַבִּי קַלְמוֹן", שֶׁהָיָה מְנַגֵּידֵי וְעֲשִׂירֵי עִיר אוּמָאן עוֹד בְּזָמַן רַבְּנּוֹ, וְהָיוּ מְכַנִּים אֶת הַבֵּית הַכְּנֶסֶת הַזֶּה בְּשֵׁם "רַבִּי קַלְמוֹןִס קְלוּיז", וְרַבִּי לֵיב מְקַאֲסְטֶאֲנִטִין לָעַת זְקֻנוֹתוֹ כְּשֶׁלֹּא הָיָה כֹּהֵר בְּכַחוֹ לְבּוֹא מִהָעִיר לְהַקְלוּיז שֶׁל אֲנִי"ש, הָיָה יוֹשֵׁב שָׁם בְּקְלוּיז שֶׁל רַבִּי קַלְמוֹן, וְגַם מְשׁוּם שֶׁשָׁם הָיוּ מִחֲמַמִּים הֵיטֵב אֶת הַבֵּית הַכְּנֶסֶת, מֵה שֶׁאֵין כֵּן בְּקְלוּיז אֲצֻלְנוֹ שֶׁהָיָה קָר מְאֹד. וְשָׁם עָסַק בְּעִבּוּדֵי הַבְּקֻמַּת חֲצוֹת וְכוּ' וְכוּ' וּבְבִכּוּיֹת וְצַעֲקוֹת כְּדָרְכּוֹ בְּקִדְשׁ, פֶּעַם כְּשֶׁרָאָהּוּ הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁל הַקְלוּיז בּוֹכָה בַּעֲת תַּפְלָתוֹ עֲבוּדָתוֹ, פָּנָה אֵלָיו וְאָמַר: לָמָּה הַנֶּכֶם בּוֹכִים: כִּי חָשַׁב שֶׁבּוֹכָה עַל מַעוֹט פְּרֻנְסָתוֹ וְכוּ', אֲנִי אֶסְפֵּר לָכֶם מַעֲשֵׂה מְרַבְּכֶם וְכִבֵּר לֹא תִבְכוּ, וְסִפֵּר לוֹ שֶׁאָבִיו הָיָה מְאֲנָשִׁי הַחֲבָרָא-קְדִישָׁא בְּעִיר אוּמָאן בַּעֲת פְּטָרְתוֹ שֶׁל רַבְּנּוֹ. וּבְפְטִירְתוֹ לֹא שָׁנוּ מְכַל סֵדֵר הַלְלוּיֹת וְאֲנָשִׁי הַחֲבָרָא-קְדִישָׁא טָפְלוּ בְּגוּפּוֹ הַקְדוֹשׁ עִין בְּיָמֵי מוֹהֲרַנְיִת סִימָן סוֹ וְעַל אָבִי הַטִּילוּ לְהַנִּיחַ אֶת רַבְּכֶם בְּקִבֵּר. וְסִפֵּר אָבִי שֶׁבַּעַת שֶׁאֲחִי בְּרַבְּנּוֹ לְהַנִּיחוֹ בְּקִבֵּר כְּשֶׁהִגִּיעַ סְמוּךְ לַקְרָקַע הַתְּגֻלָּה לְפָנָיו בַּפְּתַע פְּתָאוּם אוֹר גְּדוֹל מְאֹד וְלָקְחוּ אוֹתוֹ מִיָּדוֹ וְאָמַר "מִי הַנִּיחַ אוֹתוֹ עַל הַקְרָקַע אֲנִי יוֹדֵעַ אֲנִי לֹא שֶׁמְתִיו". וְכִשְׁסִפֵּר לִי אָבִי זֹאת צָוָה עָלַי שֶׁלֹּא אֲחִיזִיק בְּמַחְלוּקַת עִם חֲסִידֵי בְּרַסְלָב מְשׁוּם מַעֲשֵׂה זֶה שֶׁהָיָה לוֹ. וְסִימָן הַשֶּׁמֶשׁ וְאָמַר לְרַבִּי לֵיב: "אִם כֵּן מַדּוּעַ הַנֶּכֶם בּוֹכִים מֵאַחַר שֶׁהָיָה לָכֶם רַבִּי קְדוֹשׁ כְּזֶה".

ב-קע

כִּידוּעַ שְׁהָה רַבֵּנוּ בְּחַג הַשְּׁבוּעוֹת שְׁנַת תַּקס"ז בְּעִיר זְאֵסְלָאב, צִוָּה אֲז לְאַנְי"שׁ שֶׁלֹּא יָבֹאוּ אֵלָיו כְּדַרְכָּם בְּכָל שָׁנָה, אוֹלָם רַבִּי נִפְתְּלִי שְׂיַדַע שְׁבִאֲמַת רְצוֹן רַבֵּנוּ הוּא, שְׂיָבֹאוּ אֵלָיו, הֵלֶךְ וְכָתַב מִכְתָּבִים לְכָל הַמְּקוֹמוֹת שְׁפִזּוּרִים בְּהֵם אַנְי"שׁ, וְזִירָז אוֹתָם שְׂיָבֹאוּ וְיִסְעוּ אֶל רַבֵּנוּ לְזְאֵסְלָאב וְאֶכֶן בָּאוּ וְנִתְקַבְּצוּ שָׁם הַרְבֵּה מְאַנְי"שׁ. רַבֵּנוּ שְׁהָה שָׁם בְּבֵית כְּנֶסֶת קָטָן שְׁהָיָה שְׂיָדַךְ לְהַחֲיִיטִים שְׁבַעִיר, וְאַנְי"שׁ כְּדַרְכָּם הִתְפַּלְלוּ בְּהַתְעוֹרְרוֹת וּבְהַתְלַהֲבוֹת בְּפֶרֶט בְּבִרְכַת סְפִירַת הָעוֹמֵר וְכוּ', וּבֹא שְׁמֵשׁ בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁלֹּא יָדַע שְׁהֵם מְאַנְשֵׁי רַבֵּנוּ, וְהִתְאוּנָן לִפְנֵי רַבֵּנוּ עַל שְׁהִגִּיעוּ לְבֵית הַכְּנֶסֶת אֲנָשִׁים מְשׁוּנִים שְׁמַרְעִישִׁים כָּל כֶּךָ בְּתַפְלָתָם, וּמְאַרִיכִים בְּסְפִירָה עַד שְׁאַיִנוּ יָכוֹל לְנַעוֹל אֶת בֵּית הַכְּנֶסֶת כְּדַרְכּוֹ. רַבֵּנוּ לֹא עָנָה לוֹ דָּבָר רַק חִיָּד מְעַט, אַחֲרַי כֶּךָ הִבִּין שְׁהֵם מְאַנְשֵׁי רַבֵּנוּ וְהִתְבַּיֵּשׁ בְּעַצְמוֹ, וּבְכָל יוֹם בָּאוּ עוֹד וְעוֹד מְאַנְי"שׁ לְשָׁהוֹת עִם רַבֵּנוּ

בְּחַג

הַשְּׁבוּעוֹת.

ב-קעד

רַבִּי לִיפֵא שְׁהִתְקַרַב עִם מוֹהֲרַנְי"ת לְרַבֵּנוּ וְהָיָה לוֹ עוֹד חֶלֶק גָּדוֹל בְּהַתְקַרְבוֹת מוֹהֲרַנְי"ת לְרַבֵּנוּ, וְהִתְרַחַק אַחֲרַי כֶּךָ מִרַבֵּנוּ כִּידוּעַ, פֶּעַם כְּשִׁישְׁבוּ בְּסַעוּדָה שְׁלִישִׁית אֶצֶל רַבֵּנוּ, בְּאַמְצַע עָרִיכַת הַשְּׁלַחַן נִכְנַס סוֹחֵר אֶחָד וְקָרָא לְרַבִּי לִיפֵא הַחוּצָה, כִּי כָּבֵר הָיָה מוּצְאֵי שֶׁבֶת לְאַחֲרַי צֵאת הַכּוֹכָבִים וְדָבַר עִמוֹ בְּעִנְיַי עֶסְקִיו וּמִסְחָרָיו, וְזֶה הָיָה בְּזִיוֹן גָּדוֹל שְׁבִאֲמַצַע עָרִיכַת הַשְּׁלַחַן אֶצֶל רַבֵּנוּ וְאַמִּירַת הַתּוֹרָה יַעֲסוֹק בְּמִסְחָרָיו, וְאַז הִזְכִּיר רַבֵּנוּ מְאַמֵּר הַתְּקוּנִים הַמּוּבָא בְּתוֹרָה כִּג הָאֵי עוֹתָרָא חִיִּיכִית בְּהוֹן בְּהָאֵי עֲלֵמָא וּלְבַתֵּר קְטִילַת לוֹן הָעֲשִׁירוֹת מְשַׁחֲקַת בְּבִנֵי אָדָם בְּזָה הָעוֹלָם וּלְבִסוּף עוֹד הוֹרְגַת אוֹתָם וְנִתְקִיִם דְּבוּר זֶה בְּנִכְדוֹ רַבִּי מִשָּׁה וְעַלְלוֹל שְׁפַעַם אַחַת נִסַע עִם עֲגִלוֹנוֹ הַגּוֹי שְׁעֶבֶד אֶצֶל זְמַן רַב, וּבְאַמְצַע הַדָּרָךְ סָטָה הָעֲגִלוֹן מִן הַדָּרָךְ וּפְנָה לְתוֹךְ יַעַר עֲבוֹת וְהִתְנַפֵּל עָלָיו לְהַרְגוֹ, בְּקִשׁוֹ רַבִּי מִשָּׁה וְעַלְלוֹל שְׁיַעֲשֶׂה לוֹ טוֹבָה אַחַת עוֹד בְּזָה הָעוֹלָם, וְיִרְשָׁה לוֹ לְהַתְפַּלֵּל תְּפִלַּת מְנַחָה לִפְנֵי מִיתָתוֹ, וְהַסְכִּים הָעֲגִלוֹן הַגּוֹי לְהַפְצִירָתוֹ, וְהִתְפַּלֵּל בְּבִכִּיּוֹת נוֹרְאוֹת וּבְהַשְׁתַּפְּכוֹת הַנְּפֶשׁ, לְאַחֲרַי שְׁגִמֵּר תְּפִלָּתוֹ הַתְּחַרַּט הָעֲגִלוֹן מְלַבֵּצַע זְמַמוֹ וּבְקִשׁ סְלִיחָתוֹ, כְּשִׁחְזְרוּ לְבֵיתָם אָמַר לוֹ רַבִּי מִשָּׁה וְעַלְלוֹל: מוֹדָה

אָנִי לָךְ מְאֹד עַל רַחֲמֵינוּתְךָ שֶׁלֹּא הִרְגַתְנִי אוֹלָם לְעִבּוֹד אֲצִלִּי יוֹתֵר אֵינְךָ יָכוֹל
וּפְטָרוֹ, אוֹלָם אַחַר כֵּן הִרְגוּ נֶכֶד הָעִגְלוֹן הַנִּ"ל, וְנִתְקַיְמָה נְבוֹאָת רַבְּנוּ
שְׁאֵמֵר שְׁלִבְסוּף הוֹרְגֵת אוֹתָם".

א-תקצא

הַכָּל, שֶׁהֵם נִתְקַשְּׁרוּ אֵלָיו מְאֹד, וְנִכְנַס אֶהְבַּתוֹ בְּלִבָּם מְאֹד מִחֲמַת גְּדֹל
חֲכָמָתוֹ זְכוּרָנוּ-לְבָרְכָה, וְהָיוּ רְגִילִין לְכַנֵּס אֲצִלוֹ, וְהָיָה נִחְשָׁב מְאֹד
בְּעֵינֵיהֶם. וּפְעַם אַחַת, כְּשֶׁדָּבְרוּ מִמְּשִׁיחַ עָנּוּ וְאָמְרוּ לְרַבְּנוּ: "אֲתָכֶם הָיִינוּ
רוֹצִים לְמַשִּׁיחַ". וּפְעַם אַחַת אָמְרוּ לוֹ, שֶׁאִם הָיָה הַקִּיסָר הַזֶּה הָיָה חֵי הָיָה
לוֹקֵחַ הַנֶּזֶר וְהַכֶּתֶר מִלְכוּת מִרְאֵשׁוֹ וּמִכְתִּיר אֶתְכֶם מִחֲמַת חֲכָמָתְכֶם
הַמְּפֹלֶגֶת, אֲבָל מָה נַעֲשֶׂה, שֶׁפִּיּוֹם הַמְּלֶכֶת אֵינּוּ חָכֵם. (סְפִירִים נְפִלְאִים).

ב-קעז

פְּעַם אָמְרוּ הָאֲפִיקוֹרְסִים שֶׁקִּרְבָּם רַבְּנוּ בְּאוּמָאן, לְרַבְּנוּ: "אֵלּוֹ הָיָה הַקִּיסָר
הַקּוֹדֵם חֵי וְהָיָה פּוֹגֵשׁ וּמִתְוַעֵד אֶתְכֶם וְרוֹאֶה אֶת חֲכָמָתְכֶם הָיָה מוֹרִיד אֶת
כֶּתֶר הַמְּלָכוּת מִרְאֵשׁוֹ וּמִלְבִּישׁוֹ לָכֶם, כִּי הַקִּיסָר הָרִאשׁוֹן הָיָה חָכֵם מְאֹד,
אוֹלָם הַקִּיסָר שֶׁל הַיּוֹם אֵינּוּ בֵּר-דָּעַת גְּדוֹל. הֵם הָיוּ קְרוֹבִים לְמַלְכוּת וְהָיָה
לָהֶם שְׂרָבִיט זָהָב מִהַקִּיסָר, שֶׁקִּבְּלוּ אוֹתוֹ מִמֶּנּוּ בְּמִתְנָה לְאוֹת הוֹקְרָה.
(וַע"ע בַּח"א, סְעִיף תַּקְצ"ג).

ב-קעח

כְּשֶׁהִתְקַרְבוּ הָאֲפִיקוֹרְסִים לְרַבְּנוּ, וְנוֹדַע לָהֶם מִחֲכָמָתוֹ הַגְּדוֹלָה שֶׁל רַבְּנוּ
שֶׁבָּחוּ אֶת רַבְּנוּ מְאֹד לְפָנֵי הַקִּיסָר הַצָּר, וְשָׁלַח הַצָּר מִכְּתָב לְרַבְּנוּ, אוֹלָם

המכתב הגיע לאומאן כבר אחר הסתלקותו של רבנו.

ב-קעט

חתנתה של בת רבנו, מרים, עם בנו של הרב מנאליטשיסק, הייתה צריכה להתנה להתקיים במקום מושבו של רבנו, פנהוג, אולם הרב מנאליטשיסק שלח שליח אל רבנו לאמר ולבקש מרבנו, שהחתנה תתקיים בעירו ואלטשיסק, מחמת שחלה בעיניו, וקשה לו לנסע לברסלב ולערוך שם את החתנה פנהוג. כשהודיע זאת השליח לרבנו, אמר רבנו לאנ"ש: "כן, כן, אני יודע שהוא חולה בעיניו, אלו היה בריא בעיניו והיה רואה איזה מחתן שיש לו, היה הוא נוסע אלי ולא אני אליו..." "יאה, יאה, איך ווייס אז ער האט קראנקע אויגן, טאמער וואלט ער גיהאט גוטע אויגן וואלט ער גזעהן וואספארא מחתן ער האט וואלט ער גיפארן צו מיר נישט איך צו איהם..." :

ב-קפ

פעם ספרו לרבנו מגדל מעלת חותנו הרב מנאליטשיסק, שהוא מתמיד מאד בלמודו עד שלומד וחוזר כל יום על מאה ותשע עשרה דפי גמרא, ואמר רבנו, שזה מעט וכו', וכמספר ב"חיי-מוהר"ן" סימן תקנ"ו, ע"ן שם.

ב-קפא

בליל שבת הראשון, כשהעתיק רבנו מושבו מזלאטיפאלי לעיר ברסלב, ובאו מבני העיר לקבל פניו באו גם החזן יוסף, שפנו אותו "יוסף החזן"

וְסִיעַ לְרַבְּנוּ בְּדִירְתּוֹ, כִּי רָצָה לְהַחֲנוּף לְרַבְּנוּ, מִשּׁוּם שֶׁתּוֹשְׁבֵי הָעִיר לֹא אָהָבוּ אוֹתוֹ. אוּלַם רַבְּנוּ לֹא קָרְבוּ, וּבְלִיל שַׁבַּת הָרֵאשׁוֹן בָּאוּ תּוֹשְׁבֵים מִבְּנֵי הָעִיר אֶל שַׁלְחָנוֹ שֶׁל רַבְּנוּ, הִיָּה בִּינֵיהֶם גַּם הַחֲזָן "יּוֹסֵל חֲזָן", וְרָצָה לְזַמֵּר לִפְנֵי רַבְּנוּ אֶת הַזְּמֵר: "מְנוּחָה וְשִׁמְחָה". לִפְנֵי שֶׁהִתְחִיל, פָּתַח רַבְּנוּ אֶת פִּיו וְהִתְחִיל לְזַמֵּר לִפְנֵי הָעוֹלָם אֶת הַתּוֹרָה, "אֶקְרוּקְתָא" שֶׁב־"לְקוּטֵי מוֹהֲרֵי"ו" סִימָן ג' הַמְתַּחֲלֵת: "הִנֵּה מִי שְׁשׁוּמַע נִגּוֹן מִמְּנַגֵּן רָשָׁע וְכוּ", וְתַכֵּף סֵתֵם הַחֲזָן אֶת פִּיו. וְרַבֵּי אֲבָרְהָם בֶּן רַבִּי נַחֲמָן, בְּסִפְרוֹ מַעֲשֵׂה זֶה דִּיק וְאָמַר, שֶׁעַל-כֵּן לֹא הִתְחִיל רַבְּנוּ בְּתוֹרָתוֹ בְּמַעֲלַת הַמְּנַגֵּן הַכָּשֶׁר, אֲלָא הִתְחִיל הַתּוֹרָה בְּעֵינָן הַמְּנַגֵּן הַרָשָׁע, כְּדִי שֶׁלֹּא יַחֲשֹׁב הַחֲזָן שֶׁעָלָיו מִתְכַּוֵּן רַבְּנוּ, שֶׁהוּא מְנַגֵּן כָּשֶׁר, וּמִשּׁוּם הַמַּעֲשֵׂה הַנִּי"ל, שֶׁהִיָּה בְּהִכָּרַח לִפְתּוֹחַ בְּשִׁלְיַת הַחֲזָן, כְּדִי שֶׁיִּסְתַּם פִּיו. אַחֲר־כֵּן בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת, בְּסַעֲדַת הַמְּלוּוָה מַלְכָּה, הִתְחִיל לְשִׁיר לְלֹא רְשׁוּת רַבְּנוּ, אֶת הַזְּמֵר: "הַמְּבַדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחֹל" וְכִשְׁהִגִּיעַ לְתַבּוֹת: "חֲלַפָה עוֹנֵת מִנְחָתִי" טָעָה וְאָמַר "עוֹנֵת מִטְּתִי..." וְאָמַר עַל זֶה רַבְּנוּ: "הוּא מְגַלָּה מָה שֶׁהוּא..." "עַר זָאֲגֵט אוֹיס וּוַאס עַר אִיז..." וּמְרֹוב בּוֹשָׁה, שֶׁנִּתְגַּלָּה קְלוּנוֹ בְּרַבִּים, עָקַר דִּירְתּוֹ מִבְּרַסְלָב וּנְפַל מִדֶּרֶךְ הַיְהוּדוֹת, עַד שֶׁנִּשְׁתַּמַּד רַחֲמָנָא לִיְצֵלוֹ, וְאַחֲר־כֵּן חָזַר לַיְהוּדוֹת עַל-יְדֵי הַמַּעֲשֵׂה שֶׁהִיָּה לִפְנֵי רַבְּנוּ בְּלִיל "נִיטֵל", שֶׁסִּפֵּר אַחַד לִפְנֵי רַבְּנוּ מֵהַחֲגָא שֶׁל הַנוֹצְרֵי הַנִּקְרָא "סַאֲרָאג סוּועֵטִיע", "חַג הָאֲרַבְעִים", שֶׁפָּעַם יָשְׁבוּ אֲרַבְעִים אֲנָשִׁים בְּאִיזָה מְקוֹם, וְלֹא הִיָּה לָהֶם מָה לֶאֱכֹל, וְנַעֲשֶׂה לָהֶם גִּס, שֶׁמֻצָּאוּ שְׁלֹשָׁה כְּכֹרוֹת לָחֶם, וְהִסְפִּיק לָחֶם מוּעֵט זֶה לְכָל הָאֲרַבְעִים אִישׁ הַנִּי"ל, אוּלַם זֶה שֶׁסִּפֵּר זֹאת לְרַבְּנוּ הַפֶּד הַנִּי"ל, דְּהֵיִינוּ: שֶׁסִּפֵּר, שֶׁהָיוּ אֲרַבְעִים לָחִמִּים עִם שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים, וְנַעֲשֶׂה צָחוּק גָּדוֹל, וְאִז נַעֲנָה רַבְּנוּ וְאָמַר: "יּוֹסֵל כְּבָר חֲזָר" "יּוֹסֵל הָאֵט זִיד שׁוֹיִן אוּמְגִיקְעֵרֵט", וְאִז חָזַר בְּתִשׁוּבָה וְחָזַר וְלִדְרָךְ הַיְהוּדוֹת.

ב- קפב

רַבְּנוּ לֹא שִׁבַח אֶת עֵינָן הַמַּגִּידוֹת שֶׁהִיָּה נְהוּג בְּזַמְנוֹ, בְּגִלְל נִסְיוֹן הַפְּרָסוּם וְהַכְּבוֹד הָרַב שֶׁהִיָּה כְּרוּךְ בָּהּ, וְאֶפְלוּ הַמַּגִּידוֹת שֶׁנִּהְיָ בָּהּ הַמַּגִּיד מְטַרְהוּוִיץ, אוּלַם הַפְּטִיר: "מִחֲמַת שֶׁכְּשָׁבָא הַמַּגִּיד לְאִיזָה עֵינָה מְכִינִים אֶת עַצְמָם בְּנֵי הָעֵינָה לְקִרְאָת בֵּא הַמַּגִּיד, כִּי הָיוּ סוֹגְרִים אֶת חֲנוּיּוֹתֵיהֶם וּמִתְלַבְּשִׁים בְּבִגְדֵי שַׁבַּת וְכוּ" וּמְקַבְּלִים עַל יְדֵי זֶה הַרְהוּר תִּשׁוּבָה מִחֲמַת כָּל זֶה יֵשׁ בְּדַבָּר הַמַּגִּידוֹת מַעֲלָה טוֹבָה".

ב- קפג

בַּעַת שְׁבִקְר רַבְּנֵי אֶצֶל הַרְבֵּי הַקְּדוּשׁ רַבִּי מְרַדְּכִי מְנַעֲסָחִיו בְּחִזְרָתוֹ מֵאֶרֶץ
יִשְׂרָאֵל, וְרַבִּי מְרַדְּכִי שָׁכַב אֲזַי עַל עֵרֶשׁ דָּוִד, כִּי הָיָה חֲמִשׁ יָמִים סָמוּךְ
לְפִטְרָתוֹ, כְּמִסְפָּר בְּסִפְרֵי חַיֵּי מוֹהַר"ן סִימֵן קִיג, נָתַן אֲזַי רַבִּי מְרַדְּכִי סֵד
עֲשָׂרָה רְעֵנְדְלִיךְ לְרַבְּנֵי בְּשָׁבִיל פְּדִיוֹן וְשִׁיתְפִּיל רַבְּנֵי לְרְפוּאָתוֹ. וְאָמַר אֲזַי
רַבְּנֵי לְאַנְי"שׁ שְׂאֵם הָיָה רַבִּי מְרַדְּכִי נוֹתֵן אֶת כָּל רְכוּשׁוֹ לְצַדָּקָה הָיָה מִתְרַפֵּא
מִחוּלָיו, אוֹלָם אֶת זֶה אֵין יְכוּלִים לֹמַר לוֹ.

ב- קפד

כְּשֶׁהָיָה רַנ"ט בְּלַעַמְבֶּעֶרְג סִפְרֵי לוֹ בֶּן הַרְבֵּי מְלַעַמְבֶּרְג, שְׁבַעַת שְׁשָׁה רַבְּנֵי שָׁם
בְּלַעַמְבֶּרְג לְרְפוּאָת מַחֲלָתוֹ הָיָה מְמַעַט מְלַדְבֵּר מִסִּבַּת מַחֲלָתוֹ, אוֹלָם
כְּשֶׁהָיָה כְּבָר פּוֹתֵחַ לְפַעֲמִים אֶת פִּי הָיָה מֵה לְשִׁמוּעַ, בְּפִרְט כְּשִׁסְפֵּר מַעֲשֵׂה,
וּבְפִרְט כְּשֶׁהָיָה מְסַפֵּר מַעֲשֵׂה מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הָיָה נוֹרָא לְשׁוֹמְעוֹ, וְסִפֵּר שְׁפַעַם
בַּעַת הַסְּעוּדָה שְׁלִישִׁית שֶׁל שַׁבָּת אָמַר רַבְּנֵי שִׁסְפֵּר מַעֲשֵׂה מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל,
וְהַבְּחִין בֶּן הַרְבֵּי בְּאִמְצַע הַסְּפּוּר שֶׁהֵנָּה מִמֶּשׁ הוֹלֵךְ רַבְּנֵי וְגוֹנֵעַ מְגוֹדֵל
הַהֲתַלְהָבוֹת וְהַדְּבִיקוֹת וְהַלֵּךְ וְהַדְּלִיק גַּר, כִּי כְּבָר הָיָה לְאַחַר צֵאת
הַכּוֹכָבִים, כְּדִי לְהַפְסִיק אֶת רַבְּנֵי מִסְפּוּרוֹ, וּמִמֶּשׁ הַחִיָּה בָּזָה אֶת רַבְּנֵי עַד
שְׂאֵחַר כֶּף הוֹדָה לוֹ רַבְּנֵי עַל דְּבַר זֶה.

ב- קפה

פַּעַם סִפְרוֹ אַנְי"שׁ לְרַבְּנֵי עַל אֶחָד מֵהַצְּדִיקִים שֶׁיֵּשׁ לוֹ הַתְּלַהָבוֹת וְהַתְּעוֹרְרוֹת
נִפְלָא בְּהַדְּלָקַת נְרוֹת הַחֲנֻכָּה, אָמַר רַבְּנֵי שְׂזָה מְשׁוּם שְׂאֵינוֹ מִתְחַדֵּשׁ בְּכָל
הַשָּׁנָה. "וּוִייל עַר בְּנִייעֵט זִיךְ נִישֵׁט אַ גַּאנְץ יָאֵר".

ב- קפו

רַבֵּנוּ הָיָה נוֹהֵג לַעֲלוֹת לַתּוֹרָה בְּשִׁמְחַת-תּוֹרָה ל"חֲתָן-תּוֹרָה" וּמוֹהַרְנֵי"ת ל"חֲתָן-בְּרֵאשִׁית", וְאָמַר מוֹהַרְנֵי"ת: "רַבֵּנוּ זָכָה לְסִיּוֹם אֶת הַתּוֹרָה, וְאָנוּ רַק מִתְחִילִים אֶת הַתּוֹרָה..."

ב- קפז

פַּעַם, כְּשֶׁהָיָה רַבֵּנוּ בְּטַעֲפֵלִיק בְּאַחַת מִנְסִיעוֹתָיו הַנְּעֻלְמוֹת, שֶׁהָיָה מְסַתֵּיר אֶת עַצְמוֹ בְּכָל מְקוֹם בּוֹאוֹ, וְלֹא יָדָעוּ מִמֶּנּוּ הַתּוֹשָׁבִים, אָמַר צַדִּיק גָּדוֹל אַחַד מִתּוֹשְׁבֵי טַעֲפֵלִיק, שֶׁשָּׁמוֹ הָיָה רַבִּי יִצְחָק, שֶׁהוּא מְרַגֵּשׁ שֵׁשׁ בְּעִיר אוֹר גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ, וְהִתְחִיל לְלַקֵּת מִבֵּית לְבֵית לְפִי הַרְגָּשׁוֹ, עַד שֶׁהִגִּיעַ לְבֵית שֶׁהִתְאַכְסֵן בּוֹ רַבֵּנוּ, וְאָמַר: "הִנֵּה כָּאן נִמְצָא הָאוֹר הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה" וְנִכְנַס פְּנִימָה וּפָגַשׁ בְּרַבֵּנוּ, כְּשֶׁהוּא מִתְחַבֵּא בְּעֵלִית הַבַּיִת.

א- שלג

הַמַּעֲשֶׂה מִרְפוּאת חָלִי הָרֵאָה לְרַבִּי נִפְתָּלִי זְכוּרֵנוּ-לְבָרְכָה, שֶׁמַּעֲתִי מֵאֲבִי, הָרִינִי כְּפָרַת מִשְׁכָּבוֹ, שֶׁשָּׁמַע זֹאת מִפִּי רַבִּי נִפְתָּלִי זְכוּרֵנוּ-לְבָרְכָה בְּעַצְמוֹ.

א- שלד

אמר המעתיק: שמעתי שהמעשה כך היתה: אחר ביאתו מלמברג היה דרכו לסע חוץ לעיר. ופעם אחת לקח אתו את מוהרנ"ת זכרון-לברכה ורבי נפתלי זכרון-לברכה ובאו ל"קרטשמע" אחד, ונתנו להם שם גבינה לאכל, ורבי נפתלי זכרון-לברכה היה לו גם-כן חלי הראה כמו אדמו"ר זצ"ל, והוא זכרון-לברכה ורבי נפתלי לא רצו לאכל מחמת שמזיק לחולאת הזאת, ומוהרנ"ת זכרון-לברכה לא רצה לאכל בלעדס. ואמר מוהרנ"ת זכרון-לברכה לרבי נפתלי שיאכל ולא יזיק לו. ואמר רבי נפתלי: "אתה אומר לי! כשרבנו זכרון-לברכה יאמר לי! - "אז דער רבי וועט מיר זאגען" ! ואמר לו אדמו"ר זצ"ל שיאכל עם מוהרנ"ת זכרון-לברכה, ואכל הרב נפתלי עם מוהרנ"ת זכרון-לברכה. ואחר-כך כשנסעו בחזרה העירה, עשה רבי נפתלי "א הוס" [=שעול], ואמר רבנו זכרון-לברכה: "הראיתם?! אין זה כבר כלל אותו שיעול הקודם. אני חשבתיו שהוא יפטר לפני", "סיאיז שוין גאר ניט דער הוס! איך האב גימיינט אז ער וועט זיך פריער אפ פארטיגען פאר מיר" ! והמובן מדבריו, שבזה המאכל המשיך לו רפואה למחלתו. ואז באותו ראש-השנה אמר התורה "תקעו ממשלה" (בלקוטי-מוהר"ן תנ"א, סימן א), ושם מובן זה, שיכולין להמשיך כחות הרפואה לתוך כל דבר מאכל, עין שם וכו'.

ב-קפח

פעם נסעו רבנו ומוהרנ"ת ורבי נפתלי באיזו נסיעה, בדרך נכנסו לנוח בביתו של אחד מאנ"ש, והוא בראותו את רבנו ומלויו באים לביתו, הכין עבורם סעדה חלבית עם גבינה, על שלחן וכסאות בחוץ, כדרך הנופשים. ומחמת שרבנו סבל כבר אז מפמחלת השעול, לא רצה לאכל את הגבינה, משום שהיא מעוררת את השעול, ורבי נפתלי גם הוא לא רצה לאכל, כי גם הוא סבל מאותה מחלה, ומוהרנ"ת עשה ברכת שהכל ואכל מהגבינה, והפציר ברבי נפתלי חברו שגם הוא לאכל עמו מהגבינה, ואמר לו רבי נפתלי: "אתה אומר לי לאכל? אם רבנו יאמר לי לאכל אזי אוכל". וכשמע זאת רבנו, אמר לרבי נפתלי: "נו, ובכן מצוה אני לך לאכל", "נו, הייס איך דיר עס". ואכל רבי נפתלי, ואחר האכילה השתעל, ונענע רבנו בראשו ואמר: "הראיתם שכבר הוא שעול אחר לגמרי"? "סיאיז שוין גאר א אנדער הוס"? "אני חשבתיו שהוא יפטר מהעולם עוד לפני, וכעת רואה אני שעוד תהיה לו גם אריכות ימים..." "איך האב געמיינט אז ער וועט זיך נאך אפפארטיגן פאר מיר, אצינד זעה איך אז ער וועט נאך האבן אריכות ימים אויך..."

ב-קפט

כְּשֶׁנִּפְטְרָה אָמוּ שֶׁל מוֹהֲרֵי"ת, שָׁאַל אֶת רַבֵּנוּ מַה צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת לְטוֹבַת
נַשְׁמָתָהּ, עָנָה לוֹ רַבֵּנוּ: שְׂיִבְרַךְ בְּרַכְת "אֲשֶׁר יֵצֵר" בְּכּוֹנֵה. - "אֲעֲרֹנְסֶן אֲשֶׁר
יֵצֵר". (אבני"ה ברזל).

ב-קצ

תּוֹרָה ל"ז חֶלֶק א' נֶאֱמָרָה עַל-יְדֵי שְׂאֵלָה שֶׁשָּׂאל אֶחָד אֶת רַבֵּנוּ אִם יִתְפָּרֵס
מִמְלֶאכֶת הַשְּׁחִיטָה, וְלֹא עָנָה לוֹ רַבֵּנוּ עַל זֶה בְּמִפְרֹשׁ, אֶלָּא אָמַר אֶת
הַתּוֹרָה הַנִּזְכָּרֶת לְעִיל, וְהִבִּין הֵלָּה מַעֲצָמוֹ שְׂאִין זֶה רָצוֹן רַבֵּנוּ.

ב-קצא

בְּעֵת הַמַּחְלֻקָּת שֶׁהִתְעוֹרְרָה עַל רַבֵּנוּ, שָׂאל אֶחָד מֵהַגְּדוֹלִים שֶׁשָּׁמַע אֶת
טַעֲנַת הַחוֹלְקִים בְּלִשׁוֹן שְׂאֵלָה, "וַיִּמָּה אוֹמֵר רַבֵּנוּ עַל טַעֲנוֹת הַמַּתְנַגְּדִים
עֲלֵיו" אָמְרוּ לוֹ: "הוּא שׁוֹתֵק וְלֹא עוֹנֶה כְּלוּם" ! נֶעֱנָה וְאָמַר: (שְׁ)כִּיעַת
מִתּוֹרַץ לִי הִנָּאֵמַר בְּאֲבוֹת (פ"ה, מ"ז) - "אֵיזָהוּ מַחְלֻקָּת שֶׁלֹּא לְשֵׁם שָׁמַיִם
מַחְלֻקָּת קִרְח וְעֵדְתוֹ" - וְלִכְאוּרָה הִיא צָרִיךְ לְכַתֵּב "מַחְלֻקָּת קִרְח
וּמִשָּׁה", אוּלַּם מִכָּאן רְאִיָּה שֶׁמִּשָּׁה עֲצָמוֹ שָׁתַק וְלֹא הִגִּיב לְמַחְלֻקוֹתֵם שֶׁל
קִרְח וְעֵדְתוֹ, וְכָל הַמַּחְלֻקָּת נִקְרָא רַק עַל שָׁמַיִם, שָׁרַק הֵם מְלַבִּים
וּמַעוֹרְרִים אֶת הַמַּחְלֻקָּת.

ב-קצב

עוד בהיות רבנו כבן ארבע שנים, בעת שאמו הייתה מרדימה אותו
כשהבחין רבנו שהיא נרדמה, הנה יורד בלאט ממטתו, והלך להתפלל על
קבר הבעל-שם-טוב זקנו.

ב-קצג

רבי שמעון תלמיד רבנו, הפציר ברבנו שיבטיח לו, שיזכה לשמשו לעולם
הבא, כמו שמשמשו כאן בעולם הזה, ורבנו דחה בכל פעם בקשתו. ופעם,
בעת שנסע רבי שמעון עם רבנו הגיעו לאיזה הר, וכשירדו מן ההר נסעה
העגלה במהירות גדולה, עד שהיתה סכנה שמרב מהירות הנסיעה,
תתהפך העגלה עם יושביה חס ושלום, וכשראה זאת רבי שמעון, מסר
נפשו למען הצלתו של רבנו, וקפץ מהעגלה ועצר בכתפו ובגופו את
העגלה... ובזה הציל את רבנו. אחר-כך בקש רבי שמעון שוב מרבנו
שיבטיח לו את בקשתו הנזכרת לעיל, ואמר לו רבנו: "באמת עשית טוב
מאד אבל בשביל זה לבד?" "האסט טאקי גיטאן גיט אפער פאר דעם
אליין?" ולא הבטיחו רבנו דבר זה, עד שנכנסה אם רבנו שהיתה בעלת
רוח-הקודש כידוע, ואמרה לרבנו: "עשה לו נחת וברכהו בדבר זה, אחרי
שהוא מפציר כל-כך", ואז הבטיחו רבנו.

ומוהרנ"ת קנא ברבי שמעון על שזכה בדבר גדול כזה, וכשהבחין רבנו
בקנאתו, אמר לו: "יהיה לך שם ענין יותר טוב מזה" - "וועסט האבן
בעסערס".

ב-קצה

פעם, כשדבר רבי יחיאל צבי אחי רבנו, עם רבנו, אמר לו שמשום איזו
סבה שהיא, לא אמר באותו יום פרק: "איזהו מקומן" באמירת הקרבנות
שבתפלת שחרית. נענה לו רבנו ואמר: "וכי איך בא זאת לנכד הבעל-שם-
טוב שלא יאמר 'איזהו'?" "ווי קומט דאס א איניקל פון בעל-שם-טוב

ב-קצו

אַמירת התורה "ויהי נא פי שנים ברוחך אלי" שבלקוטי מוהר"ן חלק א' סימן ס"ו השתלשלה על ידי משה חנקעס, שאמר קדוש לבנה בהתעוררות גדולה, וכששמעה רבנו אידך שאמרה בהתעוררות כנזכר-לעיל, אמר: "הנה אומר הוא כבר עוד טוב יותר מהרבי" ! - "האט זאגט ער שוין באלד בעסער פון זיין רעבין" ! . ומוצאים באמת אצל אלישע שבקש פי-שנים וכו', ומזה השתלשלה כל אמירת התורה, ועין שם בתורה בסוף סעיף א' ובימי מוהרנ"ת סימן ט"ו.

ב-קצז

כשצנה רבנו למוהרנ"ת ללמד בספר "עץ-חיים", שאלו מוהרנ"ת: "ואם לא אבין"? אמר לו רבנו: "אתה למד! ובכל מקום שלא תבין, עשה נקודה וסימן שלא הבנת במקום זה, ואחר-כך כשתלמד פעם שניה תראה שיפחתו הנקודות שסמנת לעצמך על אי הבנתך, וכשתלמד עוד פעם, יפחתו עוד הנקודות וכן בכל פעם, עד שתבין הכל" ! .

ב-קצח

באחד מהשנים ששהה רבנו בברסלב חל להיות ראש השנה ביום ב', ואני ששמעיר טשערין הזדרזו לנסוע ובאו כבר לשבת לברסלב, בכדי שיאמרו את הסליחות של ערב ראש השנה עם רבנו, אולם רבי אבא שוחט לא נסע עמם מסבות שונות ולא הספיק להגיע לשבת לברסלב ושבת

שַׁבַּת בְּאוֹמָאן שֶׁהִיא רְחוֹקָה מִבְּרִסְלָב כְּמֵאָה קִילוֹמֶטֶר, וּבְמוֹצָאֵי שַׁבַּת קִדְשׁ הַתְּחִיל לְרַדֵּת גֶּשֶׁם שׁוֹטֵף וְעַז וְלֹא יָדַע אֵיךְ יִצְלִיחַ לְהִגִּיעַ לְבְּרִסְלָב עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, אוֹלָם הוּא הִזְדַּרְזוּ וְהִלְדָּה לְכַמָּה בְּעֲלֵי עֲגָלוֹת וּבִקְשָׁם שְׂיִסְיֵעוּהוּ לְבְּרִסְלָב, וְלֹא רָצָה שׁוֹם בְּעַל עֲגָלָה לְקַחְתּוֹ, וְהִפְצִיר בָּהֶם מְאֹד עַד שֶׁנִּעְנְה לּוֹ אֶחָד מִבְּעֲלֵי הָעֲגָלָה וְאָמַר לוֹ: אִם תִּתֵּן לִי שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה רוֹבֵל אֲסִיעֶדָה, וְהִבְטִיחַ לוֹ רַבִּי אַבְאָה, אֵף עַל פִּי שֶׁהָיָה זֶה סָכוּם גְּדוֹל וְאֵף עַל פִּי שֶׁהָיָה עֲנִי מְרוּד. שְׁמֵרֹב עֲנִיּוֹת לֹא הָיָה לוֹ אֶפְלוֹ לְהַחֲלִיף בְּגִדָיו לְכָבוֹד שַׁבַּת קִדְשׁ, וְתִיכֵף אַחֵר כִּד הַתְּחַרְט הַבְּעַל עֲגָלָה וְלֹא רָצָה לְנִסּוֹעַ, אֵף עַל פִּי שֶׁהִבְטִיחַ לוֹ אֶת הַסָּכוּם הַגָּדוֹל, עַד שֶׁפָּנּוּ אֵלָיו חֲבָרָיו הַבְּעֲלֵי עֲגָלוֹת וְאָמְרוּ לוֹ, אֲנַחְנוּ לֹא הַסְכַּמְנוּ כָּלֵל לְקַחְתּוֹ, אוֹלָם אַתָּה שֶׁהִבְטַחְתָּ לוֹ מְחוּיָב אַתָּה לְקַחְתּוֹ, וּבְרוּב שְׂדוּלָם הַסָּכִימִים לְדַבְּרָיו הִרְאִישׁוּנִים, וְנִסְעוּ מִשָּׂדָה כָּל הַלַּיְלָה, וּבִבְקָר הַסְפִיקוּ לְהִגִּיעַ רַק עַד טַעֲפְלִיק, שֶׁהוּא כְּשִׁלּוּשִׁים וְחִמְשָׁה קִילוֹמֶטֶר מְאוֹמָאן, כִּי הִנְסִיעָה הָיְתָה קָשָׁה מְאֹד מְרֹב הַבוּץ וְהַגֶּשֶׁם וְכוּי וְהַבְּעַל עֲגָלָה כִּהְרַגְלוֹ נָתַן שָׁם אוֹכֵל וּמְסַפּוֹא לְסוּסִים הָעֵיפִים, וְאַחֵר אֶכְלָם וְשָׁתָם הַמְשִׁיכוּ בְּנִסְיַעְתָּם, וּבִצְהָרִים הַצְּלִיחוּ לְהִגִּיעַ בְּקִשֵׁי רַב רַק עַד הָעִירָה הַיִּיסוּן, הִרְחוֹקָה מִבְּרִסְלָב כְּשִׁלּוּשִׁים קִילוֹמֶטֶר, וּבְעַל הָעֲגָלָה הַתְּעִיף כָּבֵד מְאֹד מְנִסְיַעְתּוֹ וְלֹא רָצָה בְּשׁוֹם אוֹפֵן לְהַמְשִׁיךְ אֶדָה רַבִּי אַבְאָה לֹא אָמַר נוֹאֲשׁ. וְכִשְׂפִיֶצְאוּ לְדַרְךְ מֵהִיסוּן אַחֵר שֶׁהֶאֱכִיל הַבְּעַל עֲגָלָה אֶת הַסוּסִים, שָׂאָג הַבְּעַל עֲגָלָה לְסוּסִים בְּהִלְצָה "יְלָדִים לְרַבֵּנוּ" "קִינְדֵּעְרֵלְאָד צוּם רַעֲבִי" וְהַתְּחִילוּ הַסוּסִים לְדַהוֹר שֶׁלֹא כְּדַרְךְ הַטְּבַע וְהִגִּיעוּ לְבְּרִסְלָב בְּעֵת שֶׁכָּבֵד הַתְּפַלְלוּ הַקָּהָל תְּפִלַּת מְנַחָה שֶׁל עֶרֶב-רֹאשׁ-הַשָּׁנָה, וְלֹא הָיָה לוֹ אֶפְלוֹ פְּנָאֵי לְפָרוֹס בְּשָׁלוֹם רַבֵּנוּ.

וְהִנֵּה רַבִּי אַבְאָה בְּתַמּוּרַת הַשְּׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה רוֹבֵל שֶׁהִבְטִיחַ לְבְּעַל הָעֲגָלָה, מְכַר אֶת גְּבִיעַ הַכֶּסֶף אוֹתוֹ רָצָה לְתַתּוֹ בְּמִתְנָה לְרַבֵּנוּ. אַחֵר כִּד בְּלִילָה בְּעֵת שֶׁיֵּשֵׁב רַבֵּנוּ בְּשִׁלְחוֹן עִם אַנְיָ"שׁ כְּמִנְהַגוֹ, כִּי הָיוּ מִתְאַסְפִּים לְשִׁלְחוֹן רַבֵּנוּ, אֵף-עַל-פִּי שֶׁנִּהְיָה רַבֵּנוּ לְבָלִי לְדַבֵּר כָּלֵל בְּלִיל רֹאשׁ-הַשָּׁנָה שׁוֹם דְּבֹר, פָּנָה אֶל רַבִּי אַבְאָה וְאָמַר לוֹ: "אַבְאָה סַפֵּר לִי אֶת הַנְּסִיעָה שֶׁלָּדָה" וְהַתְּנִירָא רַבִּי אַבְאָה לְסַפֵּר, כִּי יָדַע שֶׁמְכַר אֶת הַגְּבִיעַ שֶׁהִבִּיאֻ עִמּוֹ כְּמִתְנָה לְרַבֵּנוּ בְּתַמּוּרַת נְסִיעָתּוֹ, אוֹלָם רַבֵּנוּ פָּנָה אֵלָיו שׁוֹב, וְאָמַר לוֹ: "אַבְאָה אֵל תְּפַחֵד וְסַפֵּר לִי אֶת נְסִיעָתְךָ" - וְסַפֵּר לוֹ רַבִּי אַבְאָה אֶת כָּל סֵדֵר נְסִיעָתּוֹ, וְסַפֵּר גַּם זֹאת שֶׁהָיָה מְכַרְח לְמְכַר אֶת הַגְּבִיעַ תְּמּוּרַת נְסִיעָתּוֹ, בְּגִמְרוֹ אָמַר רַבֵּנוּ: "לְהַבְּעַל דְּבַר עֲבוּר הַגְּבִיעַ אוֹצִיא לוֹ עוֹד אֶת הַשִּׁינִים וְהָעֵינִים", "אַתָּה אַבְאָה, בְּעוֹלָם-הַזֶּה כָּבֵד לֹא כְּדָאֵי, וְאַתָּה שְׁמוּאֵל קַח לָךְ מְעַט מִהַמָּרְק", "דָּעַם בְּעַל דְּבַר אֵיבְעַר דָּעַם בְּעַכְעַר וְעַל אֵיךְ אִים נָאֵד אַרוּיס נְעַמְעַן דִּי צִיִּין מִיט דִּי אוּיִגֵּן", "דוּ אַבְאָה אוּיִף דָּעַם עוֹלָם אִיז שׁוּיִן נִישְׁט כְּדָאֵי, אוּן דוּ שְׁמוּאֵל נֹא דִיר אַבִּיסְעַל יוּד", כִּי בְּנִסְיַעְתּוֹ נִסַּע עִמּוֹ בְּנוֹ רַבִּי שְׁמוּאֵל, וְתִיכֵף לְאַחֵר סָכוּת נִפְטַר רַבִּי אַבְאָה, וּבְנוֹ רַבִּי שְׁמוּאֵל הַתְּעַשֵּׂר מְאֹד, וּמִמֶּנּוּ יָרַשׁ רַבִּי אַבְאָה הַמְּפוֹרָסִים אֶת כָּל עֲשִׂירוֹתָיו.

ב-קצט

בברסלב הָיָה דָר פְּרִיץ שֶׁהָיָה מַחְטִיא מְאֹד אֶת הַתּוֹשָׁבִים בְּפְרִיצוֹתוֹ הַנוֹרָאָה, וּבְפֶרֶט הַצְּלִיחַ בְּרִשְׁעוֹתָו מִחֲמַת שֶׁתּוֹשְׁבֵי הָעִיר הָיוּ עֲנִיִּים וְהָיָה תּוֹמֵךְ בָּהֶם כְּדִי לְהַחְטִיאָם, וְעַל זֶה הִתְכַּוֵּן רַבֵּנוּ בְּמִכְתָּבוֹ שֶׁכָּתַב מֵאוֹסְטְרָהָא וּבִקֵּשׁ שִׁיתְּפִלּוּ עִבּוּרוֹ בְּכָל תַּפְלָה וְתַפְלָה וְשָׁלַא יִשְׁכַּחוּ אֶת הַטּוֹבוֹת שֶׁעָשָׂה לְכָל אֶחָד עַד הַנָּה, וַיִּזְכֹּר כָּל אֶחָד אֵיךְ מָצָא אוֹתוֹ בְּעֵת שֶׁבָּא לְגוֹר בְּבֶרֶסְלָב וְכַמָּה כַּחוֹת בְּרוּחָנִיּוֹת וְגִשְׁמִיּוֹת הוֹצִיא עִבּוּרוֹ עֵינַי שָׁם, וְלִזֶּה קָשׁוּר גַּם הַסְּפּוּר עִם אַבְרָהָם פִּייעֵס שֶׁהִלְךְ לַעֲשׂוֹת שְׁלוֹם בְּשְׁלִיחוֹת רַבֵּנוּ בֵּין הַבָּלֵן לְהַבְּלָנִית, רָאָה בְּמִקּוֹמוֹ.

ב-ר

לְחַתֵּנֶת מְרִים בַּת רַבֵּנוּ שֶׁנִּשְׁאַה לְבֵן הָרַב מְנוּאֵל טְשִׁיסק, בָּאוּ צְדִיקִים וְרַבָּנִים מִפְּרֶסְמִים רַבִּים לָעִיר עִם חֲסִידֵיהֶם וּמְלוּוֵיהֶם. בְּעֶרְבַּ שַׁבַּת אָמַר רַבֵּנוּ לְמוֹהֲרַנִּי"ת שֶׁיֵּלֵךְ לַמְּקוֹה לְטַבּוֹל לְכַבּוֹד שַׁבַּת אוּלָם שִׁיזָהָר שֶׁלֹּא יוֹחַלְפוּ לוֹ הַבְּגָדִים מְרֹב הַלַּחַץ וְהַדְּחַק שֶׁבַּמְּקוֹה, וּמוֹהֲרַנִּי"ת לְאַחַר שֶׁאָמַר לוֹ כִּי רַבֵּנוּ, הִרְהַר בְּדַעְתּוֹ שֶׁכָּבֵר לֹא יֵלֵךְ לַמְּקוֹה לְטַבּוֹל כִּי בְּבוֹקֵר טַבַּל כָּבֵר בַּמְּקוֹה, וּפְחַד לֵילֵךְ עוֹד פֶּעַם שֶׁמָּא יוֹחַלְפוּ לוֹ הַבְּגָדִים. וְאָמַר זֹאת לְרַבֵּנוּ שֶׁכָּבֵר טַבַּל בַּמְּקוֹה בְּבוֹקֵר, עָנָה לוֹ רַבֵּנוּ וְאָמַר: "אֲנִי מִתְכַּוֵּן שֶׁכַּעַת תֵּלֵךְ שׁוֹב לַמְּקוֹה, וְהִזָּהָר שֶׁלֹּא יוֹחַלְפוּ לְךָ הַבְּגָדִים".

ב-רא

רַבֵּנוּ הָיָה מְרַבֵּה בְּאַמִּירַת הַתְּפִלוֹת שֶׁבְּסִפֵּר "שְׁעָרֵי צִיּוֹן", כְּמִסְפָּר בְּשִׁיחוֹת הָרִ"ן אוֹת קִסָּג, וּבְאוֹמֵן הָיָה אֶצֶל אֶחָד מֵאַנְי"ש הַסִּפֵּר "שְׁעָרֵי צִיּוֹן" שֶׁל רַבֵּנוּ.

ב-רב

בשמיני-עצרת נוהג היה רבנו לערוך שלחן מיוחד עבור בעלי-הבתים, ולא היו אנשי החסידים מצטרפים לשלחן זה, ומנהג זה עוד נהג הבעל-שם-טוב, פיזוע. אחר עריכת השלחן, כשהלכו כבר כל הקהל לתפלת ערבית של שמחת-תורה, לקחו ולוו בעלי-הבתים את רבנו לבית-הכנסת עם חפה, שפך נהגו ללוות את הרבנים הגדולים, ואז בדרך הלווי כשרקדו ושרו, הצטרפו אליהם החסידים ועזרו להם בשמחתם.

ב-רג

בתחלת התקרבותו של מוהרנ"ת לרבנו, שפיזוע התגברה אז עליו התנגדות עצומה מצד בני משפחתו, כשבא לרבנו באמצע השבוע של פרישת נח, על-אף ההתנגדות, אמר לו רבנו: "הרי לך צריך לומר שלום עליכם סע לשלום" ! - "פאר גיזונד" ! שלא תתגבר עליו המחלקת ביותר. ואז גם אמר לו רבנו: "האדם צריך להמשיך את עצמו אחר האמת ולדרש ולחקר, היכן הוא בכל זאת האמת". "מ'דארף זאך ציען צום אמת ווי איז אבער פארט דער אמת".

ב-רד

מספרים, שפעם בעת המחלקת שהתעוררה על רבנו, רצה מחצף אחד מהחולקים, להכניס אל רבנו ולהזיקו, וכשנכנס, עמד רבנו עם פניו אל הקיר והושיט את ידו מלאחריו, ואמר לו: "הרי הנך רוצה להזיקני, נו הזיקני" ! כאומר: עשה מה שברצונך! ויש דעות אצל אנשי, מה עלה בגורלו: יש אומרים שנעמד והשתתק במקומו, ולא היה יכול לעשות כלום מרב הפחד שנפל עליו; ויש אומרים, שהתאלם; והיו שאמרו, שלא

ב-רה

וּכְמוֹ-כֵן מְסַפְּרִים שֶׁפֶּעַם בָּא אֶל רַבֵּנוּ יְדִידוֹ מְנַעוּרָיו שֶׁלְמַד יַחַד עִמּוֹ בְּקִטְנוּתוֹ, וְלִפְנֵי שֶׁנִּכְנַס חֲשַׁב בְּדַעְתּוֹ שֶׁכְּשִׁיכְנֵס לְרַבֵּנוּ וַיִּתֵּן לוֹ אֶת יָדוֹ, יִלְחָץ אֶת יָדוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ בְּחִזְקָה (שֶׁלֹּא כְּנֶהוּג), כְּאוֹמֵר: הֲרִי שְׂנִינּוּ לְמַדְנוּ יַחְדָּיו בְּחֶדֶר, וּמְכִירוּ אֲנִי עוֹד מִנְעֵר, [וַיִּמָּה זֹאת שֶׁעָתָה נֶהְפֵּךְ רַבֵּנוּ לְרַבִּי מְפוֹרָס], כְּשִׁיכְנֵס לְרַבֵּנוּ, עָמַד אִזּוֹ רַבֵּנוּ עִם פָּנָיו אֶל הַקִּיר; פָּנָה אֵלָיו רַבֵּנוּ בְּצַחוֹת וְאָמַר, בְּלִי שִׁירָאָה מִי הִנְכַנְס: "קַח אֶת יָדִי, אוֹלָם אֵל תִּלְחָצְנִי" ! - "נָא! אֲפַעַר קְוֹעֵטֶשׁ מִיָּד נִישֵׁט" !, וְנִתְבַּיֵּשׁ מְאֹד, וְנִפְלַעְלָיו פָּחַד גְּדוֹל מִרַבֵּנוּ.

ב-רו

וְכֵן מְסַפְּרִים שֶׁפֶּעַם נִכְנַס אֶל רַבֵּנוּ אָדָם אֶחָד שֶׁשָּׂמוֹ הָיָה דָּוִד, אֲשֶׁר הִפְּרִיז מִיְלֻדוֹתוֹ, וְחָשַׁב לְעַצְמוֹ שֶׁכְּשִׁיכְנֵס לְרַבֵּנוּ יִנְשָׁקֵהוּ, בְּלַע"ז "קוֹשׁ", כְּאוֹמֵר: הֲרִי מְכִירוּ אֲנִי מִיְלֻדוֹתוֹ. כְּשִׁיכְנֵס אָמַר לוֹ רַבֵּנוּ אֶת הַפְּסוּק (תהלים ז, א): "שְׁגִיּוֹן לְדָוִד עַל דְּבַרֵי 'כּוֹשׁ' ", וּמֵאִזּוֹ נַעֲשֶׂה לְמַשׁוּנָּע רַח"ל.

ב-רי

כְּשֶׁשָּׁבַח פֶּעַם רַבֵּנוּ אֶת רַבִּי מְנַדֵּל הַמְּכוּנָה "רַבִּי מְנַדֵּל מְכַפֵּר", אָמַר: "הוּא הַמְּדַלָּה שְׁלִי" ! - "עַר אִיזוֹ מִיּוֹן מְנַדְּאֵל" ! בְּלַע"ז "מֵאֲנַדְּאֵל" לְשׁוֹן נִפְּלַעְלָיו עַל לְשׁוֹן.

ב-רח

רַבֵּנוּ שֶׁבַח פְּעַם אֶת רַבִּי יִשְׁעִיָּה שְׁלוֹם בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹדָל, וְאָמַר: "הוּא הַלֵּךְ לַחֲפָתוֹ עִם כְּתָנֶת נִקְיָה. - "מֵיט אַ רִיִּין הָעֵמְדִיל".

ב-רט

פְּעַם, בְּאַחַת מִנְסִיעוֹתָיו, הָיָה רַבֵּנוּ אֶצֶל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מִזְשִׁירִין, תַּלְמִידוֹ; וְכִשְׁחָזַר מִנְסִיעָתוֹ, שֶׁבַח וְאָמַר: "הֵייתִי אֶצֶל יְהוֹשֻׁעַ שְׁלִי בְּזְשִׁירִין, וְרֵאִיתִיו מִתְפַּלֵּל - חֲתִיכַת מְנַחָה". - "אֵיךְ בֵּין גִּיוּעַן בֵּי מִיִּין יְהוֹשֻׁעַ לַעַ אִין זְשִׁירִין, הָאֵט עַר גִּידְאוּוֹנֵט - אַ שְׁטִיק מְנַחָה". (אבני"ה ברזל).

ב-רי

פְּעַם, בְּהֵיוֹת רַבֵּנוּ תִינּוֹק, נִסְעָה אִם רַבֵּנוּ מִבֵּיתָה, וּבִקְשָׁה מִהֲרַב הַצַּדִּיק רַבִּי חַיִּים קְרֵאסְנֵעַר, שְׁיִשְׁגִּיחַ עֲלָיו. כְּשֶׁחָזְרָה, אָמַר לָהּ רַבִּי חַיִּים: "הֲנֵךְ יְכוּלָה לְתַאֵר לְעֶצְמְךָ, שְׁשִׁמְרָתִי עָלָיו הֵיטֵב, עַד שֶׁלֹּא קָמְתִי בְּחֻצוֹת לְעָרְךָ אֶת הַתְּקוּן כְּהַרְגְּלִי, כְּדִי שֶׁלֹּא יִתְעוֹרַר הַיָּלָד".

ב-ריא

פעם בהיות רבנו בלאדיזין, אחר שִׁכְבַּר נתישב בבֶּרְסֶלֶב, הלך בליל שַׁבַּת-קֹדֶשׁ לְשִׁמְחַת שְׁלוֹם-זָכָר, שֶׁהָיָה אֶצֶל אֶחָד מֵאַנְיִ"שׁ. בֵּין תּוֹשְׁבֵי הָעִיר שָׁבְאוּ לְבָרֵךְ אֶת בַּעַל-הַשְּׂמֻחָה, בָּא עִמָּהֶם גַּם חֲזַן-הָעִיר, בִּישָׁבֵם כָּךְ בִּשְׁלֶחֶן, בִּקְשׁ בַּעַל הַשְּׂמֻחָה מֵהַחֲזַן, שִׁישִׁיר אִיזָה זָמֵר לְכַבוֹד הַשְּׂמֻחָה, וְהוּא בִּהְיוֹתוֹ מִתְנַגֵּד לְרַבְּנוּ עֲנֵה וְאָמַר, שֶׁאֵין לוֹ קוֹל נְאֻה כַּעַת לְשִׁיר. עֲנֵה רַבְּנוּ וְאָמַר: "אֲנִי כָּבֵר אֲתָן לוֹ קוֹל שְׁלֹא יִפְסִיק". "אִיךָ וְעַל אִים שׁוִין גְּעֵבֵן אֶ קוֹל דְּלֹא פִּסְק". בְּאֶמְצַע הַשְּׁבוּעַ, כְּשֶׁהִגִּיעַ עַת בְּרִית-הַמִּלָּה, לֹא בָּא הַחֲזַן לְסַעֲדַת הַבְּרִית, וְהִלְכוּ בְּנֵי הַשְּׂמֻחָה לְחַפְּשׁוֹ בְּבֵיתוֹ, וְאָמְרוּ לָהֶם בְּנֵי-בֵיתוֹ שֶׁל הַחֲזַן, שֶׁאֵינֶם יוֹדְעִים הֵיכָן הוּא, מִחֲמַת שֶׁכָּבֵר הֵלֵךְ מִבֵּיתוֹ, וְאָמַר, שֶׁהוֹלֵךְ הוּא לְבְרִית מִלָּה, וְהִלְכוּ לְחַפְּשׁוֹ וּמְצָאוּהוּ עוֹבֵר עֲבָרָה רַחֲמָנָא לְצַלּוֹ, וְנִתְקִים דְּבַר רַבְּנוּ, שֶׁאָמַר לוֹ שֶׁהוּא כָּבֵר יִתֵּן לוֹ קוֹל דְּלֹא פִּסְק...

ב-רבי

כִּידוּעַ, שֶׁלֵּל רַבְּנוּ מְאֹד בְּחֲנוּךְ הַבְּנִים, הוּן אֶת עֲנָן הַשְּׁעִשׁוּעַ עִמָּהֶם, כַּמְבָּאָר בְּסִפְר "שִׁיחוֹת הַר"ן" סִימָן נ"ט, וְהוּן אֶת הַהֲכָאוֹת לְיִלְדִים. אוּלַם אָמַר רַבְּנוּ: "פֶּעַם נוֹתְנִים סְטִירָה..." "אֲמַאל גִּיט מְעַן אֶ פֶּאטְשׁ..." וְהָיוּ אַנְיִ"שׁ אוֹמְרִים שֶׁתְּדִיר צְרִיךְ הָאָדָם לְדַחוֹת אֶת הַפֶּעַם" לְפֶעַם אַחֵר:

א-תקכט

כְּשֶׁגָּמַר רַבְּנוּ ז"ל תּוֹרָה ו' קָרָא אֶת יְהוֹשֻׁעַ וְכוּ' אָמַר: "אוּן אֲמַאל גִּיט מְעַן אֶ פֶּאטְשׁ", "פֶּעַם נוֹתְנִים סְטִירָה". וְקִים זֹאת מוֹהַרְנִי"ת ז"ל, פֶּעַם אַחַת הָיָה אִישׁ אֶחָד מֵאַנְיִ"שׁ אוֹמֵר תְּהִלִּים בְּכּוֹנֵה גְדוּלָה וְאֶחָד מֵהַלּוֹמְדִים לְמַד, וְאָמַר שֶׁמְבַלְבֵּל אוֹתוֹ מֵהַלְמוּד, וְהֵלֵךְ הַלְמֵדוֹ וְהִכָּה אוֹתוֹ, וְאָז בָּא מוֹהַרְנִי"ת לְבֵית הַמְּדַרְשׁ וְהִרְגִישׁ זֹאת וְשָׂאֵל עַל מָה הִכִּיתָ אוֹתוֹ, עֲנֵה לוֹ אֶפְשָׁר גַּם אֲתָה רוֹצֵה לְהַכּוֹת אוֹתִי? וּבְתוֹךְ הַדְּבוּרִים הוֹשִׁיט לוֹ הַלְחִי, וּבָא לוֹ בְּמַחְשַׁבְתּוֹ שֶׁעַתָּה יִקִּים מֵאַמַר רַבְּנוּ ז"ל הַנִּי"ל, וְקִים בּוֹ תִּיכֵף וְהִכָּה אוֹתוֹ עַל הַלְחִי. (שם).

ד-לב

על מאמר רבינו זכרוננו לברכה לענין תורה ו' שפליקוטי-מוהר"ן -
שאמר: "אמאל גיט מען א פאטש" - "פעם נותנים סטיירה" (ראה לעיל
ח"א סעיף תקכ"ט) - אמרו: מאחר שאי-אפשר לדעת מתי הוא הפעם
הזה, כי אף שחושב שמן הראוי שיתן סטיירה והפאה לענין זה וזה, אף-
על-פי-כן מאחר שיכול להיות שמראוי ליתן הפאה בפעם אחרת, על-כן
ימנע עצמו תדיר מלהשתמש בדרך זו: (- שיש"ק ח"ד, סעיף ל"ב; וכ"ה
בח"ב, סעיף רב"י, עיי"ש).

ב-ריג

כשהיה רבנו אצל הרב הקדוש מלאדי, שאל את הרב: "האם נכון הוא
מה שאומרים, שיש לכם שמונים אלף חסידים"? ענה לו הרב ואמר: "יש
לי הרבה חסידים מלמדי תינוקות, והילדים נותנים פרוטות צדקה
בקפות הצדקה שלי, ומסתמא, כשיגדלו לא יחלקו עלי..."

ב-ריז

בכל עת המחלקת, היה הרב בעל התניא, נוטה לטובת רבנו.

ב-רטו

הבחינו אנ"ש ברבנו שהיה מסדר מעט את פאותיו, לפני שהיה יוצא לדוד. נהגו (וכך)

ב-רטז

פעם בל"ג בעמר אמר רבנו: "שם במירון שמחים, אולם יכול מאד להיות, שרבי שמעון נמצא כאן..."! "דארט איז מירון, רבי שמעון קער גאר זיין דא..."!

ב-ריז

כשסיים רבנו את התורה "אזמרה לאלקי בעודי" שבלקוטי מוהר"ן סימן רפ"ב לפני מוהרנ"ת ורבי נפתלי בעת שרדפו אחריו בנסיעתו ללעמברג כמספר בספר ימי מוהרנ"ת (סימן כ"ו), ומספר שם שלפני אמירתו את התורה שאלם מה הם רוצים, שיברכם או שיאמר להם תורה, וענה מוהרנ"ת ואמר, שברכה יברכם כשיחזור אם ירצה השם מנסיעתו, ועתה יאמר להם תורה וכו', עין שם. כשסיים רבנו את אמרת התורה ברכם, ואמר להם: "שתאריכו ימים", כי על-ידכם אמרתי את התורה הזאת - "לאנג לעבן זאלט איר וויל דורך אייך האב איך גזאגט די תורה". והיו אנ"ש מתמיהים עצמם על ספור זה, כי הלא מוהרנ"ת לא האריך ימים, כי היו ימיו רק ששים וחמש שנים כידוע. ואמרו שלפי חוליו הקשה שסבל מחולי המעים כידוע - הרי האריך ימים.

ג-תקמוז

כְּשֶׁשָׁאוּלוּהוּ (- לראבר"נ) פֶּעַם כַּמָּה מֵאַנ"שׁ: הָרִי רַבְּנֵי זְכוּרוֹנוֹ-לְבָרְכָה הַבְּטִיחַ לְמוֹהֲרַנ"ת וְלְרַבֵּי נִפְתָּלִי בְּנִסְעוֹ לְלַעֲמִבְעָרְג שְׂיִזְכָּה לְאַרְיכוֹת יָמִים. "לֵאנֹג לְעֵבֶן זְאֵלְסְטוֹ", וְהֵיכֵן הוּא אַרְיכוֹת יָמִים שֶׁל מוֹהֲרַנ"ת? כִּי חֵי כְּיָדוּעַ רַק שְׂשִׁים וְחֲמִשׁ שָׁנִים. אָמַר לָהֶם כִּי אֶכֶן זָכָה לָזֶה, כִּי לְפִי הַחוּלִי מְעַיִם הַקָּשָׁה שֶׁהִיָּה לְמוֹהֲרַנ"ת מְשֻׁדָּ שָׁנִים קָדָם הַסְּתַלְקוֹתוֹ, הָרִי שְׂשִׁים וְחֲמִשׁ שָׁנֹת חֲיָיו אֶכֶן נְחֻשְׁבוֹת לְאַרְיכוֹת יָמִים.]

ב-ריח

לְפָנַי פְּטִירְתוֹ שֶׁל רַבְּנֵי, בְּכַתְּהָ זִוְגָתוֹ הַשְּׁנִיָּה מְאֹד; (וּפְנָה רַבְּנֵי לְאַנ"שׁ וְאָמַר: "מְדוּעַ הִיא בּוֹכָה, אוֹלֵי בְּגַלְל הַכֶּסֶף?! הִנֵּה, בְּאֶרֶוֹן מוֹנַח כָּל כֶּסֶף כְּתוּבָתָהּ" ! - שֶׁהִיָּה שְׁלֹשׁ מְאוֹת רְעֵנְדְּלִיךְ - שֶׁהִיָּה סְכוּם נְכַבֵּד מְאֹד, וְאוֹתוֹ הַבְּטִיחַ לָהּ בְּכְתוּבָתָהּ. וּפְתַחוּ אֶת הָאֶרֶוֹן וְהוֹצִיאוּ מִשָּׁם כִּיס עִם מְעוֹת שֶׁהִיָּה מוֹנַח שָׁם בְּדִיוֹק כָּל שְׁלֹשׁ מְאוֹת הָרְעֵנְדְּלִיךְ. וְאַנ"שׁ אָמְרוּ שֶׁרַבְּנֵי הַקָּפִיד (בְּזֶה יוֹתֵר מִפְּסֵק הַהֲלָכָה, וּכְשִׁיטַת רַבֵּי מְאִיר בְּכְתוּבוֹת פֶּרֶק ה', שְׁגֹזֵר רַבֵּי מְאִיר) שֶׁכֶּסֶף הַכְּתוּבָה יְהִיָּה בְּכֶסֶף מְזוּמָן עוֹבֵר לְסוֹחֵר מִמִּשֵׁי כְּדַעַת רַבֵּי מְאִיר בְּגִמְרָא.

ב-ריט

אָמַר רַבְּנֵי זְכוּרוֹנוֹ-לְבָרְכָה בְּצַחוֹת: "מָה יֵשׁ לוֹ לְנַפְטָר לְהִיּוֹת שְׂרוּי בְּעֶצְבוֹת, מְאַחַר שֶׁשׁוֹכֵב לְצַד הַדָּלֶת [כְּנֶהוּג] מְגוֹדֵל וְעֵטוֹף בְּזָקָן וּפִיאוֹת" "וְוָאֵס הָאֵט אֵ מֵת צוֹ זֵיין מְרָה שְׁחוּרָה אַז עַר לִיגֵט מֵיט דִּי פִיס צוֹ דִּי טִיר מֵיט אַ בְּאָרְד און פִּיאוֹת".

ב-רכ

שאל פעם אחד את רבנו: "איך נעשים יהודי כשר?" - "ווי אזוי ווערט מען אַ ערליכער יוד?" - ענה לו רבנו: "כף!" "האט אזוי!" כאומר: שעל-ידי לימוד התורה ועבודת התפלה בחמימות ובפשיטות ללא חכמות, על-ידי-זה זוכים להיות יהודי כרצונו יתברך, וכמובא בספר שיחות הר"ן (סימן רפ"ז) שאמר רבנו: "שאין מה לעשות רק להתפלל וללמוד ולהתפלל", ואין צריך לשום דבר רק לעשות ולעשות בעבודת השם יתברך בתמימות ופשיטות, ועל-ידי-זה בעצמו זוכים לכל המעלות והמדריגות וההשגות. ויש אומרים: שהכונה שבשאלה עצמה ששואל האדם לעצמו שאלות כאלו, על-ידי-זה יזכה באמת למצוא דרך ישר להיות איש כשר.

ב-רכא

רבנו נפטר אחר-הצהרים בסביבות שעה שלש, כמובא בימי-מוהרנ"ת (אות סו), ומשום כך נוהגים אנשי-שלומנו לערוך את סעודת ההילולא לפנות ערב.

ב-רכב

כידוע רצה רבנו שרבי חייקל יעזוב את כל עסקיו ויקבל משורת חזנות, ויתפרנס ממנה וממה שיתמכו בו האנשים, ובעת שאמר לו זאת רבנו, אמר לו: "אם תסע עמי לברסלב תהיה אתה חדוש בדבר שלך, היינו בחזנות, כמו שאני חדוש בענין שלי"; כי המשיר לו רבנו פח הנגינה משרשה, אולם הוא לא הסכים לזאת [ומשום-כך נפלה חכמת הנגינה לקליפות (מוצרט וכדו')]. (וע"ע להלן בח"ה סעיף סיח ו-קמ"ד).

ה - סח

רַבֵּנוּ אָמַר פֶּעַם לְרַבֵּי חֵיִיקָל: הֵייתִי רוֹצֶה שְׁתִּקְבֵּל עַל עֲצֻמָּה מְשֻׁרֶת
הַחֲזָנוֹת, וְתִהְיֶה אִתָּה חֲדוּשׁ בְּעֵנִין שְׁלֵף כְּמוֹ שְׁאֲנִי חֲדוּשׁ בְּעֵנִין שְׁלִי, וְלֹא
הַסְפִּים לָזֶה רַבֵּי חֵיִיקָל כִּי לֹא הָיָה הַדָּבָר לְפִי כְבוֹדוֹ שְׁיִתְפָּרֵס מִתְמִיכָתוֹ
שֶׁל אַחֲרִים וְכוּ' וְכוּ'. וּפֶעַם אַחַת אַחַר הַסְתַּלְקוֹתוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ כְּשֶׁהָיָה
מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל בְּקָרִימְנֶטְשׁוֹק בִּימֵי חֲנֻכָּה וּפָגַשׁ בּוֹ בְּרַבֵּי חֵיִיקָל, וְהִזְכִּיר
לְפָנָיו רַבֵּי חֵיִיקָל אֶת הַנַּ"ל, וְכִמְתַּפָּאֵר עַל שְׁלֹא צִיַּת לְרַבֵּנוּ, כִּי מָה הָיָה יוֹצֵא
לוֹ מִמְשָׁרָה זֹ. גָעַר בּוֹ מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל וְאָמַר לוֹ: עֲדִין אֵינְךָ מִתְחַרֵּט עַל שְׁלֹא
שָׁמַעְתָּ בְּקוֹלוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ? "נֶאֱדָה הָאֶסְטוֹ נִישֵׁט קִיִּין חֲרֻטָּה וְוַאֲס דוּ הָאֶסְט
דַּעַם רַעֲבֹן נִישֵׁט גִּיפֶאלְגֵט?"

ה - קמד

בְּסוּף זְמַיו שֶׁל רַבֵּי חֵיִיקָל ז"ל תִּלְמִיד וְחֲזֵן רַבֵּנוּ ז"ל בְּזִתָּה אוֹתוֹ אִשָּׁה אַחַת
מְאֹד. עָנָה בְּכַאֵב: רַבֵּנוּ אָמַר לִי פֶעַם אִתָּה כָּבֵד לֹא תִהְיֶה חֲדוּשׁ בְּחֲזָנוֹת,
אָבֵל שְׁיִבְזוּ אוֹתִי כָּל כָּף לֹא אָמַר, וּמֵהֵיכֹן בָּא לִי זֹאת.]

ב - רכג

רַבֵּנוּ אָמַר לְאַחֻתוֹ, מְרַת פְּעֵרֵל, אֲשֶׁת רַבֵּי פִּנְחָס מְאִיר: אִם הֵייתִי שׁוֹמַעַת
לִי הֵייתִי מְצוּה לָךְ עוֹד עֲכָשׁוּ שְׁתִּתְגַּרְשִׁי מִבְּעַלְךָ, כִּי הוּא טִפְשׁ וְנֶעַר - "וְעוֹן
דוּ וְוַאלֶסְט מִיר גִּיפֶאלְגֵט, וְוַאלֶט אִיךָ דִיר נֶאֱדָה אִיִּצְטֶעַר גִּיהֵיִסֶן זִיךָ גֶטְוִין,
וְוַאֲרוּס אָר אִיז אַ נֶעַר". אוּלַם הִיא לֹא הִתְגַּרְשָׁה מִמֶּנּוּ. לֹא יָדוּעַ אִם הִיָּתָה
מְבוֹגֶרֶת מְרַבֵּנוּ אוּ צְעִירָה מִמֶּנּוּ.

ב-רכד

פעם בא לטולטשין דרשן אַחד, והתאכסן בבית גביר אַחד, והרבה מתושבי העיר באו לשמוע את דרשתו. לאחר הדרשה, הבחין הגביר שנגעלמה משלחנו איזה כלי של כסף, וחשב שבודאי נגנבה על-ידי אַחד מבני העיר שְבאו לשמוע את הדרשה של הדרשן, והתיאש מלמוצאה. אחר-כך נסע הדרשן ובא לברסלב, ונעשה רעש בעיר שהגיע דרשן לעיר, ושכיניו התושבים את עצמם לשמוע דרשתו. כְּשָׁבא הדרשן לבית רבנו, אמר עליו רבנו המוזכר בתורה רי"ט על הפסוק "בצע אמרתו" - שהדרשן הזה אומר דרשות בשביל ממון ובצע. והלך אַחד מאנ"ש ואמר זאת להגביר שרבנו אמר כך וכך על הדרשן הזה, ובא הגביר וחפש בכליו של הדרשן, ומצא את הכלי שגנבו ממנו בהיותו אצלו בטולטשין.

ב-רכה

רבי יחיאל צבי אַחיו של רבנו נקרא על שם רבי יחיאל סבו, היינו אבי אמו פייגא ובעלה של אדיל שהיה מכוּנה בשם ה"דייטש" "הגרמני", כי מוצאו היה מגרמניה. והיה לרבנו עוד אַח בשם רבי ישראל ופניו היו דומים לפני מת עד שכנוהו בשם רבי ישראל "מת", וזה היה מחמת מעשה שהיה בקטנותו, שנחלה מאד עד סמוך למיתה ממש, ורצה עמו אמו פייגא לקבר הבעל-שם-טוב בצעקות ובכיות נוראות, והניחה את התנוק על הציון והלכה ממנו, כשחזרה פגשה אותו כשהוא בריא ובוכה, מחמת שאינו יודע היכן אמו. אחר כך בא אליה הבעל-שם-טוב בחלום ואמר לה: אלו באת אלי שלא בצעקות הייתי נוֹתן לו נשמה טובה, אוּלם מחמת שעשית צעקות נוראות לא הסתכלתי איזה נשמה הנני נוֹתן לו ונתתי לו נשמה של נפטר. "האסט גימאכט גיוואלדן האב איד נישט גיקוקט וואס פאר א נשמה איד גיב איהם". הסבּרא אומרת שרבי ישראל הזה, היה הבכור, ומשום כך נקרא בשם ישראל על שם הבעל-שם-טוב, ורבנו נקרא בשמו על שם סבו הרב הקדוש רבי נחמן מהורדנקה זכר-צדיק-לברכה.

ב-רכו

כְּשֶׁלַקַח הַבַּעַל-שֵׁם טוֹב אֶת רַבִּי יַחֲיָאֵל הַמְּכֻוֹנֶה הַדִּיִּטְשָׁל "הַגְּרַמְנִי" לְחֶתֶן לְבֵתוֹ אֲדָל, אָמַר: "לְקַחְתִּיו בְּשִׁבִיל בְּנִים"; וְלֹא הִבִּינוּ כְּוֹנֵת הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב עַד לְאַחַר פְּטִירָתוֹ שֶׁל רַבִּי יַחֲיָאֵל צְבִי, שֶׁאָז הִתְחִילוּ הַרְבֵּה נָשִׁים לְהַפִּיל וְלְדוֹתֵיהֶן, וְהִבִּינוּ שֶׁזְכוּתוֹ הִגִּינָה עֲלֵיהֶם לְשִׁמּוֹר אֶת וְלְדוֹתֵיהֶן.

ב-רכז

כְּשֶׁהִתְקַרְבָּה מִיתַת הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב, רָאָה זֹאת תַּלְמִידוֹ וְשָׁמְשׁוֹ רַבִּי נַחְמָן הוֹרְדֵעִנְקֶער, וְהִתְחִיל לְבַכּוֹת בְּכִי רַב, וְצָעַק בְּקוֹלוֹת נוֹרָאוֹת, פָּנָה הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב וְאָמַר לְהַעוֹמְדִים לְיָדוֹ: "מַדּוּעַ הוּא בּוֹכָה וְצוֹעֵק? זֶה כָּבֵד לְאַחַר מַעֲשֵׂה! וְאָף-עַל-פִּי שֶׁיֵּשׁ דֶּרֶךְ כְּזוֹ בְּתַפְלָה שְׂאוּכַל לְהִתְרַפְּאוֹת וְלְהַבְרִיא עַל-יְדֵי אֹלָם אֵין רַבִּי נַחְמָן יוֹדֵעַ אֶת הַדֶּרֶךְ הַזֶּה!" . (וַע"ע בַּסֵּפֶר "שִׁבְחֵי-הַבַּעַש"ט ח"ב עמ' נ-נא).

ב-רכח

פְּעַם שָׁאֵל אֶחָד אֶת רַבֵּנוּ, מַדּוּעַ אֵין סֵפֶר מְרַבְּנוּ שֶׁל שִׁיחוֹת וּמַעֲשֵׂיוֹת כְּשֶׁאָר סִפְרֵי צְדִיקִים, וַיְכַסֵּף שִׁבְחֵי הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב? עָנָה לוֹ רַבֵּנוּ: "גַּם מִמֶּנִּי עוֹד יְהִי מָה לְדַבֵּר" ... ! "פּוֹן מִיר וְוַעַט נָאֵךְ אוֹיֵךְ זַיִן וְוַאֲס צוֹ רַעְדֵן" ! .

ב-רכט

פעם שאל רבי נפתלי את רבנו על דבר הכתוב (דניאל ב, כא): "יהב חכמתא לחכימיו", אם הקדוש-ברוך-הוא נותן חכמה רק לחכמים, מה יעשו אלו שאינם חכמים? ענה לו רבנו: כתיב (תהלים קד, כד) "כלם ברחמה עשית", אם-כן לכלם יש בחינת חכמה, שעליה מוסיף הקדוש-ברוך-הוא ברחמיו עוד ועוד חכמה. ועין עוד מזה בספר שיחות הר"ן סעיף נא.

ב-רל

עוד כשהיה דר רבנו במעדוודיבקה התעוררה עליו מחלוקת מכמה אנשים בני בליעל, ומלמד אחד משם חלק עליו מאד, ואמרו לו תושבי עירו: הרי אף אחד לא ישמע לך לעמוד עמך במחלוקת נגדו, כי רבנו הוא מנכדי הבעל-שם-טוב, ומפורסם לצדיק, ונוסעים אליו הרבה תלמידים שכלם יראים ושלמים, ובכן אין לך עצה אלא לחכות לבוא הצדיק הרב הקדוש רבי נחום מטשורנוביל, וכשהוא יאמר איזה דבור שלא כהוגן על רבנו, אזי תוכל לעורר מחלוקת על רבנו. וכן עשה; והמתין לבוא רבי נחום למעדוודיבקה. כשהגיע רבי נחום, הלך רבנו לקבל פניו כנהוג, וכשראה המלמד שרבנו עמד להכנס לחדרו של רבי נחום, הלך והוציא את כל הכסאות שהיו שם בחדר, ולא השאיר שם רק את כסאו של רבי נחום, בכונה כדי שרבנו יעמוד, ולא יוכל לישב לפני רבי נחום. כשראה זאת רבי חייקל שמשו של רבנו, שאג בקולו ואמר: כסא לרבנו - "פארין רעבן א בענקל", ולא היתה ברירה, והכניסו עוד כסא לחדר עבור רבנו, ונסתגר רבנו עם רבי נחום בחדרו. וספר רבי חייקל שלא שמע מה שדברו, רק כשהציץ והביט מחור המנעול, ראה איך שרבנו יושב נגד פניו של רבי נחום באחת מפנות השלחן, ופניהם איש אל אחיו, ויד רבנו על צד אחד של פניו, וידו של רבי נחום על צד אחד של פניו שכנגד פני רבנו, וכך ישבו ודברו יחדו משך כל הלילה, - ומובן מאליו שנסתם פה המלמד החולק.

ב-רלא

בתחלת התקרבותו של מוהרנ"ת, כשעלה על דעת רבנו ענין צער גדול בנים של מוהרנ"ת, כי זוגתו הייתה מפלת נפלים כמה פעמים (כמסופר בספר ימי-מוהרנ"ת ח"א סל"ו; ועוד; וע"ע להלן בסעיף תק"מ), פנה אליו רבנו ואמר לו: עבור זה שאני מקרב אותך - אני עוד צריך לשלם לך, כי "זכאה מאן דאחיד בידיא דחיביא", פמובא בזהר (ח"ב דף קכ"ח:). אבל בשביל זה - היינו בשביל ברכת הבנים - איני רוצה שיהיה בחנם. והלך והביא פדיון לרבנו - שלחן עם ששה פסאות. אחר-כך בסוף ימיו ראה שיש לו חמשה בנים ובת אחת, ואמר: "אלו הייתי יודע [שברכת הבנים תלויה בפדיון], הייתי מביא לרבנו "טוץ" - היינו שנים עשר פסאות", והיו לו שנים עשר ילדים. (- אבני"ה ברזל, שו"ס מרבינו ז"ל, סי"ט, עמ' תכ"ו עיי"ש; וע"ע שם בשו"ס ממוהרנ"ת סכ"ב, עמ' תס"ז).

ב-רלב

כשנפטר בנה של אדל בהיותו קטן, בא רבנו לנחם אותה ואת בעלה רבי יוסקא, ובין דברי התנחומים שדבר עמהם, פנה אליהם רבנו ואמר להם: "העולם עוד יקנאו בכם בבניכם ובבני בניכם" ! - "די וועלט וועט נאך מקנא זיין אין אייערע קינדער און אייערע קינדס קינדער" !. ופנה עם פניו לעבר רבי יוסקא ואמר לו: אתם עוד תזכו לבנים, ואחר כך פנה עם פניו לעבר בתו ואמר לה: "ולבני בנים". וכך הוה, כי לרבי יוסקא נולד אחר כך בן - הוא רבי אברהם בערניו, ובת אחת, ואחר-כך נפטר. ואדל זכתה לראות בני בנים, כי זכתה לאריכות ימים יותר מכל אחיותיה, כי נולדה בסוף שנת התק"מ, ונסתלקה בשנת תרי"ד, וזכתה לראות בנים ובני בנים כברכתו של רבנו.

ב-רלג

פעם כשביקר רבנו בבית בתו אדל ביום האחרון של פסח, נתנה לו במרק שני קניידלאך, אמר לה רבנו: עוד יהיו לך שני בנים, ונולד לה אחר כך בן

ובת, הלא המה רבי אברהם בערניו ואחותו רבקה.

ב-רלד

פעם הלך רבנו מעות לרבי שמעון המכונה רבי שמעילה שהיה תלמידו ומשמשו, ורבי שמעון הכניס את המעות באיזה עסק ולא החזיר את המעות לרבנו בעתו (ע"ע להלן בח"ג סעיף קג, עמ' מח), הקפיד עליו רבנו ואמר לו: "נו, אתה שנה שיגרשוך" "דו ביסט ווערד מיזאל דיר פארשיקן", וכן הנה, שמשום מה נסע לעבר נהר דאן שרחוק מאד מאוקראינה, ולא היו דרים שם יהודים כלל, וכל מה שעשה והשתדל לחזור לא היה יכול, כי הסתבד שם מענין לענין עד ששהה שם שלש שנים, ובסוף שלש השנים היה לו נסיון, ועמד בנסיון, בזה שקרע את שפתיו מפניה, ומחמת זה נצל מהנסיון, ואז אמר רבנו: "שכבר רחמנות עליו וצריכים להוציאו משם" ואז חדלו המניעות, וחזר לרבנו. וכשחזר אמר לו אז רבנו את השיחה המובאת בשוחות הר"ן סימן קעג, עין שם.

ב-רלה

בעת שחלתה הרבנית זוגתו של רבנו, רצה רבנו שתסע להרופאים שבאוסטריה, כי היו שם רופאים גדולים, וגם הרופא גארדין (יש אומרים שהיה גר צדק, ויש אומרים שהיה בעל תשובה) רופאו של הרב המגיד, היה דר שם, אולם היא לא רצתה, כי רצתה להתרפאות בזאסלב משום שקרובי משפחתה היו דרים שם, ואחר כך נפטר שם בערב שבועות, כמספר בספר "ימי מוהרנ"ת" (סימן כא).

ב-רלו

לפני התקרבותו של רבי אהרן הרב מברסלב אל רבנו, ראה אותו פעם
רבנו במקוה, וכשיצא רבנו מהמקוה אמר לאנשי שלומו: "הוא טבל יפה;
כשיהיה מקורב אלי הוא יטבול יפה יותר". - "ער האט זיך שיין גיטובלט
- ער וועט זיין מקורב צו מיר וועט ער זיך שענער טובלען".

ב-רלז

בעת ילדותו של רבנו כשהתאכסן בבית חותנו באוסטין, היה שם פעם
הרב הקדוש רבי נחום מטשערנוביל, וראה איך שרבנו אמר על צפור
שנפלה מטה ממכת השוט של עגלון אחד: "את שוה את זה" - "דו האסט
דער ווערד", והתפלא רבי נחום על זה, ואמר אז על רבנו שהוא "יפה
עינים" - הנאמר בשבח דוד המלך עליו-השלום (ש"א, טז, יב).

ב-רלח

רבנו אמר: "מי ששקה אצלי בשלשת הזמנים הקבועים - דהיינו בימי
ראש השנה, שבת חנכה וחג השבועות, ינצל מעולם התוהו. ואמר זאת
אחר שספר מהרב שהיה עשירים ושמונה שנים בעולם התוהו, כמספר
בכתב יד הרב מטשערין (לעיל ח"א, סעיפים: רלח-רלט).

ב-רלט

בהיות רבנו אצל חותנו באוסטין, ראה שם הרבה צדיקים, כמו הרב
הצדיק רבי נחום מטשערנוביל וכו', כי כל הצדיקים היו מתאכסנים בבית
חותנו רבי אפרים, וכן ראה רבנו את כל צדיקי הדור בקטנותו, שדר
במעזבוז בבית הבעל-שם-טוב, ולשם היו באים כל צדיקי הדור, וכמובא

ב-רמ

רַבֵּנוּ אָמַר: "רַק אַרְבַּע אַמוֹתָיו שֶׁל מַחֻתָּנִי - רַבִּי לֵיב מְדַאבְּרָאוֹנֶנְע שֶׁהָיָה דָר בְּקְרִימְנֶטְשׁוֹק - הֵם אַרְבַּע אַמוֹת נְקִיּוֹת" - "נֶאֱרַר דִּי פִיר אַיִלֶן פּוֹן מַחֻתָּן זִינְען".

ב-רמא

כְּשֵׁסִים רַבֵּנוּ אֶת הַתּוֹרָה שֶׁבְּלִקוּטֵי מוֹהַר"ן תַּנְיִנָא סִימָן קט על הַפְּסוּק "צַדִּיקִים יִרְשׁוּ אֶרֶץ" שֶׁמְבוֹאֵר שֶׁם שֶׁמְקוֹם מְשָׁכֵן קִבְרוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק הוּא בְּחִינַת אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, צָנָה אִז רַבֵּנוּ עַל אֲנִ"ש שֶׁיִּשְׁתַּדְּלוּ לְנִסּוּעַ לְמַעֲזָבוֹז עַל קִבְר הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב, אוֹלָם שֶׁלֹּא יִסְעוּ בַּחוּרֵי, רַק בְּקִצֵּץ - כְּדִי שִׁיּוּכְלוּ לְהַתְמַהֵמָה שֵׁם עַל קִבְרוֹ הַרְבֵּה.

ב-רמב

תִּיכֵף בְּכַנִּיסַתּוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ לְעִיר בְּרֶסֶלַב לְדוֹר שֵׁם, שֶׁאֵל אֶת אֲנִ"ש מְבַרְסֵלַב הֵיכָן נִמְצָא מְקוֹם טוֹב בְּשֶׁבִיל הַתְּבוּדָדוֹת, וְאָמְרוּ לוֹ אֲנִ"ש שֶׁנִּמְצָא מְקוֹם טוֹב, אוֹלָם הוּא רְחוֹק מֵהָעִיר. וְשָׂאֵל אוֹתָם רַבֵּנוּ: מֵהֵיכָן הוּא רְחוֹק מֵהַמּוֹחַ אוֹ מֵהַלֵּב? כִּי מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ לֵב אֵין שִׁיָּד אֶצְלוֹ מְקוֹם, כְּמוֹבָא בְּלִקוּטֵי מוֹהַר"ן חֵלֶק ב סִימָן נו. וְהִלֵּךְ שֵׁם רַבֵּנוּ לְהַתְּבוּדָד. זֶה הָיָה עִמָּךְ עֲמוּק וְסַבִּיבוֹ הָרִים. וּבְעִמָּךְ הָיָה שֵׁם מְעָרָה, וּלְשֵׁם הָיָה הוֹלֵךְ רַבֵּנוּ לְהַתְּבוּדָד. אֲנִ"ש הָיוּ נוֹהֲגִים לְלַכֵּת לְשֵׁם לְהַתְּבוּדָדוֹת בְּלִ"ג בְּעוֹמֵר וְכִיּוֹצֵא, וְהָיוּ

מְכַנִּים אֶת הַמַּעֲרָה הַזֹּאת "מַעֲרַת רַבֵּנוּ" ("דַּעַם רַעֲבִינָס הַיִּלִּי").

ב-רמג

רַבִּי מֵיכַל הָיָה אָחִיו שֶׁל רַבִּי פְּנַחֵס חֲתָן רַבֵּנוּ, בְּנוֹ שֶׁל הָרַב מְוֹאֲלֵטְשֵׁי־סֵק שֶׁנִּשְׂאָ אֶת מְרִיס בֵּת רַבֵּנוּ, וְכִשְׁעָלָה בֶּן הָרַב מְוֹאֲלֵטְשֵׁי־סֵק לְאַרְץ-יִשְׂרָאֵל לֹא הִנִּיחַ רַבֵּנוּ לְבִתּוֹ לַעֲלוֹת עִמּוֹ לְאַרְץ, כִּי חָשַׁשׁ לְשִׁלְחָהּ עִמּוֹ מִחֲמַת הַפְּחַד שֶׁבְּדַרְכֵים מִהַעֲרָבִים וְכַדּוּמָה הַשּׁוֹהִים עַל הַסְּפִינָה; עַד שֶׁבָּא אָחִיו רַבִּי מֵיכַל לְרַבֵּנוּ, וְאָמַר לְרַבֵּנוּ שֶׁהוּא לּוֹקֵחַ אֶת אַחֲרֵיּוֹת הַדֶּרֶךְ עַל עֲצָמוֹ. וְאָמַר לוֹ רַבֵּנוּ: "לֵךְ אֲמָסוֹר אוֹתָהּ" ! - "דִּיר גִּיב אֵיךְ אִיר אֵיבָעֵר" ! כִּי הָיָה אִישׁ חֲזָק וְגִבְרָתוֹ, וְאִזְ נִסְעָה לְאַרְץ-יִשְׂרָאֵל. וְעִיֵן בְּסִפְרַ חֲזִי מוֹהֲרֵי־ן סִימָן תַּנְיִו מֵה שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ, שֶׁ"מֵיכַל" רֵאשִׁי תִיבּוֹת: כִּי מִלְאָכְיוֹ יִצְוֶה לֵךְ, עֵינָן שָׁם. וְאַחֲר־כֵּן בְּאַמֶּת נִתְקַיֵּם דְּבוֹר רַבֵּנוּ, שֶׁאַחֲר־כֵּן יָבֵם אוֹתָהּ בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל.

ב-רמד

הִנְגוֹן שֶׁל "אַזְמֵר בְּשִׁבְחֵי־ן" שֶׁשָּׂרִים בְּלִיל שַׁבָּת, חֲבָרוֹ רַבֵּנוּ. וַיֵּשׁ אוֹמְרִים שֶׁהִנְגוֹן שֶׁל "אַסְדֵר לְסַעוּדָתָא" שֶׁשָּׂרִים בְּשַׁבָּת בְּבִקְרָ, וְכֵן הִנְגוֹן בְּסַעוּדָה שְׁלִישִׁית מִהַתִּיבּוֹת "וְהָא אֲזִמִּין עֲתִיק יוֹמִין" - חֲבָרָם גַּם רַבֵּנוּ בְּעֲצָמוֹ.

ב-רמה

רַבֵּנוּ אָמַר: שֶׁבְּכַנִּיסָה עֲצָמָה שֶׁנִּכְנָסִים לְעִיר מְעַדּוּדֵיבְקַע שֶׁשֵׁם דֶּר רַבִּי יוֹדֵל, הָרִי הוּא חָשׁוּב כְּבָר פְּדִיוֹן-נַפְשׁ.

ב-רמו

סמוך להסתלקותו של רבנו, בקש רבנו מאנ"ש, שייספרו לו חדשות, ולא ידעו אנ"ש מה לספר לו, ואמר רבנו: "בלי חדשות איני יכול לחיות" !
"אן נייעס קען איך נישט לעבן" ! ואחר-כך נפטר.

ב-רמו

כידוע, הסתלק רבנו ביום השלישי שבחג הסוכות הוא ח"י תשרי תקע"א, ליום-טוב הראשון של החג הגיע אורח זקן אחד להתאכסן בביתו של רבי אברהם חיים מאומאן, שהיתה לו אכסניה בביתו. והניח האורח את חבילתו על התנור הנקרא "פייעקליק", והלך להכין את עצמו לקראת החג. בינתיים הבחינה המשרתת שבבית בחבילתו של האורח המנחת על התנור, והלכה וגנבה את החבילה. פתאום נעשה רעש בבית, שהמשרתת משתקת לבלי נוע, ועמדו אנשי הבית כאובדי עצות, והפטיר זה האורח ואמר: "שתחזיר את החבילה ותבריא" ! והחזירה את החבילה וחזרה לבריאותה, והוא רבי אברהם חיים לא שם לב להתבונן בפלא שבמעשה הזה. אחר-כך פשהלכו לתפלה, אמר האורח לרבי אברהם חיים: "הנה תראה, פשגלך לבית-הכנסת ירדפו אחרי ילדים ויצעקו עלי משגע וכדומה", וכן הנה, ואף-על-פי-כן לא שם רבי אברהם חיים את לבו להתבונן בפלא שבדבר. פשהגיע האורח אל רבנו, השתעשע רבנו עמו מאד, וגם זאת ראה רבי אברהם חיים, אחר-כך, פשהגיע עת פטירתו של רבנו באמצע השרפה הגדולה שהיתה בחוץ, כמספר מזה בספר "ימי מוהרנ"ת" (סימן סד), אמר האורח לרבי אברהם חיים באכסניתו: "הרבי נפטר פעת... " ידער רבי איז גישטארבן... " ותיכף הלכו לבית רבנו וראו שפך הנה, אחר-כך נשאר האורח הזה גם להלונתו של רבנו, ובאמצע הלונה התחיל רבי אברהם חיים לחזר במחשבתו על כל הפלאות הנ"ל שראה מהאורח הזה, וחשב, שכשיחזר לאכסניה, יעמד על טיבו של האורח הזה. כשחזר לאכסניתו, שאל היכן הזקן הזה, אמרו לו בני-ביתו, שהוא כבר חזר ולקח את חבילתו והלך לו, ולא מצאו יותר רבי אברהם חיים. ויש דעות מי היה האורח הזקן הזה: יש אומרים, שהיה זה הצדיק רבי מרדכי מנעסקיז זצ"ל, שכבר לא היה בחיים באותה עת, ויש

אומרים, שהיה זה המגיד מקאזניץ, שחי עדיו אז בעולם.

ב-רמח

כידוע, קרב רבנו את האפיקורסים שבאומאן וכו'. הם היו כאלה אפיקורסים גדולים, ואפלו הרב הקדוש רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זכר-צדיק-לברכה, כשהפך היה להשאר לדור באומאן בעת שבקר בה, כשבאו אליו האפיקורסים לתהות על קנקנו, לא רצה להביט בפניהם כלל, וסבב את פניו לבלי להסתכל בפניהם, אף-על-פי שהיה אוהב ישראל ובעל מליץ ישר, כידוע, ואף-על-פי-כן הוציאם רבנו מטעותם, עד שנהפכו למאמינים.

ב-רמט

כשהיה פעם אברהם פייס בטולטשין, בביתו של הרב הצדיק רבי ברוך ממעזבוז דוד רבנו, שאלה אותו זוגתו של רבי ברוך: "מה שלום בן אחותנו פלומעניק?" בהתכוונה על רבנו, ענה לה אברהם פייס, שרבנו אומר כאלו תורות שלא נשמעו מעולם. וספרה זאת לבעלה רבי ברוך, נענה רבי ברוך ואמר: "וכי אם הצדיקים אינם יכולים לומר תורה אינם צדיקים?! - המגיד לא ידע מהו סוד אטר יד, וכי לא היה "המגיד"? אחר-כך כשחזר אברהם לרבנו, וספר לו את דברי רבי ברוך, אמר לו רבנו: "אם-כן נתנו לי בחינה לדעת מהו סוד אטר יד... - "מ'האט מיר גיגעבן א ליינען וואס איז אטר יד...". ואמר אחר-כך את תורה ס"ו שבלקוטי מוהר"ן חלק א', ושם מזכר ענין סוד אטר יד, עין שם. [ה"ה: עין עוד בשיחות הר"ן סימן קנ"ב].

ב-רנ

פעם נסע רבנו עם מוהרנ"ת בדרך, והתנפלו עליהם כלבים ונבחו כדרךכם, פנה אליהם רבנו ואמר להם: "אני יודע, אני יודע, מי אתם..."! וברחו והלכו להם, ופעם כשנסע אחר-כך מוהרנ"ת לאחר הסתלקותו של רבנו שוב באותו הדרך, התנפלו עליו שוב הכלבים שבאותו מקום, ופנה אליהם מוהרנ"ת, ואמר להם: "נסעתי כאן עם רבנו, ואמר לכם: 'אני יודע, אני יודע, מי אתם!' וברחתם, אני אומר לכם: 'אני יודע, אני יודע...' , ופנו גם הם והלכו להם", [וואמרו אנ"ש: שבאמת ידע גם מוהרנ"ת מה היא צעקתם, אולם רצה להראות לאנ"ש שנסעו עמו, שעל-ידי ההתבטלות לצדיק אפשר לפעל בלי ידיעה כמו הצדיקים בידיעתם].

ב-רנא

רבנו צוה לאנ"ש לפני נשואיו השניים, שלא יהיו בחתנתו כי אם מנן אנשים בלבד. על החתנה באו מנן אנ"ש, והיו יחד אחד עשרה אנשים, כי אנ"ש הביאו עמהם מנן, כי הבינו שכונת רבנו שיבואו מנן אנשים בלעדי רבנו; אולם רבנו לא הסכים לזה, וצוה רבנו לרבי יעקב בעל מגיה שהיה בין הפאים, שייצא החוצה, וזה היה פגיעה בכבודו של רבי יעקב שנפגע מזה מאד. אחר-כך קרא לו רבנו ואמר לו: "היות שביום החפה מוחלין לו לאדם כל עונותיו, ולא היה לי שום עון שימחלו לי, על-כן צויתי עליך לצאת, ומדיע צויתי דווקא לך? - זה הנך יודע בעצמך" ! ...

ב-רנב

רבנו אמר על הרב הקדוש רבי הירש ליב מאליק: "אפלו אם היה גרא וחרד כפול ממה שהוא, לא היה בא למדרגתו - רק זכה להגיע למדרגתו משום שהוא חכם" ! כלומר: שכל מה שהביאו למדרגתו - הוא פקחותו וחכמתו הגדולה שבעבודת השם-יתברך. - "ער זאל זיין נאך א מאל אזוי פרום ווי ער איז, וואלט ער נישט גקומען צו זיין זאך, נאר ווייל ער איז א קלוגר". את רבי הירש ליב הנזכר לעיל פנוהו צדיקי וגדולי אותו דור

ב-רנג

כְּשֶׁבָא רַבְנֵי לְבַקֵּר אֶת הָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי הִירְשׁ לִיב, [הַנִּזְכָּר לְעִיל] בְּחֻזְרָתוֹ מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כְּמִסְפָּר בְּחַיֵּי מוֹהֲר”ן (סִימָן קיג), אָמַר רַבְנֵי לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמוֹ, שְׂבִקְשׁ מֵהַשָּׂם-יִתְבָּרֵךְ לְפָנֵי הַכְּנֶסֶס לָעִיר אֲלִיק שְׂיַעֲזָרוּ לִידַע אִיךָ לְהַתְנַהֵג עִמוֹ - מְשֻׁם שֶׁהוּא חָכֵם. - ”וְוָארוֹם עָר אִיז אַ קְלוֹגֵר”.

ב-רנד

לְאַחַר שֶׁרַבְנֵי הָיָה אֶצְלוֹ, אָמַר הָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי הִירְשׁ לִיב לְאַנְשֵׁי עַל רַבְנֵי: ”חָכֵם הוּא כָּל כָּךְ, עַד שֶׁלְּהַמְלִיץ עָלָיו אֶת הַפְּסוּק (בַּמַּלְכִים א, ה, יא – הַנֶּאֱמַר עַל שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ עָלָיו-הַשְּׁלוֹם): ”וַיַּחֲכֶם מִכָּל הָאֲדָם אִינוֹ מִסְפִּיק”.

”קְלוֹג אִיז עָר, אִז ”וַיַּחֲכֶם מִכָּל הָאֲדָם” אִיז אוֹיֵף אִיהֶם קְאָרְג צוֹ זְאֲגִין” !

ה - נג

כְּשֶׁהָיָה רַבְנֵי בְּלַעַמְבֶּעֶרְג פָּגַשׁ אֶת הַצַּדִּיק רַבִּי הִירְשׁ לִיב מֵאֲלִיק זְצ”ל, בְּסִיּוֹם דְּבִרְיָהֶם שְׂמַעוּ שְׂאֵמַר לוֹ רַבְנֵי ז”ל: אֲבָל בְּעֵנָן שְׁלִי אִין לְאָף אַחַד הַשָּׂגָה. ”אָבְעֵר אִין מִיין זְאָף הָאֵט קִיִּינְעֵר קִיין הַשָּׂגָה”.

ה - תפה

בא פעם הצדיק רבי הירש ליב מאליק ז"ל לבקר את הצדיק רבי ברוך ממעזבוז ז"ל. תכף בהכנסו התישב מעצמו על פסא. נענה לו רבי ברוך ואמר לו: וכי אין לך דרך ארץ להתישב לפני חד בדרא? ענה לו רבי הירש ליב: אף אני חד בדרא, אתה חד בדרא בצדקות, ואני בחכמה. אמר לו רבי ברוך: אם הנך חד בדרא בחכמה, אמור נא לי אם כן איזה קטרוג היה בשמים על ישראל בראש-השנה של שנה זו? ענה לו: הקטרוג היה עבור זאת שאין ישראל מתכונים במצוות שעושים באמת לשם שמים, רק דואגים בעשית המצוות לתועלתם הם, שאלו רבי ברוך: נו, הרי חכם אתה ומה ענית? ענה לו רבי הירש ליב ז"ל: אמרתי רבוננו של עולם, אם כן עשה אף אתה כמותם ודאג לעצמך, 'עשה למען אמתך עשה למען ברייתך וכיו'. אמר לו רבי ברוך: אכן, אכן, חכם הדור הנך.].

ב-רנה

פעם בא רבי יצחק אייזיק בהתלהבות נוראה אל רבנו, ורצה לספר לו תורה נוראה שנתגלתה לו בחלומו, ורבנו רמז לו שלא יאמר לפניו את חלומו שחלם, אולם לרב תבערת לבבו לא שם לבו לרמז רבנו, וגלה לו את התורה שחלם. תכף אחר-כך נפל מחלשה, ולאחר ימים מעטים נפטר. ובארו אנשי שלומנו בזה, שזה היה פגם, בבחינת "מורה הלכה בפני רבו" שחייב מיתה, כמו שאמרו חכמינו-זכרונם-לברכה (ברכות לא:). (ועיין בספר חיי מוהר"ן סימן שיג).

ב-רנו

רבנו אמר למוהר"ן: "החזיתן שלך הוא צדיק, וחסרונו זה שהוא חולק על החסידים... !? - נו, על זה יקבל עוד הלקאה אחת" ! "דיין שנוער אינו

א צדיק! איי ער איז א מתנגד?! - וועט ער חאפן א שמיץ מער" ! .

ב-רנז

אמר: "רציתי שהענין שלי יתפשט בלבבות אנשים [המתמידים בעבודתם] כיהודי ליטא". - "איך האב גיוואלט מיין זאך זאל זאך לייגן אויף ליטבישע הערצער".

ב-רנח

מקבל היה מרבנו זכרוננו-לברכה, שבעת שגלה למוהרנ"ת ורבי נפתלי זכרוננו-לברכה את מגלת הסתרים, הזיהרם, שלא יפרסמו את מגלת הסתרים, ורק אחד בדור צריך שידע מזה, ועל כן לא מסרו וגלה אותו מוהרנ"ת לשום אדם בחייו, כי רבי נפתלי היה חי עדין בעת פטירתו, אחר-כך גלה אותו רבי נפתלי לרבי אהרן ליפועצקער זכרוננו-לברכה, שהיה איש קדוש מאד ונולד מברכתו של רבנו, והוא מסרו אחר-כך לרבי אברהם בן רבי נחמן זכרוננו-לברכה, לפני פטירתו של רבי אברהם בן רבי נחמן, בעת שכבר היה חולה מאד, נכנסה צירל, בתו של רבי אהרן, אל רבי אברהם, ואמרה לו, שישתדל למסר למישהו את מגלת הסתרים, כי כך מקבל מרבנו, שאחד בדור צריך לדעת מזה, אולם רבי אברהם היה אז כבר חולה מאד ואבד כבר את כח הדבור, (ולא נודע אם מסרו ולמי מסרו).

ב-רנט

רבי אהרן הרב מברסלב התקרב לרבנו עוד בהיות רבנו דר במעדוודיבקה, הוא היה מקורב אז להרב הצדיק רבי אהרן מטיטייעב בן רבי הירש בן הבעל-שם-טוב, והיה בא מפעם לפעם לעיר מעדוודיבקה כדי לבקר שם את דודתו העשירה שהיתה דרה שם, והיתה תומכת בו הרבה, וכמו כן היתה תומכת גם ברבנו. פעם שלח רבנו שליח אליה לומר לה שהיא מבקש שקשיבוא רבי אהרן לבקר אצלה תשלחהו אליו, ובאותה עת שהיה באמצע החורף בא רבי אהרן לבקר בבית דודתו, ותיכף בכניסתו לביתה אמרה לו לך והכנס אצל רבנו, וסירב רבי אהרן ואמר לה שיתמהמה מעט ואחר כך ילך, באמצע ופוחם אם ילך לרבנו מיד או יתמהמה, הגיע שליח מרבנו ובקש שקשיבוא רבי אהרן ויכנס אליו, שוב לא היתה לו שום ברירה להשמיט, ובא, ומחמת הקור הגדול שהיה בחוץ כשנכנס אל רבנו, נשף ופשף את עצמו בידיו כדי לחמם את עצמו כי לא הספיק עדין להתחמם בבית דודתו מהקור ששרר בחוץ, פנה אליו רבנו ואמר לו "אני עוד אהמם אותך" ! "איך וועל דיר דער ווארימען" ! ומאז התקרב

ב-רס

לרבי יצחק חתן המגיד היה הדרת פנים מפלגת כל-כף, שפעם כשנסע הרב הצדיק מבארדיטשוב בדרך, ובא למולו רבי יצחק, התפעל הרב מצורתו כל-כף, עד ששאל: "לאיזה צדיק הוא נוסע, ולמי הוא מקרב" ? וענו לו שהוא מקרב לרבנו, השתומם הרב מאד ואמר לאנשיו: "הרי נוסע אני בדרך, ובכן רואה אני שהיכן שנמצא איזה טוב חטפו רבי נחמן" ! - "איך פאר דאך ארום, זעה איך אז וואו העפיס רעכטס האט ער פארכאפט". (אבני"ה ברזל).

ב-רסא

התבטא פעם רבי נפתלי ואמר: "תמיד אני ירא לחשב מחשבה שאינה הגונה, כי כשאבא ואכנס אל רבנו, בודאי יאמר לי: "נפתלי, הכך חשבת" ? - "איך האב מורא צו טראכטיון, וויל ווען איך וועל אריין גען צום רעבן

וועט מיר דער רבי פֿרעגין נפֿתֿלי...וואס האסֿטו גיטראכט". ורבי ישׂראל טרהוויצער, שגדל בביתו של רבי נפֿתֿלי הנה תמיד מספר ענין זה משמו.

ב-רסב

רבי שמחה אבי רבנו ז"ל הנה בגיל עשר שנים בשעת הסתלקותו של הבעל-שם-טוב, ומרת אדיל בת הבעל-שם-טוב בחרה אותו לחתן לבתה פיגא, מחמת מעלותיו הגדולים, ומחמת שהיה בנו של רבי נחמן מהורדענקע, תלמיד מובהק של הבעל-שם-טוב, וגם משום שפעם בקטנותו אמר לה הבעל-שם-טוב עליו: "הרי הוא ילד נחמד" – "ער איז דאך א וואויל אינגל".

10 - כח

אשה נגידה אחת באה אל הבעל-שם-טוב ז"ל בבקשה שישדך עבורה את אחד מהצדיקים שבחבורתו (יש אומרים שהיתה זאת אחותו של הצדיק רבי יצחק מדרהביטש זצ"ל), ושדך לה את תלמידו הצדיק רבי נחמן הורדענקער, והתחתנו, והנה תכף לאחר החתונה הלך רבי נחמן מביתו ולא נודע איה מקומו, באה האשה בבכיה אל הבעל-שם-טוב ז"ל והתאוננה שהנה רק זה עתה התחתנו וכבר נעלם מביתו לזמן ממשך כזה, ואינה יודעת היכן לבקשו, ענה לה הבעל-שם-טוב ז"ל ואמר לה הנה יש לרבי נחמן זמנים קבועים בשנה שהוא מגיע אלי ואז אראה לדבר עמו על זה, ואמר לה שתבוא אליו גם היא בזמן הסמוך לזה. וכך עשתה וליום המיעד הגיע רבי נחמן וכן זוגתו האשה הנ"ל. שאל אותו הבעל-שם-טוב ז"ל לפשר העלמותו מביתו. ענה לו רבי נחמן: ראיתי (במקום שראיתי) שתכף שתלד זוגתי בן תהיה מכרחת למות. ועל כן מחמת שהיא עדין רכה בשנים רחמתי עליה ועזבתי את ביתי. ענה לו הבעל שם טוב: "אף על פי כן צריך אתה לשאל ברשותה על דבר זה". ושאל אותה בעלה רבי נחמן על הדבר ואמרה שהיא חפצה בו ומקבלת על עצמה כל מה שאמר אף אם תמות חלילה על ידי זה. ואכן לאחר זמן נפקדה בבו זכר וילדה את רבי שמחה אבי רבנו ז"ל. תכף אחר הולדה שמע רבי נחמן איך שהיא מתפללת ומבקשת מהשם יתברך שהנה יודעת היא שקצה קרב, אבל מבקשת היא ברחמים ממנו יתברך שלפחות חדש אחד תשאיר בחיים וכדי שתוכל להשתעשע עם בנה. וכן הנה שחדש לאחר לידתה נפטרה לעולמה, ואמר אחר כך רבי נחמן: "בעת שהתפללה ובקשה תפלתה הנזכרת הנה למעלה עת רצון גדול שאם היתה אז מתפללת שתשאיר בחיים היתה זוכה אף לאריכות ימים.

וְהִנֵּה הַיָּלֵד הַיְתוֹם הַזֶּה נִלְקַח לְבֵית הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב וְשָׁם גָּדַל תַּחַת הַשְּׂגָחָתָהּ שֶׁל מֵרַת אֲדִיל בַּת הַבַּעַל שֵׁם טוֹב, פֶּעַם אָמַר לָהּ הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב עַל רַבִּי שְׂמֹחָה "הוּא יָלַד נְחֻמָּד" "עַר אִיז דָּאָךְ אַ וּוְאֵל אֵינְגֵּל!" אַחֲר־כֵּן כְּשֶׁגָּדַל וְהִחֲלוּ לַחֲשֹׁב עֲבוּרוֹ שְׂדוּךְ נִזְכָּרָה בְּשִׁבְחָה שֶׁשָּׂבַחוּ אָבִיהָ חֲשֹׁבָה וְאָמְרָה לְעֶצְמָהּ מִדּוּעַ אָמַר לִי כֵן אָבִי בְּוַדַּאי רָצָה לְרַמֵּז לִי שֶׁאֶקַח אוֹתוֹ (אֲנִי) לְחַתָּן, וְכֵן עָשְׂתָה וְנִשְׁתַּדְּדָה עִם בֵּתָהּ מֵרַת פִּיגָא, וּמִזּוּג קְדוֹשׁ זֶה נּוֹלַד רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ. (וּרְאֵה עוֹד בַּחֲלֻק ב', סִימָן רַסב).

סְפוּר זֶה הִיא נוֹהֵג רַבִּי לְוִי יִצְחָק בְּנֵדָר ז"ל לְסַפֵּר בְּשַׁבְּעֵי שָׁל פֶּסַח אַחֲרֵי סְפוּרוֹ אֶת סְפוּר הַיְדוּעַ מְנַסִּיעַת הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב ז"ל לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. (מּוּבָא לְעֵיל חֲלֻק ב). (וְעֵינֵי בְּשׁו"ס לְהַר"ר שְׂמוּאֵל הוֹרְבִיץ ז"ל, סְעִיפִים : ז, י"ג, ו-י"ט).

ב-רסג

ב-רסד

בַּתְּחִלַּת הַתְּקַרְבוֹתָיו שֶׁל מוֹהַרנ"ת לְרַבְּנוּ, שֶׁלַח אוֹתוֹ רַבִּינוּ לְרַבִּי אֶהְרֹן, בְּאִמְרוֹ אֵלָיו לֵךְ נָא וּרְאֵה מָה שְׁלוֹם אֶהְרֵלִיעַ שְׁלִי, "גַּעַה זַעַה וּוְאֵס מֵאֲכַט מִיַּיִן אֶהְרֵלִיעַ", כְּשֶׁנִּכְנַס אֵלָיו מוֹהַרנ"ת פָּגַשׁ אוֹתוֹ כְּשֶׁהוּא יוֹשֵׁב בַּדְּבָקוֹת עִינַיִם בּוֹכִיּוֹת לְהַשִּׁי"ת, כְּשֶׁחָזַר מוֹהַרנ"ת לְרַבִּינוּ וּשְׂאֵלוֹ מָה רָאָה אֲצִלּוֹ, עָנָה מוֹהַרנ"ת שֶׁפָּגַשׁ אוֹתוֹ יוֹשֵׁב וּבּוֹכָה, הַמְּלִיץ עֵלָיו רַבִּינוּ אֶת הַנְּאֻמָּה בְּיוֹם הַכִּיּוּרִים בְּשִׁבְחוֹ שֶׁל הַכֶּהֱן הַגָּדוֹל: "כִּיּוֹשֵׁב סֹתֵר לַחֲלוֹת פְּנֵי מֶלֶךְ, מֵרָאָה כֶּהֱן", כְּלוּמַר: שֶׁהַכֶּהֱן גָּדוֹל הַמּוּבַחֵר שְׁבִישְׂרָאֵל בַּעַת שֶׁנִּכְנַס לְעֵרוֹךְ עֲבוּדָתוֹ הַנִּשְׁגָּבָה בְּיוֹם הַקְּדוֹשׁ וְהַמִּיּוֹחַד בְּשָׁנָה, בְּמִקּוֹם הַמְּקוּדָשׁ וְהַמִּיּוֹחַד בְּעוֹלָם, בְּהַקְרִיבוֹ אֶת הַקְּטוֹרֶת הַמַּעֲוֵלָה שֶׁבְּקַרְבָּנוֹת-הָרִי הוּא 'דּוּמָה' לְזֶה הַיּוֹשֵׁב בְּסֹתֵר וּמַחֲלָה פְּנֵי מַלְכוֹ שֶׁל עוֹלָם, כְּלוּמַר שֶׁהָאֲחֵרוֹן גָּדוֹל יוֹתֵר.

ב-רסו

ב-רסז

ב-רסח

ב-רסט

ב-ער

הספור מהקאפצין פעשע, ספרו רבנו, ואנ"ש היו נוהגים לספרו מפעם לפעם בשמחת ברית-מילה, וזהו: הנה מלך אהד שהיה לו שר יהודי שחבבו מאד יותר משאר שרי מלכותו, וכבדו כל-כף, עד שהתקנאו בו שאר השרים. בין השרים היה שר רשע, שזמם בערמתו להרג את היהודי, ובא בערמתו אל היהודי ואמר לו: "היות שדברתי עם המלך, ואמר לי המלך בין דבוריו, שהוא מאד משתעשע לדבר עמך תמיד, אבל קשה

וְנִמְנַע זֹאת מִמֶּנּוּ, מִחֲמַת שְׂיוּצָא מִפִּיךָ תִּמְיֵד רִיחַ רַע מְאֹד, וּבְכֹן מִיַּעַץ אֲנִי לָךְ, שֶׁבְּכָל עֵת שֶׁתְּבוֹא לְדַבֵּר עִם הַמֶּלֶךְ, תִּשָּׂא אֶצְלֶךָ מִטְּפַחַת עִם בְּשָׂמִים שְׁנוּדָף מֵהֶם רִיחַ טוֹב, כְּדִי שִׁיְהִי נֹחַ לַמֶּלֶךְ בְּעֵת שֶׁמְדַבֵּר עִמָּךְ... " אַחֵר-כֵּן הִלָּךְ הַשֵּׁר לַמֶּלֶךְ, וְאָמַר לוֹ: "הֵיחִיּוֹת שֶׁדַּבַּרְתִּי עִם הַשֵּׁר הַיְהוּדִי, וְאָמַר לִי הַיְהוּדִי, שֶׁהוּא שָׂמַח מְאֹד לְדַבֵּר בְּכָל עֵת עִם הַמֶּלֶךְ, אוֹלָם קָשָׁה לוֹ הַדַּבֵּר וְנִמְנַע מִמֶּנּוּ, מִחֲמַת שְׁנוּדָף רִיחַ רַע מִפִּי הַמֶּלֶךְ, עַל-כֵּן הִחְלִיט הַיְהוּדִי, שֶׁמֵּהִיּוֹם וְהִלָּאָה, בְּכָל עֵת שֶׁיְבוֹא לְדַבֵּר עִם הַמֶּלֶךְ, יִקַּח עִמּוֹ מִטְּפַחַת עִם בְּשָׂם שֶׁלֹּא יִפְרִיעַ לוֹ הַרִיחַ-רַע שֶׁל הַמֶּלֶךְ. וְחָרָה הַדַּבֵּר לַמֶּלֶךְ, וְאָמַר לַשֵּׁר: אִם יִמָּצֵא הַדַּבֵּר נֶכּוֹן כְּמוֹ שֶׁסִּפַּרְתָּ, אֶהְרֹג אֶת הַשֵּׁר הַיְהוּדִי" לְמַחְרַת, כְּשֶׁבָּא הַיְהוּדִי אֶל הַמֶּלֶךְ כְּהַרְגָלוֹ, נָשָׂא עִמּוֹ מִטְּפַחַת מְבֻשָּׂמֶת. כְּשֶׁרָאָה הַמֶּלֶךְ, שֶׁנִּכְוֵנִים דַּבְּרֵי הַשֵּׁר, כָּעַס מְאֹד, וְהִלָּךְ וּמָסַר לַיְהוּדִי מִכְּתָב חֲתוּם, שֶׁיִּלְךְ לְמָקוֹם פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי, כִּי הִיָּה לַמֶּלֶךְ מָקוֹם מִיָּחָד, שֶׁבוֹ הָיוּ הַזֹּרְגִים אֶת כָּל מִי שֶׁמְבִיא אֶל הַמִּמְנָה מִכְּתָב מִהַמֶּלֶךְ, וְהַמָּקוֹם הַזֶּה הָיָה מוֹתֵר וְנִעְלָם בְּיוֹתֵר, וְאִף אֶחָד מֵהַשָּׂרִים לֹא יָדַע מַזֶּה הַמָּקוֹם, וּבְמִכְתָּב לֹא הָיָה הַמֶּלֶךְ פּוֹתֵב שׁוּם דַּבָּר, רַק כָּל מִי שֶׁהֵבִיא מִכְּתָב חֲתוּם מִהַמֶּלֶךְ, תִּכְף הָרְגוֹ אוֹתוֹ הַמִּמְנִים שָׁם. כְּשֶׁיִּצָּא הַיְהוּדִי מִהַמֶּלֶךְ לְלַכֵּת לְמָקוֹם הַהוּא לְמָסַר אֶת הַמִּכְתָּב כְּצוּוֵי הַמֶּלֶךְ, רָץ כְּנִגְדּוֹ יְהוּדִי אֶחָד וּבִקֵּשׁ וְהִפְצִיר בּוֹ מְאֹד, שֶׁיְבוֹא מִהָרָה לְמוֹל אֶת בְּנוֹ שְׁנוֹלָד לוֹ לְמִזְל-טוֹב, הַשֵּׁר הַיְהוּדִי הִזָּה הָיָה זָהִיר בְּמִצְוָה זוֹ מְאֹד וְלֹא הִתְמַהֵמָה לְקַיֵּם מִצְוָה זוֹ אֶפְלוּ רָגַע אֶחָד, וְהִלָּךְ לַשֵּׁר הָרָשָׁע הַזֶּה וְהִתְיַעַץ עִמּוֹ: הֵיחִיּוֹת שֶׁיֵּשׁ לוֹ מִכְּתָב מִהַמֶּלֶךְ לְמָסְרוֹ בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי, אוֹלָם הוּא מְמַהֵר מְאֹד לְלַכֵּת לְמוֹל אֶת תִּינּוּקוֹ שֶׁל הַיְהוּדִי וַיִּמָּה יַעֲשֶׂה, וְעָנָה לוֹ הַשֵּׁר: "תֵּן לִי אֶת הַמִּכְתָּב וְאֲנִי אֶמְסְרָהוּ בְּמָקוֹם הַהוּא". וְעָשָׂה זֹאת בְּכּוֹוֹנָה, כִּי רָצָה לְהַעֲלִיל עוֹד עַל הַיְהוּדִי אִיךְ שֶׁמְזַלְזֵל בְּמִצְוֹת הַמֶּלֶךְ עֲבוּר קִיּוּם בְּרִית מִיָּלָה, וְהִלָּךְ עִם הַמִּכְתָּב לְמָקוֹם הַהוּא, וְתִכְף כְּשֶׁבָּא לְמָקוֹם הַהוּא, תִּפְסֹו אוֹתוֹ שָׁם הַמִּמְנִים וְהַרְגוּהוּ תִכְף וּמִיָּד. לְמַחְרַת בָּא הַיְהוּדִי שׁוֹב אֶל הַקִּיסָר עִם הַמִּטְפַּחַת בְּיָדוֹ, הַתְּפִלָּא הַמֶּלֶךְ מְאֹד עַל דַּבָּר זֶה, כִּי יָדַע, שֶׁשָּׁלַח עִמּוֹ מִכְּתָב לְמָקוֹם הַהַרְגָה, וְאִיךְ נִשְׂאָר בְּחַיִּים!!! וְשָׂאֵל אוֹתוֹ הַקִּיסָר, מַה עָשָׂה עִם הַמִּכְתָּב שֶׁמָסַר לוֹ אֶתְמוֹל. סִפֵּר לוֹ הַיְהוּדִי אֶת הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל בְּרִית-הַמִּיָּלָה שֶׁהָיָה לוֹ אֶתְמוֹל וְכוּ', וְנִשְׁתּוֹמַם הַמֶּלֶךְ מְאֹד וְשָׂאֵלוֹ, מִדּוּעַ כְּשֶׁבָּא לְדַבֵּר עִמּוֹ אוֹחֵז בְּיָדוֹ מִטְּפַחַת, סִפֵּר לוֹ הַיְהוּדִי אֶת דַּבְּרֵי הַשֵּׁר, שֶׁאָמַר לוֹ שֶׁקָּשָׁה לַמֶּלֶךְ לְסַבֵּל הַרִיחַ הָרַע הַשְׁנוּדָף מִפִּיו כְּנִזְכָּר-לְעִיל, וְהַתְּפִלָּא הַקִּיסָר מְאֹד, וְאָמַר לַיְהוּדִי: "כְּעֵת רוּאָה אֲנִי, שֶׁהִי אֶלְקִיכֶם שׁוֹמֵר אֶתְכֶם, וְהוּא הָאֲדוֹן עַל כָּל הָעוֹלָם, וּמַעֲנִישׁ לְרָשָׁעִים כְּגַמוֹלָם הָרַע"

ב-ערב

ב-רעג

ב-רעד

ב-ערה

השאלה ששאל רבנו - אחר שאמר את התורה "קרא את יהושע" בלקויטי מוהר"ן סימן ו' - לאלו המתפללים בסדור האר"י: "תאמרו לי איך מרומז בתורה זו כל פונות אלו ומה שגבוה עוד מפונות", כמספר בספר חיי מוהר"ן (סימן ב') - עקר שאלתו היתה לרבי יודל שהיה מתפלל עם הפונות שבסדור האר"י ז"ל.

ב-רעו

בַּעַת שְׁגִלָּה רַבְּנוּ אֶת הַתּוֹרָה "אֲמַצְעוּתָא דְעֵלְמָא הִיכָא" שְׁבַלְקוּטֵי מוֹהֲרֵינָן
סִימָן כד, בְּעָרוּ פְּנֵי מָאד, עַד שְׁכַפְּסָה פְּנֵי בְּמִטְפַּחַת, וּמַהְצֵד שְׁלֹא נִתְכַּפְּסָה
רָאוּ אִיךָ שְׁלוֹהֵט פְּנֵי כְּאִשׁ לְהִבָּה מִמָּשׁ.

ב-רעז

בַּעַת שְׁנֵאמְרָה תּוֹרָה ס"ז שְׁבַלְקוּטֵי מוֹהֲרֵינָן חֶלֶק א', הִיָּה אֲזֵי אֶצֶל רַבְּנוּ רב
אֶחָד שְׁהָיָה מֵאֲנָשֵׁי שֶׁל הַחוּלֵק, וְהָיוּ שְׁעָרוֹת רֵאשֵׁי קְלוּעִין "קֵאלְטִינְעֵס",
וְשְׁעָרוֹת אֱלוֹ חוֹשְׁשֵׁין לְסַפְּרָם כִּידוּעַ, וְהִזְכִּיר רַבְּנוּ עֲנִין זֶה בְּתוֹרָתוֹ, עֵין שָׁם
בְּפָנִים. כִּי כִּידוּעַ כָּל הָעֲנִינִים שְׁעָבְרוּ בְּעוֹלָם, בְּפֶרֶט הָעֲנִינִים שְׁעָבְרוּ עַל
אֲנִי"ש - הַכֹּל הָיָה נִכְלָל בְּתוֹךְ דְּבָרֵי תוֹרָתוֹ הַקְּדוּשִׁים, וְכַמוֹבָא בְּחֵי מוֹהֲרֵינָן
(סִימָן ש"צ).

ב-רעח

תּוֹרָה רס"ו נִשְׁתַּלְשְׁלָה עַל יְדֵי הַשִּׁיחָה הַמּוֹבָאֵת בִּימֵי מוֹהֲרֵינָן (סִימָן לט),
שְׁאֵמַר רַבְּנוּ לְרַבֵּי אֶהְרוֹן הָרַב מְבַרְסֵלָב שְׁבִיתוֹ הוּא כְּמוֹ סָכָה וְכוּ', עֵין שָׁם.
(וְכוּן בַּסֵּפֶר "חֵי-מוֹהֲרֵינָן סִימָן נו-נו).

ב-רעט

בַּעַת שְׁנִכְנַס רַבְּנוּ לְדוֹר בְּבִרְסֵלָב, הִיָּתָה שָׁם מַגְפָּה לְבַהֲמוֹת הַנִּקְרָא
"פֶּאִיד", שְׁהַבְּהֲמוֹת הָיוּ נוֹפְלוֹת וּמִתּוֹת לְרַב, וְאֵז אָמַר רַבְּנוּ אֶת הַתּוֹרָה
שְׁבַלְקוּטֵי מוֹהֲרֵינָן חֶלֶק א' סִימָן רס"ו, הַפְּתִיחַל: "דַּע שְׁמִיתַת בְּהִמּוֹת"
וְכוּ', וְנִפְסְקָה הַמַּגְפָּה.

ב-רפ

בתורה רע"ז מבואר, רגל הוא רפואה לריאה, ספר רבי אברהם (שטרנהרץ) סופר ז"ל, שהשתלשלות הדבר הזה כך: בעת אמירת התורה הנ"ל שנאמרה בשמיני-עצרת כמובא בחיי מוהר"ן (סימן נ"ט), בא רבי אהרן הרב מבוסלב, והביא לרבו מאכל העשוי מרגל, שקבל אז שתי מנות מתושבי העיר, שפך נהגו לתת לרב מאכל כזה בשמיני-עצרת; והביא מנה אחת לרבו, ואז אמר רבו את הנזכר לעיל, שרגל הוא רפואה לריאה, כי היה רבו כפר חולה אז במחלת הראה. *

ב-רפא

מספרים, שהתורה רפ"ה: "טעמה כי טוב סחרה" וכו' נאמרה לרבי דוד מעיר פאלי, שהיה רק פעם אחת אצל רבו, ושוב לא בא עוד, ונתקיים בו סיום הפסוק: "לא יכבה בלילה גרה" כפרוש רבו שם בתורה, שפעם, כשהקשה אחד מהחולקים קשיא על רבו, הראה לו שכל קשיתו אינה קשיא, וקשיתו באה מחסרון למודו; הוא היה גאון מפלג, והיה גיסו של רבי מרדכי דין מטעפליק.

ב-קלז

אומרים שהתורה: "טעמה כי טוב סחרה" שבלקוטי מוהר"ן חלק א' סימן רפ"ה נאמרה לרבי דוד פאליער, שהיה דר בכפר פאלי, שהיה רק פעם אחת אצל רבו ושוב לא בא ואף-על-פי-כן לא כבה אצלו אור רבו גם אחר-כך. (ע"ע חיי"מ סל"ה).

ב-רפב

יש-אומרים, שבעת אמירת תורה ב' חלק ב', שנאמר ב'שבת חנכה תקס"ט, היה אז אבי רבנו, רבי שמחה, אצלו, ושם בתורה הזכיר רבנו מענין שמחה, ומענין בן, ומענין הכתוב "זה ינחמניו ממעשנו" וכי וכדרכו בן בכל התורות, כמבאר בספר "חיי מוהר"ן" (סימן ש"צ), עין שם.

ב-רפג

בסוף תורה ז' שבלקוטי מוהרן חלק ב', מובא שזאת התורה נאמרה לאנשי שלש-סעודות אחרים, עין שם. הלשון שאמר רבנו הוא: "לאנשי שלש-סעודות שאינם אוכלים חלות"... (היינו: מלאכים) - "שלש-סעודות ניקעס, וואס זיי עסין נישט קיין קויליטש".

ב-רפד

בענין המובא בלקוטי מוהר"ן חלק ב' סימן מח, שנאמר שם בזה-הלשון: "ומה עשה הבעל-שם-טוב כשהיה על היס וכי"? היה זה נסיון שהפילו אותו בבחינה הנאמרת אצל דוד המלך: כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה' לאמר לך עבוד אלקים אחרים. (נכפל להלן בח"ו, סעיף תקל"ו).

ב-רפה

זה שְׁאָמַר רַבֵּנוּ לְעֵנְנֵן אֲכִילַת שֶׁבֶת הַמְּבוּאָר בְּסִפְרֵי חַיֵּי מוֹהַר"ן (סִימָן ל"ב) - עֵיקַר שִׁיחַתּוֹ נֶאֱמָרָה לְעֵנְנֵן סְעוּדָה-שְׁלִישִׁית שֶׁל שֶׁבֶת, שְׁאִז מִתְעַצְלִין הָעוֹלָם לְאֹכֹל מִחֲמַת שְׁשִׁבְעִים מְסַעוּדַת הַבֶּקֶר. וְכֵן אָמַר רַבֵּנוּ: "כְּשֶׁכָּבַר אֹמְרִים לָנוּ אֲכָלוּ בָּנִים! - אָף-עַל-פִּי-כֵן אֵין רוֹצִים לְאֹכֹל". - "אִז מֵעַן זָאָגְט שׁוֹיֵן עֶסֶט קִינְדֶּער ווִיל מֵעַן עֶרֶשֶׁט נִישֶׁט עֶסֶיִן". וְאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ הֵיוּ אֹמְרִים זֹאת לָמִי שֶׁהִתְעַצֵּל בְּאֲכִילַת שְׁלֹשׁ סְעוּדוֹת.

ב-רפו

מֵה שְׁמוּבָא בְּחַיֵּי מוֹהַר"ן (סִימָן מ"ח) שְׁ"צִדִּיק אֶחָד מִפּוֹרְסָם גְּדוֹל" הָיָה אֶצֶל רַבֵּנוּ בְּעַת שְׁאָמַר אֶת הַתּוֹרָה "חַיִּים נֶצְחִיִּים" שֶׁבְּלִקוּטֵי מוֹהַר"ן חֵלֵק בִּסִּימָן ע"ב - אֹמְרִים, שֶׁזֶּה הָיָה הָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי מְרִדְכֵי מִטְשֶׁרְנוֹבִיל זָכַר צִדִּיק לְבִרְכָּהּ, [נִישׁ דְּעָה שֶׁזֶּה הָיָה הָרַב הַבַּעַל הַתִּנְיָא].

ב-רפז

סְפוּר הַחֲלוּם, הַמוּבָא בְּחַיֵּי מוֹהַר"ן סִימָן צ"א - סְפָרוֹ רַבֵּנוּ לְרַבִּי שְׁמַעוֹן, כִּי רַבֵּנוּ הָיָה סְגוּר אִז בְּחֻדְרוֹ, וְלֹא נִכְנַס לוֹמַר תּוֹרָה כְּדַרְכּוֹ, וְנִכְנַס אֵלָיו רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְרָאָה אִידֶּךָ שֶׁרַבֵּנוּ עוֹמֵד בְּחֻדְרוֹ וּמִזִּיל דְּמַעוֹת כְּנַחַל, וְאִז סָפַר לוֹ זֹאת.

ב-רפח

השיחה המובאת בחיי מוהר"ן סימן רכ, שאמר רבנו לענין ההתקבצות
אצלו בימי ראש-השנה – "גדול מזה אין בנמצא" ! - "קיים גרעסערס דער
פון איז ניט פארנהנדן" ! - זה נאמר כשלא בא רבי ליפא על ראש-השנה,
והסבירו אנשי-שלומינו לרבנו סבת אי בואו, משום שנסע עם עוד
סוחרים לאדעס כדי להביא אתרוגים לאוקראינה שהיה מצוה דרבים,
ואף-על-פי-כן אמר רבנו כך, כי היה הדבר יכול להעשות גם בלעדיו.

ב-רפט

זה שאמר לו רבנו לפני הסתלקותו: "אברהמייל מיר האבן דאך עפעס
גיטאון" ! - כמספר בספר "חיי מוהר"ן" (סוף חלק א', סימן רכ"ב) - הוא
אברהמל פיעס.

ב-רצ

השיחה המובאת בחיי מוהר"ן (בסימן רח"צ), שאמר רבנו, שיש לו אותו
הפח שהיה לדוד שאמר ח' פעמים: "בני אבשלום", ועל-ידי-זה העלהו
משבעה מדורי גיהנום וכו', שיש לו וכו' - שיחה זו נאמרה לרבי משה
קראסינשטיין, ורבנו צוה לו אז, שיאמר לפני פטירתו שמונה פעמים את
הארבעה קפיטל הראשונים שבתהלים, וכן עשה וקיים לפני פטירתו.

ב-רצא

השיחה המובאת בחיי מוהר"ן סימן שטו - נאמרה לרבי ליפא שהיה
מקורב והתרחק, אולם גם אחר-כך לא התקרב לרבנו בהתקרבות

ב-רצב

כְּהַמְשֵׁךְ לְשִׁיחָה, הַמּוֹבֵאת בְּחַיֵי מוֹהַר"ן סִימֹן שֶׁל"ח - מְסַפֵּר עוֹד: שֶׁשָּׁבַח לְפָנָיו רַבְּנוּ אֶת מַעֲלָתוֹ שֶׁל מוֹהַרְנ"ת: "הוּא בְּעֵינַי עֲצָמוּ כְּזֶה שֶׁפֶל בְּרָךְ, עַד שֶׁאָפְלוּ תְצִיחָה עָלָיו לְלַכֵּת לְקִנּוּת לָךְ חֲתִיכֵת עוֹגָה (בֵּיגָל) בְּשׂוּה פְּרוּטָה - "אֵ קֵאפִיקֵע בֵּיגֵלֵאךְ" - יְרוֹץ הוּא לְקִנּוּת לָךְ אֶף-עַל-פִּי שְׂאִינוּ מְכִירְךָ". וְאָכֵן כִּד עֲשָׂה, שֶׁכְּשִׁינְצָא לְרַחוּב וּפְגַשׁ בְּמוֹהַרְנ"ת שֶׁהִלֵּךְ לְבוּשׁ בְּבִגְדֵי עֲשִׂירִים, הִבִּין שֶׁהוּא הוּא אֲבֵרְךָ זֶה, וְנִגַּשׁ אֵלָיו וְאָמַר לוֹ: "רְאֵה רַעֲב אֲנִכִּי מְאֹד וּמָה אֶעֱשֶׂה"? אָמַר לוֹ מוֹהַרְנ"ת: הִנֵּה תִכְרֵף אֵלֶיךָ וְאֶקְנֶה לָךְ בְּפְרוּטָה כְּמָה בֵּיגֵלֵאךְ; וְנִתֵּן לוֹ קֵאפִיקֵע לְקִנּוּת לוֹ בֵּיגֵלֵאךְ, וּמִיָּד רַץ מוֹהַרְנ"ת בְּשִׂמְחָה וְהִבִּיא לוֹ בֵּיגֵלֵאךְ, אֶף-עַל-פִּי שֶׁלֹּא הָיָה מְכִירוֹ; וְאִזּוּ יָדַע בְּבִירוֹ, שֶׁאָכֵן הוּא הוּא מוֹהַרְנ"ת.

ב-רצג

אָמַר: מַה שֶׁבָּנִי הָעוֹלָם עוֹשִׂים בְּסוּף, רְצִיתִי שְׂאֵתֶם תַּעֲשׂוּ בְּתַחֲלָה. כְּאוֹמַר: מַה שֶׁנוֹהֲגִים בְּנֵי הָעוֹלָם לְהַרְעִישׁ בְּתַפְלָה כְּשִׂרְוֵאִים שֶׁכָּבֵר כָּלוּ כָּל אֲפִנֵי דָרְךָ הִישׁוּעָה - נַעֲשֶׂה אֲנַחְנוּ בְּתַחֲלָה, שֶׁכָּבֵר בְּתַחֲלַת הַצָּרָה נִפְצִיר וְנִזְעַק בְּתַפְלָה.

ב-רצד

רַבְּנוּ אָמַר פַּעַם לְרַבֵּי נִפְתָּלִי, שֶׁיֹּאמֶר תּוֹרָה בְּכָל שַׁבַּת בְּעֵת סְעוּדָה-שְׁלִישִׁית. וְשָׂאֵלוּ רַבֵּי נִפְתָּלִי: "וּמִי יִשְׁמַעֲנֵי"? עָנָה לוֹ רַבְּנוּ: כְּבָר יִהְיֶה מִי שֶׁיִּשְׁמַע! -

”סיוועט זיין ווער ס'זאל הערין”. ואמנם פך נהג רבי נפתלי כל ימי חייו. ורבי ישראל טרהוויצער שהיה יוצא ובא בבית רבי נפתלי, וכן רבי מאיר חזן – שגדלו רבי נפתלי - כי היה יתום - ספרו שהיה נוהג רבי נפתלי להסתגר בחדר בכל שבת בעת סעדה השלישית, וכשהביטו פעם לתוך החדר דרך חור המנעול, ראו איך שרבי נפתלי יושב ומתנועע ואומר תורה.

ב-רצה

כשהיה רבנו בטרהוויץ בחתונת בנו של אחד מאנשי-שלומנו, נגשה אשה חצופה אחת אל רבנו ואמרה לו: ”רבי, תן כסף בשביל הרקדנים!” ”רבי גיט געלט פאר טענץ” ! וזה היה חוצפה גדולה מצדה, ושמעו אנ”ש איך שאמר רבנו עליה: ”נפקא” [- יצאנית]. היא היתה אז מעברת, ואחר-כך נולד לה בן שהיה פושע גדול כל-כך, עד שתושבי טרהוויץ כינוהו בשם ”פנחסיל שייגץ”, ואנ”ש ידעו עליו על פי דברי רבנו הנ”ל שאינו בן פשר. פנחסיל הזה היה מציק מאד לרבי יצחק חתן המגיד מטרהוויץ, ופעם הוציא עליו קול שראהו לעבור עבירה כביכול, וכשספר זאת לאנשים מתושבי העיר, אמרו לו: ”טפש, מי יאמין לך?” נענה להם: ”אלף אנשים לא יאמינו, אולם אחד יאמין - וכבר פדאי לי הדבר”. לאחר זמן שלח שליח לרבי יצחק שרוצה להשלים עמו, ענה לו רבי יצחק: ”השלום שלנו הוא שנהיה רחוקים זה מזה” !

ב-רצו

כששהה רבנו בעיר ברעד, אחר שנתאלמן מזוגתו הראשונה, בערב שבעות שנת תקס”ז, כמספר בימי מוהרנ”ת, נכנס לדירה אחת, ששם ישבה אשה עם בתה האלמנה, והציעה האם לבתה הצעות של שדוכים, ולא הסכימה להם הבת, אך כשראתה הבת את רבנו אמרה לאמה: ”כזה אברך הייתי רוצה” ! ”אזא יונגער-מאן וואלט איך גינואלט” ! ונגמר השדוך. והמשיך להכנס מחדר לחדר, ושם ישב בעל-הבית שהיה עשיר, והתחיל רבנו לדבר עמו, שרוצה להשתדך עמו והסכים. אולם התנפח עם

רַבְּנוּ בְּנוּגַע לְסָכוּם הַנֶּדוּן, כִּי רַבְּנוּ הָיָה נִרְאֶה לוֹ כְּעֶשֶׂיר. וְהִתְנָה עִמּוֹ רַבְּנוּ, שֶׁהִתְנָה לֹא תִהְיֶה בְּבִרְאד וְלֹא בְּבִרְסָלָב, רַק בְּכִפּוּר וְעֵטְשֶׁעַק הַסָּמוּךְ לְבִרְסָלָב. אַחֲר־כֵּן הִתְחַרְט הַמַּחֲתָן וְרָצָה, שֶׁהִתְנָה תִּהְיֶה דְּוֹקָא בְּבִרְאד, כִּי הַגְּבוּלוֹת נִסְגְּרוּ, וְהָיָה קֶשֶׁה לָהֶם לְבוֹא לְחִתְנָה; וְלֹא הַסָּפִים רַבְּנוּ לְשָׁנוֹת מִהַמְדַּבֵּר, כְּפִתּוּב בְּמַכְתְּבֵי רַבְּנוּ מַכְתָּב ב.

ב-רצז

מוֹהֲרַנְיָת פְּנֵה פַעַם אֶל רַבְּנוּ, וְאָמַר: "זֶה שֶׁהַעוֹלָם רְחוּקִים מִכֶּם, זֶה לֹא קֶשֶׁה לִי; אִוְלָם בְּמָה זְכִיתִי אֲנִי לְהִתְקַרֵּב אֲלֵיכֶם?" עָנָה לוֹ רַבְּנוּ: "גַּם זֶה לֹא קֶשֶׁה!" "דָּאָס וּוְאָס דִּי וּוְעֵלְט אִיז וּוְיִיט פֿון אִייד אִיז מִיר נִישְׁט קֶשֶׁה, אָבֵער פֿאַר וּוְאָס אִייד יֵאָ? - דָּאָס אִיז אִוְיִד נִישְׁט קֶשֶׁה!" וְאָמַר אַחֲר־כֵּן מוֹהֲרַנְיָת, שֶׁכְּשֶׁתִּרְץ לוֹ רַבְּנוּ שֶׁ"גַּם זֶה לֹא קֶשֶׁה", בְּאַמַּת שׁוֹב לֹא הָיָה לוֹ קֶשֶׁה הַדְּבָר.

ב-רחצ

כְּשֶׁנִּסַּע פַּעַם רַבְּנוּ בְּדֶרֶךְ, הִתְפָּאָר לְפָנָיו הַעֲגֵלוֹן בְּגִדְל מוֹמַחִיוֹתוֹ בְּנִסְיַעַת הַדְּרָכִים, שֶׁמַּחֲמַת שֶׁדֶּרֶךְ הַמְּלֶךְ הִרְגִיל הִיָּתָה מְלֵאָה בּוֹץ וְטִיט מְרׁוֹב הַגִּשְׁמִים וְהַפְּשָׁרַת הַשְּׁלֵגִים, עַל-כֵּן עָקַם וְסָבַב אֶת הַדְּרֶךְ בְּדֶרֶךְ אַרְכָּה יוֹתֵר, אִוְלָם בְּרַב מוֹמַחִיוֹתוֹ חִזַּר שׁוֹב לְדֶרֶךְ הַמְּלֶךְ הִרְאִוּי שְׂאִין בּוֹ בּוֹץ וְרִפְשׁ; עָנָה רַבְּנוּ וְאָמַר: "תַּעֲנִיּוֹת וְסִגּוּפִים הֵי אֵי דֶּרֶךְ וּמַסַּע יִשְׁנָה לְהִתְקַרֵּב עַל יְדֵה לְשֵׁם יִתְבָּרַךְ, תִּפְלָה וְהַתְּבוּדָדוֹת הֵי אֵי דֶּרֶךְ וּמַסַּע חֲדָשָׁה לְהִתְקַרֵּב עַל-יְדֵה לְשֵׁם יִתְבָּרַךְ, אִוְלָם הַכֹּל חוּזַר וְשָׁב לְדֶרֶךְ הַיִּשּׁוּן." תַּעֲנִיּוֹת וְסִגּוּפִים אִיז אֵ אֶלְטֵער טְרַאק צוֹ הַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ, תִּפְלָה אִוְן הַתְּבוּדָדוֹת אִיז אֵ נִייעַר טְרַאק צוֹ הַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ, אָבֵער מִיְקוּמַט אֶלְץ אַרויף אויף דַּעַם אֶלְטִין וְוַעג".

ב-רצט

כְּשֶׁסָּפְרוּ לְרַבְּנוּ מַה שֶׁאָמַר הָרַב הַצַּדִּיק מִבְּאֲרְדִּיטְשׁוֹב זצ"ל, שֶׁבְּשָׁנַת תַּק"ע
תִּהְיֶה שְׁנַת הַגָּאֻלָּה, וְרָמַז לְדָבָר: "תַּק"ע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל לְחֵרוּתֵנוּ"; אָמַר
רַבְּנוּ: "תִּרְח"ס גַּם הִיא שְׁנָה" ! "תִּרְח"ס אִיזוֹ אוֹיֵךְ אֶ יָאֵר" ! כְּאוֹמֵר: אִם
תַּק"ע הִיא שְׁנַת הַגָּאֻלָּה, וְהָרָמַז לְזֶה בְּכַתוּב "תַּקַּע בְּשׁוֹפָר", הָרִי שְׁגַם שְׁנַת
תִּרְמ"ח, מְרוֹמְזוּ בָּהּ עֲנִין הַגָּאֻלָּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "אֲתָה תִּקּוּם תִּרְח"ס צִיּוֹן"
(תְּהִלִּים קב, יד; וְעִיין בַּסֵּפֶר "הֵיכַל הַבְּרָכָה" (לַגְרִי"א מַקְאֵמְרֵנָא) בַּפְּרִי
וְיִשָּׁב, דף ריד:), וְעִיין בְּחַיֵּי מוֹהֲר"ן סִימָן תַּקְכ״ז שֶׁאָמַר: "בְּכָל זְמַן
שְׂאוּמְרִים וּמַגְלִים אֵיזָה זְמַן קֶץ הַגְּלוּת, בְּוַדַּאי לֹא יָבֹא מְשִׁיחַ אֶז, כִּי אֵין
בְּן דָּוִד בָּא אֶלָּא בְּהִסָּח הַדַּעַת" (סִנְהֶדְרִין צו:).

ב-ש

רַבִּי לֵיִיב מִסְטֵרְעֶסְטִינְעָץ, חוֹתְנֵנוּ שֶׁל רַבִּי יוֹדֵל, נִפְטַר עַל הַסְּפִינָה בְּדַרְכּוֹ
שְׁנַסַּע לְאַרְץ-יִשְׂרָאֵל, וְכִשֶּׁהִתְקַרְבוּ מַלְחֵי הַסְּפִינָה לְעִיר אַחַת בְּדַרְךְ
נִסְיַעְתָּם, הִנִּיחוּהוּ עַל דָּף אֶחָד, וְהוֹרִידוּהוּ הַיָּמָה, וְנָסְעוּ לָהֶם הַלָּאָה
לְדַרְכָּם. לְפִתְעַ הַבְּחִינּוֹ תוֹשְׁבֵי הָעִיר בְּגוֹפַת אָדָם שֶׁצָּפָה לָהּ בַּיָּם, וְעָלְיָהּ
עוֹמֵד עַמּוּד אֵשׁ, וְהַבִּינּוּ שֶׁאִישׁ קְדוֹשׁ הוּא, וְכִבֵּר צָפוּ לָזֶה, כִּי דָר אֶצְלָם
אָדָם צַדִּיק וְקְדוֹשׁ, וְצָוָה עֲלֵיהֶם לִפְנֵי פְטִירְתּוֹ שֶׁלֹּא יִנִּיחוּ לְקַבּוֹר לִידוֹ שׁוֹם
אָדָם, אֶלָּא רַק צַדִּיק שֶׁיִּרְאֶה עָלָיו עַמּוּד אֵשׁ, וְעָתָה שְׂרָאוּ אֶת עַמּוּד הָאֵשׁ
עַל מִטָּתוֹ קַבְּרוּהוּ לְצַדוֹ.

ה - תפג

רַבִּי לֵיִיב מִסְטֵרְעֶסְטִינְעָץ זצ"ל חוֹתְנֵנוּ שֶׁל רַבִּי יוֹדֵל ז"ל נִפְטַר עַל הַסְּפִינָה
בְּדַרְכּוֹ לְנַסַּע לְאַרְץ-יִשְׂרָאֵל, וְנִקְבְּרָ בְּאַמְצַע הַדַּרְךְ צַמּוּד לְקַבֵּר צַדִּיק נִסְתָּר
אֶחָד שֶׁהָיָה שִׁדְר"ר מְאַרְץ-יִשְׂרָאֵל וְנִפְטַר בְּעִיר בְּאַמְצַע דַּרְכּוֹ לְאַסּוֹף מְעוֹת,
וְהַשְּׂאִיר צְנוּאָה שֶׁכְּשִׁינְיַע אָרוֹן עִם נִפְטַר וּמַעְלִיו יִזְרַח עַמּוּד דְּנוֹרָא
יִקְבְּרוּהוּ וְיִטְמִינוּהוּ אֶצְלוֹ. וְכִשֶּׁנִּפְטַר רַבִּי לֵיִיב וְנָסְעוּ אַנְשֵׁי הַסְּפִינָה לְקַבְּרוֹ
בְּעִיר הַסְּמוּכָה הַבְּחִינּוֹ תוֹשְׁבֵי הָעִיר בְּעַמּוּד אֵשׁ הַחוּפָּה עָלָיו, וְקַבְּרוּהוּ לִיד

ב-שא

אחר שמחת הברית של רבנו, נכנסו האחים הקדושים: רבי ברוך ממעזבוז ובעל ה"דגל-מחנה-אפרים" אל היולדת, היא אם רבנו שהיתה אחותם, והיתה פידוע חשובה בעיניהם מאד, עד שהחזיקו אותה לבעלת רוח-הקדש ממש (ראה חיי"מ סעיף (י"ד, ו-) קי"ד), וברכו אותה שתזכה לגדלו לתורה לחפה ולמעשים טובים, פנתה אל אחיה רבי ברוך, ובקשה אותו שיברך גם את רבנו הרך הנימול שלא יחלקו עליו. אמר לה רבי ברוך: "זה אבוד" ! "דאס איז פאר פאלן" ! .

א-ריח

"זומם רשע לצדיק ומבקש" (ליקו"מ ח"א, סימן צו) וכו' - מאמר זה נאמר זמן רב קודם נסיעתו לארץ-ישראל. ומה שכתוב שם: "דע כי יש קבלה בידי" וכו' - דבר זה הודיע לו הצדיק הקדוש וכו' כמוהר"ר ליב זכרונו-לברכה מטראסטענעץ אחר פטירתו, בעת שבא אל רבנו זכרונו-לברכה לבקש ממנו שיקרב את בניו וכו', ויש בזה ספור נפלא, ויבואר במקום אחר. (שם סימן צו).

א-רעט

אמר המעתיק: שמעתי שהצדיק רבי ליב מסטרסטינץ זכרונו-לברכה בא אחר הסתלקותו לאדמו"ר זצ"ל ובקש אותו שיקרב את בניו. וכן הוה,

שְׁנֵת־קָרְבוֹ כְּמַעַט כָּל בְּנֵי לְאֻדְמוּר זַ"ל. (וע"ע לעיל אות ריח) [

ב-שב

רבי לייב מטְרַעֶסְטִינְעַץ, חוֹתְנֵנוּ שֶׁל רַבֵּי יוֹדֵל, בָּא אֶל רַבְּנֵנוּ בְּחֵלוֹם, וּבִקְשׁוּ שְׂיִקְרַב אֶת בְּנֵיו, (כְּמוֹבָא בְּסֵפֶר פְּרָפְרָאוֹת לְחֻכְמָה סִימָן צו; הוּבָא לְעִיל בַּח"א אוֹת רִיח), וְאָמַר לוֹ אִזְ בְּחֵלוֹם: "רַבֵּי נְחוּם מְטָשְׁרֵנוּבֵּל לְקַח עִמּוֹ לְעוֹלָם הָאֵמֶת אֶת הַקָּרוֹן מְשֻׁכָּר מְעֻשְׂיוֹ הַטּוֹבִים, אוֹלָם אֶת הַפִּירוֹת הַשְּׂאִיר כְּאֵן בְּעוֹלָם, וּמִשׁוּם כֶּךָ יֵשׁ לְבָנָיו גְּדֻלָּה, וְהֵם רַבָּנִים גְּדוֹלִים, אוֹלָם אֲנִי לְקַחְתִּי עִמִּי לְעוֹלָם-הַבָּא גַם אֶת הַפִּירוֹת, וּמִשׁוּם-כֶּךָ אֵין לְהֵם לְבָנֵי שׁוּם גְּדֻלָּה, עַל-כֵּן אֲבִקְשְׁכֶם שְׂתִקְרְבוּ אוֹתָם אֵלֵיכֶם", וְכֵן הָוָה, שְׁנֵת־קָרְבוֹ בְּנֵיו לְרַבְּנֵנוּ.

ב-שג

בְּשִׁפְנָה הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב זַ"ל אֶל רַבֵּי נְחֻמָּן מֵהוֹרֹדְנֵקַע זְכוּרֵנוּ-לְבָרְכָה וְאָמַר לוֹ, שְׂחַפֵּץ לְהַשְׁתַּדֵּד עִמּוֹ, לֹא הִסְפִּים לָזֶה רַבֵּי נְחֻמָּן, בְּהִטְעִימוֹ לְרַבּוֹ הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב שְׂזָה מַחֲמַת גְּדֻלָּה יַחוּסוֹ הַמַּגַּעַת עַד לְדוֹד הַמְּלָךְ, הוֹצִיא לוֹ הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב כְּתַב יוֹחֲסִין, וְהִרְאָה לוֹ שֶׁגַם הוּא כְּמוֹהוּ מִיוֹחֵס עַד לְדוֹד הַמְּלָךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם.

ב-דש

רַבְּנֵנוּ הָיָה נוֹהֵג לְהַאָרִיךְ מְאֹד בְּתַפְלָתוֹ בְּלֵיל יוֹם רֵאשׁוֹן שֶׁל רֵאשֵׁי-הַשָּׁנָה, וּכְבֵר יָדְעוּ אֲנֵי"שׁ שְׂאִין לְהֵם לְהַמְתִּין עַל סִיוֵם תַּפְלָתוֹ, וְסִימּוֹ אֶת הַתַּפְלָה לְבָדָם, וְהִלְכוּ לְבֵיתָם לְאָכוֹל סְעוּדַת הַחַג, לְאַחַר אֲכִילַתְּם חֲזְרוּ לְבֵית-

הכנסת ומצאו עדין את רבנו עומד בתפלתו, כי האריך אז כארבע שעות בתפלתו.

ב-שה

היה ידוע מהבעל-שם-טוב זכרונו-לברכה, שסבר שהספין של שחיטה מספיק שיהיה רק חלק ולא חד וחלק, לאחר פטירתו הנהיג הרב המגיד לחומרא שהספין הכשר יהיה חד וחלק, חרה הדבר לבעל התולדות ונסע מעירו פולנאה למעזריטש, והגיע למעזריטש בערב שבת, ותיכף בפגשו בהרב המגיד שיצא לקבל פניו, שאל לו מדוע משנה ממנהג רבם הבעל-שם-טוב, ענה לו המגיד בזמן רבנו הבעל-שם-טוב היה באמת מספיק רק חלק, פיוס חגיבים ב"חד וחלק". כששמע בעל התולדות תשובתו הנחרצת לא דבר בזה יותר טוב, וחפץ היה תיכף לחזור ולשהות בביתו בשבת, וכשראה זאת הרב המגיד הפציר בו מאד שישאר אצלו בשבת, ונשארו.

בלייל שבת שלח בעל התולדות את משמשו שילך ויראה איך נוהג הרב המגיד בעריכת שלחנו, חזר השמש וספר לרבו בעל התולדות שהרב המגיד אומר תורה "אש להבה" ממש, מיד קם והלך למקום עריכת שלחנו, כשהתקרב לבית המדרש הפסיק הרב המגיד לומר תורה. למחרת בסעודת שחרית שלח שוב את משמשו לילך לראות את עריכת שלחנו וחזר שוב ואמר כנזכר-לעיל, ושוב הלך לשמוע תורתו וכשהתקרב הפסיק הרב המגיד שוב מלומר תורה. בסעודה שלישית הלך כבר בעל התולדות מעצמו לעריכת שלחנו, הפציר בו הרב המגיד מאד מאד שיאמר תורה, אולם לא הסכים בשום אופן, ואחר שהפציר בו מאד הפטיר בעל התולדות ואמר: "איני יודע שום דבר מה לומר רק זאת" ויהודי צריך למדת הרצון, "א יוד דארף רצון". ענה המגיד ואמר לו: "אם אתם יודעים מרצון שוב אין לי שום תורה מה לומר לכם" !

ב-שו

ספור נסיעתו של הבעל-שם-טוב לארץ-ישראל כפי המקבל אצל אנ"ש מדור דור.

הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב הָיָה נוֹהֵג לְבָלִי לְהַשְׁהוֹת אֶצְלוֹ שׁוּם מָמוֹן מִיּוֹם לַחֲבֵרוֹ, וְגַם בְּנִסְיַעְתּוֹ לְאַרְץ נֶהָג כִּד שֶׁדָּאָג כָּל יוֹם לְכַסּוֹת אֶת כֶּסֶף הוֹצֵאוֹתָיו לְאוֹתוֹ יוֹם, וְכִד נִסְעַ מִכְּפָר לְכְּפָר וּמַעִיר לְעִיר, כִּי לֹא דָאָג אֶלָּא לְכַסּוֹת אֶת הוֹצֵאוֹת הַנִּסְיָעָה לְכְּפָר וְעִיר הַסְּמוּדָּ לּוֹ, וְשֵׁם בְּטַחוּנוֹ בְּהִי שְׂיַעֲזָרוּ לְכָל הַצְּטָרְכוֹתוֹ מִמְּקוֹם לְמְקוֹם, וְנִסְעוּ עִמּוֹ בְּתוֹ אֲדִיל וְשִׁמְשׁוּ רַבִּי הִירְשׁ סוֹפֵר, וְכִד נִסְעוּ מַעִיר לְעִיר וּמִכְּפָר לְכְּפָר עַד שֶׁהִגִּיעוּ בְּעָרְב חַג הַפֶּסַח לְעִיר סְטֵאנְבוּל.

בְּבַעֲרָלִין דָּר יְהוּדֵי עֲשִׂיר גְּדוֹל, שֶׁהָיָה חֲשׂוֹד בְּנִים רַחֲמָנָא לְצִלּוֹן רַבּוֹת בְּשָׁנִים, וְשִׁמַּע הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב וּמוֹפְתָיו הִגִּיעַ לְאַזְנָיו. יַעֲצוּהוּ אֲהַבְיוּ וְהַפְּצִירוּ בּוֹ שִׁיִּסַּע אֶל הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב וַיִּבְקֶשׁוּ בְּרַכָּה שְׂיִזְכֶּה לְבָנִים, וְכִד עָשָׂה, הֵכִין לוֹ עֲגָלָה עִם סוּסִים טוֹבִים עִם הַרְּבִיחַ מַעוֹת כְּדָרְדָּר הַגְּבִירִים, וְנִסַּע עִם זִוְגָתוֹ לְמַעֲזָבוֹ, וְתִיכְף בְּבוֹאוֹ בְּרַר הֵיכָן שׁוֹכֵן הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב, וְאָמְרוּ לוֹ בְּנֵי הַבֵּית שֶׁהֵנָּה עֵתָּה נִסְעַ מִכָּאן בְּדַרְכּוֹ לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל, וַיִּבְרַר דָּרְדָּר נִסְיַעְתּוֹ וְרָדַף אַחֲרָיו וּבְכָל מְקוֹם שֶׁהִגִּיעַ אָמְרוּ לוֹ כְּזֹאת, שֶׁהֵנָּה עֵתָּה נִסְעַ מִכָּאן עַד שֶׁהִגִּיעַ גַּם הוּא לְסְטֵאנְבוּל בְּעָרְב חַג הַפֶּסַח. וְהֵנָּה הוּא מַחֲמַת עֲשִׂירוֹתוֹ הַמוֹפְלָגָת שְׂכָר לוֹ חֹדֶר נָאָה בְּקוֹמָה הַעֲלִיּוֹנָה שְׁבַפְמָלוֹן וְדָאָג לְכָל מַחֲסוּרָיו בְּיַד רַחֲבָה, כְּדִי שְׂיֻכַּל לְעָרוֹד אֶת הַסְּדֵר כְּדָבְעִי, וְאַחַר שֶׁסִּדֵּר לְעַצְמוֹ כָּל מַחֲסוּרָיו, הִלְךְ לְחַפֵּשׂ אַחַר הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב, וְהִרְהַר בְּדַעְתּוֹ שֶׁבַעִיר גְּדוֹלָה כְּסְטֵאנְבוּל בּוֹדָאֵי יְהִיָּה לוֹ קֶשֶׁה לְמַצָּאוֹ, וַיִּישֵׁב עִצְמוֹ בְּדַעְתּוֹ וְהִלְךְ לְחוּף הַיָּם בְּמְקוֹם שֶׁכָּל הַנוֹסְעִים מַגִּיעִים, כְּדִי שְׂיִבְרַר אֶצְלָם שְׂמָא רָאוּ הֵם אֶת הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב אִו שְׂמָא יוֹדְעִים הֵם הֵיכָן הוּא מִתְאַכְסֵן.

וְהֵנָּה הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב כְּשֶׁהִגִּיעַ לְסְטֵאנְבוּל, הִלְךְ גַּם הוּא לְבֵית מְלוֹן זֶה, רַק מַחֲמַת עֲנִיּוֹתוֹ הַגְּדוֹלָה שְׂכָר לְעַצְמוֹ חֹדֶר קָטָן בְּמַרְתָּף הַמְּלוֹן, וְשֶׁאֲלָה אוֹתוֹ בְּתוֹ אֲדִיל כָּל הַזְּמַן מֵהָ יְהִיָּה לָנוּ לְסְדֵר הַפֶּסַח וְהֵיכָן נֹאכַל וְכוּ', לֹא עָנָה לָהּ אֲבִיָּה הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב כְּלוּם, רַק הַפְּטִיר כָּל הַעֵת וְאָמַר לָהּ הִי יַעֲזוֹר! הִי יַעֲזוֹר! וְהִלְךְ לְבֵית הַכְּנִסַּת וְשָׁהָה שָׁם, וְהִיא מְרוּב בְּטַחוּנָה בְּדַבְּרֵי אֲבִיָּה שׁוֹב לֹא דָאָגָה כָּלֵל וַיִּצְאָה לְכַבֵּס אֶת הַבְּגָדִים הַנִּצְרָכִים כְּפּוֹס לְכַבּוֹד הַחַג בְּחוּף הַיָּם.

נִגַּשׁ גַּם אֲלֵיָּהּ הַגְּבִיר לְשֶׁאֲלָה אִם רָאִתָּה אֶת הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב מַגִּיעַ לְחוּף הַיָּם, עָנְתָה לוֹ, "כֵּן הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב הִגִּיעַ וְהוּא אָבִי וּמִתְאַכְסֵן בְּבֵית מְלוֹן פְּלוֹנֵי בְּקוֹמָה הַתַּחְתּוֹנָה", שְׂמַח הַגְּבִיר לְשִׁמְעַ זֶה וְאָמַר לָהּ שְׂיַחֲזְרוּ לְעִיר כִּי יִתְאַכְסְנוּ אֶצְלוֹ בְּחַג כִּי כָּבֵר הֵכִין מְכָל טוֹב לְעַרִיכַת הַסְּדֵר גַּם עֲבוּרָם. כְּשֶׁחֲזְרָה אֲדִיל, סִפְּרָה לְאֲבִיָּה בְּשִׁמְחָה רַבָּה מֵהֵנִס שֶׁהִקְרָה לָהּ הִי, שֶׁהַזְּמַן לָהּ מְקוֹם נָאָה לְעַרִיכַת הַסְּדֵר, לֹא רָאִתָּה שׁוּם שְׂנוּי בְּפָנֵי אֲבִיָּה.

אַחַר תְּפִלַּת עֲרַבִית נִכְנַס הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב הַיִּשְׁר לְחֹדֶר הַגְּבִיר וְלֹא דָבַר שׁוּם דְּבוּרִים כָּלֵל רַק עָרַד אֶת הַסְּדֵר כְּדָרְכּוֹ, אַחַר שֶׁעָרַד חֲצֵי הַסְּדֵר פָּנָה אֶל הָעֲשִׂיר וְזוּגָתוֹ וְאָמַר לָהּ: "יּוֹדַע אֲנִי עֲבוּר מֵהָ בְּאַתָּם הֵנָּה וְכָבֵר נוֹשַׁעְתָּם". תִּיכְף אַחַר שֶׁאָמַר מְלִים אֵלּוֹ עָלָה בְּעֵלִית נִשְׁמָה בְּהַתְּדַבְּקוֹת נִפְלָאָה וְרָאוּ בּוֹ הַתְּאַמְצוֹת נוֹרָאָה וְלֹא יָדְעוּ עַל מֵה וְלָמָּה זֶה, וְכִד בְּתוֹדָה הִשְׁהִיּוֹת שְׂמַעוּ אִידָּ שֶׁהַפְּטִיר וְאָמַר: "אִם כֵּן אֶעֱבֹד אֶת הִי יִתְבָּרַךְ בְּלִי

עולם-הבא", ואחר-כך ראו שמחה ואור גדול על פניו ונתעורר מדביקותו, וספר שבעת שברכם שיזכו בבנים התעורר עליו קטרוג גדול בשמים היות שזוג זה עקרים הם מבטן ומלידה ולא היה באפשרותם כלל ללדת ועתה מחמת ברכת הבעל-שם-טוב שברכם צריכים לשנות עבורם את הטבע לגמרי, ומשום קטרוג זה גזרו למעלה שיאבד הבעל-שם-טוב את שם עולם הבא לגמרי, כששמע זאת הבעל-שם-טוב נענה ואמר בשמחה "אם כן אעבוד את ה' מעתה ללא שם עולם-הבא", וכך אוכל לעבדו ללא שום פניה כלל ויכלל, כשראו בשמים מסירותו שמוסר נפשו עבור עבודתו יתברך במסירות-נפש כזה, פסקו ואמרו שיזכה שוב לעולם-הבא, וגם זוג עקרים אלו יזכו לבנים, ומזה בא לו שמחה ואור גדול בפניו.

הבעל-שם-טוב זכרונו-לברכה ערך את הסדר בהתלהבות נוראה ויללא שום דבורים יתירים, וכשהגיע לתיבות "לעושה נפלאות גדולות לבדו" חזר הרבה על התיבות "לבדו" "לבדו" בהתעוררות גדול מאד.

והנה אז בסטאנבול גזר המלך בהתייעצות שריו גזירת מיתה על היהודים באופן אכזרי ביותר, כי גזרו להרוג את כל היהודים ביום אחד ביום א' של פסח, והשביעו השרים אחד את השני שלא יגלו את הגזירה לאף אדם, וכדי שלא ישתדלו היהודים לבטל גזירה זו. בין אלו השרים היה שר אחד אוהב ישראל והלך ובא בבהלה בליל הפסח אל פרנס היהודים וגלה לו בסוד גדול מגזירה זו והפטיר ואמר לו: "חיי נתונים בסכנה אם יתגלה למלך שיודעים אתם מגזירה זו, ועל כן אין לי שום עצה לתת לך אולם באתי רק להודיעך שתדע מגזירה זו. ודע את אשר לפניך לטפס עצה לזה". קרא הפרנס לרבני העיר להתייעץ ביניהם מה לעשות, והחליטו היות שאם המלך אהבת ישראל היא על כן ילכו אליה ויטפסו עצה עמה בחכמה מה לעשות.

תיכף אחר עריכת הסדר הלכו הפרנס ורבני העיר לבית אם המלך, בהלכם עברו ליד בית מלונו של הבעל-שם-טוב ושמועו איך שחוזר הרבה על התיבות הנ"ל "לעושה נפלאות גדולות לבדו" – לבדו, נענו ואמרו הם זה לזה: "אלו ידע יהודי זה מהגזירה הנוראה המרחפת על בני העיר היהודים לא היה מתלהב כל-כך".

כשהגיעו לבית אם המלך ובקשו להפנס אצלה בשעה מאוחרת כזו נחרדה אם המלך מאד, כי הבינה שדבר נחוץ הוא וקבלה אותם בסבר פנים יפות, וספרו לה מהגזירה שגזר בנה על תושבי העיר היהודים, והזהירוה שיתטפס בחכמה גדולה עצה לבטלה שלא יודע לבנה שהיו הם אצלה. ובחסד ה' עלה לה ברעיונה עצה, והלכה תיכף באמצע הלילה והעירה את בנה המלך משנתו בחרדה גדולה, וספרה לו שבעלה המלך המנוח שהוא אבי המלך בא אליה בחלום הלילה במורא גדול ואמר לה, שאין לו בעולם האמת מנוח ומרגוע מחמת שעד למחרת בבקר לא ישאר לו שום שארית מפניו ונכדיו ויאבדו הם לעד ולנצח, ושאלה אם המלך את בנה איזה דבר נוראי נעשה במלכות שעל-ידה בא למשפחתנו גזירת כליון נורא כזה?

והתחיל למנות לה אי אלו עולות שאולי מחמת זה נגזרה עליהם גזרה זו, ואמרה לו כל הזמן לא לא, אין מתקבל על הדעת שמחמת עולה זו יגזר על משפחתנו גזירה נוראה כזו, עד שהודה לה הוא בעצמו מהגזירה שהחליט לגזור גזירת גרוש על היהודים למחרת היום, ותיכף שאמר זאת המלך פנתה אליו בצעקה בודאי בודאי עבור זה נגזר על משפחתנו גזירה זו, ואמרה לו בכעס, וכי אם עם היהודים הנך מתחיל? וכי לא ידעת שכל מי שהתחיל להציק להם לא יצא בשלום מזה!! לך וקרע מהר את כתב גזירה זו ללא שהיות, ושלא יודע כלל וכלל שהיתה קימת גזירה כזו, ומחמת פחד לקח המלך תיכף את כתב הגזירה וקרעה בפניה, וחזרה לביתה ובשרה להפרנס ורבני העיר שהמתינו לה בביתה שפבר נתבטלה הגזירה, ויכולים הם לחזור לביתם ולהודיע ליהודים שיודו לה' על חסדיו הטובים שגמל עמם לבדו לא ידיעתם.

בחזרם לאחר כמה שעות, עברו שוב דרך בית מלונו של הבעל-שם-טוב ושמעו אותו איד שאוחז עדין בקטע זה של ההגדה וחוזר על התיבות "לעושה נפלאות גדולות לבדו" – לבדו, אולם עתה הבחינו שאומר זאת בשמחה ובהרחבת הלב יותר ממה ששמעו אותו כשהלכו לבית אם המלך. למחרת ספרו הרבנים בבית הכנסת לכל המתפללים מהנס הנורא שהיה בליל זה, וכבדרך אגב ספרו מהיהודי המשונה הזה שחזר הרבה על התיבות לעושה נפלאות – לבדו, נענה להם הבעל-שם-טוב בעצמו, כי לא הפירוהו ואמר להם, אלמלא יהודי זה לא קרה לכם נס מופלא זה.

רצו בני הזוג לתת להבעל-שם-טוב סכום כסף רב עבור ברכתו שברכם, ולא הסכים רק שיתנו לו ולאדיל בתו ולרבי הירש שכר הספינה הנוסעת לארץ-ישראל, ונתנו לו, ותיכף שכרו מקומות באנניה הנוסעת לארץ-ישראל.

והנה הבעל-שם-טוב לא השתתה כלל בעיר, ותיכף ביום א' של חול המועד המשיך בנסיעתו ועלה לספינה הנוסעת לכיוון ארץ-ישראל. בדרך השתוללה על הים רוח סערה עד שהיו כל נוסעי הספינה בסכנה גדולה מאד, עד שהתחילו הנוסעים להשליך מהספינה כל חפציהם כדי שלא תטבע הספינה מרוב המשא מחמת המים הרבים שנכנסו בה, נענה הבעל-שם-טוב ואמר שיודע הוא על מה רועש עליהם הים כל כך, והוא מחמת שיש גזירת כלתה מלמעלה או על כתביו שאין חפצים מלמעלה שיתגלו בעולם, או על בתו, נענתה בתו ואמרה שהיא מוכנה למסור נפשה עבור הצלתם, ולקחונה והורידה כבר סמוך לים, ורמזה להם שיעלוה שוב, ואז אמרה וצותה לאביה שטוב יותר שיזרוק את כתביו לים, כי יצא ממנה נכד כזה שיקתוב ספרים יפים יותר מאביה הבעל-שם-טוב, וכך עשו, ונח הים מזעפו, ואז ראו שקרובים הם לאי אחד מאיי הים, והקריב רב החובל את הספינה לאי וירדו עליה כל הנוסעים לפוש מנסיעתם הקשה.

והלך הבעל-שם-טוב עם בתו אדיל ושמשו רבי הירש סביבות האי, לפתע התנפלו עליהם רוצחים הנקראים "אידימאקעס" ורצו להורגם,

וְקִשְׁרוּם אֶחָד לְאֶחָד עַל הָאָרֶץ, נִעְנָה רַבִּי הִירֶשׁ בְּצַעֲקָה לְהַבְעֵל-שֵׁם-טוֹב מִדּוּעַ שׁוֹתְקִים הַנֶּכֶם? עָנָה לוֹ הַבְעֵל-שֵׁם-טוֹב: אֵין לִי כְּעֵת שׁוּם מִחַ וְאֵינִי יוֹדֵעַ כְּלוּם. וְכִשְׁכָּבְרָ עֲמָדוֹ סְמוּכִים לָהֶם וְחִדְדוּ אֶת סְפִינֵיהֶם כְּדִי לְשׁוֹחֲטֵם צַעֲקָ שׁוֹב רַבִּי הִירֶשׁ לְרַבּוֹ הַבְעֵל-שֵׁם-טוֹב מִדּוּעַ שׁוֹתְקִים הַנֶּכֶם? עָנָה לוֹ שׁוֹב הַבְעֵל-שֵׁם-טוֹב: אֵינִי יוֹדֵעַ לֹא כְּלוּם, אִוְלִי יוֹדֵעַ אֶתָּה מִשְׁהוּ? עָנָה לוֹ רַבִּי הִירֶשׁ, אֵינִי יוֹדֵעַ כִּי אִם אֶלֶף-בֵּית, צַעֲקָ לוֹ הַבְעֵל-שֵׁם-טוֹב אָמור! אָמור! וְהִתְחִיל רַבִּי הִירֶשׁ לומר אֶלֶף-בֵּית כְּסֹדֵר וְתִיכָף נִשְׁמַע מִרְחוֹק קוֹל עֲגָלָה נוֹסֶעַת, נִפְחָדוּ הָרוֹצְחִים לְנַפְשָׁם וּבְרָחוּ לָהֶם, וְהִגִּיעָה עֲגָלָה עִם אֲנָשִׁים, וְכִשְׁרָאוּ אוֹתָם שׁוֹכְבִים כְּךָ עַל הָאָרֶץ הִתִּירוּ קִשְׁרֵיהֶם וְהִעֲלוּם לְעֲגָלָה וְהִחֲזִירוּם לְסִפִּינָה אַחֲרַת שְׁחִנְתָּה סְמוּךְ לָאֵי, וְנִסְעוּ. טָעַתָּה הַסִּפִּינָה בְּדַרְכָּהּ, וְלִקְרַאת שְׁבִיעֵי שֶׁל פֶּסַח רָאוּ הַנוֹסְעִים שְׁחִזְרָה הַסִּפִּינָה בְּטָעוּתָהּ חִזְרָה לְעִיר סְטֵאנְבוּל, וְחִזְרָה בּוֹ הַבְעֵל-שֵׁם-טוֹב מִנְסִיעֶתוֹ לְאָרֶץ-יִשְׂרָאֵל, וּמִשׁוּם כְּךָ נִהְגוּ בְּכָל פְּזוּרֵי יִשְׂרָאֵל הַהוֹלְכִים בְּדַרְכָּהּ הַבְעֵל-שֵׁם-טוֹב לְעָרוֹךְ סְעוּדָה בְּשְׁבִיעֵי שֶׁל פֶּסַח לְהוֹדוֹת לַה' עַל הַצִּלָּתוֹ וְחִזְרָתוֹ בְּשָׁלוֹם מִנְסִיעֶתוֹ. וְהָיוּ מְסִימִין בְּסִיּוּמוֹ וּמִסִּתְמָא הָיָה בַעַל הַסִּפִּינָה אֵלָיָהוּ הַנְּבִיא.

ג-תרט

בְּסִפּוֹר הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל נִסְיַעַת הַבְעֵל-שֵׁם-טוֹב לְאָרֶץ-יִשְׂרָאֵל, מְסַפֵּר עוֹד שְׁלִפְנֵי נִסְעָם בְּסִפִּינָה אָמַר הַבְעֵל-שֵׁם-טוֹב לְרַבִּי צְבִי וּלְבָתוֹ אָדָל, "שִׁיּוֹדֵעַ" שֵׁם קְדוֹשׁ" שְׁיִכּוֹל עַל יָדוֹ לְפָרֵס חֲתִיכַת בַּד עַל הַיָּם וּלְעֵבֵר בּוֹ אֶת הַיָּם וּלְהִגִּיעַ עַד עִיר הַנִּמְל יָפוֹ שְׁבִאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, אוֹלָם בְּתִנְאֵי שְׁלֹא יִפְסִיקוּ בְּמַחְשַׁבְתָּם בְּכּוֹנֶת שֵׁם זֶה אֶף לְשִׁנְיָה אַחַת", נִעְנָתָה בָתוֹ וְאָמְרָה, שְׁהִיא מוֹכֵנָה לְקַבֵּל זֹאת עַל עֲצָמָהּ, אוֹלָם רַבִּי צְבִי אָמַר שְׁמִפְחָד לְקַבֵּל עַל עֲצָמוֹ דָּבָר זֶה.

ד-רטד

בְּאַחֲרוֹן שֶׁל פֶּסַח, הָיוּ אֲנִי"ש מִתְאַסְּפִים יַחַד לְפָנוֹת עָרֵב, וְחִילְקוּ מַעֲט יֵין וְכִדּוּמָה, וְסִפְרוּ אֶת הַסִּפּוֹר מִנְסִיעֶת הַבְעֵל-שֵׁם-טוֹב לְאָרֶץ-יִשְׂרָאֵל כְּנִסְחָתָנוּ הַיְדוּעָה, וְכִמּוֹדָפָס לְעִיל (בְּחֻלְקָ ב, סַעִיף שׁו).
בְּחֻלְקָ ב, סַעִיף שׁו.

ה - שצח

אהוב מאוד היה רבי לוי יצחק ז"ל על כל מכיריו אף על המתנגדים. בעת שהותו בסאמרקאנד בחג הפסח ביחד, הזמינוהו המתנגדים שיבוא ויספר לפניהם המעשה מנסיעת הבעל שם טוב לארץ-ישראל, שנהוג אצל החסידים לספרו ביום שביעי של פסח, וכשלא אבה הפצירו בו ואמרו לו: ספרו נא אתם את המעשה, כי אתם תספרו אותו נכון יותר, וספר להם.

ה - תעו

במעשה מנסיעת הבעל שם טוב לארץ-ישראל, (לעיל חלק ב סימן שו) מספר עוד שהזהיר את בתו לבל תאמר ותספר לאיש מדבר מחסורם שאין להם כלום לצרכי החג.

ו - כח

אשה נגידה אחת באה אל הבעל-שם-טוב ז"ל בבקשה שישדך עבורה את אחד מהצדיקים שבחבורתו (יש אומרים שהיתה זאת אחותו של הצדיק רבי יצחק מדרהביטש זצ"ל), ושדך לה את תלמידו הצדיק רבי נחמן הורדענקער, והתחתנו, והנה תכף לאחר החתונה הלך רבי נחמן מביתו ולא נודע איה מקומו, באה האשה בבכיה אל הבעל-שם-טוב ז"ל והתאוננה שהנה רק זה עתה התחתנו וכבר נעלם מביתו לזמן ממשך כזה, ואינה יודעת היכן לבקשו, ענה לה הבעל-שם-טוב ז"ל ואמר לה הנה יש לרבי נחמן זמנים קבועים בשנה שהוא מגיע אלי ואז אראה לדבר עמו על זה, ואמר לה שתבוא אליו גם היא בזמן הסמוך לזה. וכך עשתה וליום המיעד הגיע רבי נחמן וכן זוגתו האשה הנ"ל. שאל אותו הבעל-שם-טוב ז"ל לפשר העלמותו מביתו. ענה לו רבי נחמן: ראיתי (במקום שראיתי) שתכף שתלד זוגתי בן תהיה מכרחת למות. ועל כן מחמת שהיא עדין רכה בשנים רחמתי עליה ועזבתי את ביתי. ענה לו הבעל שם טוב: "אף על פי כן צריך אתה לשאל ברשותה על דבר זה". ושאל אותה בעלה רבי נחמן על הדבר ואמרה שהיא חפצה בו ומקבלת על עצמה כל מה שאמר אף אם תמות חלילה על ידי זה. ואכן לאחר זמן נפקדה בבו זכר וילדה את רבי שמחה אבי רבנו ז"ל. תכף אחר הולדה שמע רבי נחמן איך שהיא מתפללת

ב-שח

לְאַחַר פְּטִירַת הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב, דָּרָה בָּתוֹ אֲדֹל בְּבֵיתוֹ שֶׁבְּמַעֲזָבוֹ, וְשֵׁם
נוֹלְדָה פִּיגָא, אִם רַבֵּנוּ, אַחֲר־כֶּד, כְּשֶׁהִתְחַתְּנָה עִם רַבִּי שְׁמֹחָה, בָּנוּ שָׁל רַבִּי
נַחֲמָן הוֹרְדֵעֲנִקֶעֶר, מְסָרָה לָהּ אִמָּה אֶת הַבֵּית שֶׁתָּדוּר בּוֹ, וְשֵׁם נוֹלַד רַבֵּנוּ,
בְּחֶדְרוֹ הַמִּיחָד שֶׁל הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב.

ב-שט

מֵה שְׁמִסְפָּר בְּשִׁיחוֹת הַר"ן סִימָן קפז, עֵינֵי שָׁם, אַחֲר כֶּד סִפְרוּ אֲנִי שֶׁ לְרַבֵּנוּ
אֵיךְ שֶׁנֶּעֱשָׂה מְזָה רַעַשׁ גָּדוֹל בְּעִיר, כִּי הָיָה נֶס מְפֹרָסִים וּמְרַעִישׁ מְאֹד. נֶעֱנָה
רַבֵּנוּ וְאָמַר: "זֹאת הָרִי אֵינִי רוֹצֶה" ! "דָּאס ווִיל אֵיךְ דָּאךְ נִישְׁט" ! וְתִיכֶף
הוֹצִיאוּ הַמְתַּנַּגְדִּים קוֹל בְּעִיר שְׁזָה הָיָה רַק מְשַׁחֵק וּמְחַזֶּה שֶׁהַעֲמִידוֹ אֲנִי שֶׁ
לִפְנֵי רַבֵּנוּ אָדָם בְּרִיא בְּיָדוֹ כְּדִי לְהַגְדִּיל שְׁבַח רַבֵּנוּ, וּכְשֶׁסִּפְרוּ גַם זֹאת
אֲנִי שֶׁ לְרַבֵּנוּ, אָמַר: "זֹאת בְּאֵמַת רוֹצֶה אֲנִי" ! "דָּאס ווִיל אֵיךְ דָּאךְ" ! .

ב-שי

מֵה שְׁמוּבָא בְּשִׁיחוֹת הַר"ן סִימָן קעב שְׁנַתָּן טְלִית לְאַחַד מֵאֲנֵי שֶׁ וְכוּ', עֵינֵי
שָׁם - הָיָה זֶה תַּלְמִידוֹ הַצַּדִּיק רַבִּי יוֹדֵל זְכוּרוֹנוֹ-לְבָרְכָה.

ב-שיא

מוֹבָא בְיָמֵי מוֹהֲרַנְיִת (סִימָן נג): "וְחֻזְרֵי הַתּוֹרָה עִם הַחֲבָרִים שֶׁתִּפְסוּ
קָצֵת, וּבְפֶרֶט עִם ר"ד שֶׁהָיָה תִּפְסֵן נִפְלָא", עֵינֵן שָׁם. - יֵשׁ בְּזֶה שְׂתֵי גִרְסָאוֹת:
יֵשׁ אוֹמְרִים: שֶׁזֶה הָיָה רַבִּי דוֹב חַיִּילִיס שֶׁהָיָה לְמַדָּן עֶצוּם; וְיֵשׁ אוֹמְרִים:
שֶׁזֶה הָיָה רַבִּי דָּוִד מְלֶאדִיזִין הַדְּיֹן, הַמְּכֻנָּה רַבִּי דָּוִד מְלֶכְהִיס. (עֵינֵן עֲלֵיו
לְהֵלֶן בַּח"ג, סְעִיף רַמ"ט).

ב-שיב

אָדָל, בֵּת הַבַּעַל-שָׁם-טוֹב, נִפְטָרָה בְּשָׁנַת תַּקמ"ז.

ב-שיג

נָשִׁים לֹא הִרְשׁוּ לְהַכְנִס אֶל רַבֵּנוּ בְּשׁוּם אֶפֶן.

ב-שיד

לֹא יָדוּעַ אִם אֲשֶׁת רַבֵּנוּ נִשְׁאַה אַחַר פְּטִירָתוֹ בְּשָׁנִית אִם לֹא, כִּי לְאַחַר
פְּטִירָת רַבֵּנוּ חֲזָרָה לְבָרָאד עִיר מוֹלְדָתָהּ.

ב-שטו

לְרַבִּי שְׁמֹחָה, אָבִיו שֶׁל רַבֵּנוּ, הָיוּ שְׁלֹשָׁה בָּנִים וּבַת אַחַת: הַבְּכוֹר הָיָה רַבִּי יִשְׂרָאֵל, שֶׁנִּקְרָא עַל שֵׁם רַבֵּנוּ יִשְׂרָאֵל בְּעַל-שֵׁם-טוֹב; הַשֵּׁנִי הָיָה רַבִּי יַחֲיָאֵל; וְהַשְּׁלִישִׁי הָיָה רַבֵּנוּ; הַשָּׁם נַחֲמָן נָתַן לְרַבֵּנוּ עַל שֵׁם סָבוּ הַרְבֵּה הַקְּדוּשָׁה רַבִּי נַחֲמָן מֵהוֹרְדֹּעַנְקָע, (וּמִכַּאֲן גַּם הַסִּבְרָא שֶׁלֹּא הָיָה הַבְּכוֹר), הַשָּׁם יַחֲיָאֵל נָתַן לְאַחִיו עַל שֵׁם רַבִּי יַחֲיָאֵל בְּעַלְמָה שֶׁל אֲדָל בַּת הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב, הַמְּכוּנָה "דְּעַר דְּיִטְשֵׁל" ["הַגְּרַמְנִי"] כִּי מוֹצְאוֹ הָיָה מִגְּרַמְנִיָּה. וְהַבַּת - הָיָה שְׁמָה פְּעָרַל.

ב-שטז

רַבִּי יַחֲיָאֵל אָחִיו שֶׁל רַבֵּנוּ הַנִּזְכָּר לְעִיל, נִפְטַר צָעִיר לְיָמִים.

ב-שיז

אוֹמְרִים שֶׁהַרְבֵּנִית אֲדָל בַּת הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב, וּבַתָּהּ הַרְבֵּנִית פִּיּוּגָא אִם רַבֵּנוּ, וְכֵן רַבִּי יִשְׂרָאֵל וְרַבִּי יַחֲיָאֵל, אָחִי רַבֵּנוּ, קְבוּרִים בְּמַעְזִיבוֹ לִיד קְבֹר הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב, אָבָל לֹא יָדוּעַ הֵיכָן מְקוֹם קְבוּרָתָם בְּדִיוֹק.

ב-שיח

יָדוּעַ, שֶׁהַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב הִתְפַּלֵּל תָּמִיד בְּוִתִּיקוֹן, וְכֵן נִהְגוּ כָּל תּוֹשְׁבֵי הָעִיר מְעַזִּיבוֹ. אַחַר פְּטִירָתוֹ רָצוּ תּוֹשְׁבֵי הָעִיר לְחַזֵּק הַמִּנְיָן הַזֶּה, וְהַסְכִּימוּ בְּיַנְיָהֶם שֶׁיִּתְיַבֵּן לְאַחַר תְּפִלַּת הַוִּתִּיקוֹן יִסְגְּרוּ אֶת הַבַּיִת-כְּנֶסֶת שֶׁל הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב, וְכֵן נִהְגוּ זְמַן רַב. (- כֵּן שָׁמַע רַבִּי מִתּוֹשְׁבֵי הָעִיר כְּשֶׁהָיָה שָׁם).

ב-שיט

ספור המעשה "מרב ובן יחיד", המספר בספר ספורי מעשיות (מעשה חי),
היה ספור אמת, ומוהרנ"ת זכרונו-לברכה כשנסע אל רבנו, פגש באביו
של הבן היחיד, שחזר מרבנו בבכי על אבדן בנו.

ב-שכ

על ציונו של רבנו לא היה כתוב שום דבר, וכן על ציונו של הבעל-שם-טוב
ותלמידו רבי וולף קיציס לא נחרט שום תבה.

ב-שכא

הרב הצדיק רבי נחמן מהורדענקא סבו של רבנו, עלה לדור בארץ-ישׂראל
לאחר פטירתו של הבעל-שם-טוב, ולאחר שחתן את בנו רבי שמחה, אביו
של רבנו, שהתחתן בשנת תקכ"ג.

ב-שכב

בעת שדר רבנו בברסקלב, היה המגיד של עיר ברסקלב הרב הקדוש רבי
מרדכי מטשרנוביל, והוא היה המגיד בזמנו של מוהרנ"ת.

ב-שכג

רבי צבי ואחיו חיים גיסי רבנו - בני רבי אפרים מאוסאטין - התקרבו
מאד לרבנו, והיו דרים בטשערין שליד אוסאטין.

ב-שכד

בסיום המעשה של התגלות "ספר המדות", אמר רבנו בזה-הלשון: "ואני
נותן לכם אלה בית, שכל אותיותיו מאירים!" "און איך גיב אייך א אלה
בית וואס אלה אותיות שיינען!" !

ב-שכה

השידוך של רבנו עם בת חותנו של רבי אפרים מאוסאטין, נגמרה על-ידי
כמה צדיקי הדור שהכירו את מעלת רבי אפרים בעת התאכסנותם אצלו,
שהיה מכניס אורחים מפורסם, וכל צדיקי הדור היו מתאכסנים אצלו,
ועל-כן שדכו לבתו את רבנו נכד הבעל-שם-טוב.

ב-שכו

כְּשֶׁפָּסַק רַבֵּנוּ אֶת דְּרֹךְ הַיְיָ לְפָנָיו, כְּמִסְפָּר בְּסֵפֶר "כּוֹכְבֵי אוֹר" (חֵלֶק
"שִׁיחֹת וְסִפּוּרִים", סִימָן נ"ו), נִפְסַק הַדְּבָר לְגַמְרֵי; וְאַפְלוּ בְּעָרְב-רֵאשִׁי-
הַשָּׁנָה, כְּשֶׁנִּכְנְסוּ אֲנִי שֶׁ אֶל רַבֵּנוּ, נִכְנְסוּ רַק עִם פְּתִילֵי "קוֹוִיטְלַאד",
שֶׁהָיָה כְּתוּב בָּהֶם רַק שְׁמוֹ שֶׁל הַנִּכְנָס וְתוֹ לֹא.

ב-שכז

הַמְחַלְקֵת עַל רַבֵּנוּ הִיְתָה לֹא שוּם סֵבָה וְלֹא שוּם טַעֲנָה מִמְשִׁית, וְלֹא
הָיָה בְּפִי הַמְתַּנְגְּדִים שוּם טַעֲנָה מוֹכַחַת נֶגֶד רַבֵּנוּ.

ב-שכח

מִסְפָּרִים, שֶׁהִשְׁמִשׁ שֶׁל הַזְּקוֹן מִשְׁפָּאֵלֶע סֵפֶר, שֶׁלְאַחַר פְּטִירַת רַבֵּנוּ, בְּכָה
הַזְּקוֹן מְאֹד מְאֹד, וְצִעַק מְרָה עַל הַסְּתַלְקוּתוֹ. הַזְּקוֹן נִפְטַר שָׁנָה לְאַחַר
פְּטִירַתוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ.

[מִסְפָּרִים הָעוֹלָם בְּשֵׁם מְשֻׁמְשׁוֹ שֶׁל הַזְּקוֹן הַיְיָדוּעַ, שֶׁאַחַר פְּטִירַת רַבֵּנוּ
הַקְּדוֹשׁ הִכָּה הַזְּקוֹן הַיְיָדוּעַ רֵאשׁוּ בְּקִיר, וְצִעַק מְרָה וְאָמַר: "אֵין הָעוֹלָם
יֹדְעִים מֵהַ שֶׁהִפְסִידוּ", וְעוֹד לְשׁוֹנוֹת כְּאֵלוֹ.]

ב-שכט

כְּשֶׁהָיָה פְּעַם הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב בְּעִיר אוֹמָאן, הִנְהִיג שָׁם כְּמָה הַנְּהִיגוֹת. אַחַד
מֵהֶם הָיָה, שֶׁחוֹלָה שְׁנֵתֵרְפָא יַעֲשֶׂה סְעֻדַת הוֹדָאָה לְמַנְיָן אֲנָשִׁים עֲנִיִּים וְיִתֵּן
לָהֶם צְדָקָה.

ב-של

המעשה על הצדיק שנפל לעצבות וכי שספר רבנו, ונדפסה בשיחות שאחר
הספורי מעשיות, עין שם, אמר רבי גדליהו אהרן קיניג זכרוננו-לברכה,
ששמע מרבי אברהם שטרנהרץ, שזה היה רבי מנדלי מפרעמישלאן,
תלמיד הבעל-שם-טוב.

ב-שלא

כסאו של רבנו שנמצא כיום בבית-המדרש דחסידי ברסלב בירושלים,
היה נמצא בטשערין אצל רבי הירש ליובארסקי, ורבי משה בער רוזנפלד
הוא שהביאו לארץ-ישראל מפורק לחלקים.

ג-קא

כסאו של רבנו הנמצא עמנו כיום בירושלים עיה"ק, היה שוכן בבית רבי
הירש ב"ר זלמן ב"ר נחמן, בנה של מרת חיה בת רבנו.

ב-שלב

הרב מנואלטשיסק, מחתנו של רבנו, היה מפורסם בדורו בשם "שר התורה", והיה תלמיד של המגיד ממעזריטש.

ב-שלג

רבי שמחה אבי רבנו, היה בעל תפלה בבית-המדרש של הבעל-שם-טוב.

ב-שלד

רבי הירש, בן הבעל-שם-טוב, היה עשיר, כי היה סוחר שוורים. ומספרים, שהבעל-שם-טוב מחמת ההוקרה שהיה לו לבתו אדל עוד יותר מבנו רבי הירש, מסר לה את כתביו לפני הסתלקותו.

ב-שלה

לשרה בת רבנו, היו שלשה בנים: רבי ישראל, רבי אפרים, ורבי שמחה ברוך. לרבי אפרים היה בן בשם נחמן, והיו מכנים אותו בשם נחמן פרויקעס, וכן רבי נחמן הזקן "דער אלטער רבי נחמן", רל"י ראהו בטשערין, הוא נפטר בשנות תרע"ה-תר"פ, וכן היה לרבי אפרים עוד בת בשם פייגא, שהיתה אמו של רבי שמשון בארסקי, לרבי נחמן פרויקעס הנזכר לעיל, היתה בת בשם אסתר, שנשאה לרבי געצי, והיתה אמה של מרת "טויבע רחל", שנשאה בזוג שני לרבי יוחנן גלנט.

מורנו ר' נתן זכרוננו-לברכה

ב-תקא

מוהרנ"ת פירש את הפסוק (תהלים עא, כב): "גם אני אודך בכלי נבל
אמתך אלקי", והיינו: זה שגם אני בשפלותי זוכה להודות לך בכלי נבל –
זהו משום האמת של השם-יתברך, שמרחם גם עלי ומזכה גם אותי השפל
להודות לו. וזהו: גם אני אודך!! אמתך אלקי.

ב-תקב

אמר: "האדם צריך לבקש מהשם-יתברך שיזריח אותו באמת שלו
יתברך, כי האמת של האדם יכולה להטעות אותו, כי אינו אמת לאמתה
– מה שאין כן האמת של השם-יתברך, וזה בחינת מה שבקש דוד המלך
עליו השלום (תהלים כה, ה): "הדריכני באמתך" – היינו: הדריכני באמת
שלך תתברך".

ב-תקג

מוהרנ"ת פירש את המשנה: "הקנאה והתאנה והכבוד מוציאים את
האדם מן העולם", והיינו אדם שיש לו קנאה ותאנה ויודע ממדריגתו
ואינו מרמה את עצמו – עדין יש לו תקנה, אולם כשלא די שיש לו קנאה
ותאות רעות, עוד הוא חפץ גם בכבוד אזי המדות רעות הללו מוציאות
אותו מן העולם ואין לו תקנה לשוב בתשובה. וזהו הקנאה והתאנה
והכבוד מוציאים את האדם מן העולם.

ב-תקד

מוהרנ"ת פירש פעם את המשנה (נגעים ב, ה): כל הנגעים אדם רואה חוץ
מנגעי עצמו, ואמר: "כל הנגעים אדם רואה" בתנאי ש"חוץ מנגעי עצמו"
היינו שמסתכל על נגעי חברו כדי ללמוד ולהזהר שהוא א יבוא ויפול
לנגעים אלו וללמוד איך לצאת מהם, וזהו "חוץ" מנגעי עצמו.

ב-תקה

אמר: כשאדם הוא חסיד בצעירותו, אזי יש תקנה שבזקנותו יתנהג
כבעל-הבית פשוט; אולם כשהאדם בצעירותו נוהג כבעל-הבית, אזי
בזקנותו הוא כלום... "אז מ'איז א חסיד אין דער יוגנט, איז מען אויף
דער עלטער א פראסטער בעל-הבית; אבער אז מ'איז אין דער יוגנט א
בעל הבית, איז מען אויף דער עלטער גאר נישט..."

ב-תקו

אמר: התעוררות הבאה עם התחזקות ומחמתה, היא התעוררות אמתית
ויש לה קיום, מה שאין כן, כשבאה ההתעוררות ללא ההתחזקות.

ב-תקז

מוהרנ"ת אָמַר: "בְּלַיִל שֶׁבֶת קֹדֶשׁ חֲרָפִי אֶפְשֶׁר לִפְעַל לְמַעַלָּה כְּמוֹ בְּלַיִל כָּל נְדָרֵי... " "מֵעַן קָעַן פּוֹעֵלֵן אֶ וְוִינְטְעֶרְדִּיגֶע פֶּרִיִיטִיג צוֹ נֶאֱכָט אַזוֹי וְוִי דֵי נֶאֱכָט פּוֹן כָּל נְדָרֵי... " כְּשֶׁזֹּכִין בְּלַיִלָּה אַרְךָ כְּזֶה לְעַבֵּד אוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּאַמָּת.

ב-תקח

מוהרנ"ת אָמַר: "הַצְדִּיקִים, שְׂאֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁהֵם צְדִיקִים – אֵלֹה הָיָה לָהֶם לֵב נִשְׁבֵּר כְּמוֹנִי, אַזִּי הִשְׁיִי [=שָׁלֵשׁ מֵאוֹת וְעֶשְׂרִי] עוֹלָמוֹת, (שְׁיֵשׁ לְכָל צְדִיק), הָיָה מוֹעֵט בְּשִׁבְלֵם... " "צְדִיקִים וְוֵאֵס אִיךְ וְוִיִּס אַזִּי זֵי זְעַנְעֵן צְדִיקִים, וְוֵעַן זֵי וְוֵאלְטֵן גִּיהֶאט אַזִּי לֵב נִשְׁבֵּר וְוִי אִיךְ, וְוֵאלְטֵן דֵי שְׁיִי עוֹלָמוֹת גִּיוֹעַן קֶאָרְג פֶּאָר זֵי...".

ב-תקט

אָמַר: "זֵיִן הַמְּשַׁכֵּר נֶכּוֹן לְשִׁתוֹתוֹ רַק בְּפוֹרִים וְלֹא בְּשִׁמְחַת-תּוֹרָה.

ב-תקי

כְּשֶׁדָּבַר פֶּעַם מוהרנ"ת מֵהֶבֶל חִיִּי הָאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה הָעוֹבֵר כְּצֵל הַפּוֹרֵחַ, אָמַר: "הִנֵּה אֵין 'עֲדִין' עִם מִי לְדָבַר, וְהִנֵּה אֵין 'כְּבָר' עִם מִי לְדָבַר... כָּל-כָּךְ מֵהַר עוֹבְרִים הַיָּמִים וְהַשָּׁנִים... " "הֶאֱט אִיזִי 'נֶאֱד' נִישְׁט דָּא' מִיט וְוֵעַמֵן צוֹ רְעֵדֵן הֶאֱט אִיזִי 'שׁוֹין נִישְׁט דָּא' מִיט וְוֵעַמֵן צוֹ רְעֵדֵן...".

ב-תקיא

אָמַר לְעַנְּוֹן שְׁצָרִיךְ רַק תִּפְלָה בְּכַדִּי לְבַטֵּל אֶת הַתְּאַוּוֹת, וְאֵין מוֹעִיל עַל זֶה יַעֲזוֹת אַחֲרוֹת: "כְּשֶׁשׁוֹבְרִין תְּאַוָּה נִהְיָה מִמֶּנָּה שְׁתִּים... " "אַז מִ'בְּרַעֲכָט אֶ תְּאַוָּה וְוֵעַרְט צְוִי... " רְצָה לֹמַר שֶׁאֵת הַתְּאַוּוֹת צָרִיךְ לְבַטֵּל לְגַמְרִי, כִּי אִם רַק שׁוֹבְרִים אוֹתָן יְכוּלִים אַחַר-כָּךְ לְהַתְּגַבֵּר שׁוֹב וְלְהַפִּילוֹ יוֹתֵר, וְכַדְרָךְ מְשַׁל, כְּשֶׁשׁוֹבְרִין דָּבַר נַעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ שְׁנֵי חֲלָקִים.

ב-תקיב

אָמַר הָאָדָם הַרוֹצֵה לְהַתְּפַלֵּל בְּכּוֹנָה אֵין צָרִיךְ לְהַקְפִּיד וְלְחַזֵּר עַל הַתִּיבָה כְּמָה וְכְמָה פְּעָמִים כְּדֵי שְׁיֻכַּל לְכּוֹוֹן הִיטָב, אֶלָּא צָרִיךְ לְהַשְׁתַּדֵּל כְּמָה שְׁיֻכַּל לְכּוֹוֹן פִּירוּשׁ הַמְּלוֹת וְלְלַכֵּת מִתִּיבָה לְתִיבָה לְהֵלֵן.

ב-תקיג

אָמַר: "אֶפְלוּ כְּשֶׁאֲהִיָּה בְּבִין הַשְּׂמֵשׁוֹת הָאֲחֵרוֹן שֶׁל אֶלְף הַשָּׁשִׁי, וְאֶרְאֶה שְׁהַגְּאֵלָה עֲדִין לֹא בָּאָה, אֶף-עַל-פִּי-כֵן אֶאֱמִין בְּאַמוּנָה שְׁלִימָה בְּבִיאַת הַמְּשִׁיחַ!"

ב-תקיז

אמר מוהרנ"ת, התחלת ענין שתית יי"ש, הנהוג אצל החסידים, התחיל מזה שראו הצדיקים מתלמידי הבעל-שם-טוב, שטוב להתקבץ יחד ולדבר בעבודת ה' יתברך והכרחו משום כך לחלק מעט יי"ש, כדי לקרב הלבבות, אולם אחר-כך התמעטו הלבבות והדבורים של המתקבצים, והיי"ש התרבה, ונשאר מכל ההתקבצות רק ענין השתיה, ומשום כך קצ ומאס רבנו את המנהג הזה, עד שאמר פעם: "איני יכול כבר לסבל את הימים הטובים שלכם!", "איך קען שוין נישט אויס שטיין אייערע פראזניקעס"! ומשום כן הקפיד רבנו, שאצל אנ"ש יהיה ההתקבצות רק בענין עבודת ה' יתברך. ורק בימי רבי נחמן מטולטשין חלקו תה לקהל השומעים, ואמר רבי נחמן מטולטשין, שהוא מנהג טוב, כי על-ידי-זה לא יבואו לידי שכרות.

ב-תקטו

מוהרנ"ת אמר: מה שנהגו ישראל לומר סליחות באשמורת הבקר הוא כדי שיתפללו אחר כך כותיקין, כל-כך חשובה תפלת הותיקין.

ב-תקטז

מוהרנ"ת זכרונו-לברכה אמר, שהאדם צריך לרצות ולהסכים בהנהגת ח"ו, כמו שהשם-יתברך מנהיג אותו, ועל ידי זה באמת יהיה לו הכל כרצונו, "ווייל ווי אזוי ס'איז, וועט זיין אזוי ווי דו ווילסט".

ב-תקיז

אמר: "אני אוהב להתפלל כותיקין, אבל לא עם הלמדן הפעסון" (שממהר בתפלתו, מחמת שמקפיד בדיוק על זמן הנא), "אבער נישט מיטן בייזן למדון".

ב-תקיח

מוהרנ"ת אמר: המגיד ותלמידיו ותלמידי תלמידיו היו צדיקי אמת, אחר כך יש ביניהם עירוב טוב ורע.

ב-תקיט

מוהרנ"ת התבטא פעם קשה לענין הפגם שנפגשים חתן וכלה לפני נשואיהם, ואמר: "מבול של מים – נשבע הקדוש-ברוך-הוא שלא יביא לעולם, אולם על מבול של אש – לא נשבע... ובזה שחתן וכלה נפגשים קדם חתונתם, צריכים לפחד ולהתירא מענש מבול של אש..."

ב-תקכ

מוהרנ"ת אָמַר: כָּדַאי לֹא לְאָדָם לְחַיּוֹת שְׁבָעִים שָׁנָה, בְּעוֹלָם הַזֶּה עִם כָּל הַסִּבָּל וְהַצָּרוֹת, אֲפֹלוּ אִם לֹא יַחֲטוּף וְיַעֲשֶׂה הָאָדָם שׁוֹם דְּבַר הַגּוֹן וְטוֹב, רַק זֶה שְׂיִמְנַע עֲצָמוֹ מִהֲרֵהוֹר רַע אֶחָד פְּחוֹת, גַּם זֶה כָּבֵר כָּדַאי. וְהִיא מִפְטִיר בְּזֶה רַאבֵר"נ וְאוֹמֵר: "וְכָל שָׂכָן וְכָל שָׂכָן כְּשֶׁעוֹשִׂים עוֹד אֵיזָה מִצְוָה, בְּוִדַי כָּדַאי וְכַדַי".

ב-תקכא

מוהרנ"ת אָמַר: הָעוֹלָם אוֹמְרִים שֶׁסֵּפֶר הַשְּׁל"ה הוּא הָאוֹצָר שֶׁל הַגֶּן-עֵדֶן "פְּאוֹרָג", וְאֲנִי אוֹמֵר שֶׁסֵּפֶרִי לְקוּטֵי הַלְכוֹת שְׁלִי הֵם הַגֶּן עֵדֶן בְּעֲצָמוֹ.

ב-תקכב

שֶׁבַח פְּעַם מוהרנ"ת אֶת הַסֵּפֶר "חַיֵּי אָדָם", וְאָמַר שֶׁמַּחֲבָרוֹ כִּנּוּן מְאֹד לְהַלְכָה וְכוּ'.

ב-תקכג

מוהרנ"ת אָמַר פְּעַם: "הַחֲדוּשִׁים שֶׁל רַבִּי שֶׁמֶשׁוֹן מְאוּסְטְרוֹפּוֹלִי מְבַקְעִים לִי אֶת הַמַּח"י! "רַבִּי שֶׁמֶשׁוֹן חֲדוּשִׁים שֶׁפֹּאֲלֶטוֹן מִיר דָּעַם מַח"י!".

ב-תקכד

פְּעַם שָׁלַח רַבִּי יִצְחָק בֶּן מוהרנ"ת מִכְּתָב לְאָבִיו, וּבּוֹ סָפַר לוֹ דְּבַר פְּלֵא, שֶׁנִּמְצָא בְּעִירוֹ טוֹלְטְשִׁין אָדָם פְּשׁוּט בְּשֵׁם רַבִּי נִתְנַאֵל שֶׁכָּל בְּרִכּוֹתָיו שֶׁמְבָרָךְ מִתְקִימוֹת לְהַפְּלִיא. וְשָׂאֵל לְמוֹהֲרַנ"ת מַה דָּעִתּוֹ בְּזֶה, בְּקִשׁ מִמֶּנּוּ מוהרנ"ת שְׂיִסְפֵּר לוֹ מִהֲנִהְגוֹתָיו וּמִדָּרָךְ חַיֵּיו שֶׁל הָאִישׁ הַזֶּה, וְכָתַב לוֹ אִי אֵלּוּ מִהֲנִהְגוֹתָיו הַטּוֹבִים, הַשִּׁיבּוֹ מוהרנ"ת שֶׁעֲדִין אֵין כָּחוֹ בְּבְרִכּוֹתָיו מִהֲנִהְגוֹת אֵלּוּ וְיִתְמַקֶּה וְיִחְקוֹר הֵיטֵב יוֹתֵר אַחֲרֵי הֲנִהְגוֹתָיו וְיִוְדִיעוּ, וְכָתַב לוֹ שֶׁהִבְחִין בּוֹ שֶׁהוּא זֶהִיר מְאֹד בְּקִימַת חֲצוֹת לַיְלָה וְעָרִיכַת הַתְּקוּן בּוֹ, כִּתֵּב לוֹ מוהרנ"ת כִּן כִּן זֶה הַדְּבָר הוּא שֶׁהוֹעִיל לוֹ לְזָכוֹת לְדָבָר חָשׁוּב זֶה, "הֵינְנוּ דַּאֲהֵנִי לִיָּה".

ב-תקכה

אָמַר: "מְשִׁיחַ עוֹד תִּהְיֶה לוֹ עֲבוּדָה קְשָׁה עִם הַחֲסִידִים יוֹתֵר מִהָעֲבוּדָה שֶׁתִּהְיֶה לוֹ עִם הָאֲפִיקוֹרְסִים, כִּי לְאֲפִיקוֹרְסִים יִרְאֶה מוֹפֵת אֶחָד וְיִתְבַּטְּלוּ לְגַמְרֵי עִם כָּל חֲכָמוֹתֵיהֶם וְחִקִּירוֹתֵיהֶם, מַה שְּׂאִין כִּן עִם הַחֲסִידִים...".

ב-תקכו

פְּעַם אָמַר מוהרנ"ת, "לְמָה הָיָה צְדִיק זֶה וְזֶה גָּדוֹל בְּמַעֲלָה כָּל-כָּד? – מְשׁוּם שֶׁהָיָה לוֹ כָּל-כָּד הַרְבֵּה הַתְּחַזְּקוֹת". וְכֵן מָנָה כַּמָּה וְכַמָּה צְדִיקִים

שְׁפִלָּם לֹא הִגִּיעוּ לְמִדְרָגָתָם כִּי-אִם עַל-יְדֵי הַהֲתַחֲזָקוֹת, וְסִיִּים: "וּמִדּוּעַ הִנְנִי כְּמוֹ שְׂאֲנִי, מְשׁוּם שֶׁיֵּשׁ לִי כֶּד הַרְבֵּה הַתַּחֲזָקוֹת.

ב-תקכז

כְּשֶׁשָּׁהָה מוֹהֲרֵנִי בְּבִרְאֵד עִם רַבִּי נַחֲמָן מְטוּלְטָשִׁין, לָמַד מוֹהֲרֵנִי לְפָנַי הָעוֹלָם אֶת הַתּוֹרָה "אַזְמְרָה" (שְׁבַלְקוּטִי מוֹהֲרֵיִן ח"א, סִימָן רפב) בְּהַתְּלַהֲבוֹת. וְשָׁמַע מוֹהֲרֵנִי אִיךְ שְׂאוּמֵר רַבִּי נַחֲמָן מְטוּלְטָשִׁין בְּלַחֵשׁ לְעֲצֻמוֹ עַל הַדְּבָרִים הַנֶּאֱמָרִים בְּפָנָיו הַתּוֹרָה: "בּוֹדְאִי! בּוֹדְאִי!" בְּהַתְּכַוֵּנוֹ, שֶׁפְּשׁוּט וְנִכּוֹן הַדְּבָר הַנִּלְמַד מִתּוֹרָה זֶה. פָּנָה אֵלָיו מוֹהֲרֵנִי וְאָמַר: "אַזּוּי אַזּוּי", "כֶּד, כֶּד", רַבִּי נַחֲמָן! וְכִי פְּשׁוּט הַדְּבָר, כִּמָּה אֲנִישִׁים כָּבֵר קִרְבַּתְּ לָשִׁים יִתְבָּרֵךְ עַל-יְדֵי תּוֹרָה זֶה, כְּאוֹמֵר, שֶׁנִּמְצְאִים עֲצוֹת עֲמֻקּוֹת בְּדְבָרֵי רַבְּנוּ בְּתוֹרָה זֶה, שֶׁאֲפָשֵׁר לְקָרֵב עַל יְדָם אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל לְאַבְיָהֶם שֶׁבְּשָׂמַיִם.

ב-תקכח

פַּעַם אָמַר מוֹהֲרֵנִי: אִם רַבִּי אַבָּא לֹא קִבֵּל וְלָמַד מִרְשָׁבִי יֵרַק מֵהַ שְׂפָתַי (הֵיִינוּ: הַכְּתוּב בְּסִפְרֵי הַזֵּהָר וְהַתְּקוּנִים), הֲרִי אֲנַחְנוּ קִבְּלֵנוּ מִרַבְּנוּ יוֹתֵר". "אוֹיֵב רַבִּי אַבָּא הָאֵט מְעַר נִישֵׁט מְקַבֵּל גִּיּוּעַן נָאֵר וְוַאֵס סִ'שִׁיטִיט, הָאֲבֹן מִיר פּוֹן רַעְבֹן מְקַבֵּל גִּיּוּעַן מְעַר".

ב-תקכט

סִפְרוּ לְמוֹהֲרֵנִי, שֶׁפַּעַם הִלְכוּ הַחֲבֵרִיָּא שֶׁל הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב לְנַחֵם אֵיזָה אֲבֵל וְהַתְּחִילוּ לְדַבֵּר בִּינֵיהֶם בְּעִבּוּדֵי ה' יִתְבָּרֵךְ כְּדָרְכָם, עַד שֶׁשָּׂכְחוּ, שֶׁבָּאוּ לְנַחֵם אֶת הָאֲבֵל וְהַתְּחִילוּ לְרַקֵּד, לְרַב הַהֲתַלַּהֲבוֹת שֶׁבָּא לָהֶם מִדְּבוּרֵיהֶם, וְגַם הָאֲבֵל שָׂכַח שֶׁהוּא אֲבֵל וְרַקֵּד עִמָּהֶם. אָמַר מוֹהֲרֵנִי: "כְּשֶׁמְדַבְּרִים מִרַבְּנוּ, גַּם יָכוֹל לֵהִיוֹת כֶּד". אַז מִ'רַעְדֵּט פּוֹן רַעְבֹן, קַעַן אוֹיךְ אַזּוּי זֵיין".

ב-תקל

אָמַר פַּעַם מוֹהֲרֵנִי: "יִוְדַע אֲנִי שֶׁרַבִּי לִיפָא הִזָּה חֲסִיד וְיִרָא יוֹתֵר מִמֶּנִּי, וְעַתָּה אֵיפָה הוּא וְאֵיפָה אֲנִי... " "אִיךְ וְוַיִּס אַז רַבִּי לִיפָא אִיז גִּיּוּעַן פְּרוּמְעַר פּוֹן מִיר און אִיֶּצְטַעַר וְוַאוּ אִיז עַר, און וְוַאוּ בֵּין אִיךְ..."

ב-תקלא

אָמַר פַּעַם: "אֲשָׁרֵי הָעֵינִים, שֶׁרָאוּ אֶת עֵינֵי רַבְּנוּ; וְאֲשָׁרֵי הָעֵינִים, הָרוֹאוֹת אֶת הָעֵינִים, שֶׁרָאוּ אֶת רַבְּנוּ". כְּשֶׁסִּפְּרָה זֹאת רַבִּי אַבְרָהָם בֶּן רַבִּי נַחֲמָן, הִזָּה מְסִיִּים, שֶׁכֵּן הוּא מְדוּר לְדוּר.

ב-תקלב

כְּשֶׁבִקֵּר מוֹהֲרַנְיִת בְּקִרְיַמְנֻטְשׁוּק, בְּבֵית חַיָּה, בֵּת רַבְּנוֹ, שְׁנִשְׁאַה לְהֵרֵב הַצְּדִיק, רַבִּי אֶהְרֹן הַמְּכַנֶּה רַבִּי אֶרְקֵעַ, נִכְדוֹ שֶׁל הָרַב בְּעַל הַתְּנִיָּא, בְּזוּגָה הַשְּׁנִי, דְּבַר שֵׁם בְּאֵרוּכָה עִם בְּעֵלָה רַבִּי אֶרְקֵעַ, אַחַר-כֵּן הַפְּלִיג רַבִּי אֶהְרֹן בְּמַעֲלָתוֹ שֶׁל מוֹהֲרַנְיִת וְאָמַר: כָּל כְּתָבֵי הָאֲרִי מוֹנְחִים אֶצְלוֹ כְּבִכּוֹף יָדוֹ, הַנִּקְרָא בְּלַעֲיָז "דְּאֶלְנִיעִי".

ב-תקלג

כְּשֶׁבָּא פַּעַם מוֹהֲרַנְיִת לְבִקּוּר בְּעִיר בְּאֶפְלֵעַ, הָיָה שֵׁם לְרַבָּנִים אֵיזָה שְׂאֵלַת עֲגוּנָה, שֶׁלֹּא יָכְלוּ לְפוֹתְרָהּ, אָמַר רַבִּי מִתְתִּיחוּ לִיב מִבְּאֶפְלֵעַ לְרַבָּנִים, שְׂשִׁיטְאָלוּ שְׂאֵלְתָם לְמוֹהֲרַנְיִת, וְכֵן עָשׂוּ, וְהֵאִיר מוֹהֲרַנְיִת אֶת עֵינֵיהֶם בְּשִׂאֵלְתָם.

ב-תקלד

שָׂאֵל פַּעַם אֶחָד אֶת מוֹהֲרַנְיִת, אִם יִקְרָא אֶת בְּנוֹ בְּשֵׁם נַחְמָן עַל שֵׁם רַבְּנוֹ זְכוֹרוֹנוֹ-לְבִרְכָה, אוֹ עַל שֵׁם אִישׁ אֶחָד מִמְּשַׁפְּחֹתוֹ, שְׁשִׁמוֹ הָיָה אֵיִיזִיק, עָנָה לוֹ מוֹהֲרַנְיִת, שְׂיִכּוֹל לְקָרָא לְבְנוֹ בְּשֵׁם אֵיִיזִיק, כִּי גַם רַבְּנוֹ קָרָא לְעַצְמוֹ בְּשֵׁם אֵיִיזִיק, בְּעֵת שֶׁנִּסְעַ לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל כְּמִסְפָּר בְּסִפְרֵי שְׂבַחֵי הַר"ן, וּפַעַם אָמַר רַבְּנוֹ: "וּמִדּוּעַ קָרָאתִי לְעַצְמִי בְּשֵׁם אֵיִיזִיק... " וְלֹא סִיַּם. "אוֹן פֶּאָר וְוַאֲס הָאָב אֵיִךְ מִיר גִּירוֹפֶן אֵיִיזִיק...".

ב-תקלה

לְעֵת זְקֻנָתוֹ שֶׁל מוֹהֲרַנְיִת, בְּהֵיוֹתוֹ כְּבָר חַלוּשׁ, קָרָא סֵדֵר שְׁמוֹ"ת – שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגוּמֵם. בְּיוֹם שְׂשִׁי לְפָנֵי חֲצוֹת הַיּוֹם, בְּהֵיוֹתוֹ עֲדִין מְעֻטָּר בְּתַפְלִיוֹ, שְׂאֵלוֹ אֶחָד מֵאֲנִי"שׁ: "הֲרִי אֵין הַדְּבָר מְסַכֵּם עַל-פִּי דְּבָרֵי הָאֲרִי"י הַקְּדוּשׁ, כִּי עַל-פִּי הַסּוּד נִכּוֹן לִזְמַר שְׁמוֹ"ת לְאַחַר חֲצוֹת, עָנָה לוֹ מוֹהֲרַנְיִת: "אֵת הַכֹּל אֶפְשָׁר לְקַיֵּם עַל-פִּי דְּבָרֵי הָאֲרִי"י זְכוֹרוֹנוֹ-לְבִרְכָה".

ב-תקלו

פַּעַם, כְּשֶׁלֹּא בָּא אֶחָד מֵאֲנִי"שׁ אֶל מוֹהֲרַנְיִת לְסַעֲדָה-שְׁלִישִׁית שֶׁל שַׁבָּת, שְׂאֵלוֹ מוֹהֲרַנְיִת עַל זֶה. עָנָה לוֹ הֵלָה, שְׂמַחֲמַת חֲתָנַת אַחוֹתוֹ, שְׂהִתְחַתְּנָה אַז לֹא הִסְפִּיק לְבוֹא לְסַעֲדָה כְּהַרְגָלוֹ. אָמַר לוֹ מוֹהֲרַנְיִת: "אַחוֹת!! אָמַר לְחַכְמָה אַחוֹתִי אֵת!..." (מְשָׁלִי יוֹ, ד) "אֵ שְׁוֹעֵסְטֵעֵר!! וְכוּ".

ב-תקלז

בְּזִמְן מוֹהֲרַנְיִת, כְּשֶׁהָיָה אָדָם רוֹצֶה לְנִסְעַ לְאַזּוֹר פּוֹלִין, הָיָה צָרִיךְ רְשִׁיוֹן וּפְסוֹרְט, אוּלַם מוֹהֲרַנְיִת, בְּלִית בְּרִירָה, נָסַע לְשֵׁם עִם רַבִּי נַחְמָן מְטוּלְטְשִׁין לֹא פְסוֹרְט וְרְשִׁיוֹן, כִּי אַז נִהְגוּ שׁוֹטְרֵי הַגְּבוּל לְבָלִי לְבַדֵּק אֶת הַרְבָּנִים וְהָאֲדַמּוּרִי"ם, אִם יֵשׁ לָהֶם פְּסוֹרְטִים, אֶלָּא רַק שְׂאֵלוֹם, אִם יֵשׁ לָהֶם פְּסוֹרְט; וְכִשְׁהָיוּ עוֹנִים, שְׂשִׁיט לָהֶם נִירוֹת מְאֻשְׂרִים, שׁוֹב אֶת חֻקּוֹ

וְדַרְשׁוּ אַחֲרֵיהֶם יוֹתֵר. כְּשֶׁשָּׁאֲלוּ שׁוּמְרֵי הַגְּבוּל אֶת רַבֵּי נַחֲמָן, אִם יֵשׁ לּוֹ פְּסוּרָט, עָנָה: "וְכִי בְיָמֵים אֵלֹהֵינוּ נֹסְעִים לֹא פְּסוּרָט!" וְכֵן עָבַר אֶת הַגְּבוּל בְּשָׁלוֹם.

ב-תקלח

מוֹהֲרַנְיָתָּה הָיָה לוֹ בְּכָל יוֹם שְׁעוֹר וְסֵדֶר קְבוּעַ לְאֲמִירַת תְּהֵלִים, דְּהֵיִינוּ: אֲמִירַת יוֹם אֶחָד שֶׁל תְּהֵלִים, וּבֵימֵי הַשׁוֹבָבִים וְהַסְפִּירָה הָיָה מוֹסִיף עוֹד בְּאֲמִירַת תְּהֵלִים, נוֹסֵף עַל הַקְּבִיעוֹת הַיּוֹם יוֹמִית, וְהוּא עַל-פִּי הַנְּאָמֵר בְּלִקוּטֵי מוֹהֲרַיִן חֶלֶק ב' סִימָן ע"ג, עֵינָן שָׁם.

ב-תקלט

סָפְרוּ לְמוֹהֲרַנְיָתָּה, שְׁפַעַם כְּשֶׁשָּׁאֲלוּ תַלְמִידֵי הַרַב הַצַּדִּיק, רַבֵּי מִשָּׁה לֵיב מְסַאסוֹב זִיע"א, אוֹתוֹ, מִדּוּעַ נֶעֱשֶׂה הוּא סָגִי נְהוֹר לְעַת זְקֻנָתוֹ, אָמַר: "הָיִיתָ שְׂזוּיגְתִי, בְּעַת שְׁלֹשָׁה אֶת הָעִיסָה לְכָבוֹד שַׁבָּת, הִיא אוֹמְרַת וְחוֹזְרַת בְּכָל פֶּעַם "לְכָבוֹד שַׁבָּת" "לְכָבוֹד שַׁבָּת", וְכֵן בְּעַת עֲשִׂיתָהּ שְׁאָר מֵאֲכִלֵי וְצָרְכֵי שַׁבָּת, וּמְכַל דְּבוֹר נִבְרָא מִלְאָךְ, עַל כֵּן הִתְמַלְא בֵּיתִי בְּמִלְאָכִים, עַד שְׁעוּרוֹ אֶת עֵינַי", וְסִיִּים מוֹהֲרַנְיָתָּה לְדַבְרֵי הַמְּסַפֵּר וְאָמַר בְּאֶמֶת כָּךְ! בְּאֶמֶת כָּךְ! "טֹאקִי אַזוּי!", טֹאקִי אַזוּי"!"

ב-תקמ

תּוֹרָה מִח שְׁבַלְקוּטֵי מוֹהֲרַיִן חֶלֶק א' נֶאֱמָרָה בְּאֶסְרוֹ חַג סְכוּת שְׁנַת תַּקס"ג, שָׁנָה רִאשׁוֹנָה לְהִתְקַרְבוֹת מוֹהֲרַנְיָתָּה. וְשָׁם בְּתוֹרָה כְּלוּל וּמְרוֹמָז הִיסוּרִים שְׁעָבְרוּ עַל מוֹהֲרַנְיָתָּה בְּאוֹתוֹ עֵת, דְּהֵיִינוּ מַעֲנִין תְּפִלָּה בְּכַח שְׂרָדְפוֹ אוֹתוֹ בְּנֵי עִירוֹ וּמִשְׁפַּחָתוֹ עַל זֶה שֶׁהִתְפַּלֵּל בְּכַחוֹת. וְכֵן מַעֲנִין הַצֶּעֶר גְּדוּל בָּנִים שְׁסָבַל מִזֶּה שֶׁהִיָּתָה זוּגְתוֹ מִפְּלֵת כְּמָה פְּעָמִים וְלֹא יָכְלָה לְגַמּוֹר אֶת הָרִיוּנָה, וְאִז הִיָּתָה גַם מְעַבְרַת וּפְעַל רַבְּנוֹ לְטוֹבָתוֹ וּבְרֵאשׁ חֲדָשׁ כְּסִלּוֹ נוֹלַד לוֹ בְּנוֹ הָרִאשׁוֹן רַבֵּי שְׁכָנָא, אַחַר כָּךְ בְּשַׁבָּת פְּרֻשֵׁת נַח שְׁלֹאֲחֲרֵיהָ נֶאֱמָרָה תּוֹרָה קִיב.

ב-תקמא

מוֹהֲרַנְיָתָּה הָיָה נוֹהֵג לְבוֹא פֶּעַם בְּשָׁנָה לְשַׁבּוֹת שַׁבָּת בְּעִיר קְרִימְנֶטְשׁוֹק לְאַחַר שְׁשַׁבָּת בְּעִיר טְשֶׁעְרִין, וְרַבֵּי אֶפְרַיִם בֶּן רַבֵּי נִפְתָּלִי שֶׁהָיָה דָר בְּקְרִימְנֶטְשׁוֹק הָיָה נוֹהֵג לְבוֹא וְלְשַׁבּוֹת בְּטְשֶׁעְרִין וְלֹא הִסְתַּפֵּק בָּזֶה שְׁמוֹהֲרַנְיָתָּה יְבוֹא בְּשַׁבָּת הַבָּאָה לְעִירוֹ קְרִימְנֶטְשׁוֹק. פֶּעַם כְּשֶׁהִגִּיעַ מוֹהֲרַנְיָתָּה לְטְשֶׁעְרִין וְרַבֵּי

אֲפָרַיִם עֲדִין לֹא הִגִיעַ, הַפְטִיר מוֹהֲרֵנִי תְּ וְאָמַר: "אֵלֹהֵי הָיָה עִמָּנוּ רַבִּי אֲפָרַיִם
בְּשַׁבַּת הָיָה לָנוּ שַׁבַּת נִפְלְאָה", סָמוּךְ לְשַׁבַּת מִמֶּשׁ הִגִיעַ רַבִּי אֲפָרַיִם, וְסָפַר
אֲחֵר-כֵּן רַבִּי אֲפָרַיִם מְגוֹדֵל הִתְעוֹרְרוּת שֶׁהִיָּתָה לוֹ וְאָמַר: "בְּלֵיל שַׁבַּת
הִיָּתִי עוֹד בְּכַחֵי לְסַבּוֹל אֶת הַהִתְלַהֲבוּת וְהַחֲמִימוֹת שֶׁשָּׁרְרָה שָׁם, אוֹלָם
בְּשַׁבַּת בִּבְקָר, נֶרְטַב הַשְּׁלֶחַן בְּדַמְעוֹתַי וְלֹא יָדַעְתִּי כָּלֵל מַה נַעֲשֶׂה עִמִּי".

ב-תקמב

אֶחָד מֵאֲנִי"שׁ, שֶׁרָצָה לְשַׁבַּת רַק עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה וְלִבְלִי לַעֲסֹק בְּשׂוּם
עֲסֹק פְּרָנְסָה; וּפְרָנְסָתוֹ תְּהִיָּה, מִזֶּה שֶׁיִּתְמַכּוּ בּוֹ הָאֲנָשִׁים. כְּשֶׁשָּׁאַל אֶת
מוֹהֲרֵנִי תְּ, אִם נָכוֹן שֶׁיַּעֲשֶׂה כֵּן, עָנָה לוֹ, שֶׁלֹּא נָכוֹן הַדָּבָר, אֲלֵא הַמְשִׁיךְ
בְּמִסְחָרָךְ, אוֹלָם עֲשֵׂה לְךָ שְׁעוּרִים קְבוּעִים לְפָנֶי הַלִּיכָתָךְ לַחֲנוּת וְכֵן בְּתוֹךְ
הַחֲנוּת תִּכְיִן לְךָ סְפָרִים לְלַמֵּד בָּהֶם, וּבְכָל רִגַע שֶׁל פְּנְאִי, שֶׁיִּזְדַּמֵּן לְךָ, תִּשָּׁב
וְתִהְיֶה בְּתוֹרָה, וְקִים זֹאת כָּל יָמָיו.

ב-תקמג

בַּחֲתֻנָּה אַחַת, שֶׁהִיָּתָה בְּבִרְסָלָב, שֶׁנִּמְשָׁכָה עַד אוֹר הַבֶּקֶר כְּמִנְהַג הַיָּמִים
הָהֵם, נֶרְדַּם הַמְתוֹפֵף בְּאֲמֻצֵּעַ הַתִּיפּוֹף מְרַב עֵינָיו. שָׁמוּ הָיָה רַבִּי יַעֲקֹב
הַמְכֻנָּה "יֵאֲנָקֵל". כְּשֶׁהִבְחִין מְנַהֵל הַתְּזֻמָּרֵת בְּנִמְנוֹמוֹ, נָתַן לוֹ סְטִירַת לַחִי,
וְצַעַק עָלָיו: "יֵאֲנָקֵל! תוֹפֵף בְּשִׁמְחָה"!, "יֵאֲנָקֵל! קְלֵאֵף פְּרִיילֵאךְ"!,
הַתְּעוֹרֵר יֵאֲנָקֵל מִשְׁנָתוֹ בְּבִכְיָה מִחֲמַת כָּאֵב הַסְטִירָה וְהַמְשִׁיךְ לְתוֹפֵף בְּכָל
כַּחוֹ. כְּשֶׁהִבְחִין בְּזֶה מוֹהֲרֵנִי תְּ, לָקַח אֶת זֶה לְמִשָּׁל לְעֲבוֹדַת ה' יִתְבָּרַךְ,
שֶׁכְּמוֹ כֵּן אָף-עַל-פִּי שְׁמַכִּים אֶת הָאָדָם בְּכָל מִינֵי יְרִידוֹת וְהַשְּׁלָכוֹת, אָף-
עַל-פִּי-כֵן מוֹכֵרָח וְחֵיב הוּא לְהַמְשִׁיךְ לְהַכּוֹת אֶת הַיֶּצֶר הָרַע וְחִילוֹתָיו –
בְּשִׁמְחָה. בְּסָפֵר "אַבְנֵיהַ בְּרִזָּל" כָּתַב שֶׁמַּעֲשֶׂה זֶה הָיָה אֲצֵל רַבָּנוּ, וְסִיִּם
וְאָמַר: "אָף-עַל-פִּי שֶׁקִּבַּלְתָּ סְטִירָה, חֵיב הֵנָּךְ לְתוֹפֵף שׁוֹב בְּשִׁמְחָה"!, "אֶ
פֵּאטֶשׁ גַּחַאפֶט און פְּרִיילֵאךְ גִּיקֵּלֵאפֶט"!

ב-תקמד

כְּשֶׁשָּׁבְחוּ פֵּעַם אֲנִי"שׁ בְּפָנֵי מוֹהֲרֵנִי תְּ אֵיזָה אָדָם גְּדוֹל בְּמַעֲלָה, שֶׁצָּרִיךְ לְהִגִיעַ
לְעִיר וְיוֹדַע אֲלֵף דָּפִי גְמָרָא עַל-פֶּה, עָנָה מוֹהֲרֵנִי תְּ וְאָמַר: "עוֹזֵר – בְּהַתְּכַוְּנוֹ
עַל תְּלַמִּידוֹ, רַבִּי עוֹזֵר – יָכוֹל לַצַּעַק אֲלֵף פְּעָמִים רַבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם".

ב-תקמה

פֵּעַם בָּא לְטַעֲפֵלִיק מִפְּרָסָם אֶחָד, וְהִלְכוּ אֵלָיו כָּל בְּנֵי-הָעִיר עִם קוּוִיטְלֵאךְ
וּפְדִיוֹנוֹת כָּל אֶחָד לְבִקְשׁוֹ עַל צָרָתוֹ הַגְּשָׁמִית, וְהַתְּאַרְכָּה קִבַּלְתָּ הַקֹּהֵל מְשִׁיךְ
לִילָה שָׁלֵם. כְּשֶׁסָּפְרוּ זֹאת לְמוֹהֲרֵנִי תְּ, אָמַר: "לִילָה שָׁלֵם לְבִקְשׁ רַק עַל
גְּשָׁמִיוֹת, וְעַל רוֹחַנִיּוֹת לֹא כְּלוּם"?! "אֶ גֵּאֲנָצֵעַ נֶאֱכָט בְּעֵטֶן אוֹיֵף גְּשָׁמִיוֹת,
און אוֹיֵף רוֹחַנִיּוֹת גָּאֵר נִישְׁט"!!

ב-תקמו

בְּסֵפֶר "חיי מוהר"ן" סימן תקי"א מספר שאמר רבנו שהוא יודע מסופר אחד וכו' עין שם, ואמר פעם מוהר"ן שת שגם הוא היה רוצה מאד להשיג את פרשיותיו של הסופר ההוא, אולם מחמת שפשנסע פעם עם רבנו בדרך, לבש רבנו את תפיליו, מחמת זה, הוא מרוצה בהם יותר.

ב-תקמז

פעם, כשדבר מוהר"ן מגדלת רבנו והפליג בשבחו, שאלו אחד מאנ"ש: מוהר"ן"ת!! מה הנכם כל-כך מפליגים ומרעישים בעולם מגדלת רבנו!! נענה לו מוהר"ן"ת במליצה: "אני מרעיש?? אז... בקול רעש גדול". כי לעתיד יתגלה ויתפרסם שם רבנו בעולם, ויהיה רעש גדול מגדלתו.

ב-תקמח

מספרים, שאמר פעם בדרך צחות: "היו לי בחיי שני רביים: אחד הרבי שלמדני "אלף-בית", והשני הוא רבנו.

ב-תקמט

כששאל פעם מוהר"ן את רבי מאיר טעפליקער: "מה שלומך?" ענה לו רבי מאיר: "די טוב". אמר לו מוהר"ן"ת: "לך זה טוב!! אני יודע שצריך כל הזמן לקרע ולתלש קברים בצעקות להשם יתברך!! ויש נסחא אחרת, שאמר לו: "בתשובתך נראה, שאינך מתחדש בעבודת השם יתברך, כי אלו היית מתחדש בעבודת השם יתברך, היה עובר עליך מה שעובר כדרך הירידות והעליות, שיש לעוסקים בעבודת השם יתברך, והיית משיח את לבך לפני ושואל לעצתי".

ב-תקנ

פעם, כשדבר מוהר"ן מגדלת רבנו והפליג בשבחו מאד, שאלו אחד מאנ"ש: "מאיפה אתם לוקחים את כל השבחים האלו!! ענה לו מוהר"ן"ת: "אם הרב הצדיק רבי מיכלי מזלאטשוב זכרונו-לברכה, אמר פעם: 'כזו נשמה נקיה כמו גוף נקי וקדוש שיש לי עדן לא היתה בעולם!!' – וכי יש לנו הבנה והרגשה בדבריו?" "האבן מיר א געפיל אין זיינע ווערטער!!" אלא מה, מאמינים אנו בדבריו, כמו כן מאמינים אנו בשבחי רבנו, שהתפאר ואמר על עצמו, אף-על-פי שאין לנו השגה בהם.

ב-תקנא

בבית מדרשו של רבי דוד צבי, חותן מוהר"ן"ת, נהגו שלא נגש חזן להתפלל לפני העמוד, אם א שלחו רבי דוד צבי, רב המקום. פעם שלח להתפלל לפני העמוד את חתנו הוא גיסו של מוהר"ן"ת. אחר זמן מועט נפל חתנו למשכב. כשבא רבי דוד צבי לבקרו, אמר לו חתנו: "חושש אני, שסבת מחלתי הוא בגלל הפניות והגאות, שהיו לי בתפילתי לפני העמוד", ענה לו

רבי דוד צבי: "שֶׁכֶּר הַתַּפְּלָה הוּא גֹן-עֵדֶן, וְעֹנֵשׁ הַגְּאוֹת הוּא גִיהֶזֶם, שְׁנַעֲנֵשׁ בְּגִיהֶזֶם, אוֹלָם אֶת הַמְצֹחַ נְקִיִּים!"

ב-תקנב

רבינו ברוך את מוהרנ"ת, שֶׁבְּכָל עֵת שִׁירְצָה לְהִרְדֵּם, יִרְדֵּם תִּכְף וּמִיָּד, וְכֵן נִתְקִיִּים בּוֹ, שֶׁאֶפְלוּ כְּשִׁנְתֵּמְהֶמָּה בְּשִׁנְת הַלְּיָלָה וְרָצָה לִישׁוֹן מְעַט כְּדֵי לְקוֹם וּלְהִתְעוֹרֵר בְּעֵת חֲצוֹת, תִּכְף כְּשֶׁהֵנִיחַ אֶת רֵאשׁוֹ לִישׁוֹן, נִרְדֵּם תִּכְף וּמִיָּד.

ב-תקנג

כְּשֶׁהָיָה מוהרנ"ת לוקח אֶחָד שְׁיִישׁוֹן עִמוֹ, הָיָה בּוֹחֵר בְּאַחַד כְּזֶה, שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ בּוֹ שְׁיִישׁוֹן הֵיטֵב, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפְרִיעַ לוֹ בְּסִדֵּר עֲבוֹדָתוֹ, וְסִפֵּר רַבִּי נַחֲמָן מְטוֹלֵטְשִׁין זְכוּרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ, שֶׁפָּעַם כְּשִׁישׁוֹן אֶצְלוֹ, הִשְׁתַּדַּל לְהִשְׁאָר נְעוֹר, כְּדֵי שְׁיֻכַּל לְרְאוֹת אֶת סֵדֶר הַנְּהַגְתּוֹ בְּמִשְׁךְ הַלְּיָלָה, אוֹלָם פְּתֹאֹם נִגַּשׁ אֵלָיו מוהרנ"ת וְאָמַר לוֹ: "עֵדִין עַר אַתָּה? יִשׁוֹן יִשׁוֹן", וְתִכְף נִפְלָה עָלָיו שָׁנָה עֲמֻקָּה, וְלֹא זָכָה לְרְאוֹת הַנְּהַגְתּוֹ, וְכֵן הָיָה אֶצֶל עוֹד כַּמָּה מֵאֲנֵי"שׁ.

ב-תקנד

כְּשֶׁאָמְרוּ פְּעַם לְמוהרנ"ת, שֶׁמוּבָא בְּסִפְרִים, שְׁמִי שְׁאִין לוֹ דְּגִים בְּשֶׁבֶת, יְדָאג כָּל יְמוֹת הַשָּׁבוּעַ, אָמַר מוהרנ"ת: "וְכִי לֹא דֵי שְׁאִין לוֹ דְּגִים עַל שֶׁבֶת, עוֹד גַּם יְדָאג וְיִתְעַצֵּב עַל זֹאת כָּל יְמוֹת הַשָּׁבוּעַ?"

ב-תקנה

כְּשֶׁדָּבַר פְּעַם מוהרנ"ת מֵהַתּוֹרָה: הַנְּעוֹר בְּלֵילָה, שְׁבִי"לְקוֹיטִי מוהר"ן חֶלֶק א' סִימָן נ"ב וּמַעֲנִין הַיְצִיָּא חוּץ לְעִיר לְהַתְּבוֹדְדוֹת, אָמְרוּ לוֹ כַּמָּה מֵאֲנֵי"שׁ, שֶׁהֵם יִרְאִים לְצֹאת לְהַתְּבוֹדְדוֹת. סִפֵּר לָהֶם מוהרנ"ת מַעֲשֵׂה, שֶׁפָּעַם הִתְנַפְּלוּ שׁוֹדְדִים הַמְּכַנִּים "אֵיידִימֵאקֵעֵס" עַל אֵיזָה עִיר וּבְרָחוֹ כָּל תּוֹשְׁבֵי הָעִיר. בֵּין הַבּוֹרְחִים הָיָה אִישׁ אֶחָד, שֶׁהָיָה יְדוּעַ בֵּין הַתּוֹשְׁבִים לְפַחֵדוֹ גְּדוֹל מְאֹד; וּכְשֶׁבָּרַח, הִתְחַבֵּא בְּבֵית הַקְּבָרוֹת וְשָׁהָה שָׁם כָּל הַלְּיָלָה. לְמַחֲרָת, כְּשֶׁשָּׁבוּ הַבּוֹרְחִים הָעִירָה, שֶׁאֵלוֹהוּ יְדִידוֹ: "אֵיךְ לֹא פְּחַדְתָּ לְהִשְׁאָר לְבַד בְּבֵית-הַקְּבָרוֹת כָּל הַלְּיָלָה"? עָנָה לָהֶם: "הַשׁוֹדְדִים הִטִּילוּ עָלַי אֵימָה כְּזוֹ, עַד שֶׁשְׁכַחְתִּי שֶׁפַּחֵדוֹ אֲנִי... " וְסִיִּים מוהרנ"ת וְאָמַר, שֶׁכִּמוֹ כֵּן הוּא בְּעֲבוֹדַת ה' יִתְבָּרַךְ וְכִמוּבָא בְּזֶהֱרַר (ח"ג קנח): "מֵאֵן דְּאִיהוּ בְּדוּחְקָא, לֹא מְסַתְּפַל מִיָּדִי", פִּירוּשׁ: מִי שֶׁנִּמְצָא בְּדוּחַק לֹא מְסַתְּפַל עַל שׁוֹם מְעַכָּב. כִּי כְּשֶׁמְרַגְּשִׁים אֶת הַפַּחַד וְהִירָאָה מִיּוֹם הַדִּין הַקָּרֵב וּבָא, מֵתְבַטְּלִים כָּל הַפְּחַדִּים הַגְּשָׁמִיִּים.

ב-תקנו

אָמַר: "וְכִי כַּמָּה צָרִיךְ אָדָם לְהַתְּנַגֵּעַ, עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה מוֹשֵׁל מְחוּז "גוֹבִירְנָטוֹר", הָרִי לוקח לוֹ הַדְּבָר זְמַן רַב – כְּאֶרְבָּעִים אוֹ חֲמִישִׁים שָׁנָה,

אולם לפעמים בעת מלחמה קשה, שהמלחמה כמעט אבודה, קם בעז לוחם אחד ומבקיע את חזית האויב, אזי מתעלה מיד ונעשה מושל. כמו כן הוא בעבודת השם יתברך: יש אחד, שעובד את ה' שנים רבות עד שבא למדרגתו; ויש אחד, שעל ידי עבודות גדולות שעושה בעבודת ה', ועל ידי עמידה בנסיונות גדולים – זוכה מיד לבוא לשלמותו. ואמר זאת לענן רבנו שזכה במעט שניו למעלה גבוהה כזו.

ב-תקנו

אמרו למוהרנ"ת איך שפירש הרב הקדוש, רבי מאיר מפראעמישאן זצ"ל, תלמיד הבעל-שם-טוב, בדרך צחות את התבות: "בתוף ומחול" שבקאפיטל האחרון שבתהלים, שפרש, שסוף כל סוף ומחול הקדוש-ברוך הוא לעונות ישראל, וזהו בתוף-ומחול. והפטיר מוהרנ"ת על זה ואמר: "אולם עד הסוף שימחול!!!". כאומר כמה צריכים לסבל, עד שיתקיים הסוף הטוב הזה...

ב-תקנח

כשספרו למוהרנ"ת, שהרב מבארדיטשוב אמר, שבלייל כל-נדרי, היינו בלייל יום כפור נופלת יראה אימה בכל העולם, עד שאפלו הדגים שבמים רועדים מפחד, הפטיר על זה ואמר: "אם כן, כמה כבר צריכים לרעד, כשאין רועדים". "וויפל דארף מען שוין ציטערן אז ס'ציטערט זאך נישט".

ב-תקנט

שאל פעם אחד מאנ"ש את מוהרנ"ת, אם טוב הדבר שיהיה מלמד תינוקות, מחמת שאין לו פרנסה. ענה לו מוהרנ"ת: "באותה עת שתשכיר את עצמך למלאכת המלמדות, תשכיר את עצמך להתפלל לפני השם יתברך, ותתפלל בפרוש גם על פרנסה, ואחר זמן, תראה שהצלתה גדולה יותר, מאשר אם היית מלמד.

ב-תקס

פעם כשיצאו אנ"ש לקדש את הלבנה, לא נראתה הלבנה בבהירות היטב, ואף-על-פי-כן קדשה מוהרנ"ת כדעת רבנו המובא בספר "חיי מוהר"ן" סימן תפ"ג, אולם רבי אהרן, הרב מבירסלב, ארצה לקדשה, כי רצה לראותה בבהירות היטב, ומשום כך חכה לליל המחרת, ואז באמת התבהרו השמים וראוה היטב, וקדש אז את הלבנה. אמר אחר-כך רבי אהרן למוהרנ"ת: "רואה הנך! על ידי שהמתנתי לקדש את הלבנה, קדשתי אותה בבהירות כדבעי." ענה לו מוהרנ"ת: "אולם אנכי כבר התפללתי היום את התפלות לאחר קדוש לבנה, שקדשתי כבר אתמול", כאומר, שתפלותיו שהתפלל היום חשובות יותר, מחמת שקדש את הלבנה אתמול.

ב-תקסא

בְּבִרְסָלָב הָיָה דָר אֶחָד מִתְלַמְיָדֵי רַבֵּנוּ בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמֹה רְאוּבֵן זְלַאטְע'ס. כְּנוּהוּ בְּשֵׁם זֶה עַל שֵׁם אָמוֹ, מֵרַת זְלַאטְע. הוּא הָיָה עוֹבֵד ה' גְּדוֹל וּמְפֹלֵג בְּמַעֲלָה, אוּלָם חֲסָרוֹן הָיָה לוֹ, שֶׁהָיָה מְרַבֵּה בְּאַמִּירַת דְּבָרֵי הַלְצָה וְכַדוּמָה, וְרַבִּי נַחֲמָן מְטוּלְטְשִׁין הָיָה דְבוּק בּוֹ מְאֹד, וְהָיָה הוֹלֵךְ אֵלָיו הַרְבֵּה לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ דָרָךְ בְּעִבּוּדַת ה' יִתְבָּרַךְ וּבִירְאַת שָׁמַיִם. כְּשֶׁנּוֹדַע הַדְּבָר לְמוֹהֲרַנְ"ת, אָמַר לוֹ: "לְצוּוֹת עֲלֶיךָ לֹא לְלַכֵּת וְלִלְמַד אֲצִלוֹ אֵינִי יָכוֹל, אוּלָם זֹאת כֵּן אוֹמֵר לָךְ: אִם בְּדַעְתָּךְ לְהַמְשִׁיךְ וְלִדְבֹק בּוֹ, מִבְּקִשׁ אֲנִי מִמֶּךָ אֵל תְּבוֹא אֵלַי!" כִּי דָרְכּוֹ לֹא מְצָאָה חוֹן בְּעֵינַי מוֹהֲרַנְ"ת. וְהַפְּסִיק רַבִּי נַחֲמָן מְטוּלְטְשִׁין לְלַמַּד מִמֶּנּוּ.

ב-תקסב

רַבִּי שְׁלֹמֹה רְאוּבֵן הַנִּי"ל הָיָה מִתְלַמְיָדֵי שֶׁל רַבִּי שְׁמוּאֵל אֵיזִיק, וְעָלְיוֹ מְסַפְרִים הַסְּפוּר, שֶׁאָמַר לְהַרְבֵּה הַצְּדִיק רַבִּי מְרִדְכִי מְטוּשְׁרוֹנְבִיל זְצ"ל, כְּשֶׁרָצָה לְבָרְכוֹ בְּבָנִים, שֶׁכָּבֵר יֵשׁ לוֹ בְּרָכָה מֵרַבּוֹ רַבִּי שְׁמוּאֵל אֵיזִיק, וְעַל כֵּן אֵינּוּ חֹפֵץ בְּבָרְכָה זֹאת מִמֶּנּוּ, וְהַתְּפִילָא רַבִּי מְרִדְכִי זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה עַל דְּבָרָיו וְאָמַר: "זֶהוּ הַנִּקְרָא אֲמוּנַת חֲכָמִים אֲמַתִּית!"

ב-תקסג

כִּידוּעַ, הָיָה מוֹהֲרַנְ"ת זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה, מִתְּפִילָא בְּצַעֲרֵירוֹתוֹ בְּכַחוֹת וּבְצַעֲקוֹת וּבְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה, אוּלָם בְּסוּף יָמָיו הָיָה מִתְּפִילָא בְּנַחַת וּבְמִנוּחָה.

ב-תקסד

לְמוֹהֲרַנְ"ת הָיוּ כְּאֵלוֹ תְלַמְיָדִים עוֹבְדֵי ה', שֶׁלֹּא הָיָה לָהֶם אֲפֶלוֹ זֶמַן לְבוֹא אֶל מוֹהֲרַנְ"ת, וְהָיָה מוֹהֲרַנְ"ת בְּעֶצְמוֹ נוֹסֵעַ אֵלֵיהֶם לְחִזְקָם וּלְעוֹדָדָם.

ב-תקסה

פְּעַם בְּעָרְבֵי רֵאשִׁי-הַשָּׁנָה, שֶׁמִּנְהַג יִשְׂרָאֵל לְצוּם אֶזְרָא חֲצִי יוֹם כִּידוּעַ, אֵל הָיָה יָכוֹל רַבִּי יִצְחָק בֶּן מוֹהֲרַנְ"ת לְצוּם, כִּי הָיָה חוֹלָה מְקוּדָם בְּאֵיזָה מַחְלָה, וְהָיָה חָלֵשׁ מְזָה, וְאָמַר לְאָבִיו מוֹהֲרַנְ"ת שֶׁהוּא רוֹצֵה מְקוּדָם לְטַעוֹם מְעַט אוֹכֵל, וְאַחַר כֵּן יָלַךְ לְצִיּוֹן רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ, לוֹמֵר שֶׁם אֶת "תְּקוּן הַכְּלָלִי" כְּמִנְהַג אֲנִי"שׁ, כִּי עַל-יְדֵי-זֶה יוּכַל לְהַתְּפִילָא שָׁם עַל הַצִּיּוֹן בְּכוֹנֵה וְכָרְאוּ. אָמַר לוֹ מוֹהֲרַנְ"ת אֵל תַּעֲשֶׂה כֵּן, רַק תִּלְךָ לְצִיּוֹן וְתֹאמַר שֶׁם הַעֲשֶׂרָה מִזְמוּרִים אֵיךְ שֶׁתֹּאמַר, וְאַחַר כֵּן טַעַם מְעַט אוֹכֵל, וּכְשֶׁתֹּאכַל וְיִהְיֶה לָךְ כַּח תַּחֲזוֹר שׁוֹב לְהַשְׁתַּטַּח וְלְהַתְּפִילָא עַל הַצִּיּוֹן.

ב-תקסו

לעת זקנותו של מוהרנ"ת היה נוהג לטעום חתיכת לעקיף עם איזה משקה בין תפלין דרש"י ורבנו-תם.

ב-תקסז

מוהרנ"ת היה נוהג לנסוע ולשבות באותן המקומות שהיה רבנו נוסע בחייו, לטשערין וכו'. בדרך נסיעתו כשנסע בשנתו האחרונה, אמר לרבי נחמן מטולטשין: "בזה אני מראה לך את הדרך ובשנה הבאה תוכל לנסוע כבר לבדך", "דא ווייז איך דיר די וועג און די אנדערע יאר וועסטו שוין קענען פארן אליין".

ב-תקסח

בערב-ראש-חדש שבט שנת תקע"א, התקבצו ובאו לאומאן כששים אנשים מאנ"ש, להשתטח שם על ציון רבנו, וזו הייתה ההתקבצות הראשונה לאחר פטירתו של רבנו, שנתעוררו לזה על ידי מוהרנ"ת, ונשארו לשבות שם בשבת, כשישבו בשלחן בליל שבת א ידעו איך להתחיל לומר את הזמר "אזמר בשבחיו", כי בחיי רבנו היה רבנו שר את המלים ואנ"ש היו מנעימים בקולם ומסיעים אותו, בפרט לרוב חולשתו בסוף ימיו, וכך בתוך השהיות פתח מוהרנ"ת ואמר: כך היה אומר הנחל נובע מקור חכמה שלא טעם טעם חטא מימיו: "אזמר בשבחיו"! ואנו היינו מנעימים בקול, בם בם, בם בם וכו', וכך הפך מוהרנ"ת את הדממה והמשיך הוא לומר את נגון רבנו.

ב-תקסט

ב"שבועות הגדול" שהיה אז התעוררות גדול וכו' מרוב הדבורים הנפלאים שדבר מוהרנ"ת, התלחשו אנ"ש לעצמם על מוהרנ"ת באמרם: הרי הוא בעצמו הרבי, מרוב ההתפעלות שהיה לאנ"ש ממנו. כשהבחין בזה מוהרנ"ת, צעק: אני יודע שאני לא הרבי, אני יודע שאני לא הרבי... "איך ווייס איך בין נישט דער רבי, איך ווייס איך בין נישט דער רבי".

ב-תקע

כשנסע מוהרנ"ת לאחר פטירת רבנו אל העירות שהיו פזורים בהם אנ"ש, כדי לעוררם לענון רבנו, בקר אצל אחד מעניי אנ"ש שדר בסמוך לאומאן וכשדבר עמו מוהרנ"ת אמר לו הלה: רבי נתן! אם אתה לא בונה בית כנסת מיוחד "קלויז" עבור אנ"ש – לא עשית כלום. והבין מוהרנ"ת שצודק הלה בדבריו, ומזה נתעורר מוהרנ"ת לבנות את הקלויז, ותיכף אמר להלה: אם כך הדבר תתחיל אתה במצוה זו ותן ראשון את הכסף עבור בנייתו, ונתן לו מיד את כל כספו בסך שני רובל, כי היה עני מרוד, ובזה התחיל מוהרנ"ת לאסוף מעות לבניית הקלויז. כשהיה אחר כך אצל הגבירים בטשערין, ספר להם זאת והפציר בהם באמרו להם: העני הזה נתן את כל רכושו, תנו אתם גם כפי יכלתכם. בזמן מאוחר יותר שבח

מוהרנ"ת את העני הנ"ל ואמר: עם שני הרובלים שלו בנית את הקלויז.

ב-תקעא

מוהרנ"ת אמר: "יש חסרון אצל אנשים, שמחמת שחפצים להדר על איזה דבר מצוה יותר מדי, על-ידי-זה אינם מקימים כלל את המצוה!"

ב-תקעב

ספרו למוהרנ"ת שרבי גדליה וולגול לומד שלחן ערוך עם המגינים וחוזר עליהם הרבה כדי לדעת אותם בעל-פה, אחר כך כשראהו מוהרנ"ת אמר לו "למד גם את הלקויטי מוהר"ן עד שתדע אותו בעל-פה, כי כשתנוח בקבר ותרגיש התולעת שבאיבר והעצם הזה מוטבע הלקויטי מוהר"ן היא לא תקרב אליך".

ב-תקעג

מוהרנ"ת היה לומד עם אחרים שעורים קטנים, אולם שעוריו הגדולים היה לומד לבדו.

ב-תקעד

אחד משעוריו הקבועים של מוהרנ"ת היה למוד של כמה פרקים משניות בכל יום, גם אחד ממנהגיו היה לרקוד בכל יום.

ב-תקעה

מוהרנ"ת היה נוהג בפורים לשנות לשכרה, והיה מקים בפשיטות צווי חכמינו זכרונם לברכה שאמרו (מגילה ז:): "חייב אדם לבסוּימי בפּוּרְיָא עד דא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי".

ב-תקעו

ספר רבי נחמן מטולטשין, שפעם כשנסע עם מוהרנ"ת בימי החורף התאכסנו באיזה אכסניה, והיה קשה לרבי נחמן מטולטשין לסדר עבור מוהרנ"ת מקום טוב לשינה, כי החלונות היו פתוחים ושבורים, ורצה מאד רבי נחמן מטולטשין להשתדל בזה, כדי שיוכל מוהרנ"ת לנהוג מנהגו בקמת חצות ולמוד תורה בלילה, אולם א הצליח, ואף-על-פי-כן

בְּאִמְצַע הַלֵּילָה כְּשֶׁהִתְעוֹרַר רַבִּי נַחֲמָן מְטוֹלְטָשִׁין, רָאָה אִידָּ שְׂמוֹהֲרַנְיָתָּ
כְּבָר יוֹשֵׁב עִם הַשְּׁלַחַן-עָרוּף יוֹרֵה-דָּעָה וְלוֹמֵד בְּהִתְמַדָּה אַחֵר שֶׁכְּבָר עָרַף
אֶת הַתְּקוּן חֲצוֹת.

ב-תקעז

בְּנַעֲמִירוֹב הִיָּתָה פְּעַם חֲתוּנָה שֶׁל אֶחָד מִקְרוֹבֵי מְשַׁפַּחַת מוֹהֲרַנְיָתָּ
הֶרְחוּקִים, וְהִלְךְ מוֹהֲרַנְיָתָּ לְחֲתוּנָה, בְּכַדֵּי שְׂיִתְעוֹרַר עַל יְדֵי זֶה לְשִׁמְחָה, כִּי
בָּא סָבָה זֹו לֹא הָיָה הוֹלֵךְ כִּי לֹא הָיוּ קְרוֹבִים כָּל כֶּף עַד שֶׁיִּלְךְ לְחֲתוּנָתָם,
וְהִלְךְ רַק בְּסִבַּת רְצוֹן לְשִׁמְחָה שְׂיִהְיֶה לוֹ עַל יְדֵי הַחֲתוּנָה (א"ה), עַיִן בְּתוֹרָה
קע"ח).

ב-תקעח

מוֹהֲרַנְיָתָּ אָמַר פְּעַם לְאַנְיָ"שׁ: הֵנֶכֶם צְרִיכִים לְהַשְׁגִּיחַ שְׁהַגְדָּלוֹת שְׁלַכֶם לֹא
תִּסְתִּיר אֶת יוֹפְיוֹ שֶׁל רַבֵּנוֹ, "אִיר דְּאַרְפֵּט זִיד הֵיטֵן אַז אֵייעֶר גְּרוֹסְקֵייט
זְאָל נִישֵׁט פֿאַרשְׁטעלן דָּעם רַעבֵנִס שְׂיִינְקֵייט".

כְּמוֹ כֵּן אָמַר: "צְרִיכִים אַתֶּם לְהִזָּהֵר שְׁהַקְטָנוֹת שְׁלַכֶם לֹא תִסְתִּיר וְתַעֲלִים
אֶת יוֹפְיוֹ שֶׁל רַבֵּנוֹ". "אֵייעֶר קְלִינִיגְקֵייט זְאָל נִישֵׁט פֿאַרשְׁטעלן דָּעם
רַעבֵנִס שְׂיִינְקֵייט".

ב-תקעט

מוֹהֲרַנְיָתָּ אָמַר: "הַצְדִּיק רַבִּי זֹוִשָׁא אָמַר, שְׁעַל הַכֹּל יוֹכֵל לְתַת דִּין וְחֶשְׁבוֹן,
חוּץ מִיּוֹם הַנְּסִיעָה. וְאַנְיָ אוֹמֵר, שְׁאַנְיָ מוֹכֵן לְתַת דִּין וְחֶשְׁבוֹן גַּם עַל יוֹם
הַנְּסִיעָה, רַק תְּלוֹי לְפִי הַיּוֹם. "וְוַעֲדִלִיג וְוִי דְּעַר טָאג".

כָּל-כֶּף שְׁמַר אֶת הַזְּמַן, עַד שְׁמוֹכֵן לְתַת דִּין וְחֶשְׁבוֹן מְדַקְדָּק גַּם עַל עֵת
נְסִיעוֹתָיו.

ב-תקפ

אֶחָד מֵאַנְיָ"שׁ הָיָה מְלַמֵּד בְּלֹאדִיזִין, אַחֵר זָמַן כְּשֶׁאַסֵּף סְכוּם מְעוֹת מְשֻׁכָּר
הַמְּלַמְדוֹת לְמַחֲיַת בֵּיתוֹ, וְרָצָה לְשַׁלְּחוֹ עִם שְׁלִיחַ, כִּי בְּדַרְךְ הַדָּאָר הָיָה עוֹלָה
לוֹ כַּמָּה מְטֵבְעוֹת קְטָנוֹת "קֶאפִיקֶעס", וְרָצָה לְחַסוֹף הוֹצָאָה זֹו. וְשָׂאֵל
לְמוֹהֲרַנְיָתָּ עַל זֶה, אָמַר לוֹ מוֹהֲרַנְיָתָּ: "אַחֵר שְׁעַבְדָּתָּ כָּל כֶּף בְּשִׁבִיל הַמְּעוֹת
יוֹתֵר טוֹב שְׁתִּשְׁלַחְהוּ דְּרָךְ הַדָּאָר וְתִהְיֶה בְּטוֹחַ בְּמְעוֹת, מִשְׁתִּשְׁלַחְהוּ עִם
שְׁלִיחַ וְלֹא תִהְיֶה בְּטוֹחַ".

ב-תקפא

כְּשֶׁבִקֵּר מוֹהֲרַנְיָתָּ בְּצַפַּת בְּשַׁנַּת תַּקפ"ג, וְנִפְגַּשׁ שָׁם עִם הָרַב, שְׁטַח הָרַב לְפָנָי
מוֹהֲרַנְיָתָּ אֶת מַר לְבוֹ, הָיִיתָ שְׁעָשָׂה פְּעַם נִדָּר לְסִיס בְּכָל יוֹם אֶת כָּל סִפֵּר

התהלים ועתה בזקנותו קשה עליו לקיים את נדרו, ובכך שואל הוא את מוהרנ"ת מה לעשות, ענה לו מוהרנ"ת שמעתה לאמר את העשרה מזמורים = תיקון הכללי, הכלול מעשרה מיני נגינה שבהם נאמר ספר התהלים כמו שאמרו רבותינו זכרוננו-לברכה (פסחים קיז). (תיקון הכללי) בכל יום.

ב-תקפב

מוהרנ"ת גדל בביתו יתומה אחת עד ששידכה, והשבת שלפני החתונה, היינו ה"אויפרוף" חל להיות בערב שבועות, כי שבועות חל במוצאי שבת-קדש, וכנהוג במקרה כזה, היה על מוהרנ"ת להיות השושבין, אולם מוהרנ"ת ברצותו להיות אצל רבנו לא חש למניעה זו ונסע לחג השבועות אל רבנו, ולא התראה בפני רבנו עד יום השבת, כי הבין שבודאי אחר שנסע מביתו כתב אביו מכתב לרבנו על זה, ובודאי ישלחו רבנו חזרה, ועל כן שמת את עצמו לבלי להתראות לפני רבנו עד שבת, כי אז כבר לא ישלחו רבנו חזרה, ואז באותו חג השבועות אמר לו רבנו המובא בספר ימי מוהרנ"ת (סימן לה), "אחר שעוברים על כל המניעות בודאי עדיף וטוב יותר להיות אצלו", "אז מ'קומט אלדינג איבער, איז דאס פארט בעסער".

ב-תקפג

רבי דוד צבי חותן מוהרנ"ת לא היה נוטל את ידיו לסעודה בכל ימות השבוע ולא אכל כי אם מזונות ופחות מכשעור, והכל מחמת חומרות שבנטלת ידים, וזוגתו של מוהרנ"ת הייתה מכינה עבורו את המזונות והכינה שני עוגיות וחצי עבור מזונו, ואמר רבי אברהם בן רבי נחמן שמזה רואים גודל צדקותו שלא אכל יותר מהשעור הנ"ל, כי הוא יותר מדי עבורו, ופחות מהשעור הנ"ל היה מועט מדי ואכל רק כדי חיותו ממש.

ב-תקפד

היו פאלו שרצו להשמת משרות הצבא והיו עושים מום בגופם, כדי שיקבלו פטור מהצבא, והקפיד על זה מוהרנ"ת.

ב-תקפה

כשהיה מוהרנ"ת ושאר אנ"ש בטשרנוביל על החתונה שהיתה שם בין הבת של הרב הצדיק רבי אהרן מטשרנוביל - בן הרב הצדיק רבי מרדכי זכרוננו-לברכה, עם רבי ישראל בנה של שרה בת רבנו, שאל רבי מרדכי את מוהרנ"ת: "מה אומר רבכם על ענין חולי נופל"? אמר לו מוהרנ"ת מה שכתב רבנו בלקוטי מוהר"ן סימן ר"א: פ"ז ג'תן ל'אביונים (תהלים קיב, ט) ראשי תיבות נ"פ"ל, ע"ן שם. כששמע זאת רבי מרדכי הפטיר: "אם כך צריכים אנו להתחיל מחדש לפזר צדקה!" - "אויב אזוי דארפן מיר אויפסני אנהויבן צו טיילן צדקה".

ב-תקפו

כְּשֶׁהָיָה מוֹהֲרֵינִי בְּלַעַמְבָּרְגַּן נִשְׁקוּ בְּרַגְלוֹ אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי הָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי אֹרֵי מִסְטֶרְלִיסק וְשָׂאָלוּ: "הֲאֵתֶם הוּא זֶה שֶׁחִבֵּר אֶת הַלְקוּיֵי תַפְלוֹת?" וְאָז מְרֹב אֶהְבַּתֶם לְמוֹהֲרֵינִי לְוִוְהוּ הַמּוֹן עִם עַד חוּץ לְעִיר, וְאָמַר לָהֶם מוֹהֲרֵינִי בְּדֶרֶךְ אֶת הַתּוֹרָה, "הַנְּעוֹר בְּלִילָה" (שֶׁבְּלַקוּיֵי מוֹהֲרֵינִי חֶלֶק אֶסִימֵן נ"ב) וְנִכְנְסוּ הַדְּבָרִים כָּל כָּךְ בְּלֵב הָאֲנָשִׁים עַד שֶׁכַּמָּה שָׁנִים אַחֲר־כֵּךְ בָּעֵת שֶׁהָיָה שָׁם רַבִּי נַחֲמָן מְטוֹלְטִישִׁין מְצָא עוֹד אֲנָשִׁים שֶׁקִּיְמוּ זֹאת. וְאָז נִפְגַּשׁ שָׁם עִם הַחֲסִידִים שֶׁל הָרַב הַצַּדִּיק רַבִּי אֹרֵי מִסְטֶרְעֵלִיסק זצ"ל, וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ בְּאַהֲבָה וּבִידִידוּת מְפֹלְגֶת כָּל-כָּךְ, עַד שֶׁמוֹהֲרֵינִי עֲצָמוּ הַתַּפְּעֵל מֵהֶם מְאֹד, וְאָמַר: "אֵלּוּ אֲצַלְנוּ בְּרוּסְיָא הֵיוּ כְּאֵלּוּ חֲסִידִים, הֵינּוּ יְכוּלִים לְשִׁבֵּת וּלְדַבֵּר יַחַד, וְלֹא הָיָה לָנוּ שׁוּם מַחֲלֶקֶת".

ב-תקפו

מוֹהֲרֵינִי זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה מְצָא חֵן מְאֹד בְּעֵינֵי הַחֲסִידִים, עַד שֶׁאָמְרוּ לוֹ חֲסִידֵי הָרַב הַצַּדִּיק רַבִּי אֹרֵי מִסְטֶרְלִיסק זצ"ל, אֵלּוּ הָיָה עֲדִין רַבִּי אֹרֵי חֵי, הָיָה יוֹצֵא לְקַבֵּל אֶת פְּנִיכֶם בְּכַבּוֹד גָּדוֹל מְאֹד. כָּל-כָּךְ הֶעֱרִיכוּ אֶת מוֹהֲרֵינִי זְכָרוֹנוֹ-לְבָרְכָה.

ב-תקפח

רַבִּי הִירֵשׁ לֵיב, הָרַב מִבְּרֶסְלָב, בָּנוּ שֶׁל רַבִּי אֶהֱרֹן וְאָבִיו שֶׁל הָרַב מְטִישְׁעֵרִין, לֹא הָיוּ לוֹ בָּנִים בְּשָׁנִים הָרִאשׁוֹנוֹת שְׁאַחַר חֲתוּנָתוֹ, וְאָמַר לְזוּגָתוֹ, שְׂדַעְתוֹ נוֹטָה שָׂאֵם יַעֲבְרוּ עֶשֶׂר שָׁנִים לְנִשׁוּאֵיהֶם וְלֹא תִפְקַד בְּזָרַע שֶׁל קִימָא יִגְרָשְׁנָה, כְּדִין הַתּוֹרָה. הִלְכָה לְמוֹהֲרֵינִי וְסִפְרָה לוֹ מַה שֶׁאָמַר לָהּ בְּעֵלָה הָרַב, וּבִקְשָׁה מִמוֹהֲרֵינִי עַל זֶה, לֹא עָנָה לָהּ מוֹהֲרֵינִי כְּלוּם, אַחֲר־כֵּךְ כְּשֶׁהִגִּיעָה הַשָּׁנָה הָעֲשִׂירִית, אָמַר לָהּ שׁוּב הָרַב אִם תִּעֲבֹר הַשָּׁנָה וְלֹא תִפְקַד יִהְיֶה מוּכָרָח לְגִרְשָׁה, הִלְכָה שׁוּב לְמוֹהֲרֵינִי בְּבִכְיָה וּבִקְשָׁה אוֹתוֹ שֶׁיִּבְרַכְנָה בְּבָנִים, נָחַם אוֹתָהּ מוֹהֲרֵינִי וְאָמַר לָהּ: "הוּא לֹא יִגְרָשֶׁךְ, הוּא לֹא יִגְרָשֶׁךְ", "עַר וְעַט דִּיר נִישְׁט גָּטוֹן! עַר וְעַט דִּיר נִישְׁט גָּטוֹן". וְכֵן הָיָה שֶׁנִּפְקְדָה בְּזָרַע שֶׁל קִימָא, וְיִלְדָה אֶת הָרַב מְטִישְׁעֵרִין וְאַחֲרֵי כֵן אֶת אָחִיו רַבִּי חֵיִים הָרַב מִבְּרֶסְלָב.

ב-תקפט

רַבִּי יִצְחָק בֶּן מוֹהֲרֵינִי בָּא בְּשִׂאָלָה לְאָבִיו, הֵיִוֹת שֶׁהַפְּרִיץ הִצִּיעַ לוֹ אֶחָד מִשְׁלֹשָׁה עֲבוֹדוֹת, א. נִיהוּל בֵּית הַדָּאָר, ב. נִיהוּל טַחֲנַת הַקָּמַח, ג. נִיהוּל כְּרִיתַת הָעֵצִים שְׁפִיעֵר הַשִּׁיכִים לוֹ, וּבִקֵּשׁ מֵאָבִיו שְׁיִיעֵץ לוֹ אֵיזָה עֲבוֹדָה לְקַחַת, הִצִּיעַ לוֹ מוֹהֲרֵינִי שֶׁיִּקַּח אֶת נִיהוּל הַדָּאָר. אָף-עַל-פִּי שֶׁמוֹהֲרֵינִי לֹא רָצָה שֶׁיִּקְבֵּל כָּלל שׁוּם אֶחָד מֵהָעֲבוֹדוֹת, כִּי חָפֵץ הָיָה שֶׁיִּשָּׁב רַק עַל הַתּוֹרָה וְהָעֲבוֹדָה, אוּלַם מִחֲמַת שֶׁלֹּא שָׂאָלוּ רַבִּי יִצְחָק אִם יִקְבֵּל עַל עֲצָמוֹ

עבודה או לא, אלא רק שאלו איזה עבודה יקבל, על כן ענה לו כפי שאלתו, כי כך נהגו אנ"ש מאז ומקדם א לצוות לעשות כך וכך בדוקא, בשים ענין.

ב-תקצ

פעם אחר שגמרו אנ"ש בראש השנה את אחת התפלות, מרוב ההתעוררות שהיה, אמר להם מוהרנ"ת: "אני מאמין שרבנו נמצא כאן עמנו, וכשרבנו כאן כל השבעה רועים כאן, אני מאמין בזה כאלו אני רואה זאת", כשאמר את אלו התיבות האחרונות הדגישם כל כך עד שספרו אנ"ש שהרגישו בו שבאמת הוא רואה מה שאומר, "איך גליב אז דער רבי איז דא מיט אונז, און אז דער רבי איז דא זיינען אלע שבעה רועים דא – איך גליב גלייך ווי איך זעה".

ב-תקצא

אחר שהדפיס מוהרנ"ת את הלקוטי תפלות, אמרו אנ"ש למוהרנ"ת: אתם ראוים להיות הבעל תפלה (המספר ממנו בספרי מעשיות במעשה י"ב), אמר להם מוהרנ"ת: הבעל תפלה הוא רבנו, אולם אם גם אני מאנשי המלך הריני המליך, כי יכול אנכי ללמד זכות על אדם שעבר שמונה מאות פעמים על כל התורה כלה, "רבי נתן איר קערט צו זיין דער בעל תפלה – דער בעל תפלה איז דער רבי – אויב איך בין פון דעם מלך'ס לייט בין איך דער מליך". "איך קען מלמד זכות זיין אויף א מענטש וואס האט עובר גיווען אכט הונדערט מאל אויף כל התורה כלה".

ב-תקצב

ספר רבי נחמן מטולטשין שפעם נסע עם מוהרנ"ת, ומוהרנ"ת התפלל תפלת השחרית בעגלה אולם לא יכול היה להתלהב בתפלתו כדרכו, וראה רבי נחמן מטולטשין איך שמוהרנ"ת מתאמץ מאד בתפלתו, אולם כשהגיע לתיבות "והודו לזכר קדשו" התלהב למאד, והיינו שצריכים להודות לה' אפלו רק לזכר מעט הקדושה שיש לו לאדם כך ספר ראבר"נ ששמע מאביו רבי נחמן מטולטשין, ומשם ולהלן התפלל כבר בהתלהבות כהרגלו.

ב-תקצג

פעם נסע מוהרנ"ת והתפלל על העגלה בהתלהבות וכו' כדרכו בקדש, כשהגיעו אחר כך לאכסניה (קרעטשמע) אמר הבעל עגלה לבעל המלון "היום נסעתי עם יהודי שהתפלל תפלה בהתלהבות כזו שלא רק אני בכיתי (מרוב ההתעוררות) אלא אפלו הסוסים בכוי".

ב-תקצד

פעם כשהיה רבי יצחק אצל אביו מוהרנ"ת בברסלב נאבד לו סכום כסף שהיה שייך לבית הדאר שבטולטשין שהוא נהלו כידוע, ונעצב מאד מזה, וגם למוהרנ"ת פאב הדבר מאד ולא הועילו לזה כל החפושים וכו', עד שרבי נחמן טולטשינער, שהיה מיושב בדעתו מאד הלך ובדק גם במקום זריקת האשפה בסבלנות מרבה מחפץ לחפץ עד שמצא את הכסף, וכשהביא את האבדה שבחו מוהרנ"ת מאד.

ב-תקצה

כשנסע מוהרנ"ת לארץ-ישראל דרך אודיסה כמבואר בספר "ימי מוהרנ"ת" בקר אז אצל רב העיר המכונה "רבי ראובלע אודעסיר" שהיה מפורסם בגדלותו, והיו חברים מנעוריהם, וכך בין הדבורים אמר לו הרב: "שמעתי שנהפכתם לחסיד – האם זוכרים אתם עדין את הלמוד", ענה לו מוהרנ"ת, כן, אמר לו הרב, "קשה לי איזה קושיא חמורה בט"ז שבהלכות תחומין", והציע את שאלתו למוהרנ"ת, הלך מוהרנ"ת ונסגר באיזה חדר למשך זמן קצר, וכשיצא תירץ לו את קושיתו, מרוב התפעלות שהיה להרב מפרושו, אמר לו: "אלו היו לי מעות הייתי מדפיס את הפרוש שפרשתם באותיות של זהב".

ב-תקצו

אחר שהדפיס מוהרנ"ת את ספר הלקוטי מוהר"ן מכר מוהרנ"ת את לוחות ההדפסה (מאטריצין) למדפיס, ונתן לו המדפיס בתמורה לזה ספרים שונים כשוי"ת וכו', ומוהרנ"ת לקח הספרים והעמידם למכירה בבית הכנסת המרכזי שבאומאן יחד עם ספרי רבנו, ובעת המכירה היה עומד ומדבר בעבודת-השם-יתברך, ולא הביט אם שמים לב לדבוריו אם לא, והיו כאלו שהיו שוחקים ממנו ומלעיגים עליו בתנועותיהם מאחורי גבו, ביניהם היה גם רבי עוזר שנהיה לימים תלמידו המובהק, ונתקרב על-ידי שפעם כשהטה אָזְנוֹ לשמוע את דבוריו, נתלהב ונתעורר מאד עד שנפל לרגלי מוהרנ"ת ושאלו: "מהי תשובתו של אחד שדבר על תלמיד-חכם שמת (בהתפנו על רבנו), אמר לו מוהרנ"ת את הדין המבואר בשלחן-ערוך יורה-דעה, שצריך לקחת עשרה אנשים וללכת יחד לקבר הנפטר ולבקש ממנו מחילה, ועשה כן רבי עוזר, ומני אז נתקרב ונתקשר למוהרנ"ת בקשר אמיץ וחזק כל ינתק ונהפך לאחד מגדולי תלמידיו כידוע. וכך נתקרב עוד אנשים לדרך רבנו.

ב-תקצז

פעם בעת שעמד מוהרנ"ת עם הטלית על כתיפו לפני עטיפת הטלית שבתפלת שחרית, ספר לו אחד מאנ"ש מעשה מהצדיק רבי ייבא מאוסטרקהא תלמיד התולדות יעקב יוסף, שפעם הלך רבי ייבא לאסוף צדקה ונכנס לבית גביר אחד לבקש ממנו מעות לצדקה, ולא אבה הגביר לתת לו, והלך ממנו רבי ייבא ועשה איזה מצוה, וחזר והלך שוב לבית

הגביר ובקש ממנו שוב צדקה, ואז נתן לו, והסביר רבי ייבא הטעם בזה שהוא משום שעל-ידי עשיית המצוה שעשה קבל פנים אחרות, ועל כן כשבקש צדקה שוב מהגביר אחר עשותו את המצוה נתן לו כבקשתו". התלהב מוהרנ"ת מספור זה מאד, ותיכף עטף בהתלהבות את עצמו בטלית ואחר העטוף כשגלה את ראשו אמר לאנ"ש שעמדו בסמוך לו: "נכון יש לי כבר עתה פנים אחרות?" "אינא איך האב שוין איצטער א אנדער פנים".

ב-תקצח

מוהרנ"ת אמר: רבנו זכרוננו-לברכה אסר לנו להתנהג בתעניות וסגופים, אולם כשמזדמן תענית שמצוה השלחן-ערוך לצום, צריכים אנו לחטוף אותו כמו עוגה טובה, "אז ס'מאכט זאך א תענית וואס דער שלחן-ערוך הייסט פאסטן דארף מען דאס חאפן ווי א גוט לעקיכל".

ב-תקצט

ספר רבי נחמן טולטשינער, שראה פעם איך לומד מוהרנ"ת אחר חצות את התורה "כי מרחמם ינהגם" שבלקוטי מוהר"ן חלק ב סימן ז, בחיות והתלהבות כזו, עד שהיה נדמה כאלו שמעה מוהרנ"ת עתה ממש מרבנו.

ב-תר

בעת שדחה ממנו רבנו בשתי ידיו את אחיו של רבי יצחק מחארשוואטע, פגש בחזרתו את מוהרנ"ת וספר למוהרנ"ת איך שדחהו רבנו, אמר לו מוהרנ"ת: זה נקרא לדחות!! אותי אפלו היה רבנו דוחה בקורות הבנין האם הייתי עוזב את רבנו? "דאס הייסט מדחה גיווען מיר אפלו ווען דער רבי וואלט מיר מדחה גיווען מיט דריקעס וואלט איך פון רעבן אנוועק?"

ב-תרא

פעם בא אחד למוהרנ"ת ואמר לו שכשהוא לומד ומעין בספר "ראשית חכמה" נופל על-ידי-זה למרה שחורה ושאל את מוהרנ"ת עצה לזה, ענה לו מוהרנ"ת: בעל הראשית חכמה לא כתב דבריו בשביל שתפול אתה למרה שחורה ובאם אינך יכול ללמוד את ספרו מבלי לפול למרה שחורה ועצבות, אל תלמד בו.

ב-תרב

כשספרו פעם אנ"ש למוהרנ"ת מעשה על אחד מגדולי תלמידי הבעל-שם-טוב שהיה צם הרבה משבת לשבת, ופעם באמצע השבוע נפל לרעבון עצום עד שלא היה יכול להתאפק ולקח את המצה שעמדה בבית הכנסת עבור עירובי חצרות ואכלה, אחר כך כשבאו האנשים לבית הכנסת וראו שהמצה א נמצאת חפשויה ולא מצאוה והבינו שזה אכלה וביישו אותו על

זה, ומחמת חלישות הדעת שהיתה לו מהבזיונות נפל לגמרי מהיהדות. אמר על זה מוהרנ"ת שזה מטעם שלא היה לו מעט התחזקות, כי היה לו לחשוב: וכי מה עשיתי הרי רק אכלתי מצה (וכי טריפה אכלתי), וזאת לאחר כמה ימים ששהיתי בתענית.

ב-תרג

כשהיה פעם מוהרנ"ת בטרהוויץ, בעת ששבת שם בשבת כמו שנהג רבנו בחיי (כי כך נהג אחר פטירת רבנו לנסוע ולשבות במקומות שהיה רבנו נוסע שם בחייו), דבר והפליג בשבח גדלתו של הרב מבארדיטשוב, ובעת שדבר עם אנ"ש עמד "רבי יצחק בער" בצד והתפלל בהתלהבות כדרכו, נענה מוהרנ"ת ואמר לאנ"ש: גם פיוס יש לנו רב מבארדיטשוב, והצביע באצבעו על רבי יצחק בער, היינט האפן מיר אויף א בארדיטשובער רב".

ב-תרד

מוהרנ"ת צנה לבנו שישע לארץ ישראל אחרי היותו בגיל ששים, ואנ"ש רימזו שאמר לו זה בכונה, כי כשעלה לארץ ישראל בהיותו בן ששים א חי בארץ ישראל כי אם שנה וחצי, הוא נפטר בשנת תר"ל וטמון בבית העלמין שבצפת ליד קבר רבנו יוסף קארו זצ"ל, ונטמן שם, כי לא היה מקום קבורה בכל בית העלמין רק ליד מקום קבורת הרב ה"בית יוסף", ונענה אחד מאנשי החברה-קדישא ואמר, ה"בית יוסף" חבר את השלחן ערוך בנגלה ואביו של רבי יצחק הוא מוהרנ"ת חבר על זה חבר גדול על-פי סוד ובכן מהראוי שיקבר בנו אצלו, ועשו כן, ועין עוד בספר כוכבי אור אנשי מוהר"ן בסופו אות א'.

ב-תרה

כשהיו אנ"ש באים למוהרנ"ת על שבעות, היו מקדימים לבוא יום קודם, כדי שיהיו גם בליל ספירה האחרונה של ספירת העומר שהיתה אז התעוררות ופחד בכל העיר מהקולות והצעקות של ספירת העומר ומקדושת החג הקרב ובא, עד שהיו החנונים שבברסלב סוגרים את חנויותיהם לפנות ערב, כדי להכין את עצמם לזה.

ב-תרו

פעם כשחזר מוהרנ"ת מאומאן, לאחר ראש השנה, לברסלב, שהיתה עיר קטנה, אמר: "יש גזירה בשמים על עיר ברסלב שישתלקו ממנה ארבעים אנשים ולא ידוע מי הם". ונפל פחד ומורא על כל בני העיר.

ב-תרז

פעם בתפלת נעילה של יום כפור בעת שאמר מוהרנ"ת את התיבות "למען נחידל מעושק זדינו" אמרה בשאגה גדולה, ולאחר התפלה אמר לו רבנו

"אין הדבר קשה כל כך", כי כפי צעקתו היה נראה שאין תקנה לשוב מעוֹשֶׁק וְדִינוֹ וּפְיִסוֹ רַבְּנוּ בְּכֵד.

ב-תרח

בראש-השנה האחרון של מוהרנ"ת לא נכנס בזמן הקבוע לאמירת תורה כְּדָרְכוּ בְּכָל שָׁנָה, כְּשֶׁנִּכְנַס אֵלָיו רַבֵּי אֶפְרַיִם בֶּן רַבִּי נִפְתָּלִי לְשָׂאֵלוֹ עַל זֶה, תִּירֶץ מוהרנ"ת את עצמו משום שאינו בקו הבריאות. אולם אחר ראש-השנה אמר מוהרנ"ת לרבי נחמן טולטשינער, שֶׁבְּכֹונָה לֹא נִכְנַס לומר לפני אנ"ש את התורה כְּדָרְכוּ, משום שראה שיש כמה מאנ"ש שלא באים לקבוצ כי אם בשביל לשמוע את אמירת תורתו, ועל כן, מה יהיה כִּשְׂלֵא יִהְיֶה בְּחַיִּים וְלֹא יִהְיֶה מִי שְׂיֵאמַר תּוֹרָה כְּזוֹ, כְּבָר יִפְסִיקוּ לְבוֹא? וְעַל כֵּן בְּכֹונָה אֵ אֵמַר תּוֹרָה כְּדִי שְׂיִדְעוּ אֲנִי שֶׁצָּרִיכִים לְהִתְקַבֵּץ יַחְדָּו בְּרֵאש־השנה אֶפְלוּ בְּלִי תּוֹרָה כְּזוֹ שֶׁהוּא נוהג לומר. [ואין סתירה ממעשה זו למה שמובא בספר פרפראות לחכמה בפירוש תורה ו' שְׁהִלְכָה ז' מֵהִלְכוֹת שֶׁבַת שְׁבַלְקוּטִי הִלְכוֹת נִתְחַדְּשָׁה בְּרֵאש־השנה האחרון, וְהֵינּוּ שְׂאֵז בְּרֵאש־השנה, הִתְחַדְּשָׁה הִלְכָה זוֹ אִלֶּם לֹא נֶאֱמַרָה אֵז אֶלֶּא אַחַר רֵאש־השנה מִטַּעַם הַנִּי"ל].

ב-תרט

רבנו צוה על מוהרנ"ת שישתדל לחדש איזה חדוש בכל יום, וכך נהג מוהרנ"ת כל ימי חייו, וספר שהיה ערב שבת אחת שלא התחדש לו שום חדוש, ויצאתי לחוץ לעיר והתפללתי לקדוש-ברוך-הוא על דבר זה, ו"סחטתי איזה חדוש מהאצבע הקטנה", "האב איך אויסגיִקוועטשט עפעס אַ חֲדוּשׁ פֿון דעם קליינעם פינגער".

ב-תרי

בעת ששלח רבנו את מוהרנ"ת שיסע לדרך ויפגש עם הרב מבארדיטשוב, שנסע ונטלטל אז בדרכים וכו', וישתדל לשמשו, ועשה כן. פעם נעמדו להתפלל באיזה בית-כנסת, ומוהרנ"ת התפלל בהתלהבות ובקולות כְּדָרְכוּ, נגש אליו אחד מבאי בית-הכנסת, ואמר למוהרנ"ת: "אל תבלבלו את הרב בתפלתו", "זייט נישט מבלבל דעם רב", ושמע זאת הרב מבארדיטשוב, פנה הרב ואמר להוא: "אולי מבלבל אני אותו" "אפשר בין איך אים מבלבל", ידוע שהרב כבד והעריץ למאד את מוהרנ"ת והיה מכנה אותו "נתלע שלי", "מיון נתלע".

ב-תריא

פעם בנסעם, הגיעו לאיזה עגרה אחת שהיה הר תלול לפניה ומוהרנ"ת בזריזותו הגדולה גרד מהעגלה ונגש לבית הטבילה שעמדה מחוץ לעיר וטבל בה בזריזות, כי כן היו נוהגים החסידים לטבול לפני כניסה לעיר,

וְכַשֶּׁהֶעֱגְלָה הַגִּיעָה לְרֹאשׁ הַהָר כְּבָר חָפָה לָהּ מוֹהֲרַנִּית אַחַר טְבִילָתוֹ, כִּי הָיָה זָרִיז מוֹפְלָג, וְכַשֶּׁרָאָה זֹאת הָרַב מִבְּאֲרֵי טָשׁוּב שִׁבְחוּ מְאֹד.

ב-תריב

מוֹבָא בְּסִפְרֵי הַמְדוּת (אוֹת מְרִיבָה מַט) "קִשָּׁה לְשָׁנֵי גְדוּלִים שְׂדוּרוֹ בְּעִיר אַחַת, עַד שֶׁיְהִיָּה לָהֶם אֲמַת", וּפְעַם אָמַר מוֹהֲרַנִּית: "אֲנִי יָכוֹל לְדוֹר עִם רַבִּי אַהֲרֹן הָרַב מִבְּרִסְלָב בְּעִיר אַחַת", "אִיךָ קָעַן וְאוֹיְנָעַן מִיִּטָּן רַב צוֹזְאֲמָעַן אִין אִיִּין שְׁטַאט", הֵיִינוּ כִּי מוֹהֲרַנִּית בְּשִׁפְלוּתוֹ הַגְּדוּלָּה יָכוֹל הָיָה לַחֲיוֹת עִמּוֹ יַחַד בְּשָׁלוֹם אַף עַל פִּי שֶׁהָיוּ שְׂנִיָּהֶם גְּדוּלִים.

ב-תריג

לִפְנֵי פְּטִירָתוֹ שֶׁל מוֹהֲרַנִּית הִתְאַנַּח, אַחַר כֵּן אָמַר לְאַנִּישׁ: מַה אַתָּם חוֹשְׁבִים מְדוּעַ אֲנִי מוֹתְאַנַּח, אוֹלֵי מְשׁוּם שֶׁמַּעֲטָתִי בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, א! כַּמָּה שְׂיִכּוּלְתִי שְׁמַרְתִּי עַל הַזְּמַן – אוֹלָם מוֹתְאַנַּח אֲנִי, כִּי מִי יוֹדֵעַ אִם יִצְאֵתִי יָדֵי חוֹבֵת הַתְּמִימוֹת שֶׁלְמַדְנוּ רַבְּנוּ, "וְאוֹס מִיִּינְט אִיר קָרַעְכֶּךָ אִיךָ וְוִיִּל אִיךָ הָאֵב מְמַעַט גּוֹוֵעַן אִין תּוֹרָה וּתְפִלָּה – "וְוִיפֵל אִיךָ הָאֵב גִּיקַעֲנֵט הָאֵב אִיךָ גְּעַהִיט דִּי צִיִּיט, נָאֵר וְוֵעַר וְוִיִּסְט צוֹ אִיךָ הָאֵב יוֹצֵא גִיוֹוֵעַן דָּאֵס תְּמִימוֹת פּוֹן דְּעַם רַעְבּוֹ".

ב-תריד

רַבִּי יִצְחָק בֶּן מוֹהֲרַנִּית הִשְׁתַּדֵּד עִם אֶחָד מֵאַנִּישׁ מְטָשְׁעֶרְקַאֵס, אוֹלָם זְוֹוֹגָם לֹא עָלָה יָפָה כִּי הִיָּתָה צְעִירָה לְיָמִים מְאֹד, וְרָצָה מוֹהֲרַנִּית שְׂיִפְרְדוּ, אוֹלָם אָבִיָּה לֹא הִסְפִּים, וְהַפְּצִיר בְּמוֹהֲרַנִּית שְׂיִמְתִּינוּ עוֹד אִיזָה זְמַן עַד שְׂתַגְדֵּל יוֹתֵר וַיְחִיו בְּשָׁלוֹם. לֹא הִסְפִּים לָזֶה מוֹהֲרַנִּית כִּי לֹא רָצָה שֶׁפְּנוּ יִשָּׁהָה לֹא אִשָּׁה. אוֹלָם אָבִיָּה הִתְמַהֵמָה וּמָנַע אֶת סְדוּר הַגֵּט, נָסַע מוֹהֲרַנִּית לְטָשְׁעֶרְקַאֵס וְצָעַק בְּרָחוֹב: הוּא שׁוֹחֵט אֶת בְּנֵי, הוּא שׁוֹחֵט אֶת בְּנֵי, "עַר קוֹיִלְט מִיִּין קִינְד, עַר קוֹיִלְט מִיִּין קִינְד", וְלֹא הָיָה לְאָבִיָּה בְּרִירָה אֲלֵא לְהִסְפִּים לְמוֹהֲרַנִּית וְקִבְּלָהּ מִמֶּנּוּ גֵט פְּטוּרִין. רַבִּי יִצְחָק הָיָה בְּזְמַן הַגִּירוּשִׁין בְּגִיל חֲמֵשׁ-עֶשְׂרֵה שָׁנָה.

ב-תרטו

פְּעַם אָמַר חוֹתְנֵנוּ שֶׁל מוֹהֲרַנִּית "רַבִּי דָּוִד צָבִי הַגְּדוּל" – הַצִּיעוּ לִי אוֹלֵי לְמַדְנִים יוֹתֵר גְּדוּלִים מִמוֹהֲרַנִּית, אוֹלָם לְקַחְתִּי אוֹתוֹ לְחַתָּן כִּי רָאִיתִי שְׂיִשׁ לוֹ כְּתָף יָפָה, "אִיךָ הָאֵב גִּיזְעַן אִז עַר הָאֵט אֲ שִׁינָע פְּלִיִּצְעַ". וְהִסְמִיךְ לָזֶה רַבִּי מִיְכָל נֶכֶד מוֹהֲרַנִּית אֶת הַפְּסוּקַת הַנְּאָמַר בְּיִשְׁשָׁכָר (בְּרֵאשִׁית מַט) "וַיֵּט שְׁכָמוֹ לְסָבּוּל", הֵיִינוּ לְסָבּוּל עוֹל תּוֹרָה.

ב-תרטז

פעם כְּשֶׁלָמַד מוֹהֲרַנְי"ת אֶת תּוֹרָה סִז חֶלֶק ב', הַמְדַבֵּרַת מְגִדְלַת הַצַּדִּיק שֶׁהוּא הַחַן וְהַיּוֹפִי שֶׁל כָּל הָעוֹלָם וּמִבְחִינַת הָעֲלָמָה שְׂיִישׁ עַל הַצַּדִּיק הַזֶּה וְכוּ' עַיִן שָׁם, אָמַר מוֹהֲרַנְי"ת בְּהַתְעוֹרְרוֹת וְשִׁבְרוֹן לֵב: הָעֲלָמָה! הָעֲלָמָה! הָעֲלָמָה! זֶהוּ הָעֲלָמָה! הָעֲלָמָה נוֹרָאָה! הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הוּא חַיּוֹת שֶׁל כָּל הָעוֹלָמוֹת וְהוּא כָּל-כָּד נְעֵלָם! וְכֵן הַצַּדִּיק הוּא הַפֶּאֶר שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, הוּא הַחַן שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, הוּא הַיּוֹפִי שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, וְאִם הַחַן הַזֶּה הִיָּה מִתְגַּלֶּה הִיָּה הַחַן דִּקְדוּשָׁה עַל כָּל הָעוֹלָם, וְהִיָּה מִתְבַּטֵּל כָּל הַחַן שֶׁל שְׁקָר וְהַבֵּל הַיּוֹפִי – וְהוּא נְעֵלָם!!! "הָעֲלָמָה, הָעֲלָמָה, הָעֲלָמָה, דָּאֵס אִיז אַ גִּיּוּוּאֵלְדִיגְעֶר הָעֲלָמָה, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אִיז דְעֶר חַיּוֹת פּוֹן אֶלְע וּוְעֵלְטוֹן און עֶר אִיז נְעֵלָם! דְעֶר צַדִּיק אִיז דְעֶר פֶּאֶר פּוֹן דִּי גֵאָנְצֶע וּוְעֵלְט, עֶר אִיז דְעֶר חוֹן פּוֹן דִּי גֵאָנְצֶע וּוְעֵלְט, עֶר אִיז דִּי שְׂיִינְקֵיִט פּוֹן דִּי גֵאָנְצֶע וּוְעֵלְט, אַז דְעֶר חוֹן זֶאל נִתְגַּלֶּה וּוְעֶרן וּוְאֵלְט גִּיּוּוּעוֹן דְעֶר חוֹן דִּקְדוּשָׁה אוֹיף דִּי גֵאָנְצֶע וּוְעֵלְט, סְוּוּאֵלְט בְּטֵל גִּיּוּוּאֵרן אֶלְע חוֹן שֶׁל שְׁקָר און הֶבֶל הַיּוֹפִי – און עֶר אִיז נְעֵלָם"!!! וְרַבִּי נַחֲמָן טוֹלְטִשְׁינְעֶר הִיָּה חוּזֵר תְּמִיד בְּלִשׁוֹן שְׂשֻׁמְעָה מִמוֹהֲרַנְי"ת, וְכֵן רַאבֵר"נ שְׂשֻׁמְעָה מֵאָבִיו.

ב-תריז

פעם, כְּשֶׁדְבָרוֹ וְהַתְנוּכְחוֹ הָאֶפִיקוֹרְסִים, (שְׁנֵתִקְרָבוֹ אַחֲר-כֵּן לְרַבֵּנוּ), עִם מוֹהֲרַנְי"ת וּבְאֶמְצֶע שְׂאֵלוֹ אוֹתוֹ שְׂאֵלָה, בְּאֶמְרָם אֵלָיו: "הֲרִי אִם יִתְנַהֵג הָעוֹלָם כֵּן וְכֵן כְּדַעְתְּכֶם, הֲרִי אִי הִיָּה לְעוֹלָם קִיּוּם וְהַמְשָׁךְ, כְּפִצּוּי קִשְׁיוֹת אֵלוֹ תְּמִיד בְּפִי הָאֶפִיקוֹרְסִים, עֲנֵה לָהֶם מוֹהֲרַנְי"ת בְּלִשׁוֹן הַפְּתוּב (תְּהַלִּים צג): "אַף תִּכּוֹן תִּבֵּל בַּל תִּמּוּט", "דְּאָגָה זֶו אֵל תִּדְאָגוּ, הָעוֹלָם לֹא יִתְמוּטֵט", "דִּי וּוְעֵלְט וּוְעֵט נִישְׁט אוֹנְטְעֶר גִּיּוּעוֹן".

ב-תריח

אָמַר פֶּעַם: "עוֹד אֶתְפָּאֵר לְפָנֵי כֶּסֶא הַכְּבוֹד, עַל שֶׁהַחֲזִרְתִּי בְּתִשׁוּבָה שְׁנֵי אֲנָשִׁים יְרוּדִים כְּאֵלוֹ": אֶחָד מֵהֶם הִיָּה "הַגְּרַמְנִי", שְׁכַנּוּהוּ "דְעֶר דִּיטְשֵׁל", שְׁנִכְנַס פֶּעַם בְּשִׁבְתָּ לְקִלוּי שְׁבַבְרִסְלֵב, בְּעֵת שֶׁאִמְרוּ הַקְּהָל קְדוּשָׁת "כְּתָר", וּכְשֶׁהָרִים יָדִיו, הַבְּחִינוּ אֲנִי שֶׁבְּדִיו שֶׁהַכְּתִים אֶת יָדָיו, בְּעֵת שֶׁכְּתַב בְּעִבּוּדָתוֹ בְּעֶצֶם יוֹם הַשְּׁבִתָּה, כִּי הִיָּה פְּקִיד בְּעִירָיָה. וְרָצוּ כְּמָה מֵאֲנִי שֶׁלְּגַעַר בּוֹ וּלְגַרְשׁוֹ מִבֵּית-הַמִּדְרָשׁ, אוֹלָם מוֹהֲרַנְי"ת עֵכָב בְּעֵדָם וְלֹא הִנִּיחַ לָהֶם לְהֵרַע לוֹ, בְּאֶמְרוֹ: "הֲרִי כְּשֶׁנְּכַנַּס אֶלִינוּ, לֹא נְכַנַּס לְלֹא שׁוּם סִבָּה וּבּוֹדָאִי חוֹשֵׁב עַל תְּשׁוּבָה, כִּי לְבַתִּי-כְּנִסְיוֹת אַחֲרִים לֹא הִנִּיחוּ לוֹ לְהַכְּנִס וְכוּ', וּמַחֲמַת זֶה בְּאֶמְתַּת הַתְּקַרְבֵּי אַחֲר-כֵּן לְאֲנִי שֶׁ וְנַעֲשֶׂה לְרֵא וְכִשֶׁר ;

הַשְּׁנֵי הִיָּה אֶחָד, שְׁלָמַד סִפְרֵי הַשְּׂפָלָה וּבָא אֶל רַבִּי יֶצְחָק, בֶּן מוֹהֲרַנְי"ת, שֶׁהִיָּה כְּפִדּוּעַ מִנְהַל הַדָּאָר בְּעִיר טוֹלְטְשִׁין, וּבִקְשׁ מִמֶּנּוּ שְׂיִשְׂאִיר לוֹ מְקוֹם בְּעִגְלַת הַדָּאָר הַנוֹסְעַת לְבִרְלִין, כִּי חִפֵּץ הִיָּה לְנִסְעַ לְשָׁם, מַחֲמַת שְׂשָׁם דְרוֹ רֵאשִׁי הַמְשָׁכִילִים, כְּפִדּוּעַ, וְרָצָה לְלַמֵּד מֵהֶם, וּבְדִיוֹק אִז בָּא מוֹהֲרַנְי"ת אֶל בְּנוֹ רַבִּי יֶצְחָק, לְבֵית הַדָּאָר, וּכְשֶׁהִבִּיט הָאִישׁ הַהוּא בְּפָנֵי מוֹהֲרַנְי"ת, מָצָא מוֹהֲרַנְי"ת חוֹן בְּעֵינָיו מְאֹד, וְשָׂאֵל אֶת רַבִּי יֶצְחָק עַל מוֹהֲרַנְי"ת: "מִי הוּא,

הָאָדָם הַזֶּה? עָנָה לוֹ רַבִּי יִצְחָק: "זֶהוּ אֲדוֹנֵי אָבִי", וּשְׁאָלוּ: "הֲאִם יָכוֹל אֲנִי לְדַבֵּר עִמּוֹ?" עָנָה לוֹ רַבִּי יִצְחָק: "בּוֹדְאִי!" וְהִתְחִיל לְדַבֵּר עִם מוֹהֲרַנְ"תְּ, וְהִחְזִירוּ כָּבֵר מוֹהֲרַנְ"תְּ בְּתִשׁוּבָה, וְשׁוֹב אֶנְסֵעַ יוֹתֵר לְבָרְלִין, רַק נִשְׁאַר אֶצֶל מוֹהֲרַנְ"תְּ וְנִעְשָׂה יָרָא וְכָשֶׁר בְּזָכוֹתָו.

ב-תריט

פֶּעַם, כְּשֶׁבִקֵּשׁ מוֹהֲרַנְ"תְּ מְסוּפֵר אֶחָד, שְׂיִבְדֹּק לוֹ אֶת מְזוּזוֹת בֵּיתוֹ, בְּאֵת הַסּוּפֵר לְבֵיתוֹ וְלָקַח אֶת מְזוּזוֹת הַבַּיִת לְבִדּוֹק, בְּעֵת שֶׁהָיָה מוֹהֲרַנְ"תְּ בְּבֵית-הַכְּנֶסֶת, כְּשֶׁחֲזַר מוֹהֲרַנְ"תְּ לְבֵיתוֹ, וְרָאָה שֶׁהַמְּזוּזָה אֵינָה קְבוּעָה בְּפֶתַח הַבַּיִת, שְׂאֵל, הֵיכֵן הַמְּזוּזָה? עָנָה לוֹ בְּנֵי-בֵיתוֹ, שֶׁהַסּוּפֵר לָקַח לְבִדּוּקָה עִם שְׂאֵר מְזוּזוֹת הַבַּיִת, וְלֹא נִכְנַס מוֹהֲרַנְ"תְּ לְבֵית אֶלָּא שָׁלַח לְקָרָא לְסוּפֵר, וְכִשְׁהִגִּיעַ, אָמַר לוֹ מוֹהֲרַנְ"תְּ: "הֲרִי לְקַחְתָּ לִּי אֶת בֵּיתִי, וְכִי כִּף בּוֹדְקִים מְזוּזוֹת?! הֲיָה לָךְ לְבִדּוֹק אֶחָד אֶחָד בְּמִקּוֹמוֹ וְלִקְבָעֵם בְּחֻזָּה בְּאוֹתוֹ מִעֲמָד", "הָאֶסֶט מִיר צוֹגִינוּמֶען דִּי שְׂטוֹב".

ב-תרכ

מוֹהֲרַנְ"תְּ הִתְבַּטָּא פֶּעַם, שְׂיִישׁ לוֹ הִרְהוּרֵי חֲרָטָה עַל הַזְּמַן הָרַב שֶׁלֹּא שָׁהָה אֶצֶל רַבְּנֵנוּ בְּחַיֵּינוּ, אָף-עַל-פִּי שֶׁעֲסַק אַז בְּתוֹרָה וּבְתַפְלָה, כִּי הָיָה צָרִיךְ יוֹתֵר לְהִסְתַּוֵּף בְּצֵלוֹ שֶׁל רַבְּנֵנוּ וּלְהִרְבּוֹת בְּשִׁמוּשׁוֹ, וְעַל-יַדֵּי זֶה הָיָה מְקַבֵּל מִמֶּנּוּ עוֹד תּוֹרָה הַרְבֵּה, וְהָיָה זֶה טוֹבָה נְצַחִית לוֹ וְלְכָל הָעוֹלָם. (וְכִמוֹ שֶׁאִמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה (בְּרָכוֹת ז): "גְּדוֹל שְׁמוּשָׁה שֶׁל תּוֹרָה יוֹתֵר מִלְּמוֹדָה!" וְעַיִן עוֹד בְּסֵפֶר "הַמִּדּוֹת" (אוֹת תַּפְלָה, סִימָן א'), וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: "צָרִיךְ אָדָם לְהִיּוֹת נְכֻסָף וּמְשֻׁתָּקֵק לְטוֹב הַכְּלָלִי אָף-עַל-פִּי שֶׁיִּמְשֹׁךְ לוֹ לְבַד (הַפְּסֵד).

ב-תרכא

בְּסֵפֶר "חַיֵּי מוֹהֲרַנְ"ן" סִימָן תַּקצ"ח מְסוּפֵר, אֵיךְ שֶׁהַזְּמַן רַבְּנֵנוּ אֶת מוֹהֲרַנְ"תְּ לְסַעֲדַת הַלְּיָלָה, אוֹלָם מְחַמַּת שְׁמוֹהֲרַנְ"תְּ אֵת הַתַּפְּלָל עֲדוֹן מְעַרִּיב, נִשְׁמַט מִמֶּנָּה, וְלֹא רָצָה רַבְּנֵנוּ לְהַמְתִּין עָלָיו, וּמִמִּילָא לֹא סַעַד עִם רַבְּנֵנוּ, עַיִן שָׁם. אַחֲרֵי-כֵן אָמַר מוֹהֲרַנְ"תְּ, שֶׁהוּא מִתְחַרֵּט עַל שֶׁהָאֵרִיךְ בְּתַפְלַת הַמְעַרִּיב, כִּי הָיָה צָרִיךְ לְהַזְדַּרֵּז בְּתַפְלָתוֹ וּלְזָכוֹת לְסַעַד עִם רַבְּנֵנוּ, שֶׁהַזְּמַן לְסַעֲדָה.

ב-תרכב

פֶּעַם, כְּשֶׁשָּׁבְחוּ אֲנִי שֶׁ בְּפִנֵּי מוֹהֲרַנְ"תְּ אֶת אֶחָד בְּאִמְרָם, שְׂיִישׁ לוֹ הַדְּרַת פְּנִים מִפְּלֶגֶת, עָנָה לָהֶם מוֹהֲרַנְ"תְּ וְאָמַר: "הַשְּׁחוֹר שְׁלִי – יֵשׁ לוֹ הַדְּרַת פְּנִים יוֹתֵר יָפֵה!" "מִיִּין שְׁווארְצֶער – הָאֵט אֶ שְׁעַנְעֶרן הַדְּרַת פְּנִים!" כְּשֶׁכְּנֻנְתוֹ עַל רַבִּי נַחֲמָן בֶּן רַבִּי עוֹזָר, שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ הַדְּרַת פְּנִים, אוֹלָם הָיָה עוֹבֵד הִי מִפְּלֶג מְאֹד כִּידוּעַ, וְרָצָה לוֹמַר, שְׂאִין הַהַדְּרַת פְּנִים נִחְשָׁבַת כְּפִי הַמְרָאָה הַחִיצוֹנִי, אֶלָּא עֲקָר הַהַדְּרַת-פְּנִים תְּלוּי בְּפִנִּימִיּוֹת הָאָדָם, וְכִמוֹ שֶׁכְּתוּב (שְׁמוּאֵל-א, טז): "הָאָדָם יִרְאָה לְעֵינָיִם וְהִי יִרְאָה לְלֵבָב".

ב-תרכג

אמר מוהרנ"ת: "יכול אני לומר פרוש על "המהר"ם שיף" המקשה ביותר – ולא על אדם, כי העקר הוא לב נשבר, ומי יכול לדעת את הלב הנשבר של השני"? "איך וועל זאגן א פרוש אויפן שוערסטן מהר"ם שיף און נישט אויף א מענטש, ווארס דער עקר איז דער לב נשבר, און ווער קען וויסן יענעמס לב נשבר"?

ב-תרכד

אמר מוהרנ"ת: "היום, כשפזכירים את הרבי "רבי זוסיא מהאניפול"י זכרונו-לברכה, מזכירים אותו בשם "הרבי רבי זוסיא", אולם פעם היו מכנים אותו "המלמד המשוגע" – "דער משוגינער מלמד". וכונתו היתה לומר, שכל היראים והכשרים, הרי הם כמשוגעים בעיני ההמון, וכמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (סנהדרין צו.), על הפסוק (ישעיה נט, טו): "וסר מרע משתולל". ויש אומרים, שאת הרב הקדוש "רבי פנחס קוריצער" היו מכנים בשם זה, וכן בשם "הבחור החרש" – "דער שטומער בחור", כי עשה עצמו פחרש וכאלם ועסק בעבודת ה' עד מאד.

ב-תרכה

מוהרנ"ת אמר, לענן המחלקת שיש על ענן רבנו: "השם יתברך יגמר וינצח בודאי, אולם איך – איני יודע..." "גאט וועט אויספירן, ווי אזוי ווייס איך נישט...". ובין אני יש נסחא אחרת, שאמר: "המפה תתפוצץ ותבקע = וישפך הליחה הרעה, אולם איך איני יודע". "די מפה וועט אויספלאצן, ווי אזוי ווייס איך נישט".

ב-תרכו

פעם הזמין מוהרנ"ת את רבי אבא'לע העשיר, שיבוא לשהות אצלו ביום-כפור, ואמר לו: "אם אצלך בבית יש לך לאכל דגים גדולים לסעודה המפסקת – אצלי יהיה לך דגים קטנים". "טאמער בא דיר האסטו גרויסע פיש בא מיר וועסטו האבן קליינע פיש", כאומר לו, שלא יביט על העניות השוררת בביתו ויבוא בכל זאת לשהות אצלו ביום-הכפורים.

ב-תרכז

פעם בא איש אחד מאנשי שלומנו בהתמרמרות למוהרנ"ת וגלה לו את מר לבו, היות שיש לו בן בחור בשם הירש, והוא שובב עד מאד, שנוסף על עניותו הגדולה עוד הולך בנו בשובבותו ומזיק לרכוש האנשים, שהולך ומדליק זנבות הבהמות ושורפם ועוד כהנה וכהנה, עד שאין ביכולתו כלל וכלל לעמד בשלום הוצאות הנזקים שמזיק, כי מחיבים אותו לשלם לבעלים שנזקו על ידי בנו, ובכך שואל את מוהרנ"ת, שיתן לו עצה מה לעשות. אמר לו מוהרנ"ת, שישתדל להשיא לו אשה. שאל את מוהרנ"ת:

"וכי מי ירצה לקחת את בני לחתן? ענה לו מוהרנ"ת: "מי שיהיה! כל מי שיסכים לקחתו לחתן, תסכים לשדוד ותחתן אותו", "ווער ס'וועט זיין, ווער ס'וועט איהם וועלן", וַעֲזְרוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁהֲצִיעוּ לוֹ עֲבוּר בְּנוֹ שְׂדוּדָא עִם עֲנִיָּה אַחַת וְחֲתָנָא תַּכְף פְּעֻצַת מוהרנ"ת, וְתַכְף לְאַחַר הַחֲתָנָה הַשְּׂתָנָה בְּנוֹ שְׂנוּי עֲצוּם וְנִהְפָּךְ לְעוֹבֵד ה' וְצָדִיק גָּדוֹל מְאֹד, עַד שֶׁמֶרַב חֲבֵה הָיוּ הָאֲנָשִׁים מְכַנִּים אוֹתוֹ "הַדּוֹד הַלְבָן" – "דָּעַר וַיִּסְעַר פֶּעֻטֶּעַר". לְרַבֵּי הִירֶשׁ הִזָּה הָיָה בֶן בֶּשֶׁם רַבִּי נַחֲמָן, שֶׁהָיָה הַשְּׂמֵשׁ בְּקִלּוּזֵי בְּאוּמָאן, אוֹתוֹ רַבִּי הִירֶשׁ הִזָּה חָבִיב עַל רַבִּי נַחֲמָן טוֹלֵטְשִׁינְעַר מְאֹד, וְאֲנִי שֶׁהִפְרִוּהוּ הָיוּ מְרַבִּים לְסַפֵּר בְּשִׁבְחוֹ, וְסִפְרוּ מִמֶּנּוּ עֲבֹדוֹת גְּדוֹלוֹת. רַבִּי נַחֲמָן בְּנוֹ הַנְּזָכָר לְעִיל, נִרְצַח בְּעִיר אוּמָאן בְּזִמּוֹן הַפְּרָעוֹת עַל-יְדֵי הַבּוֹלְשֵׁבִיקִים, יִמַח שְׁמֹם.

ב-תרכב

יש אומרים, שפעם בעת שדברו מחלוקי הנסחאות בין החסידים למתנגדים שנמצא בתפלת "והוא רחום", שאומרים בשני וחמישי, אמר מוהרנ"ת, שהיה ראוי לומר את שתי הנסחאות. ויש אומרים, שמוהרנ"ת עצמו נהג לומר את שתי הנסחאות, ואמר שאף-על-פי שאומר את שתי הנסחאות, אינו יכול להשקיט את שברון לבו אף בזה.

ב-תרכט

מוהרנ"ת נהג לבוא ולבקר את אנ"ש הדרים בקרימנטשוק, כרבי אפרים בן רבי נפתלי תלמיד רבנו ועוד. וכשידע רבי אפרים שמוהרנ"ת צריך להגיע, היה הולך ובא כנגדו כדי לשמשו ולעזר לו לשאת את מזוודתו. פעם אחר רבי אפרים לבוא לסייע לו ונשא מוהרנ"ת בעצמו את מזוודתו, וכשבא אחר-כך רבי אפרים כנגדו ופגש בו, התנצל מאד לפני מוהרנ"ת, על זה שאחר לבוא ולסייע לו, נענה מוהרנ"ת ואמר לו בעצב: "לא עלתה כלל בדעתי דבר כזה, שמח העולם יצטרך לבדו לשאת את מזוודתו!". "עס זאל מיר רעכטן אז דער מח פון דער וועלט זאל דארפן אליין שלעפן דאס פעקל!"

ב-תרל

כשדרש מוהרנ"ת בעת הקבוץ שבראש-השנה הראשון שאחר פטירת רבנו, היינו: בראש-השנה שנת תקע"ב – לא באו לשמע את דבוריו כי-אם כחמשה אנשים מאנ"ש, כי רב אנ"ש הלכו לשמע מפיו של רבי שמואל אייזיק, אולם בשנה השניה כבר באו רב אנ"ש לקבל ממנו, כי ראו והבינו, שהוא הוא התלמיד שקבל ביותר מרבנו זכרוננו-לברכה.

ב-תרלא

מוהרנ"ת אמר פעם: "בנות ישראל צריכות לכון בעת שמדליקות נרות לכבוד שבת ויום-טוב – שפמו כן יאיר אורו של רבנו בכל העולמות, "אזוי

ב-תרלב

פעם בערב-ראש-השנה כשחזר מוהרנ"ת מהשתטחות על ציון רבנו הקדוש שאל אותו אחד מאנ"ש בענין התפלה שחבר לאמרה אחר אמירת התקון הכללי, מדוע הוסיף את התפלה כהמשך להעשרה מזמורים שתקנס רבנו זכרוננו-לברכה? ענה מוהרנ"ת: חברתי את התפלה לי לעצמי, ומי שחפץ לאמרה שפירגיש שחסר לו ונחוץ לו שיאמרה גם הוא.

ב-תרלג

מוהרנ"ת היה נסתר כל-כך מעיני בני-אדם, עד שהיה נראה כאחד האדם ממש, כי לא הלך לבוש בבגדי משי כהרבנים וכדומה, וכמו ששאל פעם אחד מהמפרסמים את אנ"ש: "מה אתם עושים עסק ממוהרנ"ת, הרי הוא הולך אפלו לבוש בכובע פשוט" א פראסטן דאשיקלי".

ב-תרלד

התבטא פעם מוהרנ"ת ואמר: "בכל הספורים שספר רבנו, יש לי איזו שהיא הרגשה בהם, אולם מעשה "ממלך וקיסר", היינו: מעשה הב' שבספר ספורי מעשיות נעלם ונסתר ממני לגמרי".

ב-תרלה

פעם נפטרה למוהרנ"ת איזו קרובת משפחה, שהיתה זקנה, ובעת שלוח אותה מוהרנ"ת בכה בהלוותה, כששאלוהו אחר-כך, מה ראה לבכות בלוח זקנה כזו, כי היתה זקנה ובאה בימים, ענה מוהרנ"ת ואמר: "האדם הרי צריך לבכות לפני השם-יתברך, ובכן כשמגיע הזדמנות לבכי צריך לנצל אותה", "א מענטש דארף זאך דאך אויסוויינען פאר השם-יתברך – אז ס'קומט די גילעגנהייט דארף מען דאס אויסניצן".

ב-תרלו

מוהרנ"ת היה נוהג להמתין בערב לבניו שחזרו מהחדר, כדי לסעד עמהם סעדת ערבית, והיה מברך עמהם ברפת-המזון, וקורא עמהם קריאת שמע שעל המטה, והלכו אחר-כך לישון יחד. אף-על-פי שנהג זה לקח וגזל

ממנו משעות הלילה והכביד עליו בסדר קימת חצות וכו', וכדי לחנכם
בדרך התורה והיראה.

ב-תרלז

פעם, כששבחו אנ"ש לפני מוהרנ"ת איש אחד שקבל "שתיקה" על עצמו
ואינו מדבר כבר זמן רב, נענה מוהרנ"ת ואמר, שאין דרפנו בכך, כי
צריכים דוקא לדבר, אולם צריך לשמר פיו, ולדעת מה לדבר.

ב-תרלח

בתחלת התקרבותו של מוהרנ"ת לרפנו באול שנת תקס"ב, נתן לו רפנו
כמה הנהגות והדרכות, ביניהם היה סדר למוז ח"י פרקים משניות בכל
יום, ומוהרנ"ת הקפיד מאד לקיים את השעור הזה, עד שבשמחת-תורה
הראשונה שאחר התקרבותו, בשעה שרקדו העולם בשמחת-התורה
כנהוג, פרש מוהרנ"ת לחדר סמוך ולמד בו את השעור הנ"ל, וכשהבחין
אביו בדבר, חרה לו זאת ואמר בזלזול: "לבני הוא נותן ללמד ח"י פרקים
משניות?!!" – "מיין קינד גיט ער לערנען אכטצן פרקים משניות?!!" – כי
החשיב את בנו מוהרנ"ת מאד, ונפגע מזה שרפנו נותן לו הנהגות כאלו
שאינה ראוייה לגדולים בתורה כמוהרנ"ת, שהיה מגדולי למדני עירו,
כידוע.

ב-תרלט

התבטא פעם מוהרנ"ת ואמר: "כשיעבירו נפטר דרך קברי, יהיה זה טובה
לנפטר". "אז מ'ועט דורך-פירן א נפטר דורך מיין קבר, וועט אים דאס
זיין א טובה", ושיחה זו שמע ממנו רבי נתן בן רבי לייבלי ראובניס. לאחר
הסתלקותו של מוהרנ"ת רצה רבי אהרן, הרב מברסלב, שיטמינוהו
בקבר ליד חלקו, כי השתדל וקנה שני מקומות באמצע בית-הקברות
שבברסלב: קבר אחד עבורו, וקבר שני – עבור מוהרנ"ת, אולם רבי נתן,
ששמע השיחה הנ"ל ממוהרנ"ת, הבין שרצון מוהרנ"ת הוא להיות קבור
בתחלת בית-הקברות, כדי שכל נפטר יוכל לעבר דרכו, ובזה יעשה טובה
לנפטר, ולא הניח בשום אופן להטמין את מוהרנ"ת בחלק שהכין עבורו
רבי אהרן, והלך לחברא-קדישא וצוה עליהם, שיקברוהו בתחלת בית-
הקברות דוקא, והקפיד על זה רבי אהרן מאד ואמר: "איני מוחל לו א
בעולם הזה ולא בעולם הבא, הוא לקח ממני ידיד טוב אמיתי", "ער האט
ביי מיר צוגינומען א אמת'ן גוטן פריינד".

ב-תרמ

אנ"ש השאירו מקום פנוי סביב קברו של מוהרנ"ת, בכונה, כדי שיוכלו
אנ"ש לעמוד ולהשתטח בתפלה על קברו, אולם בשנת תרע"ג טמנו שם
את רבי דוד צבי, בנו של רבי שכנא בן מוהרנ"ת, שהיה אביו של רבי נחמן
נעמירובער, ומשום מעשה שהיה. שאז בשנת תרע"ג נפטר רב אחד

בְּבִרְסָלָב, וְהוּא הָיָה מִתְנַגֵּד לְאַנִּי"שׁ, וְרָצוּ תוֹשְׁבֵי הָעִיר לְהִטְמִינּוּ בְּמִקּוֹם חָשׁוּב, עַל-כֵּן הִחְלִיטוּ לְטַמְנוּ לֵיד מוֹהֲרַנִּי"ת, בְּמִקּוֹם הַפְּנוּי הַנִּי"ל, וּכְשֶׁהֵבִיאוּ אֶת הַנֶּפֶט לְבֵית-הַקְּבָרוֹת לְטַמְנוּ לֵיד מוֹהֲרַנִּי"ת, חָרָה הַדָּבָר לְאַחַד מֵאַנִּי"שׁ מִתוֹשְׁבֵי הָעִיר, בְּשֵׁם רַבִּי נִפְתָּלִי, וְנִשְׁכַּב בְּגוּפוֹ בְּתוֹךְ הַקְּבֹר, שִׁפְרוּ עֲבוּר הָרֵב, וְאָמַר לָהֶם: אִם בְּרָצוֹנְכֶם לְקַבֵּר כָּאן אֶת הָרֵב, הַשְּׁפִיבוּ אוֹתוֹ עָלַי! וְלֹא הָיוּ יְכוּלִים לְהִתְפַּשֵּׁר עִמּוֹ, כִּי הָיָה תַקִּיף בְּדַעְתּוֹ, וְלֹא הֵיטֵה בְּרָרָה לְאַנִּי"שׁ הַחֲבֵרָא קְדִישָׁא, עַד שֶׁהִלְכוּ וְכָרוּ קְבֹר בְּמִקּוֹם אַחֵר וְטַמְנוּ שָׁם אֶת הָרֵב. וּמִחֲמַת שֶׁבָּאוֹתוֹ עֵת נִפְטַר רַבִּי דָּוִד צָבִי, עַל-כֵּן טַמְנוּ אוֹתוֹ שָׁם לֵיד סָבוּ מוֹהֲרַנִּי"ת.

ב-תרמא

פַּעַם, כְּשֶׁדָּבַר מוֹהֲרַנִּי"ת עִם אַנִּי"שׁ כְּדָרְכּוֹ בְּקוֹדֶשׁ, נִעְנָה אַחֲרֵי-כֵן וְאָמַר: "לְכַאוּרָה אֵיךְ יְכוּל הָאָוִיר לְסַבֵּל כְּאֵלוֹ דְּבוּרִים גְּבוּהִים, שְׂאֵנוּ מְדַבְּרִים? – אֲלֵא בְּהַכְרַח לּוֹמֵר, מִשּׁוֹם שֶׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרֹנִם לְבִרְכָה (סְנֵהדְרִין לט.): 'אֶפֶל בִּי עֲשֶׂרָה שְׁכֵנֵתָא שְׂרִיא', הֵיכָן שְׁמַתְקַבְּצִים עֲשֶׂרָה אַנְשִׁים לְדָבָר שֶׁבְּקִדְשָׁה שׁוֹרָה שָׁם הַשְּׁכִינָה הַקְּדוּשָׁה, עַל-כֵּן יְכוּלִים לְדָבָר כְּאֵלוֹ דְּבוּרִים, כִּי הַשְּׁכִינָה נִמְצְאת שָׁם". (עֵיין חֵי"מ סְעִיף שְׁכ"ג שְׁכַד אֲמַר רַבִּינוּ זְכוּרֹנוּ-לְבִרְכָה, וצ"ע).

ב-תרמב

לְרַבִּי שְׁמוּאֵל שְׁפִילְבַּאנְד, תַּלְמִידוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ, הַמְּכַנֶּה בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמוּאֵל טַעֲפְלִיקֶעֶר, שֶׁנִּסְעַע עִמּוֹ בְּנִסְיָעוֹת הַנְּעֵלְמוֹת, הָיָה בּוֹ בְּשֵׁם רַבִּי נַחְמָן, שֶׁהָיָה סוֹחֵר וְהִתְפָּרַס בְּכָבוֹד. הוּא עָשָׂה לְעַצְמוֹ מַעֲלֵל חֲרָפִי יָפָה הַנִּקְרָא (פִּיטְעֵר) וְתַפֵּר עַל הַמַּעֲלֵל בַּד מִמַּשִּׁי מֵהוֹדָר כְּדָרְךְ הַנְּגִידִים, וּבָא עִם הַמַּעֲלֵל אֶל מוֹהֲרַנִּי"ת לִ"שְׁמַחַת-תּוֹרָה". כְּשֶׁרָאָה אוֹתוֹ מוֹהֲרַנִּי"ת, לֹא מָצָא הַדָּבָר חוֹן בְּעֵינָיו, וּפְנָה אֵלָיו בְּחֲכָמְתוֹ וְאָמַר לוֹ בְּנִיחוּתָא: "רַבִּי נַחְמָן!! הַמַּעֲלֵל הַיָּפָה הַזֶּה לֹא מֵתָאִים שֶׁתִּנְיַחְהוּ בְּאֶרֶץ הַבְּגָדִים הַיִּשָּׁן שֵׁישׁ לָךְ, וּבְכֹן צְרִיךְ אַתָּה לְהַחְלִיף אֶת הָאֶרֶץ, וְאִם תִּחְלִיף אֶת הָאֶרֶץ, צְרִיךְ אַתָּה לְהַחְלִיף גַּם אֶת כָּל רְהִיטֵי בֵּיתְךָ, כִּי אֵין זֶה יָפָה שְׂרַק אֶרֶץ הַבְּגָדִים יְהִיָּה יָפָה וּמְהֻדָּר, וּשְׂאָר הָרְהִיטִים כְּמוֹ שֶׁהֵם... וְאִם תִּחְלִיף אֶת רְהִיטֵי בֵּיתְךָ, לֹא יִתְאִימוּ הָרְהִיטִים הַחֲדָשִׁים לְבֵּית הַיִּשָּׁן שֶׁבּוּ אַתָּה גֵר, כִּי אֵין זֶה יָפָה שֶׁיְהִיוּ רְהִיטִים חֲדָשִׁים בְּבֵית יִשָּׁן, וּבְכֹן צְרִיךְ אַתָּה לְהַחְלִיף אֶת בֵּיתְךָ לְבֵּית אַחֵר יָפָה יוֹתֵר, וְכָל-כֵּן הַרְבֵּה מַעוֹת אֵין לָךְ – נִמְצָא שְׂאֵין לָךְ מְסַפִּיק מַעוֹת לְכַסּוֹת אֶת הַהוֹצָאוֹת, שֶׁמָּסַב לָךְ הַמַּעֲלֵל הַזֶּה. (וְעֵיין הֵיטֵב בְּלִקּוּטֵי הַלְכוֹת חוֹשֵׁן מִשְׁפָּט הַלְכוֹת חִזְקַת מְטִלְטְלִין, הַלְכָה ג).

ב-תרמג

מוֹהֲרַנִּי"ת זְכוּרֹנוּ-לְבִרְכָה, שֶׁבַח פַּעַם אֶת רַבִּי שְׁמַעוֹן הַמְּכַנֶּה רַבִּי שְׁמַעֲלָה שְׁמֵשׁ רַבֵּנוּ זְכוּרֹנוּ-לְבִרְכָה, שֶׁהוּא מְקַיֵּם אֶת הַפְּסוּק (וַיִּקְרָא יט, יד): "אָדָם

כִּי יָמוּת בְּאֵהָלִי, וְדַרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ זְכוֹרֵנוּם לְבָרְכָהּ, "אֵין הַתּוֹרָה מִתְקַיֶּמֶת, אֲלֵא בְּמִי שֶׁמִּמִּית עֲצָמוֹ עָלֶיהָ".

ב-תרמד

כְּשֶׁנִּפְטַר רַבִּי יִצְחָק אֵיזִיק יוֹסֵף, אָבִיו שֶׁל רַבִּי פִּנְחָס יְהוֹשֻׁעַ, שֶׁבָּחוּ מוֹהֲרַנְיָת וְאָמַר: "הוּא הָיָה נוֹטֵר הַבְּרִית בְּאַמְתּוֹ".

ב-תרמה

מוֹהֲרַנְיָת הָיָה פֶּעַם בְּתַשְׁעָה בָּאָב בְּבֵרְאֵד, וּמְחַמֵּת הַדֶּרֶךְ אַרְץ מִפְּנֵי מוֹהֲרַנְיָת לֹא זָרְקוּ שָׁם הַרִיקִים שֶׁבְּבֵית הַכְּנֶסֶת "שֶׁטְעַחִיקֵעַס" (קוֹצִים) אַחַד עַל הַשְּׁנֵי כְּמִנְהָגָם בְּכָל שָׁנָה. וְאָמְרוּ לְמוֹהֲרַנְיָת בְּהַלְצָה "אַתֶּם הַפְּרַעַתֶּם לָנוּ אֶת הַיּוֹם-טוֹב. בְּעַת שֶׁאֲכַל מוֹהֲרַנְיָת תִּיכֹף חֲטָפוּ שִׁירִים מִמָּה שֶׁהִשְׁאִיר. כְּשֶׁרָאָה מוֹהֲרַנְיָת הַנְּהַגְתֶּם אָמַר: "שְׂמַח אֲנִי שֶׁבָּאתִי לְשֵׁם בְּזִקְנוּתִי, כִּי בְּצַעֲרֵרוּתִי לֹא הִיִּיתִי יָכוֹל לְהַבְלִיג עַל מְנַהֲגִים אֵלוֹ".

ב-תרמו

מוֹהֲרַנְיָת אָמַר: "נִמְצָאִים אֶצְלִי כְּאֵלוֹ תַלְמִידִים עוֹבְדֵי ה', שֶׁלְרַבְּנוּ בְּעֲצָמוֹ לֹא הָיָה כְּמוֹתֶם", כִּי הָיוּ לוֹ תַלְמִידִים עוֹבְדֵי ה' כְּאֵלוֹ, שֶׁהָיוּ שׁוֹהִים לִילוֹת שְׁלָמִים חוּץ לְעִיר וְשׁוֹאֲגִים בְּתַפְלָתָם כְּאַרְיֹת, כְּרָצוֹן רַבָּנוּ. וְאֲנִי שֶׁבָּאָרוּ בָּזָה מְשׁוּם שֶׁבְּחַיֵּי רַבְּנוּ לֹא יָכוֹל הָיָה מוֹהֲרַנְיָת לְדַבֵּר מִכָּל מָה שֶׁקָּבַל וְהִרְגִישׁ בְּדַבְרֵי רַבְּנוּ, אוֹלָם אַחַר פְּטִירַת רַבְּנוּ פִּתַח אֶת פִּיו וְהוֹצִיא לְאוֹר אֶת כָּל מָה שֶׁקָּבַל מִרַבְּנוּ, וְעַל-יְדֵי-זֶה גָּדַל כְּאֵלוֹ תַלְמִידִים עוֹבְדֵי ה' מִפְּלָגִים.

ב-תרמז

מוֹהֲרַנְיָת זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ הָיָה מוֹהֵל מִמְּחָה מְאֹד.

ב-תרמח

פֶּעַם, בְּהִיוֹת מוֹהֲרַנְיָת בְּטַעֲפֵלִיק בִּישְׁבוּ עַל הַשְּׁלַחַן וְאָכַל מֵאֶכֶל הָעֲשׂוּי מִסֶּלֶק "בְּאַרְשֻׁט", שֶׁאֵל אוֹתוֹ אַחַד מֵאַנְיִ"שׁ אֵיזָה עֲצָה, וְלֹא עָנָהוּ מוֹהֲרַנְיָת, וְשֶׁאֵל שׁוֹב אֶת מוֹהֲרַנְיָת, וְשׁוֹב לֹא עָנָהוּ, וְשֶׁאֵל עוֹד פֶּעַם, נִעְנָה לוֹ מוֹהֲרַנְיָת וְאָמַר: "אֵינִי יוֹדֵעַ לְשִׁית עֲצוֹת לְעֲצָמִי, אִם לְאָכַל עוֹד כֹּף סֶלֶק אִם לֹא, כִּי אוֹלֵי כְּבֹר מִסְפִּיק, וְאַתָּה רוֹצָה שֶׁכְּבֹר אֶעֱנֶה לָךְ תִּכְף וּמִיד...!".

ב-תרמט

פֶּעַם, בְּאֵיזָה תַעֲנִית שֶׁל בַּה"ב אוֹ כִּי סִיּוֹן, אֶכֶל מוֹהֲרַנְיָת וְלֹא הִתְעַנָּה, וְכִשְׁרָאָהוּ אַחַד מֵאַנְיִ"שׁ שֶׁאֲוֹכֵל, רָצָה גַם הוּא לְהַקֵּל לְעֲצָמוֹ לְבָלִי לְהִתְעַנּוֹת, נִעְנָה לוֹ מוֹהֲרַנְיָת: "מָה?? אַתָּה מְדַמָּה עֲצָמְךָ אֵלַי!! אֲכִילְתִּי הִיא

צַחְצָחוֹת! "וְאֵס? דּוּ גְלִיכְסֵט זָאָךְ צוּ מִיר? מִיין עֶסֶן אִיז צַחְצָחוֹת!" עַל פִּי הַנְּאָמֵר בְּאֶכִּילֵת הַצְּדִיק: "וְהַשְּׂבִיעַ בְּצַחְצָחוֹת נִפְשָׁךְ".

ב-תרנ

רַבִּי בְּרוּךְ, חֲתַן מוֹהֲרַנְ"ת, שֶׁנֶּשֶׂא אֶת חֲנָה צִירְל בְּתוֹ, לְאִשָּׁה לֹא בָּא לְקַבּוּץ אֲנִ"ש בְּרֵאשׁ-הַשָּׁנָה בְּשָׁנָה הָרֵאשׁוֹנָה לְחַתֻּנְתּוֹ, אָף-עַל-פִּי שֶׁהָיָה מְקַרֵּב לְאֲנִ"ש, וְכִשְׁרָצוּ כַּמָּה מֵאֲנִ"ש לְדַבֵּר עִמּוֹ בְּעֵינָיו זֶה, אָמַר לְהֵם מוֹהֲרַנְ"ת, שֶׁיִּנְיחוּהוּ לְנַפְשׁוֹ, וְאָמַר לְהֵם: "לְקַחְתִּיו לְחַתָּן וְלֹא לְחָסִיד... " "אִיךָ הָאֵב אִים גִּינוּמְעַן פֶּאֶר אֶ אִיידָעֵם נִישֶׁט פֶּאֶר אֶ חָסִיד... " אַחֲר־כֵּן הִתְקַרֵּב מְאֹד לְאֲנִ"ש.

ב-תרנא

רַבִּי בְּרוּךְ הַנִּ"ל נֶשֶׂא אֶת בֵּת מוֹהֲרַנְ"ת אַחֲרֵי גְרוּשָׁיָה מֵרַבִּי נַחֲמָן בֶּן רַבִּי אֶהֱרֹן, רַב הָעִיר בְּרֵסְלֵב, כִּי לֹא עָלָה זְוִיגָם יָפָה. רַבִּי בְּרוּךְ זֶה הָיָה לְמַדָּן מְפֻלָּג עַד מְאֹד, עַד שֶׁאָפְלוּ הַמִּתְנַגְּדִים הַשְּׂתוּמְמוֹ עַל שֶׁזָּכָה מוֹהֲרַנְ"ת לְהִשְׁתַּדֵּף עִם תַּלְמִיד-חֶכֶם מְפֻלָּג כְּמוֹתוֹ. אֵין יָדוּעַ, אִם הָיָה עֹדֵן בְּחֹר אוֹ גְרוּשׁ וְכוּ', וְהַסְבָּרָא נֹתְנֵת שְׁלֵא הָיָה בְּחֹר.

ב-תרנב

כִּידוּעַ נִסְתַּלַּק מוֹהֲרַנְ"ת בְּעָרֵב-שַׁבָּת יוֹם עֲשָׂרָה-בְּטַבַּת שְׁנַת תר"ה, וְהוּבָא לְקַבּוּרָה בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, כְּשֶׁחֲזְרוּ מִקְבוּרָתוֹ, הִתְבַּהְרוּ הַשָּׁמַיִם וַיִּכְלוּ לְקַדֵּשׁ אֶת הַלְּבָנָה כְּדִין, וְהָיָה הַדְּבָר לְפֶלֶא כִּי בְּרוּב יָמֵי הַחֹרֶף מְכוּסָה הַשָּׁמַיִם בְּעֵבִים. וְרַמְזוּ אֲנִ"ש שֶׁזֶה בְּחִינַת מַה שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוּ-לְבַרְכָּה (זֶהֱרַ חֶלֶק ב, קנח:): פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ כְּפָנֵי לְבָנָה. שֶׁהוּא מוֹהֲרַנְ"ת זָכָה לְהַפְלִיל בְּרַבְּנוּ כִּיהוֹשֻׁעַ בְּרַבּוֹ מִשָּׁה.

ב-תרנג

פַּעַם, כְּשֶׁדָּבַר מוֹהֲרַנְ"ת זְכוֹרֵנוּ-לְבַרְכָּה, מַעֲנִין מַה שֶׁצָּרִיךְ הָאָדָם לְיִשָּׁב דַּעְתּוֹ בְּחַיִּים חַיּוֹתוֹ לְחַשֵּׁב עַל הַתְּכַלִּית וְכוּ' אָמַר: "אָפְלוּ לְאַחֲרֵי פְּטִירָתוֹ שֶׁל הָאָדָם, אִם הוּא עוֹד מִתְיָשֵׁב בְּדַעְתּוֹ לְפָנֵי קְבוּרָתוֹ, כְּשֶׁהוּא עוֹדֵן עוֹד בְּעוֹלָם הַזֶּה, גַּם זֶה חָשׁוּב וְטוֹב מְאֹד", וְאָמְרוּ אֲנִ"ש, שֶׁכֵּן נִתְקַיֵּם בּוֹ, שֶׁנִּפְטַר בְּעָרֵב שַׁבָּת וּבָא לְקַבּוּרָה בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת-קַדְשׁ, וְהָיָה הַשַּׁבָּת אֶצְלוֹ לְזָמַן יְשׁוּב הַדַּעַת.

ב-תרנד

בְּאוֹתוֹ לַיִל שַׁבָּת, שֶׁאַחֲרֵי פְּטִירַת מוֹהֲרַנְ"ת, כְּשֶׁשָּׁכַב עוֹדֵן מוֹהֲרַנְ"ת בְּבֵיתוֹ עַל הָאָרֶץ, אָמַר רַבִּי אֶהֱרֹן הָרַב: "יָדַעְנוּ, שֶׁמָּה שֶׁאָמַר רַבְּנוּ בְּלִקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֶלֶק ב' סִימָן ז' עַל הַפְּסוּק: "וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן מְלֵא רוּחַ חֲכָמָה, כִּי סָמַךְ מִשָּׁה אֶת יָדָיו עָלָיו" – הִתְכַּוֵּן רַבְּנוּ בְּאָמְרוֹ זֹאת עָלָיו". "הָאֵט עַר אִים גִּימִינֵיט".

ב-תרנה

כִּידוּעַ, נִפְטָר מוֹהֲרַנִּית בְּעִיר בְּרִסְלָב בְּעֶרְב־שַׁבָּת, וּבְלֵיל־שַׁבָּת רָאָהוּ רַבִּי נִפְתָּלִי – שֶׁדָּר בְּאוּמָאן – בְּחִלוּם, וְרָאָה אוֹתוֹ רַץ מֵהָר, וּשְׁאַלוּ: "נִתְּנוּ!!! לְהִיכֵן הַנֶּדָּה רָץ"? עָנָה לוֹ מוֹהֲרַנִּית: "אֲנִי!! – יֵשֶׁר לְרַבְּנוֹ!", "נִתְּנוּ אוֹוֹאוֹ לוֹיִפְסָטוֹ? אֵיךְ! גְּלִיִּיךְ צוּם רַעֲבֹן"! וַיִּדַע רַבִּי נִפְתָּלִי כִּבְר מַחְלוּם זֶה, שֶׁהוּא נִפְטָר. וְאָמְרוּ אֲנִי"ש, שֶׁמִּזֶּה רוֹאִים אֵיךְ שֶׁזָּכָה מוֹהֲרַנִּית לְבוֹא אֶל רַבְּנוֹ עוֹד לִפְנֵי הַקְּבוּרָה, כִּי הַקְּבוּרָה הִיְתָה בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת (א"ה, עֵינֵי בְּזֹהָר בְּרֵאשִׁית רִי"ח:).

ב-תרנו

כְּשֶׁנִּדְּעַ לְאֲנִי"ש שֶׁבְּאוּמָאן מִפְטִירַת מוֹהֲרַנִּית בְּעִירוֹ בְּרִסְלָב, נִעְנָה רַבִּי נִפְתָּלִי וְאָמַר: "כִּבְר בְּרֵאש־הַשָּׁנָה הַבְּחִנְתִּי בְּרִקּוּדוֹ שֶׁרְקַד עִמָּנוּ שֶׁהוּא נִפְרָד מֵאַתָּנוֹ". מוֹהֲרַנִּית רְקַד אָז בְּהַתְּלַהּבוֹת נוֹרָאָה.

ב-תרנז

בְּמוֹצָאֵי־שַׁבָּת הָאַחְרוֹנָה לְחַיֵּי מוֹהֲרַנִּית בְּכָה מְאֹד בְּהַבְּדָלָה, כִּמְסַפֵּר בְּמִכְתָּב הַמְּסַפֵּר מֵהַסְּתַלְקוֹתָיו, וְאָז בְּהַבְּדָלָה חִזַּר הַרְבֵּה עַל תַּבּוֹת "הֵנָּה אֶל יְשׁוּעָתִי אֲבָטַח – וְלֹא אֶפְחָד"! – "וְלֹא אֶפְחָד"! "וְלֹא אֶפְחָד"! וְכוּ'.

ב-תרנח

בְּהַלְוִיתוֹ שֶׁל מוֹהֲרַנִּית שֶׁבָּחוּ רַבִּי מְאִיר לֵיב הַנֶּפֶח, הַמְּכַנֶּה "רַבִּי מְאִיר לֵיב בְּלַעֲכָעֵר", שֶׁהָיָה תַלְמִידוֹ וְחִבְרוֹ שֶׁל מוֹהֲרַנִּית, וְאָמַר: "זֶה הָיָה יְהוּדִי כְּשֶׁר! – כִּדְ צָרִיךְ לְהִיּוֹת יְהוּדִי"! "דָּאס אִיז גִּיּוּעֵן אֶ עֶרְלִיכֶער יוּד! – הָאָט אַזוֹי דָּאַרף זַיִן אַ יוּד"! וְרַבִּי אֲבָרָהָם בֶּן רַבִּי נַחֲמָן זְכָרוֹנוֹ-לְבָרָכָה, כְּשֶׁהָיָה מְסַפֵּר זֹאת, הָיָה מְדַגֵּישׁ וְאֹמֵר, שֶׁזֶּה הַשֶּׁבַח הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר שֶׁיֵּשׁ לוֹמֵר עַל יְהוּדִי.

ב-תרנט

לִפְנֵי הַסְּתַלְקוֹתָיו שֶׁל מוֹהֲרַנִּית בִּקֵּשׁ שֶׁיִּסְפְּרוּ לִפְנֵינוּ אֶת שְׁתֵּי הַמַּעֲשִׂיּוֹת הַרְאשׁוֹנוֹת שֶׁבְּסֵפֶר סְפוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת, וּכְשֶׁהִגִּיעוּ לְסִיּוּמָן בְּתַבּוֹת: "וְאַתָּה בֶּן-הַמֶּלֶךְ גִּלְכָה וְנִסְעָה לְבֵיתֵנוּ, וְשָׁבוּ לְבֵיתֵם" – "קוּם אֲהַעֵר לְאִמִּיר אֱהִיִּים פֶּאָרֵן, הָאֲבֹן זֵי זָאךְ אוּמְגִיקֶעֶרְט אֱהִיִּים", צֹוָה, שֶׁיִּחְזְרוּ עוֹד וְעוֹד עַל הַתַּבּוֹת הַנִּי"ל, וְאַחַר-כֵּן בְּסִמוּךְ נִפְטָר.

ב-תרס

בְּשַׁבָּת הָאַחְרוֹנָה לִפְנֵי פְּטִירָתוֹ שֶׁל מוֹהֲרַנִּית, אָמַר בְּעֵת סְעֵדָה שְׁלִישִׁית שֶׁל שַׁבָּת הַלְכָה אַחַת מִלְּקוּטֵי הַלְכוֹת לִפְנֵי אֲנִי"ש, אַחַר-כֵּן נִחְלַשׁ מְאֹד, וַיִּמְחַמֵּת חֲלִישׁוֹתָיו הֵלֶךְ לְהַתְּפִלֵּל מֵעָרִיב בְּבֵיתוֹ, וּבְדַרְךְ הַלּוּכוֹ אָמַר לְאַחַד מֵאַנִּי"ש,

שְׁשֵׁמוּ הָיָה רַבִּי יַעֲקֹב: "יַעֲנִקֶל, נִכּוֹן שֶׁהַשֵּׁם-יִתְבָּרֵךְ גּוֹמֵר וּמְנַצֵּחַ..." – "אֵל
יָא גָאט פִּירט אויס", (וְהוּא עַל-פִּי הַשִּׁיחָה שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ בְּחַיֵּי מוֹהַר"ן סִימֵן
רַכ"ט) בְּהִתְכַּוְּנוּ לומר, שֶׁאֵף בְּחַלִּישׁוֹתוֹ הַגְּדוֹלָה זָכָה בְּעֶזְרָתוֹ יִתְבָּרֵךְ לומר
תּוֹרָה לְפָנָי אֲנִי"שׁ.

ב-תרסא

לְפָנָי הַסִּתְּלָקוֹתוֹ שֶׁל מוֹהַר"ן, רָאָה אֶת רַבֵּנוּ בְּחִלּוֹם אוֹחֵז בְּיָדוֹ אֶת הַסֵּפֶר
הַנְּשָׂרָף, בְּקֶשׁ מוֹהַר"ן מֵרַבֵּנוּ שֶׁיִּלְמַד עִמּוֹ בְּסֵפֶר הַזֶּה, עָנָה לוֹ רַבֵּנוּ: "עֲבוֹר
זֶה הַנֶּדֶךְ כְּבָר צָרִיךְ לְבוֹא אֵלָיו". "פֶּאָר דְּעַם דְּאַרְפֶּסְטוֹ שׁוִין קוֹמְעוֹ צוֹ מִיר"
– הֵינּוּ: עֲבוֹר דְּבַר גְּדוֹל כְּזֶה. כְּשֶׁסִּפֵּר זֹאת מוֹהַר"ן לְפָנָי אֲנִי"שׁ עָנָה
וְאָמַר: "אָף-עַל-פִּי שֶׁאָמַר לִי פֶּעַם רַבֵּנוּ, "הִ' עִמָּךְ וְאַל תִּפְחַד", "גָּאט אִיז
מִיט דִּיר שְׂרַעַק דִּיךְ נִיט", אָף-עַל-פִּי-כֵן מִפְּחַד אֲנִי מִחִלּוֹם זֶה.

ב-תרסב

אָמַר מוֹהַר"ן: "עֲנִין רַבֵּנוּ הוּא רֵאשׁ-הַשָּׁנָה, וְהַעֲנִין שְׁלִי הוּא יוֹם-כְּפוֹר",
"דְּעַם רַעֲבִינְס זָאךְ אִיז רֵאשׁ-הַשָּׁנָה – מִיִּין זָאךְ אִיז יוֹם כְּפוֹר". וְהָיוּ
מֵאַנִּי"שׁ, שֶׁנִּסְעוּ וּבָאוּ אֵלָיו עַל יוֹם-כְּפוֹר אוֹלָם לֹא רַעַשׁ וּפְרָסוּם.

ב-תרסג

סִפֵּר מוֹהַר"ן, שֶׁפֶּעַם בִּקֵּר הָרַב הַצַּדִּיק רַבִּי נַחוּם מִטְּשָׁרְנוֹבִיל, בְּמֵאֵה־לוֹב,
וְשָׁהָה שָׁם עַל אֵיזָה שַׁבָּת. אַחַר הַתְּפִלָּה הִלָּךְ רַבִּי נַחוּם לְבֵית חוֹתְנוֹ "רַבִּי
דָּוִד צָבִי הַגְּדוֹל" לְקַדֵּשׁ עַל הַיּוֹם, כִּי הֵם הָיוּ יְדִידִים וְהַפִּירוּ אֶחָד אֶת חֲבֵרוֹ,
עוֹד לְפָנָי שֶׁהִתְקַרַּב רַבִּי נַחוּם לְבַעַל-שֵׁם-טוֹב. כְּשֶׁנִּכְנַס רַבִּי נַחוּם לְבֵית,
וְרָאָהוּ רַבִּי דָּוִד צָבִי, אָמַר לוֹ: "הֵייתִי מְכַבֵּד אֶתְכֶם בְּקַדוּשָׁה, אוֹלָם זִוְגִיתִי
הַרְבֵּיתִי, עֲדִין אַ חֲזָרָה מִבֵּית-הַכְּנִסְתִּי". נִעְנָה רַבִּי נַחוּם וְאָמַר: "הַבַּעַל-שֵׁם-
טוֹב אָמַר, שֶׁכְּשִׁיבּוֹא מְשִׁיחַ, יִתְבַּטְּלוּ כָּל עֲזָרוֹת הַנְּשִׁים מִבְּתֵי הַכְּנִסְיֹת".
כְּשֶׁסִּפֵּר זֹאת מוֹהַר"ן לְפָנָי אֲנִי"שׁ, סִיֵּם וְאָמַר: "אוֹלָם אָנוּ אַ כָּךְ קִבְּלָנוּ
מֵרַבֵּנוּ, אָנוּ קִבְּלָנוּ מֵרַבֵּנוּ, שֶׁתְּפִלוֹת הַנְּשִׁים גַּם הֵם חֲשׂוּבוֹת מְאֹד לְפָנָי
הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא.

ב-תרסד

רַבִּי "עֲקִיבָא וְלוֹל" הִתְקַרַּב לְדָרְךְ רַבֵּנוּ עַל יְדֵי הַדְּבוּרִים הַנִּלְהָבִים שֶׁדָּבַר
מוֹהַר"ן פֶּעַם בְּעָרֵב יוֹם-כְּפוֹר, שֶׁהַזְכִּיר לְפָנָי הַשּׁוֹמְעִים אֶת מַה שֶׁאוֹמְרִים
בְּפִיט שֶׁל מוֹסֵף בְּסֵדֶר הָעֲבוֹדָה, "זֵה־הַבַּיִת מֵעֲבִיר וּלְבָנִים לוֹבֵשׁ, שֶׁעֲבוֹדַת
הַיּוֹם בְּבִגְדֵי לְבָן", וּבֵאֵר בְּזֶה מוֹהַר"ן, שֶׁכְּשִׁנְכְּנִסִים לְפָנָי וּלְפָנֵים, שֶׁמְרַמֵּז
עַל אַחַר פְּטִירָתוֹ שֶׁל אָדָם, שֶׁאֵז פּוֹשְׁטִים מִמֶּנּוּ אֶת כָּל בְּגָדֵי הַזָּהָב וְאֶפְלוּ
אֶת הַחֲשׂוֹן עִם הָאֲבָנִים טוֹבוֹת, כִּי כָּל אֵלוֹ הַדְּבָרִים אֵינָם נִכְנָסִים עִם
הָאָדָם, בְּעֵת שֶׁנִּכְנָסִים לְפָנָי וּלְפָנֵים. וְרַק נִשְׂאָר בְּגָדֵי הַלְבָן הַמְרַמֵּזִים עַל
הַמַּעֲשִׂים טוֹבִים הָאֲמִתִּיִּים וְכוּ' וְכוּ', וְנִכְנָסוּ דְבָרִים אֵלוֹ לְלִבּוֹ מְאֹד, וּמֵאֵז
הִתְקַרַּב לְמוֹהַר"ן זְכוּרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ.

ב-תרסה

מוהרנ"ת זכרוננו-לבִּרְכָה נֶעְנָה וְאָמַר פֶּעַם, לְעֵנֶן הַמְּנִיעוֹת שֵׁישׁ לְכָל אֶחָד מֵאֲנִי"שׁ מִבְּנֵי-בֵיתוֹ בְּעֵנֶן הַנְּסִיעָה לְקִבוּץ עַל רֵאשׁ-הַשָּׁנָה בְּאוֹמָאן: "אֲדַאֲנֶק גָּאט אַז נֶאדָּךְ רֵאשׁ-הַשָּׁנָה קוֹמַט יוֹם-כְּפוֹר", "תּוֹדָה לָאֵל, שְׁאַחַר רֵאשׁ-הַשָּׁנָה בָּא יוֹם כְּפוֹר", וְאִז נִשְׁאַרִים אֲנִי"שׁ בְּבֵיתָם וּמִשְׁלִימִים בְּנֵי-הַבַּיִת וְסוֹלְחִים אֶחָד לְשֵׁנִי, וְעַל-יְדֵי-זֶה חוֹזֵר הַשְּׁלוֹם לְמִקוֹמוֹ, וְאָמַר זֹאת לְרַבִּי יִצְחָק בֶּנוֹ, שֶׁהָיָה לוֹ מְנִיעוֹת גְּדוֹלוֹת מִבְּנֵי-בֵיתוֹ בְּעֵנֶן זֶה.

ב-תרסו

מוהרנ"ת הִתְבַּטָּא וְאָמַר פֶּעַם לְעֵנֶן הַנְּסִיעָה לְצִיּוֹן רַבְּנוֹ: "אֱלוֹ הַיְתָה כָּל הַדָּרָךְ זְרוּעָה בְּחֻרְבוֹת מְחַדָּדוֹת, הַיִּיתִי גּוֹחַן עַל יְדֵי וְרַגְלִי בְּכַדִּי לְהַגִּיעַ לְצִיּוֹן, אֲבָל בְּלִי פֶּאֶסְפוֹרְט לֹא! אֲלֹא הַיִּיתִי עוֹשֶׂה אֶת כָּל הַמַּאֲמָצִים לְקַבֵּל פֶּסְפוֹרְט", "וְוַעַן סִיּוּאֲלֵט גִּיּוּעַן דִּי גֵאֲנִצֶּע וְוַעַג מִיט שְׁאַרְפֵּן שְׁווערד וְוַאֲלֵט אִיךְ זֶאדְךְ גַּעֲרִיטְשְׁקֶעט אויף דִּי הַעֲנֵט אוֹן אויף דִּי פִיס, אֲבַעַר אֲוֹן אֶפְסְפוֹרְט נִישֵׁט, נֶאֱרַר אִיךְ וְוַאֲלֵט גִּיטְאן אֲלַע מְעַגְלִיכְקִיטֵן צוּ בְּאַקוּמֶען אֶפְסְפוֹרְט".

ב-תרסז

אַחַר "שְׁבוּעוֹת הַגְּדוֹל", שֶׁהָיוּ אֶצֶל מוהרנ"ת זכרוננו-לבִּרְכָה כְּשִׁמוֹנִים אֲנָשִׁים עוֹבְדֵי ה' גְּדוֹלִים מֵאֲנִי"שׁ, וְהַיְתָה אַז הַתְּעוֹרְרוֹת נִפְלְאָה עַד שֶׁכִּנּוּ אֲנִי"שׁ אֶת חַג הַשְּׁבוּעוֹת הַזֶּה בְּשֵׁם: "שְׁבוּעוֹת הַגְּדוֹל", "דָּעַר גְּרוֹיֶסְעַר שְׁבוּעוֹת". אָמַר מוהרנ"ת זכרוננו-לבִּרְכָה לְאֲנִי"שׁ שֶׁנִּסְעוּ וְנִפְרְדוּ מֵאֲתוֹ: "נוֹ, אַחַר שֶׁקִּבְּלֵנוּ אֶת הַתּוֹרָה, צְרִיכִים לְהַזְהֵר מֵעֲתָה שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת "עֵגְלִי", כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּמִתַּן-תּוֹרָה.

ב-תרסח

אָמַר פֶּעַם מוהרנ"ת זכרוננו-לבִּרְכָה: "אֱלוֹי לֹא הַיִּיתִי רוֹאָה אֶצֶל רַבְּנוֹ בְּתַחֲלַת הַתְּקַרְבוֹתֵי אֶת הַפְּמוּטוֹת וְצִלְחוֹת הַכֶּסֶף שֶׁהָיוּ לְרַבְּנוֹ, הָיָה קִשָּׁה לִּי יוֹתֵר לְהַתְּקַרֵּב", כִּי הוּא נוֹלַד וְגָדַל בְּבֵית עֲשִׂירִים, וְאֱלוֹי לֹא הָיָה רוֹאָה זֹאת אֶצֶל רַבְּנוֹ, הָיָה קִשָּׁה לוֹ לְהַתְּקַרֵּב, "זִילְבַּעֲרָנַע לִיכְטֶעַר אוֹן זִילְבַּעֲרָנַע שִׁיסאַלאַד".

ב-תרסט

פְּנֵי מוהרנ"ת הָיוּ תְּמִיד בּוֹעֲרוֹת וְלוֹהֲטוֹת מְרַב הַשְּׂמֵחָה וְהַהֲתַלְהָבוֹת שֶׁהָיָה בוֹ; וּפְנֵיו הָיוּ אֲדָמוֹת מְרַב הַתְּלַהֲבוֹתוֹ, עַד שֶׁהִמְתַּנְּגָדִים הוֹצִיאוּ עָלָיו קוֹל, שֶׁהוּא מְשִׁתְּכֵר וְשׁוֹתָה לְשִׁכְרָה. כְּשֶׁנּוֹדַע זֹאת לְמוהרנ"ת אָמַר: "תּוֹדָה לָאֵל, שֶׁמִּמְשָׁקָה הַתֵּם, (הַמּוֹבָא בְּסִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת בְּמַעֲשֵׂה חֲכָם וְתֵם), אִי אֲפָשֵׁר לְהַשְׁתְּכֵר... " (עֵינִי "עֲלִים לְתַרוּפָּה" מִכְּתָב קס"ג), "מִיט דָּעַם תֵּם'ס מְשָׁקָה קָען מָען בְּרוּךְ-הַשֵּׁם נִישֵׁט שְׁכוֹר וְוַעֲרָן..."

ב-תרע

פעם בשמחת-תורה, היה רבי נחמן מטולטשין קצת בגלופין, מחמת ששתה מעט יין המשפר, ונפל מרב השמחה לרגלי מוהרנ"ת ואמר לו: "אתם החיות שלי! אתם החיות שלי!" "איר זיינט מיין חיות! איר זיינט מיין חיות!" למחרת שאלו מוהרנ"ת, אם זוכר מה שאמר אתמול, ואמר לו רבי נחמן מטולטשין: "כן, זוכר אני וגם היום אומר אני כן!" אמר לו מוהרנ"ת: "מה שאפה אומר הוא אמת, אבל לא בשמחת-תורה בפה שתי... " "וואס דו זאגסט איז אמת, אבער נישט שמחת-תורה מיט א פארטרונקינער מויל..."

ב-תרעא

לאחר הסתלקותו של רבנו, כשנסע מוהרנ"ת ועורר את אנ"ש מחדש בעניני רבנו ובאר והוכיח להם שענין רבנו נוהג גם עתה, כמספר בימי מוהרנ"ת, שהיה אז בדרך נסיעתו אצל אחד מאנ"ש, וכשאכלו את סעודת הצהרים, הגישו לפניו מאכל העשוי מבארשט (סלק), והבחין מוהרנ"ת באחד מבני הבית שישב בשלחן, שלא נתנו לו לאכל מהמאכל כמו לשאר המסבים, ושאל מוהרנ"ת את בעל-הבית על זה, ענה לו בעל הבית, שלא הגישו להלה מהמאכל מחמת שהוא חולה על הריאה, והסלק מזיק לזה. צוה מוהרנ"ת לתת מהמאכל גם לזה החולה, ובפקדת מוהרנ"ת אכל החולה את מאכל הבארשט והבריא לגמרי! והיה לנס. אחר-כך, כשנפגש החולה עם הרופא, השתומם הרופא שהוא עדין חי, ואמר לו: "אצלי היית כבר נחשב לגמרי כאפס תקוה..." ואמר לו אחר-כך הרופא: "שוב איני יודע מה לומר לכם הלאה בהנהגת המחלה פלום".

ב-תרעב

מוהרנ"ת צוה לאנשי ביתו, שכשיזדמן להם איזו שאלה בטריות וכדומה, יציעו לפניו קדם את השאלה ואחר-כך ילכו לשאל לרבי אהרן הרב, כי רבנו נתן לו ברור המדמה לפסק שאלות, "דער רבי האט אים גיגעבן א ברור המדמה אין פאסקינען שאלות".

ב-תרעג

כששבחו פעם לפני מוהרנ"ת איזה משכיל, באמרו, שהוא איש ישר והגון ואינו אומר שקר וכו', אמר מוהרנ"ת: "אם אינו אומר שקר, הרי עושה הוא שקר", "זאגט ער נישט קיין ליגן, טוט ער א ליגן".

ב-תרעד

כשרבי יצחק בן מוהרנ"ת הגיע לגיל העשרים, ויום העשרים חל ביום השבת אמר לו מוהרנ"ת: "הרי תהיה ער, (כי כך היה המנהג, שכשהגיעו לגיל העשרים, היו ערים כל הלילה ואומרים כל התהלים וכמובא

בְּסִפְרֵים) וְתֹאמַר תְּהִלִּים – תֹּאמַר גַּם מִהַתְּפִלוֹת שֶׁחִבַּרְתִּי. וְכִשְׁתִּגִּיעַ לַתְּפִלָּה הַמְדַבֶּרֶת מִחֻטָּאִים וְעוֹנוֹת, תִּדְלַג עֲלֵיהֶם.

ב–תרעה

פַּעַם, לִפְנֵי תְּפִלַּת הַמְּנַחָה שֶׁל תַּעֲנִית אֶסְתֵּר, כְּשֶׁנִּכְנַס רַבִּי נַחֲמָן מְטוּלְטָשִׁין לְבֵית-הַכְּנֶסֶת, הָיָה שֹׁמֵחַ מְאֹד, מְשׁוּם שֶׁשֹּׁמֵחַ בְּשִׂמְחַת-פּוּרִים הַקְּרִיבָה וּבָאָה; כְּשֶׁרָאָהוּ מוֹהֲרַנְיָת, אָמַר: "הִנֵּה הוֹלֵךְ כָּעֵת כָּל הַצְּבוּר לּוֹמֵר: "כִּי בָצְרָה גְדוּלָּה אֲנַחְנוּ (בְּתְּפִלַּת עֲנָנִי שֶׁבַּמְּנַחָה) וְעַדִּין פּוּרִים לֹא הִגִּיעַ, וְלִשְׂמֻחָה זֶה מָה הִיא עוֹשָׂה"?

ב–תרעו

כְּשֶׁהָיָה מוֹהֲרַנְיָת פַּעַם בְּחַיֵּי רַבֵּנוּ, אֶצֶל הַרְבֵּי הַקְּדוּשׁ רַבִּי גְּדַלְיָה מְלִינִיץ זְצ"ל, עִם עוֹד כַּמָּה מְאֲנִ"שׁ, הִתְּפַלְּלוּ בְּקוֹלוֹת וּבְצַעֲקוֹת כְּדָרְךְ אֲנִ"שׁ. פָּנָה אַז רַבִּי גְּדַלְיָה מְלִינִיץ לְמוֹהֲרַנְיָת וְאָמַר לוֹ: "מִדּוּעַ הֵנָּכֶם מְרַעִישִׁים בְּתְּפִלָּה כָּל-כָּדָר? לֹא עָנָהוּ מוֹהֲרַנְיָת כְּלוּם, אַחֲר־כֵּן אָמַר מוֹהֲרַנְיָת לְאֲנִ"שׁ, רַבֵּנוּ הוּא בְּחִינַת "שִׁמּוֹן בְּחֻשָּׁאִי", (כִּי רַבֵּנוּ בְּעֶצְמוֹ הָיָה מְתַפַּלֵּל בְּנַחַת בְּלֹא קוֹלוֹת. עֵינַי בְּלִקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֶלֶק א' סִימָן כ"א, א"ה), אוֹלָם אָנוּ צְרִיכִים לְקַרֵּעַ אֶת הַקֶּנֶה שֶׁבִּגְרוֹן בְּצַעֲקוֹתֵינוּ, וְכוּ'.

ב–תרעז

עוֹד לִפְנֵי הַתְּקַרְבוֹתָיו שֶׁל מוֹהֲרַנְיָת לְרַבֵּנוּ, שָׁאַל רַבִּי דָּוִד צְבִי חוֹתְנֵנוּ, אֵת בֵּיתוֹ, עַל הַנְּהָגוֹת מוֹהֲרַנְיָת בְּבֵיתוֹ, וְסִפְּרָה לוֹ וּמְצָאוּ מְאֹד חֵן בְּעֵינָיו הַנְּהָגוֹת וּקְדוּשָׁתוֹ, וְהַפְּלִיג בְּשִׁבְחוֹ מְאֹד.

מוֹהֲרַנְיָת הָיָה נוֹהֵג תַּמִּיד לְבָלֵי לְהַסְתַּכֵּל חוּץ מֵאַרְבַּע אַמּוֹתָיו.

ב–תרעח

פַּעַם בְּיוֹם חֲמִשִּׁי עֲדִין לֹא הָיָה לְמוֹהֲרַנְיָת זְכוֹרוֹנוֹ-לְבִרְכָה שׁוּם מְעוֹת לְצַרְכֵי שִׁבְת-קִדְשׁ, וּבְחֻסְדֵי ה' הַמְּרַבִּים, שָׁלַח לוֹ אֶחָד מֵאֲנִ"שׁ, שֶׁגַּר בְּכִפּוּר סְמוּךְ רוּבֵל אֶחָד. הֵלֵךְ מוֹהֲרַנְיָת וְנָתַן לְרַבִּי נַחֲמָן מְטוּלְטָשִׁין אֶת הַרְבֵּל וְצוּהָ עֲלָיו לְפָרְטוֹ וְלָתֵת מִמֶּנָּה לְחַמְשָׁה מֵאֲנִ"שׁ עֲנִיִּים, לְכָל אֶחָד עֶשְׂרֵה קֶאֱפִיקֶעס. סְכוּם זֶה הָיָה מְסַפִּיק עֲבוּר הַכְּנַת צַרְכֵי שִׁבְת בְּצִמְצוּם, וְהַחֲצִי הַשְּׂנִי יִשְׁאִיר עֲבוּרוֹ.

ב–תרעט

חֲנָה צִירֵל, בֵּיתוֹ שֶׁל מוֹהֲרַנְיָת, סִפְּרָה שֶׁאֲוֹתָהּ עֲבוּדַת הַחֻצוֹת, שֶׁהָיָה מְקַיֵּם אָבִיהָ בְּאוֹתוֹ שְׁלֹשׁ הַשָּׁנִים, שֶׁהָיָה מְשַׁלַּח מִבְּרִסְלָב לְנַעֲמִירוֹב, לֹא רָאָתָה אֶצְלוֹ מְקוֹדֵם לָזֶה. מוֹהֲרַנְיָת הָיָה הוֹלֵךְ אַז פְּעַמִּים לְמִקְוֵה פַּעַם לִפְנֵי חֻצוֹת וּפַעַם לִפְנֵי הַתְּפִלָּה.

ב-תרפ

בעת שפא מוהרנ"ת אָל רבנו בתחלת התקרבותו, אָמר לרבנו, שְׁהוּא קְרוֹב אֵלָיו מִצַּד מְשַׁפְּחָתוֹ – כְּמִסְפָּר בְּסִפָּר "כּוֹכְבֵי-אוֹר" בְּתַחֲלָתוֹ – אֵיךְ הָיָה מוהרנ"ת בֶּן מְשַׁפְּחָתוֹ שֶׁל רַבְּנוֹ, לֹא יָדוּעַ, אוּלַם זֹאת יָדוּעַ, שְׁמוֹהֲרַנְי"ת הָיָה מִיוֹצְאֵי חֲלָצִיו שֶׁל הַצַּדִּיק הַקְּדוֹשׁ "רַבִּי הָעֲנִיד" הַמְּכַנֶּה "רַבִּי הָעֲנִיד מְגַאֲלִיצְיָא", שֶׁהָיָה צַדִּיק גָּדוֹל וְגֵאוֹן עוֹלָם, וְגַם רַבְּנוֹ הָיָה מְבַנֵּי אוֹתָהּ מְשַׁפְּחָה.

ב-תרפא

פֶּעַם, כְּשֶׁשָּׁאֵל כֶּהֵן אֶחָד מֵאַנְי"שׁ אֶת מוהרנ"ת, אִם נֶכוֹן הַדָּבָר שֶׁיִּלְדָּה לְהַשְׁתַּטַּח עַל צִיּוֹן רַבְּנוֹ אוֹ לֹא, בְּגִלְל הַיּוֹתוֹ כֶּהֵן, וְלֹא עָנָה לוֹ מוהרנ"ת דְּבָר, רַק הִפְטִיר וְאָמַר: "מוֹדָה אֲנִי לֵה' שְׁאִינִי כֶּהֵן!" "דִּיאֲנִקְעֵן גָּאט אֵיךְ בֵּין נִישְׁט קִיין כֶּהֵן"! וַיֵּשׁ בְּזֶה כַּמָּה דְּעוֹת: א. שְׁאֵלוֹ הָיָה כֶּהֵן, לֹא הָיָה הוֹלֵךְ עַל הַצִּיּוֹן, וְהָיָה לוֹ דְּבָר זֶה לְצַעַר גָּדוֹל. ב. שְׁאֵלוֹ הָיָה כֶּהֵן וְהָיָה הוֹלֵךְ לְהַשְׁתַּטַּח עַל צִיּוֹן רַבְּנוֹ, הָיוּ הַמְתַּנְגְּדִים מְרַנְּנִים עָלָיו, וְהָיָה נֶגְרָם עַל יָדֵי זֶה מַחֲלָקֵת.

ב-תרפב

מוהרנ"ת זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָה הָיָה חָבִיב כָּל-כָּךְ בְּעֵינֵי אָבִיו וְחוֹתָנּוֹ לִפְנֵי הַתְּקַרְבוֹתוֹ לְרַבְּנוֹ, עַד שֶׁהָיוּ מְתוֹכְחִים בֵּינֵיהֶם, הֵיכָן יֵאָכֵל וְיִתְאַכְסֵן מוהרנ"ת. כִּי כָּל אֶחָד רָצָה שֶׁבִּבְיָתוֹ יִשְׁהָה מוהרנ"ת, אוּלַם לְאַחַר שֶׁהַתְּקַרְב לְרַבְּנוֹ, יִרְדֶּה חֲשִׁיבוֹתוֹ בְּעֵינֵיהֶם, כְּמִסְפָּר בְּסִפָּר "יָמֵי מוהרנ"ת". אוּלַם אַחֵר-כָּךְ כְּשֶׁרָאָה וְהָבִין אָבִיו אֶת מַעֲלָתוֹ שֶׁל בְּנוֹ מוהרנ"ת, הָיָה פּוֹנֵה אֵלָיו בְּקִרְיָאֵת "רַבִּי נְתָן" בְּהַדְּגֶשֶׁת תַּבַּת "רַבִּי".

ב-תרפג

בְּתַחֲלַת הַתְּקַרְבוֹתוֹ שֶׁל מוהרנ"ת לְרַבְּנוֹ, כְּשֶׁהָיָה בָּא לְבַקֵּר אֶת סָבוֹ אָבִי אָבִיו, רַבִּי יִצְחָק זְכוֹרוֹנוֹ-לְבָרְכָה, הָיָה מְהִנְהוֹ בַּדְּבָרִים בְּאָמַר לוֹ: "מִדּוּעַ יוֹרֵד הַנֶּדֶךְ לְחַיֵּי אָבִיךָ?" "וְאוּס הָאֶסְטוּ זֵאָךְ גִּילְעָגֶט אוֹיף דֵּיין טאַטְנָס יָאָרִיין?"

ב-תרפד

בְּתַחֲלַת הַתְּקַרְבוֹתוֹ שֶׁל מוהרנ"ת בְּזֶה אוֹתוֹ רַבְּנוֹ פֶּעַם אַחַת, שֶׁאָמַר לוֹ בְּלִשׁוֹן בְּצִיּוֹן: "אֵה! אֵיזָה אַבְרָךְ חֲשׁוּב הַנֶּדֶךְ: חוֹתָנּוֹ שֶׁל רַבִּי דָּוִד צְבִי הַגָּדוֹל, וּבְנוֹ שֶׁל רַבִּי נַפְתָּלִי הִירְצִי", וּבְשִׁעָה שֶׁאָמַר לוֹ רַבְּנוֹ זֹאת, יָשַׁב מוהרנ"ת וְאָכַל, וְכִשְׁשָׁמַע זֹאת, הִמְשִׁיךְ לְאָכֵל, כְּאֵלוֹ אֶמַר לוֹ רַבְּנוֹ דְּבָר, וּפְנֵה אֵלָיו רַבְּנוֹ שׁוֹב וְאָמַר לוֹ: "כָּךְ", כְּאוֹמֵר אָדָם אַחֵר, כְּשֶׁמְבַיְשִׁים אוֹתוֹ, הוּא מִפְּסִיק לְאָכֵל וְהוּא (בְּהַתְּפִינּוֹ עַל מוהרנ"ת) "מִמְשִׁיךְ לְאָכֵל", וְאָף-עַל-פִּי-כֵן הִמְשִׁיךְ מוהרנ"ת לְאָכֵל, וְהִפְטִיר רַבְּנוֹ וְאָמַר לוֹ: "נוֹ, אִם-כָּךְ בְּאֶמֶת אֲנִי

אומר ומצוה עליך, שלא תאכלי! "אזוי! א אנדערער אז מיפארשעמט איהם ערט ער אויף צו עסן און ער עסט ווייטער – נו, אויב אזוי זאג איך דיר טאקי זאלסט נישט עסן!". ואחר-כך קרבו רבנו בדבריו (ועין בימי מוהרנ"ת סוף סימן ג' בתחלתו).

ב-תרפה

חותנו של מוהרנ"ת, רבי דוד צבי, היה צדיק מפרסם מאד, עד שאפלו הרב הקדוש רבי ברוך ממזבז, הפליג בשבחו מאד, וכמו שמספר, שידיוע שבעל ה"דגל מחנה אפרים" היה הרבי של מעזבז בשתיים עשרה שנותיו האחרונות, ואחריו רבי ברוך ממעזבז אחיו, גם הוא שתיים עשרה שנה, ואחריו היה הרב מאפטא, גם-כן שתיים עשרה שנה. בזמן כהנתו של רבי ברוך היה שוחט ובודק מיחד, שהיה הממנה על כל השוחטים שבעירות שסביבות מעזבז, והיה השוחט נוהג לנסע מפעם לפעם לפרים ובודק את ספיני השוחטים. את השוחט הזה היו מכנים "השוחט של הרבי" "דעם רעבנס שוחט", פעם, כשבא רבי דוד צבי למעזבז ורצו להכין עבורו סעודה, שאלוהו כמה אנשים מתושבי העיר: "האם יקפידו ויחמירו לאכל בשר דוקא משחיטתו של השוחט של רבי ברוך הנ"ל"? ענה להם רבי דוד צבי: "לאו דוקא!" כלומר: שאין צריכים לדקדק ולהחמיר לאכל דוקא משחיטתו, אחר-כך, כשנסע השוחט לעירות לבדק את הספינים, הגיע לאיזה כפר שליד מעזבז, והראה לו השוחט של אותו כפר את ספינו, ראה השוחט הנ"ל, שהספין פגומה. שאל את השוחט: "האם ספינד כשר?" ענה לו שכן, ובדקו שוב וראה שהיא פגומה. אמר לו, שישאיר אצלו את הספין, והחליט שלמחרת לפנות בקר, כשיהיה מחו צלול יבדק שוב את הספין ויראה באמת אם הוא כשר, כי אולי אין מחו צלול כעת. למחרת, כשבדק אותו, ראה שוב שהספין פגומה, וקרא לשוחט, ונתן לו את הספין, ואמר לו שיבדק שוב את ספינו ויראה אם הוא כשר, ובדקו השוחט ואמר שספינו כשר, ובדקו השוחט שוב וראה שוב שהספין פגומה, וכאב לו הדבר, כי לא ידע מה יעשה, כי בהכרח צריך לפטרו משחיטתו, וכאב לו הדבר, שיגרם על-ידי-זה צער והזק כזה ליהודי שיפטור מעבודתו ויאבד את חזקתו, ולא ידע לשית עצות בנפשו. הלך וסגר את עצמו בחדר ובכה מאד לשם יתברך, שיורהו מה לעשות. לאחר תפלתו בדק שוב את הספין, וראה, שהיא ספין מחדדת להפליא. התפלא על זה מאד, כי השהה אצלו את הספין שלשה ימים ובדקו כמה פעמים, וראה שהיא פגומה, ועתה היא יפה להפליא, ושאל את השוחט עצמו לפשר דבר זה. ענה לו השוחט הנ"ל: "א היה לך זכות לראות את הדור ספיני לפני שבכית לשם יתברך, שתזכה לראות את יפיו המהדר של ספיני", כי השוחט הזה היה מהצדיקים הנסתרים. אחר-כך, כשבא השוחט למעזבז וספר לרבי ברוך על הפלא הזה, אמר לו רבי ברוך, שהסבה שלא זכה לראות את מעלת הספין בתחלה, הוא משום קפידתו של רבי דוד צבי, שענה על השאלה הנ"ל "לאו דוקא"...

ב-תרפו

מספרים, שבעת שהיה מוהרנ"ת בלעמבערג, היה שם אז גם הרבי מקאצק שבא להתרפא ממחלת הריאה, והיה הרבי סגור ומסגר ולא הניחו לאף אחד לגשת אליו, כי מפאת מחלתו אסור היה לו לדבר, והיה עמו שם רק בעל ה"חדושי הרי"ם" ועוד אחד מגדולי תלמידיו, ורצה מוהרנ"ת לראותו ובא ובקש מהם שיכניסוהו, ולא נתנו לו בשום אופן מהסבה הנ"ל, והם א ידעו, מי הוא המבקש, אמר להם מוהרנ"ת, שיאמרו לרבים, שתלמידו של בעל ה"לקוטי מוהר"ן" רוצה להכנס אליו, וכן עשו, ונתן רשות שיכנס אליו מוהרנ"ת. כשנכנס אליו מוהרנ"ת, ישב ודבר עמו משך זמן רב, אחר-כך שאלו אותו תלמידיו הנ"ל, איך עמד ודבר עמו זמן רב כל-כך בעת חליו הקשה, שאסור לו הדבור מחמתה. ענה להם: "האברך הזה הוא עלוי בחסידות".

ב-תרפז

פעם דפק רבי נחמן מטולטשין איזה מסמר וקבל על-ידי-זה מכה באצבעו, וכשראה זאת מוהרנ"ת, אמר לו: "מדוע לא התפללת לשם יתברך לפני שדפקת המסמר, שכשדפק מסמר, לא תקבל מכה על ידו..."

ב-תרפח

מוהרנ"ת לא היה בעל-תפלה ולא היה מתפלל בשום עת לפני העמוד, וכן לא היה "בעל מנגן" ולא חבר שום נגונים.

ב-תרפט

בתחלת התקרבותו של מוהרנ"ת לרבנו, כשהיה אצלו על איזו שבת, התלהב והתעורר כל-כך, עד שיצא בליל שבת חוץ לעיר להר שליד הנהר "ביג" העובר בעיר ברסלב, וצעק כל הלילה לשם יתברך בהתבודדותו, והיה אומר: "רבנו של עולם, הרי כאן לוחט אש כזה, הבער נא אש זו בתוך לבי!" "אז דא ברענט אזא פייער, פייער אריין דאס פייער ביי מיר אין הארץ אריין!".

ב-תרצ

ספר מוהרנ"ת, כששמעתי מרבנו את התורה: "ראיתי מנורת זהב" שב"לקוטי מוהר"ן" סימן ח', השבתי, שתורתו של רבנו היא כתורתו של הקדוש רבי שמשון מאוסטרופולי זכר צדיק לברכה, אולם כששמעתי את התורה: "חוקם בתוך חוקם" שם סימן כ"ב, ראיתי, שאלו הם באמת תורות רבי נחמן.

ב-תרצא

בְּתַחֲלַת הַתְּקָרְבוֹתָיו שֶׁל מוֹהֲרַנְי"ת, דְּהֵיִינוּ: בְּשָׁנַת תַּקס"ג, נִסַּע עִם רַבֵּנוּ לְמַעַד וְדִבְקָע לְהִיּוֹת שָׁם עַל חֲתֻנַּת בֵּיתוֹ שָׂרָה, שֶׁהִתְחַתְּנָה שָׁם בְּרֵאשׁ-חֲדָשׁ נִיסָן, וְנִשְׁאַר שָׁם עִם רַבֵּנוּ עַד לְאַחַר חַג-הַפֶּסַח, כְּמִסְפָּר בֵּימֵי מוֹהֲרַנְי"ת סִימָן ג' עֵינ שָׁם, וּמוֹהֲרַנְי"ת רָצָה שֶׁרַבֵּנוּ יִזְמִינֵנוּ אֲצִלוֹ לְסַעֲדַת "לֵיל הַסֻּדָר" בְּכַדֵּי שְׂיִזְכָּה לְרֵאוֹת אֶת הַנְּהַגְתּוֹ בְּעֵרִיכַת הַ"סֻּדָר" – אוּלַם רַבֵּנוּ אֵל הַזְּמִינֵנוּ, כִּי הִיָּה נוֹהֵג לְשֵׁבֶת בְּ"לֵיל הַסֻּדָר" רַק עִם בְּנֵי-בֵיתוֹ. אוּלַם מוֹהֲרַנְי"ת מְרַב הַשְׂתוֹקְקוֹתָיו, לְאַחַר שֶׁגָּמַר אֶת הַסֻּדָר שָׁלוֹ, הִלָּךְ לְמָקוֹם אַכְסֵנִיתוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ, וְעָבַר לֵיד הַדְּלֵת, וְרָאָה אֶת רַבֵּנוּ כְּשֶׁעָמַד עִם הַכּוֹס בְּיָדוֹ וְאָמַר אֶת תַּפְּלַת "שְׁפוּדָה חֲמֻתָד", וְזֶה הִיָּה לוֹ כְּמוֹצֵא שְׁלָל רַב.

ב-תרצב

כְּשֶׁסָּעַד רַבֵּנוּ עִם בְּנֵי-בֵיתוֹ, בְּ"לֵיל הַסֻּדָר", הִיָּה יוֹשֵׁב בְּרֵאשׁ הַשְּׁלַחַן וּבְנֵי-בֵיתוֹ בְּסוֹף הַשְּׁלַחַן שֶׁבַחְדָּר הַשְּׁנִי, כִּי הַשְּׁלַחַן הָיָה אַרְבֵּי, וְעָמַד בֵּין שְׁנֵי חֲדָרִים. וּבִשְׂאָר שְׁבֻתוֹת וַיְמִים טוֹבִים אֵל הִיָּה מְסַב עִמָּהֶם לְשַׁלַּחַן כָּלֵל.

ב-תרצג

בְּסוֹף יָמָיו שֶׁל מוֹהֲרַנְי"ת, אָמַר: "חֲכָמֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבָרְכָה, אָמְרוּ (ע"ז ה:): 'אִין אָדָם עוֹמֵד עַל סוֹף דְּעֵתוֹ שֶׁל רַבּוֹ עַד לְאַחַר אַרְבַּעִים שָׁנָה, וּבִכֵּן מִבֵּין אֲנִי עֵתָה, שְׁבָאֵמַת כָּל הַשְּׁבָעָה בְּעֵטְלָרְס [קַבְּצָנִים] שְׁבִסְפָר סְפוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת, הֵם בְּעֵטְלָר אֶחָד, כִּי כָל בְּעֵטְלָר מִיּוֹם אֶחָד מְקַשֵּׁר לְבְּעֵטְלָר שְׁבִיּוֹם הָאֶחָד, כִּי אֵי-אֶפְשָׁר לְשַׁמַּר אֶת הָעֵינִים, אִם אִין שׁוֹמְרִים אֶת הַפֶּה וְכוּ' וְכוּ', וְעַל-כֵּן כָּל הַשְּׁבָעָה בְּעֵטְלָרִיס, בְּהַכְּרַח שְׁהֵם בְּעֵטְלָר אֶחָד.

ב-תרצד

פַּעַם הַתְּנוּכַח בְּלֶהֱט רַבִּי עֲקִיבָא וּוְלֹל עִם מוֹהֲרַנְי"ת בְּפְרוּשׁ פְּשֻׁט בְּ"מִגֵּן אַבְרָהָם", בְּאֲמָצַע הַוּכּוּחַ פָּנָה אֵלָיו מוֹהֲרַנְי"ת וְאָמַר לוֹ: "אַתָּה מְתוּכַח עִמִּי?! פַּעַם אֵל הַבְּנֵי פְּשֻׁט בְּ"מִגֵּן אַבְרָהָם", וּבָא אֵלַי הַמִּגֵּן אַבְרָהָם בְּעֵצְמוֹ וְאָמַר לִי הַפְּרוּשׁ... "דוּ שְׁפִאֲרֶסֶט זִיד מִיט מִיר?! אִידָּה אָב אֶמָּאֵל נִישְׁט גִּיווּאוּסֶט פְּשֻׁט אִין מִגֵּן אַבְרָהָם אִידָּה דְּעַר מִגֵּן אַבְרָהָם אֵלִיין גִּיקוּמָעֵן אוּן מִיר גִּיזְאָגֶט פְּשֻׁט..."

ב-תרצה

פַּעַם פָּנָה מוֹהֲרַנְי"ת לְרַבִּי נַחְמָן מְטוּלֶטְשִׁין וְאָמַר לוֹ קִטְעַ מֵהַתְּפִלָּה: "אֲשֶׁרִי אִישׁ שֶׁיִּשְׁמַע לְמַצּוֹתֶיךָ", וְסִיִּים וְאָמַר: "מִי שֶׁזָּכָה לָזֶה אֵינִי יוֹדֵעַ, אִידָּה מִי שֶׁהוּא כָּזֶה, הַרְיִנִי מְקַנָּא בּוֹ! נַחְמָן, אִם אַתָּה יְהוּדִי כְּשֶׁר, הַרִי מְקַנָּא אֲנִי בְּךָ... "וְעוֹר סִ'אִידָּה קָעֵן אִידָּה נִישְׁט, נָאֵר וְעוֹר סִ'זָּאֵל זֵיין בֵּין אִידָּה אִים מְקַנָּא, נַחְמָן בִּיסְטוֹ אֵ עַרְלִיכְעַר יוֹד בֵּין אִידָּה דִּידָּה מְקַנָּא... "וְהַפְּטִיר עַל זֶה רַבִּי אַבְרָהָם בֶּן רַבִּי נַחְמָן, וְאָמַר, אִידָּה שֶׁהוּא קָרָא מוֹהֲרַנְי"ת בְּכָל זֶאת לְאָבִי "יְהוּדִי כְּשֶׁר".

ב-תרצו

בשנה הראשונה לאחר פטירת רבנו, היה אומר מוהרנ"ת בכל חצות לילה את הפרק: "אני הגבר ראה עני" שבמגילת איכה, כדי לנחם את עצמו על הסתלקותו של רבנו, ועין בימי מוהרנ"ת חלק אי סימן ס"ו.

ב-תרצז

מוהרנ"ת היה נוהג לומר בתשעה באב את מגילת איכה והקנות וסדר התפלה וכו' בחדר סגור, והיה שוהה בו כל הלילה עד תפלת המנחה שלמחרת.

ב-תרחצ

רבנו נתן למוהרנ"ת בתחלת התקרבותו הרבה סדרים ושעורים ללמוד בכונה, כדי שעל ידי זה לא יהיה לו זמן אפילו לשמע את טענות בני משפחתו עליו וכל שכן לענות להם על קשיותיהם.

ב-תרצט

אמר מוהרנ"ת: איני זוכר מה היה כתוב בספר הנשרף, שהעתיקו מפי רבנו, אולם זאת זוכר אני, שמדבר שם רבנו גם מענין הכנסת אורחים, והצעת המטה לאורח (-חיי"מ סעיף תקע"ד). (נכפל בטעות להלן בסעיף תשפ"א).

ב-תש

פעם בא אברך אחד למוהרנ"ת ונתן לו רענודל אחד לפדיון ובקש ממוהרנ"ת שיתפלל עליו, "בעט גאט פאר מיר"? ותכף הלך ממוהרנ"ת, עד שאפילו לא הספיק מוהרנ"ת לדבר ולשאל בשלומו וכו', קרא לו מוהרנ"ת ואמר לו: "האם אתה זוכר עדין את מה שעבר עליך בעת פלוני, שהיתה לך צרה זו וזו, והבטחת לשם יתברך שכשיושיע אותך, תתחיל לעבדו? והנה עזרך השם יתברך ויצאת מהצרה, אולם עדין א התחלת לעבדו כהגון כהבטחתך, ושכחת הבטחתך, וכך הלך ומנה לאברך היה את כל ההרפתקאות והצרות שעברו עליו, ובכל פעם הבטיח לשם יתברך, שאם יצא מהצרה יתחיל לעבדו יתברך כראוי; "והנה עתה יש לך עוד צרה וגם היא באה לך כדי לרמוז לך שתתחיל לעבדו יתברך, כי העקר מתפונים אליך, ואתה בא ונותן לי פדיון. מה אתה חושב שאני השכיר-יום שלך? (הנימטשיק), אני אתפלל עבורך, ואתה תחזר לאולתך? כי העקר מתפונים מלמעלה עליך, רק גם אני אעזר ואתפלל עליך..."

ב-תשא

מוהרנ"ת אָמַר: "נְהוּג בְּעוֹלָם שְׂכַשְׂמֵיזְכִּירִים אֶת מִשָּׁה רַבְּנוּ לְהִזְכִּיר גַּם אֶת תְּלַמִּידוֹ יְהוֹשֻׁעַ; וְכַשְׂמֵיזְכִּירִים אֶת רִשְׁבֵּי מִזְכִּירִים אֶת תְּלַמִּידוֹ רַבִּי אֲבָא; וְכַשְׂמֵיזְכִּירִים אֶת הָאָרִי הַקְּדוֹשׁ מִזְכִּירִים אֶת תְּלַמִּידוֹ רַבִּי חַיִּים וְוִיטָאֵל; וְכַשְׂמֵיזְכִּירִים אֶת הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְּדוֹשׁ מִזְכִּירִים אֶת תְּלַמִּידוֹ הַמְּגִיד; וְכַשְׂיִזְכִּירוּ אֶת רַבְּנוּ יִזְכִּירוּ גַּם אוֹתִי..."

ב-תשב

מוהרנ"ת אָמַר עַל מֶה שֶׁאֹמַר רַבְּנוּ, שֶׁטוֹב לֵהיוֹת סוֹחֵר מִלְּהִתְפָּרֵס מִמְּלַמְדוֹת וְכוּי כַּמְבָּאָר בְּחַיֵּי מוהר"ן, "בְּמִקּוֹם לֵהיוֹת סוֹחֵר בְּלֹא הִנְהַגְתְּ הַהִתְבוּדוֹת כְּבָר טוֹב יוֹתֵר לֵהיוֹת מְלַמֵּד, "אֵיידְעָר אֶ סוֹחֵר אֶן הַתְּבוּדוֹת אֵיזוּ שׁוֹיֵן בְּעֶסְעָר אֶ מְלַמֵּד".

ב-תשג

פֶּעַם צָם מוהרנ"ת בְּתַעֲנִית בַּה"ב, כְּשֶׁשָּׁאָלוּ רַבִּי נִפְתָּלִי: "הֲרִי רַבְּנוּ לֹא הִדְרִיכְנוּ בְּדַרְךְ הַתַּעֲנִיּוֹת", עָנָה לוֹ מוהרנ"ת: "רַבְּנוּ שִׁבַּח אֶת הַסְּדוּר "הַשְּׂמִן" "דָּעַם גְּרַאבֵּן סְדוּר", וְשֵׁם כְּתוּב, שְׂצָרִיךְ לְצוּם."

ב-תשד

רַבִּי זְלָמֵן הָרַב מִמְּעַדְוֵיבְקָע, בְּנֵו שֶׁל רַבִּי יִשְׁעִיָּה שְׁלוֹם בֶּן רַבִּי יוֹדֵל תְּלַמִּיד רַבְּנוּ, הָיָה דְבוּק בְּמוהרנ"ת מְאֹד מְאֹד, וּמְחַמֵּת זֶה נִתְעוֹרְרָה עָלָיו מִחֻלְקַת מִבְּנֵי עִירוֹ, וּפֶעַם, כְּשֶׁחֲזַר מִנְּסִיעָתוֹ לְמוהרנ"ת הִתְחִילוּ שְׁנֵי אֲבָרְכִים לְדַבֵּר בְּפִנְיֵו דְבוּרֵי בְּזִיוּנוֹת וְכוּי עַל מוהרנ"ת, וְרָצָה רַבִּי זְלָמֵן לְצַאת מִהַחֲדָר, וְהִלְכוּ וְנָעְלוּ בְּפִנְיֵו אֶת הַדְּלֵת בְּכַדֵּי שְׂיָהִיָּה מִכָּרַח לְשִׁמְעַ אֶת דְּבוּרֵיהֶם הָרָעִים. אַחֲר־כֵּן לֹא לָקַח זְמַן רַב וְנִפְטַר אֶחָד מִשְׁנֵי הָאֲבָרְכִים שֶׁהוּא הָיָה הַמְּבַזֵּה הַגְּדוֹל, וְאָמַר רַבִּי זְלָמֵן עַל זֶה: "אֲנִי לֹא עָשִׂיתִי זֹאת, לֹא הִעֲנִשְׁתִּי אוֹתָם, אוּלַם מִן הַשְּׂמִים קִינְאוֹ לְכַבּוּדוֹ שֶׁל מוהרנ"ת."

ב-תשה

פֶּעַם, כְּשֶׁסָּפַר רַבִּי זְלָמֵן לְמוהרנ"ת מְגִדֵּל הַיִּסוּרִים שֶׁסוּבַל מִהַמְּתַנַּגְדִּים בְּעַד הַתְּקַרְבוֹתוֹ לְדַרְךְ רַבְּנוּ, צָוָה עָלָיו מוהרנ"ת שְׂיִשְׁתַּק וְלֹא יַעֲנֶה לְחוֹלְקִים כָּלֵל, אַחֲר־כֵּן אָמַר פֶּעַם רַבִּי זְלָמֵן: "בְּזָה שֶׁאָמַר לִי מוהרנ"ת שְׂאִשְׁתַּק וְלֹא אַעֲנֶה לָהֶם, בְּזָה נָתַן לִי אֶת הַכֹּחַ, שֶׁאוּכַל לְשִׁתּוֹק".

ב-תשו

מוהרנ"ת הָיָה נוֹהֵג לְבוֹא פֶּעַם בְּשָׁנָה לְעִיר מְעַדְוֵיבְקָע, כִּי מְחַמֵּת שְׂהִיָּתָה סְמוּכָה לְטִשְׁעֵרִין רָצָה לְבַקֵּר גַּם שָׁם, מְחַמֵּת שֶׁרַבְּנוּ הָיָה דָר שָׁם, וְאַחֲר־כֵּן הָיָה נוֹסֵעַ לְטִשְׁעֵרִין עַל שַׁבַּת קִדָּשׁ וְהָיָה מִתְאַכְסֵן בְּבֵית רַבִּי יַעֲקֹב יוֹסֵף מְחַתְּנֵו שֶׁל רַבְּנוּ, וְרַבִּי זְלָמֵן הָרַב מִמְּעַדְוֵיבְקָע, מְרַב דְּבִקּוּתוֹ וְהַתְּקַשְׁרוֹתוֹ

לְמוֹהַרְנִ"ת, לֹא הִסְתַּפֵּק בְּזֶה שֶׁשָּׁהָה מוֹהַרְנִ"ת בְּעִירוֹ, וְהָיָה נוֹסֵעַ אַחֲרָיו לְטַשְׁעָרִין.

ב-תשז

וְסִפֵּר רַבֵּי זְלָמֵן, שֶׁפָּעַם כְּשָׁבָא לְטַשְׁעָרִין לְשַׁבֵּת כְּדֵי לְשָׁהוֹת שָׁם בְּשַׁבַּת עִם מוֹהַרְנִ"ת, רָצָה לְרַאוֹת אֶת פְּנֵי מוֹהַרְנִ"ת מִיַּד בְּבוֹאוֹ, אוּלַם מוֹהַרְנִ"ת הָיָה כְּבָר בְּחֻדְרוֹ, וְלָרַב דְּבִקּוּתוֹ וְהִשְׁתַּוְּקָקוּתוֹ לְרַאוֹת פְּנָיו, לֹא זָכוּל הָיָה לְהִתְאַפֵּק וּפְתַח חֲרִישִׁית אֶת דְּלֶת חֻדְרוֹ הַמֵּיחָד שֶׁל מוֹהַרְנִ"ת, וְרָאָה אוֹתוֹ עוֹמֵד וּפְנָיו בּוֹעֲרִים וְלוֹהֲטִים מְאֹד, וְאָמַר, כְּשֶׁסָּפַר זֹאת לְאַנְי"שׁ: "מָה אוֹמֵר לָכֶם, מְאֲתִיִּים מְנוֹרוֹת! שְׁלֹשׁ מְאוֹת מְנוֹרוֹת! פְּנָיו לְהִטּוֹ! וְאֲמַרְתִּי לְעֲצָמֵי: וְכִי אֲנִי זְלָמֵן, מְטֵעָה אֶת עֲצָמֵי בְּרַאֲיָתִי, אוּלַם הִבְטַחְתִּי הֵיטֵב שׁוֹב וְרַאֲיָתִי שׁוֹב כְּנֹזֶכֶר-לְעֵיל, וְתִכְף כְּשֶׁהִבְחִין בּוֹ מוֹהַרְנִ"ת, פָּנָה אֵלָיו וְאָמַר לוֹ: "אֵה, זֶה אַתָּה זְלָמֵן"? וְנִהְפְּכוּ פְּנָיו כְּמִקְדָּם, עַד שֶׁהָיָה חֲדוּשׁ זֶה – הָאֲחֵרוֹן – גְּדוֹל מִהֲרָאוֹן, אֵיךְ שָׁבַן רָגַע נִשְׁתַּנּוּ פְּנָיו לְהִרְגֵלוֹ. "וְאוֹסֵף זֶה אֵיךְ אֵיךְ זָאֵן צְנוּי הוֹנֵדְעָרְט לְאֲמָפוֹ! דְּרִי הוֹנֵדְעָרְט לְאֲמָפוֹ! דָּאֵס פְּנִים הָאֵט גִּיבְרַעֲנֵט! – הָאֵב אֵיךְ בֵּי זֵיךְ גִּיטְרַאכְט אֵיךְ זְלָמֵן זֶה זֵיךְ נֶעֱרַן – עַר הָאֵט גִּילוּיכְטֵן – אֵה דָאֵס בֵּיסְטוֹ זְלָמֵן". (סְפוּר זֶה שְׁמַע רַבֵּי מְרַבֵּי הִירֵשׁ לֵיב בֶּן רַבֵּי אֵיזִיק קְרַאסִינְשְׁטֵיין, בְּטַעֲפְלִיק, שֶׁשְׁמָעָה מִפִּי רַבֵּי זְלָמֵן בְּעֲצָמוֹ).

ב-תשח

בִּ"שְׁבוּעוֹת הַגְּדוֹל", שֶׁהָיָה נִקְרָא בְּפִי אַנְי"שׁ "דְּעַר גְּרוֹיִסְעַר שְׁבוּעוֹת", שֶׁהָיָה בְּשַׁנַּת תַּקְצ"ה, הִגִּיעַ אֶז מְאָרְץ-יִשְׂרָאֵל גַּם רַבֵּי שְׁמַעוֹן תַּלְמִידוֹ וְשִׁמְשׁוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ עִם בְּנוֹ, כְּדֵי לְמַצֵּא לוֹ זְוִיג בְּחוּץ-לְאָרֶץ, כִּי קִשָּׁה הָיָה לוֹ לְמַצֵּא אֶת זְוִיגוֹ בְּאָרְץ-יִשְׂרָאֵל. כְּשֶׁשָּׁמַע אֶת דְּבוּרֵי מוֹהַרְנִ"ת, הִתְפַּעַל כָּל-כָּף, עַד שֶׁפָּנָה לְרַבֵּי יֶצְחָק, הַמְכַנֶּה רַבֵּי אֵיזֶל, חֲתָן הַמַּגִּיד מְטָרְהוּיץ, וְאָמַר לוֹ: "תְּמִיד חֲשַׁבְתִּי עַל מוֹהַרְנִ"ת שֶׁהוּא תַלְמִיד רַבֵּנוּ, כְּעַת אֲנִי רוֹאֶה שֶׁהוּא הוּא הַרְבֵּי בְּעֲצָמוֹ!" "אֵיךְ הָאֵב גִּיקְלַעֲרֵט אֶז עַר אֵיז אַ תַּלְמִיד – אֵיךְ זָעָה אֶז עַר אֵיז גָּאָר דְּעַר רַבֵּי אֵלִיין"! וְאָמַר לוֹ עוֹד: "אֲנִי הָרִי מְבִין עַל "יְהוּדֵי טוֹב", כְּלוֹמֵר: "רַבֵּי", כִּי עֲזַבְתִּי אֶת כָּל מְפָרְסָמֵי הַדוֹר וְהִתְקַרְבְּתִי לְרַבֵּנוּ בְּהִיוֹתוֹ עֲדוֹן יָלָד, וּבְכֵן אֲנִי אוֹמֵר לָךְ, שֶׁפִּיּוֹם מוֹהַרְנִ"ת הוּא הוּא צְדִיק הַדוֹר!" "אֵיךְ בֵּין דָּאָךְ אַ מְבִין אוּיף אַ "גוֹטְעַר יוֹד", אֵיךְ הָאֵב דָּאָךְ אָפּ גְּלַאזְט אַלַע מְפָרְסָמִים אוּן זֵיךְ מְקָרַב גִּיווּעוֹן צוֹ אַ אֵינְגֵל – זָאג אֵיךְ דִּיר, אֶז הֵיִינְט אֵיז רַבֵּי נֶתָן צְדִיק הַדוֹר"!

ב-תשט

כְּדוּעַ, הָיָה מוֹהַרְנִ"ת מְקַפֵּיד מְאֹד עַל כָּל שְׁעוֹתָיו וְרַגְעָיו, וּבְגִלְלַת זֶה הָיוּ לוֹ כְּמָה שְׁעוֹנִים בְּבֵיתוֹ, וּפָעַם אָמַר בְּדַרְךְ צַחוֹת עַל מְאָמַר הַמְּשַׁנֶּה שְׁבָאָבוֹת (פָּרָק ד, ג): "אֵין לָךְ אָדָם שְׂאִין לוֹ שְׁעָה", שְׂאָדָם שְׂאִינוּ חֵי עִם הַשְּׁעוֹן וְהִזְמֵן, אֵינוּ אָדָם!"

ב-תשי

מוהרנ"ת היה נזקק כל-כך מלהשתמש ברפואות, עד שאפלו הסגלות המובאות בספר המדות כסגלה לרפואה, לא אבה להשתמש בהם.

ב-תשיא

מוהרנ"ת אמר על רבי עוזר תלמידו, שנפטר בחייו צעיר לימים מהקפדתו, שהוא היה בבחינת הציץ ומת. (א"ה, עין בתורה ל"א שבלקוטי מוהר"ן חלק א').

ב-תשיב

כשהיה מוהרנ"ת שוהה באומאן, היה מתאכסן בביתו של רבי נפתלי, ודודתו של מוהרנ"ת, שהיתה דרה באומאן, היתה נודדת לרבי נפתלי עבור הארוח, כי אצלה ארצה מוהרנ"ת להתאכסן, ועל-כן נהגה כך.

ב-תשיג

אמר מוהרנ"ת: "כל מי שרק יתחבר לרבינו, יהיה מי שיהיה, שוב לא יעזבונו רבנו לעולם עד שיתקנו".

ב-תשיד

פעם, כשחל ראש-השנה להיות בליל יום שני, יצאו אנשי טעפליק מעירם לנסע לאומאן במוצאי שבת-קדש, ואת הסליחות של ערב ראש-השנה הנקראים "זכור ברית" אמרו יחדו בכפר "פאלאנקע" הקרוב לאומאן, ורוב אנ"ש משאר העירות הקדימו לבוא כבר על שבת, בכדי שיוכלו לומר גם את הסליחות באומאן. וכשהגיעו אנ"ש מטעפליק לאומאן, גער בהם מוהרנ"ת ואמר להם: "אם כך אתם נוהגים לבוא לראש-השנה, טוב יותר בכלל א לבוא!", "איידער אזא ראש-השנה איז בעסער אין גאנצן נישט!". מוהרנ"ת היה מכנה את אנ"ש מטעפליק "טעפליקער בעלי בתיים", אף-על-פי שהיו עובדי ה' מפלגים.

ב-תשטו

כשחלתה זוגתו הראשונה של מוהרנ"ת, עבר אז רבי יודל בנסיעתו לאומאן דרך עיר ברסלב, כי כן היה נוהג, שבכל נסיעותיו לאומאן היה עובר ושוהה מעט בעיר ברסלב, צוה מוהרנ"ת לזוגתו, שתלך להתברך אצל רבי יודל, כשנכנסה אצלו ובקשה אותו שיתפלל לרפואתה, לא ענה לה רבי יודל כלום, אחר-כך אמר: "וכי מה יכול אני לעזר לה, ומוהרנ"ת צריך להביא לעולם עוד שני בנים..."

ב-תשטז

מוהר"ן ויאמרו שיהיה למוד זה לעלוי נשמתו של הנפטר. ובאותה לילה
עצמה נפטר רבי משה ברסלב זכרוננו-לברכה.

ב-תשכא

מוהר"ן את אמר פעם: "בעת שהייתי שומע איזה דבור מרבנו, הייתי
מתלהב כל-כף, עד שהיה לי באותו עת בטויל הבחירה לגמרי!"

ב-תשכב

פעם אמר אחד למוהר"ן בקר טוב "רבי", ענה לו מוהר"ן בתורה בקר
טוב "עוזר". "גוט מארגן באהעלפער", כאומר לו אם אני רבי הרי אני
כרבי של ילדים קטנים, ובכן חשוב הנדף פעוזר הרבי המסייע לו בלמוד
הילדים. כל-כף ברח משמץ מנהיגות ורבנות.

ב-תשכג

כשדבר פעם מוהר"ן משטות דרך העולם, אמר: כל בני העולם משוגעים
המה (כל אחד ושגעונו), וגם אני כמותם, אולם זאת מעלתי שהפירתי
פקח. "די גאנצע וועלט איז משוגע און איך איך נאר איך האב גיקענט א
קלארן".

ב-תשכד

כשהתנפח פעם אחד עם מוהר"ן זכרוננו-לברכה בעניי אמונה, התבטא
מוהר"ן זכרוננו-לברכה ואמר לו: אתה מתנפח עמי, אמרתי להירש בער
ואראה את ה' והאמין לי. כידוע היה הירש בער בתחילת התקרבותו
אפיקורס גדול עד מאד.

ב-תשכה

ספר רבי נחמן מטולטשין זכרוננו-לברכה, שבפני מוהר"ן זכרוננו-לברכה
לא הבחין בשום פעם שום חלוק בין כשהיה לו שום צרה לאחריה כשעזרו
השם-יתברך, כי היה אצלו עת הצרה והישועה שוים, מרוב אמונתו
ובטחונו בה', ורק לפני תפלתו ואחריה היה נכר שינוי בפניו.

ב-תשכו

אמר מוהר"ן בסוף ימיו: העולם אומרים שהרב בעל הש"ך היה לו
השבועת הקולמוס בכתבתו את פירושו על השלחן ערוך וספריו, אני א
היה לי השבועת הקולמוס, אולם הספקתי לכתוב כל-כף הרבה מחמת
ששמרתי את הזמן.

ב-תשכז

ב"שבוועות הגדול" שהיה בשנת תקצ"ה בעת סעדה שלישית של שבת, פשהבחין מוהרנ"ת בלחישות אנ"ש שלחשו בינם לבין עצמם, באמרם הרי הוא עצמו רבנו, צעק לעצמו בעת הזמירות "הני פלבי דחציפין" "כלב החוצה" "כלב ארויס", בחששו מפני הרהורי גאוה שלא פנסו בו.

ב-תשכח

אמר פעם מוהרנ"ת: חן דקדושה האמתי היה לרבנו, אני אין לי חן אמת כזו, אולם תודה לאל, נקי אני מחו של שקר.

ב-תשכט

אמר פעם: מדיע הולך לי סדר העבודת ה' בזקנותי כסדר, משום שבשנותי הצעירות עסקתי הרבה בהתבודדות. "פאר וואס אויף דער עלטער גייט מיר ריגולאר ווייל איך האב אויף דער יוגנד גיהאט אסאך התבודדות".

ב-תשל

מוהרנ"ת אמר לפני הסתלקותו: "גם זה המוציא אצלי את דלתי הזבל, יוכל להנהיג אחר-כך את הגלגל".

ב-תשלא

אנ"ש שראו איך שרבי אפרים בן רבי נפתלי קשור ודבוק מאד אל מוהרנ"ת, הציעו אותו לשידוך לבת מוהרנ"ת, ואמר מוהרנ"ת שישאלו את רבי יודל זכרוןו-לברכה עבור זה, וכששאלו לרבי יודל אמר, שבעת השתטחותו על ציון רבנו ישאלהו לזה. אחר-כך אמר רבי יודל: "אמר לי רבנו זכרוןו-לברכה אם יש לי עוד שני ידידים שמחזיקים עצמם ביחד שגם הם יריבו ביניהם.

ב-תשלג

ספר רבי נחמן מטולטשין זכרוןו-לברכה, שראה פעם את התפלה המיסדת על תורה נו "למה פניך תסתיר" איך שכל התפלה מחוקה מרוב דמעות ששפך בה מוהרנ"ת, והכיר בה רק בגלל התיבות "למה פניך תסתיר", שהיו גדולות ובלטות, שבה פתח והתחיל את התפלה.

ב-תשלת

פעם נסע מוהרנ"ת זכרוןו-לברכה עם עגלון אחד, שנשא בעגלתו שק קמח, כשהתחיל לרדת גשם שוטף, גנח העגלון מתי כבר נבוא לאכסניה? כי חשש שיתקלקל הקמח על ידי המטר, וחזר על זה כמה פעמים, נענה

מוהרנ"ת ואמר, אצלו נגמר התכלית באכסנייה, אולם התכלית שלי הוא רחוק להלן יותר ויותר.

ב-תשלה

כשהתאונן פעם רבי נחמן מטולטשין לפני מוהרנ"ת באמרו חבל שלא זכיתי אף אני להכיר את רבנו, אמר לו מוהרנ"ת בגערה, וכי מי הכיר את רבנו "יוסף פרוניק"? יוסף זה היתה פרנסתו מזכיון העברת נוסעים על הגשר מעבר הנהר שבצד עיר רייריד לצד השני הקרוב לעיר ברסלב, והוא גם העביר את רבנו, והתפאר בזה, ורצה מוהרנ"ת זכרונו-לברכה להדגיש שעקר הפרת רבנו אינה בראיתו גרידא, אלא כפי ידיעתו את רבנו בעומק וקיום עצותיו וכו'.

ב-תשלו

מספרים בשם מוהרנ"ת שכשדבר פעם מגדל מעלת השמחה וחיוביה, שאל אותו אחד ומה אעשה שאין לי ממה לשמח לרוב צרותי ויגוני, אמר לו מוהרנ"ת אם כן תלוה ותשאל לעצמך עתה שמחה מהישועות שעוד יושיע אותך הקדוש-ברוך-הוא ותצטרך אז לשמוח על הטובה... שמח כבר עתה בזה. "בארג זאך אויס א שמחה".

ב-תשלוז

כידוע לא ישן מוהרנ"ת כי אם שעה מועטת, עד שהיה הדבר לפלא, וכששאלו אותו אני ש על זה, ענה ואמר: הרי מטבעי זריז אני ובכן זריז אני גם בשינתתי. "איך בין דאך א זריז בין איך א זריז אין מיין שאפן אויך" !

ב-תשלח

פעם כשנסע רבי נחמן מטולטשין עם מוהרנ"ת בעגלה, עף למוהרנ"ת כובעו העליון, והבין רבי נחמן טולטשינער שפונדאי יהיה הדבר לבזיון למוהרנ"ת, לפנס לעיר לא כובעו העליון, ובכן צנה לעגלון לעצור וטרח את עצמו לחזור ולחפש אחר הכובע עד שמצאו והחזירו למוהרנ"ת, כשהחזירו אמר לו מוהרנ"ת בשמחה "תנוח ראשך על מקומך", וכשהיה ראבר"נ מספר מעשה זו, הדגיש ואמר: "הרי היה לאבי ברכה ממוהרנ"ת שינוח לו ראשו על מקומו ומשום כך היה באמת אדם נבון ומיושב מאד".

ב-תשלט

אמר פעם: "המשיח שלי כבר בא", כאומר, שמצידו אין כבר עכוב משיח, ומבחינתו משיח כבר בא, "מיין משיח איז שוין גיקומען".

ב-תשמ

אמר מוהרנ"ת: אם הייתי רוצה לבאר ולכתוב דברי התחזקות על מה שנעשה בין האיש לאשתו (בינו לבינה) הייתי צריך להכפיל את חבורי, היינו ספרי לקוטי הלכות.

ב-תשמה

פעם באו בראש-השנה לאומאן רבי שמחה ברוך ורבי אפרים בני שרה בת רבנו זכרון-לברכה, במרפבה מכוונת והדורה, כשראום מוהרנ"ת ורבי נפתלי, לא מצא הדבר חן בעיניהם, ואמרו זה לזה, מה יהיה עמם? צריכים לעשות להם טובה, ויחדו מנכסיהם כל-כף עד שדאג מוהרנ"ת לספק בגדים עבור רבי אפרים.

ב-תשמב

היה אחד מהמפורסמים (ר' רפאל מבערשאד, תלמיד ר' פנחס מקוריץ זיע"א) שקבל על עצמו בקבלה חמורה להזהר משום חשש שקר ולדבר רק אמת בתכלית, וכל עבודתו ודבוריו היה סביב קוטב זה, פעם בלית ברירה היה חייב לעבור את הגבול, אולם לא היה לו פספורט, וכששאלו אותו שומרי הגבול אם יש לו דרכון? ענה שאין לו, מחמת מדת האמת, ותפסוהו לבית הסוהר, והיה צריך אחר-כך לבטל הרבה מתורה ותפלה ולשקר שקרים הרבה כדי לצאת לחפשי, ודבר מוהרנ"ת מזה, ואמר, שזה היה לו מחמת שלא ידע להשתמש עם מדת האמת בדרך הנכונה, כי היה לו רק לנענע בראשו פסימן הו והיה עובר הגבול בשלום, ומחמת חומרתו במדת האמת שלא במקומה נאלץ אחר-כך לשקר שקרים גדולים ולבטל הרבה מתורה ותפלה עבור שחרורו מחמת מדת האמת שלא במקומה.

ב-תשמג

פעם אמר מוהרנ"ת, אלו לא היו המתנגדים גורמים לי הזק רק בזה שקפחו את פרנסתי, לא הייתי דואג כלל, כי יש לי מדת הבטחון. - "זיי זאלן מיר מער ניט טאן נאר וואס זיי זענען מיר מקפח פרנסה, וואלט איך נישט גיזארגט ווארום איך האב בטחון".

ב-תשמד

בעת המחלקת היה מוהרנ"ת מחזק את אנ"ש באומרו להם: "ברוך השם ווראניקעס זיינען מיר נישט זענדענע", ווראניקעס הוא מאכל מעיסה מבשלת, והוא מאכל פשוט וזול, והיינו: אף-על-פי שיש עלינו מחלקת כזו, עד שמקפחים את פרנסתנו, אף-על-פי-כן ברוך-השם עדן יש לנו מה לאכל, ולא נתן הי' למוט רגלינו.

ב-תשמה

אמר מוהרנ"ת: "אלו היו תלמידי מאריכים ימיהם, (כי נסתלקו רבם בקצור שנים), הייתי מוציא לחולקים את שניהם ועיניהם.

ב-תשמו

בעיר ברשאד דר אחד מהמתנגדים בשם פנחס, שחותנו היה איש נכבד מעיר ברסלב. בעת המחלקת רצו המתנגדים מתושבי עיר ברסלב להביא את פנחס הנ"ל לברסלב, כדי שיעמד לצידם במחלקת, כי היה איש תקיף ועז פנים. אני"ש, כשנודע להם זאת, פחדו מאד, נכנסה אדל, בת רבנו, למוהרנ"ת והתאוננה לפניו על זה, ואמרה לו בשברון לב: "כבר שלחו עגלה לברשאד להביאו, נחמה מוהרנ"ת ואמר לה בניחותא: "הוא לא יבוא! הוא לא יבוא!", וכך הנה, שבבוא העגלה מברסלב לברשאד לקחתו, כבר היה לאחר מיתתו, ומצאו את תושבי המקום מלויים אותו לקוברו. כשנודע זאת אחר-כך בברסלב, אמר מוהרנ"ת: "מיתה היא לא נקמה, אולם יש על ידי זה הרוחה", "טויט איז נישט קיין נקמה, אבער א וויגאדע איז".

ב-תשמו

בעת שהיה מוהרנ"ת מוגלה מברסלב לנעמירוב שלש שנים, אף-על-פי-כן כשהגיעו ימי ראש-השנה, לא הסתכל על שום מניעה ובא לשהות באומאן עם אני"ש על ראש-השנה. אולם המתנגדים, שעקבו אחריו, הלשינו עליו ומסרו אותו לממשלה, ובאו השוטרים ולקחו את מוהרנ"ת למעצר, בעת שהיה על הציון בערב ראש-השנה, ולא אבו לשחררו, עד שכמה מגבירי העיר אומאן, שהיו חלקם מאני"ש וחלקם קרובים בדעתם לאני"ש, כמו רבי קלמן ועוד, הלכו לבית המושל והבטיחו להם, שהם לוקחים עליהם את האחריות, והם ערבים על זה, שיחזירו להם את מוהרנ"ת תכף במוצאי ראש-השנה, והסכימו ושחררו את מוהרנ"ת על ראש-השנה. במוצאי ראש-השנה, בא מוהרנ"ת לבית המשטרה ולקחוהו כאסיר לשלחו חזרה לנעמירוב, ושלחו עמו כמה שוטרים שישגיחו עליו שלא יברח, והיה למוהרנ"ת מזה חלישות הדעת, על שמטפלים בו כאסיר שפל, והמתנגדים שבלאדיזין התכוננו, שכשיעבור מוהרנ"ת דרךם, יכו חס ושלום, אולם בגלל המשמר שליוה את מוהרנ"ת, לא יכלו להוציא את מחשבתם לפעל, וראה מוהרנ"ת שמן השמים סובבו כד את הדבר, כדי שלא יאנה לו כל רע. לשנה הבאה כבר סדרו אני"ש רשיון מיוחד עבורו, כדי שיוכל לבוא ולשהות עם אני"ש בראש-השנה.

ב-תשמח

פעם, כשדבר מוהרנ"ת מגדל ההסתרה והעלמת הטוב הנמצא בעולם, אמר: "גם החולק על רבנו לא היה בתחלה מפרסם בעולם כלל, רק לאחר שהתחיל לחק על רבנו, נתפרסם ונתודע בעולם.

ב-תשמט

פעם ישב מוהרנ"ת עם אנ"ש באיזה מקום בסעודת שבת וכל פעם כשהתחלו לזמר איזה נגון בנוסח שלנו או כשרצו לדבר דבורים בעבודת ה' יתברך, הפריע להם איזה מתנגד, בזה שהתחיל לזמר נגון אחר ולומר איזה דבורים, פנה אליו מוהרנ"ת ואמר לו "בשלחן שלנו שרים את הנגונים שלנו ומדברים את השיחות שלנו", "ביי אוינזער טיש אוינזערע נגונים אוינזערע שיחות". ושאל בעזותו, ואם לא?! "טאמער נישט?! ענה לו מוהרנ"ת "פאטשט מען" - יסתרו לך בפנים. (ראה לעיל בח"א, סעיף תקכ"ט).

ב-תשנ

כשרצה אחד מהחולקים לבוא לגור באומאן בקביעות, כי חשב, שבזה יכניע את אנ"ש, הלכו מוהרנ"ת ורבי נפתלי להירש בער לדבר עמו בענין זה, שישתדל למנע זאת. כשראם רבי הירש בער, פנה לחדרו והתמהמה לצאת, ולא יכלו להתמהמה כל-כך והלכו מביתו, בדרך חזרתם התמרמר רבי נפתלי לפני מוהרנ"ת ואמר לו: "לדעתי, גם אותו כבר שחדו המתנגדים..." אמר לו מוהרנ"ת: "לדעתי, אין הדבר כן, אלא כשראה אותו באים, רצה לנוח מעט מעיפותו, לפני שיפגש אתנו", וכך חזרו לביתם, אחר-כך ראה רבי נחמן מטולטשין איך שהירש בער בא ומתקרב לבית והודיע זאת למוהרנ"ת. אמר לו מוהרנ"ת, שלא ישהה בביתו, בעת שידבר עמו, אולם רבי נחמן מטולטשין לא יכול היה להתאפק ונשאר בבית ושמע מאחורי הדלת, איך שרבי הירש בער מתנצל לפני מוהרנ"ת, איך שהלך לנוח מעט, כשראה אותם לבוא, אולם לרב עיפותו נרדם ובקש מאד את סליחתו, ושמע גם איך מוהרנ"ת מבקש ממנו על ענין הנ"ל. ענה לו הירש בער: באמת היו אצלי המתנגדים ונסו לשחד אותי ולהשפיע עלי, אולם בעירו של רבנו ארשה ואספים למתנגד עליו לבוא ולדור בו?

ב-תשנא

פעם אמר אחד מהמתנגדים לאחד מאנ"ש: ראה מי הרבי שלךם (בהתכוננו על מוהרנ"ת) - תמיד אפטר להכנס אצלו בלי שהיות, מה- שאין-כן אצל הרבי שלי, באים אליו כל-כך הרבה אנשים עד שיש תור ארוך מאד כשרוצים להכנס אליו. ענהו שהוא מאנ"ש בענוה: "וכי מה אפטר לעשות שהרבי הגדול שלךם בעצמו עומד על דלת חדרו של הרבי שלי ואינו מניח לאף אחד להכנס אליו".

ב-תשנב

מוהרנ"ת והרב מסאווראן היו מאד בידידות לפני המחלוקת, ושניהם יחדיו היו מתאכסנים בבית רבי נתנאל הגביר. פעם בעת היותם שם, שאל הרב מסאווראן את מוהרנ"ת מדוע אינו הולך לבוש בבגדי משי כדרך

הַרְבָּנִים, עָנָה לוֹ מוֹהֲרַנְיָת בְּדַרְךְ צָחוֹת, "בְּגִלְל קִמְצָנוֹתוֹ שֶׁל רַבִּי נִתְנָאֵל" (שְׁהִיָּה קִמְצָן לְפִי עֵרְךְ עֲשִׂירוֹתוֹ). כְּאוֹמֵר שְׂמַחֲמַת עֲנִיּוֹתוֹ אֵין לוֹ מַעוֹת לְקִנּוֹת לְעֲצָמוֹ בְּגִדֵי מְשִׁי, אָמַר הָרַב מְסֵאוֹרָאן לְמוֹהֲרַנְיָת "יֵשׁ פּוֹסֵק אֶחָד שֶׁאֵין פּוֹסְקִים כְּמוֹתוֹ בְּהִלְכָה מְטַעַם הֵיּוֹתוֹ קִמְצָן, וְזֶה סוּד בֵּין גְּדוּלֵי הַתּוֹרָה מִי הוּא הַפּוֹסֵק הַזֶּה", אָמַר מוֹהֲרַנְיָת: כֵּן, כֵּן, כְּאוֹמֵר שֶׁיְדוּעַ לוֹ מְזָה, וְיוֹדֵעַ גַּם מִיְהוּ הַפּוֹסֵק הַלֵּז, הַתְּכּוֹפֵף הָרַב אֶל מוֹהֲרַנְיָת בְּכַדֵּי שִׂיאֵמַר לוֹ מוֹהֲרַנְיָת מִי הוּא, וְלַחֲשׂ לוֹ מוֹהֲרַנְיָת בְּאֲזָנוֹ מִי הוּא הַפּוֹסֵק הַלֵּז, הַתְּפִילָּה הָרַב מְאֹד, וְאָמַר לְמוֹהֲרַנְיָת: אִם כֵּן בּוֹדְאֵי שֶׁצָּרִיכִים אַתֶּם לְלַכֵּת בְּבִגְדֵי מְשִׁי, הַפְּטִיר שׁוֹב מוֹהֲרַנְיָת וְאָמַר: "אִם כֵּן שׁוֹב סִבַּת הַדְּבָר הוּא בְּגִלְל קִמְצָנוֹתוֹ שֶׁל רַבִּי נִתְנָאֵל", "אִיזוֹ דְּאֵךְ דְּאֵס וְוִיטְעַר אִיבְעַר דִּי קִמְצָנוֹת פּוֹן רַבִּי נִתְנָאֵל". (אבני"ה ברזל).

ב-תשנ"ג

בַּעַת הַמַּחְלוֹקֶת שְׁהִיָּה עַל אֲנִי"ש, דִּבְרַר מוֹהֲרַנְיָת עִם בְּנוֹ רַבִּי יֶצְחָק בְּעֵנִין הַנְּסִיעָה לְאוּמָאן עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְאָמַר לוֹ: בְּאִם תִּתְגַּבֵּר הַמַּחְלוֹקֶת כָּל כַּף עַד שֶׁלֹּא תוֹכֵל לְלַכֵּת לְצִיּוֹן בְּעֶרְבַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה תַּעֲמוּד אֶפְלוּ בִּ"רוּט הוֹיזוּ" (זֶה הִיָּה מְרַכֵּז קִנּוֹת גְּדוֹל בְּאוּמָאן שֶׁבְּנוֹ אוֹתוֹ בְּצוּרָה כְּזוֹ שִׂישׁ בּוֹ שׁוֹרוֹת חֲנוּיּוֹת מִבֵּית וּמְחוּץ בְּצוּרַת עֵגוּל וְנִתְּן הִיָּה לְהַשְׁקִיף מִשָּׁם וְלִרְאוֹת אֶת הַצִּיּוֹן), וְתִשְׁקִיף מִשָּׁם עַל הַצִּיּוֹן וְתֹאמַר שֶׁם אֶת הָעֶשְׂרָה מְזִמּוֹרִים "תִּיקוּן הַכְּלָלִי", וְאִם אֵי תִּנּוּ לָךְ הַמִּתְגַּדִּים לְהַתְּפִיל לְבַיִת-הַכְּנֶסֶת יַחַד עִמָּהֶם, תִּתְפִּיל בְּאוּלָם הַכְּנִיסָה שֶׁל בֵּית-הַכְּנֶסֶת הַנִּקְרָא "פְּאֵלִישׁ", הָעֶקֶר שֶׁתִּהְיֶה בְּאוּמָאן, "אֵין אוּמָאן זְאֵלְסְטוּ זַיִין".

ב-תשנ"ד

פַּעַם, כְּשֶׁטָּבַל מוֹהֲרַנְיָת בַּמְקוּוֹה בְּבִרְסָלָב, עָמַד שָׁם אֶחָד מִהַמִּתְגַּדִּים וְרָצָה לְשַׁפֵּךְ עַל מוֹהֲרַנְיָת דְּלֵי מִיַם רוֹתְחִים, אוּלָם רַבִּי נַחֲמָן טוּלְטְשִׁינְר, שְׁלָנָה אֶת מוֹהֲרַנְיָת, אָחַז בּוֹ וְכִפֵּף אֶת יָדוֹ עַד שֶׁנִּשְׁפְּכוּ הַמִּיַם שֶׁבְּדִלִי וְסָכַל אֶת מְזִמָּתוֹ, וְכִשְׁהִבְחִין מוֹהֲרַנְיָת אַחֲרֵי-כֵן בִּנְעֻשָׁה, אָמַר: "הוּא כְּבָר יְהִי לוֹ בְּחוֹרוֹת זְקִנּוֹת" – עַר וְעֵט שׁוֹיִן הָאֲבָן אֶלְטֵעַ מוּיְדוֹן", וְכֵן הִיָּה, שֶׁכָּל בְּנוֹתָיו לֹא הִתְחַתְּנוּ. ר' לֵוִי יֶצְחָק שְׁלִיטְ"א עוֹד הִכִּיר אַחַת מִבְּנוֹתָיו, שֶׁהִיָּתָה כְּבַת שְׂמוֹנִים שָׁנָה וְמַעֲלָה, וְהִי מְכַנֵּים אוֹתָהּ וְאֶת אַחֵיוֹתֶיהָ "בְּנוֹתָיו שֶׁל פְּצִיא", כִּי שָׁם אֲבִיהֶן הִיָּה פְּנַחֵס.

ב-תשנ"ה

סֵפֶר הָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי מְרַדְכֵי מְסֵלוֹנִים זְצ"ל, שֶׁהִכִּיר אִישׁ אֶחָד זָקֵן בְּטַבְּרִיא, שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ בָּנִים, וְסֵפֶר הַזָּקֵן לְרַבִּי מְרַדְכֵי, שֶׁהוּא יוֹדֵעַ מְדוּעַ אֵין לוֹ בָּנִים, מְשׁוּם שֶׁפַּעַם בְּיַלְדוּתוֹ זָרַק אֲבָן עַל מוֹהֲרַנְיָת, וּפְנָה אֲזוֹ אֵלָיו מוֹהֲרַנְיָת וְאָמַר לוֹ: "מְסָכֵן הָרִי תִשָּׂאֵר אֲבָן... " "דִּי וְעֵסֵט דְּאֵךְ בְּלִיבָן אִ שְׁטִיין".

ב-תשנו

אמר מוהרנ"ת בעת המחלקת: "אם לי היה כסף, הייתי קונה בו את כל החולקים..."!

ב-תשנז

בעת המחלקת הגדולה שהיה על אנ"ש, אמר מוהרנ"ת: "בחוף בוער אש המחלקת אולם בפנים ממשיך בית-החרושת (של עבודת השם ותברך) לעבד הלאה!", "אין דרויסן ברענט א פייער, אפער אינווייניג ארפעט וייטער דער פאבריק"!

ב-תשנח

בעת המחלקת הגדולה, שהיתה על כלליות אנ"ש, שהיתה קשה מנשוא, כי כל אנ"ש סבלו מזה בגופם ונפשם, כידוע, התבטא אחד מתלמידי רבנו ואמר: "יש לי אריכות אפים וסבלנות על הנהגותיו של מוהרנ"ת". כשספרו זאת אחר-כך למוהרנ"ת, אמר: "וכי על מה צריך הוא אריכות אפים בגללי, ומה אשמתי בזו המחלקת, ואם יש לו אריכות אפים הרי שהוא צדיק".

ב-תשנט

בעת המחלקת שהיה על אנ"ש, שסבלו מאד מהחולקים כידוע. אמר להם מוהרנ"ת: "אתם כמו שאתם, והנכם רוצים עוד להתקרב לרבי גדול ונורא כזה"?! היינו: מחמת שאנו אנשים קטנים במעלה ואנו רוצים להתקרב לרבנו, על-כן עובר עלינו מה שעובר. "איר זענט אזוי ווי איר זענט און איר ווילט נאך מקורב ווערן צו אזא רעבן"?

ב-תשס

בעת שלקחו את מוהרנ"ת למאסר בהשתדלות המתנגדים וכו' ולוו אותו המתנגדים בבזיון גדול וגם בתו של משה חינוקעס עם שאר המתנגדים צחקו והתעללו במוהרנ"ת, שמעו אנ"ש איד שמוהרנ"ת אומר: "וכי מה אני שומע אותם, הנה אומרים שזה כבר ארבעים שנה לאחר פטירתו של רבי נתן", "וואס ער איד זיי האט וועט מען שוין זאגן ס'איז שוין פערציג יאר נאך רבי נתן". כל-כך היה דבוק תמיד בזכרון יום המיתה. ושמעו אז גם אנ"ש איד שמוהרנ"ת אמר עליה, יצאנית, הרי עוד תמותי ככלבה ברחוב, וכן הוה, שפעם כשהלכה לחתונה אחת מלובשת במלבושי כבוד, נפלה כפגר באמצע הרחוב.

ב-תשסא

כְּשֶׁנִּגְמְרוּ שְׁלֹשׁ הַשָּׁנִים שֶׁהָיָה מוֹהֲרֵינִי תְּמַגֵּלָה לְנַעֲמִירוֹב – בֵּין הַשָּׁנִים תַּקְצ"ה-תַּקְצ"ח – וְהָיָה מְדַבֵּר שְׂיַחְזוֹר לְבְרִסְלָב, אָמַר מֹשֶׁה חִינְקֵעֶס הַחוּלֵק: "נוּ, נוּ, כְּשֶׁבָכְף יָדַי יִגְדְּלוּ שְׁעָרוֹת יַחְזוֹר הוּא לְכָאן. הִנֵּה, כָּבֵר הוֹלֵךְ אָנִי לְמוֹשֶׁל "הַגְּאֹרְדְּנִיטְשָׁא" וְאֶסְדֵּר עֲנִין זֶה שֶׁלֹּא יוּכַל מוֹהֲרֵינִי תְּ לְבוֹא". וְקָם וְהִלֵּךְ לְבֵית הַמוֹשֶׁל וְתַכְף כְּשֶׁהִתְחִיל לְדַבֵּר עִמוֹ, הִרְגִישׁ שֶׁלֹּא בְּטוֹב וְנָפַל מִתְעַלֵּף, וְהַמוֹשֶׁל שָׂרְאָהוּ מִתְעַלֵּף, חֲשַׁשׁ שֶׁיַּעֲלִילוּ עָלָיו שְׂרָצָה לְהַרְגוֹ מִחֲמַת עֲשִׁירוֹתוֹ, וְעַל-כֵּן צָוָה לְמִשְׁרָתוֹ לְהוֹצִיאוֹ מִבֵּיתוֹ תַּכְף וּמִיד. אוֹלָם, לֹא מִצָּאוּ עֲגָלָה לְהוֹצִיאוֹ וְלִהְבִּיאוֹ לְבֵיתוֹ, עַד שֶׁבְּלִית בְּרָרָה לְקַחוּ עֲגָלָה הַמוֹלִיכָה צוֹאָה וְזָבַל, וּבַעֲגָלָה זוֹ לְקַחוּהוּ לְבֵיתוֹ, וְנִפְטַר תַּכְף. וְעִין בְּמַכְתְּבֵי מוֹהֲרֵינִי תְּ מַכְתֵּב קנ"ג.

ב-תשסב

בְּעַת הַלְוִיָּתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה חִינְקֵעֶס יָצָא מוֹהֲרֵינִי תְּ מַעִיר בְּרִסְלָב, כִּי אָמַר: "לְהִשָּׂאֵר בְּעִיר וְלֹא לָלֶכֶת לְהַלְוִיָּתוֹ – אֵינִי יָכוֹל, כִּי הָרִי בְּכָל זֹאת תִּמְדֵּךְ הַרְבֵּה בְּרַבְנוּ בְּהִיוֹתוֹ מְקָרֵב אֵלָיו, וְלָלֶכֶת לְלוּיָהּ, גַּם אֵינִי רוֹצֵה בְּגִלְל כָּל הַמַּחֲלָקֶת שֶׁנִּגְרַם עַל יָדוֹ, וְעַל כֵּן יָצָא בְּמִשְׁדֵּךְ זְמַן הַלְוִיָּתוֹ מַעִיר בְּרִסְלָב...

ב-תשסג

כְּשֶׁסָּפְרוּ לְמוֹהֲרֵינִי תְּ, שֶׁמֹּשֶׁה חִינְקֵעֶס הִתְפָּאֵר שֶׁהוּא מוֹכֵן לְמִכָּר לְכָל הַמַּעֲנִין אֶת שְׂכָר הַצְּדָקוֹת שֶׁנָּתַן לְרַבְנוּ, אָמַר מוֹהֲרֵינִי תְּ: "זֶה כָּבֵר לֹא יַעֲזוֹר לוֹ!" "דָּאָס וועט איהם שוין נישט העלפן"! כְּשֶׁבְּכֹנְתוֹ לּוֹמֵר, שָׂאָף-עַל-פִּי שְׁעֵשָׂה מַה שְׁעֵשָׂה, וְקַלְקַל מַה שְׁקַלְקַל עַל יָדֵי הַמַּחֲלָקֶת, אָף-עַל-פִּי-כֵן סוּף-כָּל-סוּף יִקַּבֵּל אֶת שְׂכָר הַצְּדָקוֹת שֶׁנָּתַן לְרַבְנוּ.

ב-תשסד

מֹשֶׁה חִינְקֵעֶס, שֶׁדָּר בְּכַפֵּר שְׁעָרֵיוֹעַץ, הִתְחִיל לְחַק עַל מוֹהֲרֵינִי תְּ אַחַר שֶׁנִּשְׂאָ אֶת זוּגָתוֹ הַשְּׂנִיָּה שֶׁהִיָּתָה בְּתוֹ שֶׁל הָרַב מְטֵאֲמִשְׁפִּיל שֶׁהָיָה מְקָרֵב לְחוֹלְקִים, וְהִיא אֲשֶׁר הִטְתָּה אֶת לְבָבוֹ לְחַק עַל מוֹהֲרֵינִי תְּ וְאֵנִי שׁ.

ב-תשסה

כִּידוּעַ, שֶׁיָּדָךְ מֹשֶׁה חִינְקֵעֶס אֶת בְּתוֹ עִם רַבֵּי אַבְרָהָם בְּעָרְנִיו נִכְד רַבְנוּ, וְאַחַר-כֵּן בְּגִלְל הַמַּחֲלָקֶת, הִתְגַּרְשָׁה מִמֶּנּוּ. הִגִּט נַעֲשָׂה בְּאַכְזָרִיוֹת כְּזוֹ, עַד שֶׁאֶפְלוּ אֶת הַטְּלִית שֶׁקַּבֵּל לְחַתְּנָתוֹ לְקַחוּ מִמֶּנּוּ בַּחֲזָרָה... אוֹלָם אֶפְלוּ חֲבֵרָיו הַמְתַּנַּגְדִּים שֶׁל מֹשֶׁה חִינְקֵעֶס, צָחֲקוּ וְהִתְלוּצְצוּ מִמֶּנּוּ, וְהָיוּ אוֹמְרִים לוֹ: "אוֹצֵר כְּזֶה, וְאַבְרָךְ יָקָר כְּמוֹהוּ אֶתָּה מְגַרֵשׁ מִבֵּיתְךָ"!

ב-תשסו

בַּעַת הַמַּחֲלָקֶת רָצוּ תוֹשְׁבֵי הָעִיר בְּרִסְלָב לְהַפְסִיק לָתֵת לְעַנְיֵי אֲנִי"שׁ בְּכָל יוֹם חֲמִישִׁי אֶת הַסִּיר עִם הַקֶּמַח, שֶׁכָּדָּהֵּן נֹהֲגִים לְחַלֵּק לְכָל הָעַנְיִים סִיר מְלֵא עִם קֶמַח, כְּדִי שְׂיִהְיֶה לָהֶם לְאֵפוֹת בּוֹ חִלּוֹת לְשֶׁבֶת-קִדְשׁ.

כְּשֶׁנֹּדַע הַדָּבָר לְמֹשֶׁה חִינְקֶעס, עָצַר בְּעֵדָם וְאָמַר לְמַתְנַגְדִּים: "זֹאת לֹא"! וְלֹא נָתַן לָהֶם רְשׁוּת לְהוֹצִיאָו לַפֶּעַל. כְּשֶׁשָּׁמַע מִזֶּה מוֹהֲרַנְי"ת, אָמַר: "הֲרִי אָמַר כְּבָר רַבְּנוּ, שֶׁבְּכָל עוֹלָה יֵשׁ יִשְׂרָאֵל, כַּמּוּבָא בְּשִׁיחוֹת הַר"ן סִימָן ע"ח. עַל-כֵּן גַּם לְמֹשֶׁה חִינְקֶעס, בְּהִכָּרַח שְׂיִהְיֶה בּוֹ אֵיזָה יִשְׂרָאֵל בֵּין כָּל הָעוֹלוֹת שָׁלוּ.

ב-תשסז

פַּעַם נִכְנַס לְקְלוּזֵי אֵיזָה מַתְנַגֵּד בְּשֵׁם "שְׁנֵיאוֹר דָּוִד" וְהִתְחִיל לְצַעֵק עַל אֲנִי"שׁ וְלְדַבֵּר עֲלֵיהֶם שֶׁלֹּא כִּהְיוּ, אָמַר עֲלֵיו מוֹהֲרַנְי"ת כְּשֶׁמוֹ כָּדָּהֵּן הוּא, כִּי שְׁנֵיאוֹר דָּוִד רֵאשִׁי-תַבּוֹת ש"ד.

ב-תשסח

בַּעַת הַמַּחֲלָקֶת הִשְׁתַּדְּלוּ הַמַּתְנַגְדִּים לְהוֹצִיא צוֹ גְרוּשׁ עַל מוֹהֲרַנְי"ת וּלְגַרְשׁוֹ מִכָּל אוֹקְרַאינָא, אוֹלָם כְּשֶׁעִין מוֹשֵׁל הָעִיר בְּפִרוֹטוֹקוֹל וּבְכַתֵּב הַתְּבִיעָה נִגְדוּ, הַבֵּין, שֶׁאֵין הָאֲשָׁמָה בְּמוֹהֲרַנְי"ת, וְעַל-כֵּן כְּדִי לְהַשְׁתִּיק אֶת הַמְּלִשְׁיָנִים, צָוָה שְׂיִחְזֹר מוֹהֲרַנְי"ת לְעִיר מוֹלְדֹתוֹ לְנַעֲמִירוֹב, וְזֶה הָיָה סְטִירַת לְחֵי לְמַתְנַגְדִּים, כִּי נַעֲמִירוֹב רְחוֹקָה מִבְּרִסְלָב רַק כְּשָׁשָׁה עֶשְׂרֵי קִילוֹמֶטֶר. שֶׁם בְּנַעֲמִירוֹב הִתְאַכְסֵן בְּבֵית אַחִיו רַבִּי יוֹדֵל, וְשָׁהָה אֶצְלוֹ מְשֻׁדָּה כָּל שְׁלֹשׁ הַשָּׁנִים שֶׁהִגְלָה לָשָׁם.

ב-תשסט

בְּשִׁנַּת תַּקצ"ה בַּעַת הַמַּחֲלָקֶת הַגְּדוֹלָה עַל אֲנִי"שׁ, בָּא רַבִּי יוֹדֵל לְהַשְׁתַּטַּח עַל צִיּוֹן רַבְּנוּ עִם עוֹד תַּשְׁעָה מֵאֲנִי"שׁ, וּבְכַדִּי לְהִגֵּן עַל חֵי מוֹהֲרַנְי"ת, הַחֲרִימוּ שָׁם אֶת הַמַּתְנַגְדִּים שֶׁיִּרְדּוּ לְחֵי מוֹהֲרַנְי"ת לְלֹא נְשׂוּאָה, – וְאַחַר שֶׁיִּצְא מִהַצִּיּוֹן הַזֶּכִּיר אֶת מֵאֲמַר הַגְּמָרָא (סוֹטָה כ.). "יֵשׁ זְכוּת תּוֹלָה שָׁנָה וַיֵּשׁ שְׁנַתִּים וַיֵּשׁ שְׁלֹשָׁה" – יוֹתֵר לֹא! וְכָדָּהֵּן הָיָה, שֶׁהַמְּשִׁיכָה הֵהִתְנַגְּדוֹת עַד לְשִׁנַּת תַּקצ"ח, וּבְאוֹתָהּ שָׁנָה נִפְטַר רַבִּי יוֹדֵל וְכִמוֹ-כֵן הַחוֹלֵק. כְּשֶׁשָּׁמַע מוֹהֲרַנְי"ת מִזֶּה אַחַר-כָּדָּהֵּן, חָרָה לוֹ הַדָּבָר, וְאָמַר, שֶׁאֵין זֶה מְדַרְדָּר רַבְּנוּ.

ב-תשע

כְּשֶׁנִּפְטַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בְּבֵית מוֹהֲרַנְי"ת, כַּמּוּבָא בְּמַכְתְּבֵי מוֹהֲרַנְי"ת מְכַתֵּב ל"א, הוֹצִיאָו הַמַּתְנַגְדִּים קוֹל וְאָמְרוּ: "כָּל מִי שֶׁרַק מִתְקַרֵּב אֶל מוֹהֲרַנְי"ת – נִפְטַר"!.

ב-תשעא

הצדיקים רבי פנחס ורבי אפרים אבא, בני רבי משה, בנו של הרב הקדוש רבי פנחס מקאריץ זצ"ל, קבלו עונש מלקות "שמיץ" בגלל עליהם שהעלילה עליהם הממשלה, מחמת שמצאו גוי שעבד בבית הדפוס שלהם, הרוג, והעלילו עליהם שהם הרגוהו, ובעת המחלוקת עם אנ"ש, היו מצדדים מאד לטובת אנ"ש. ואמר מוהרנ"ת שאילו היו עומדים יותר לטובת אנ"ש ומגינים עליהם, כי כחם היה רב וגדול, היו נצולים מההלקאה. וכשהקניטו אותם המתנגדים ואמרו להם, הלקו אתכם מחמת שאתם מצדדים לטובת חסידי ברסלב, ענו להם, אותנו הלקו פאן בעולם הזה, אתכם ילקו שם בעולם הבא.

ב-תשעב

בשנות המחלקת הגדולה, היה פעם בראש-השנה שהתפללו אנ"ש כשתריסי בית-הכנסת סגורים, לרוב פחדם מזריקת אבנים וכדומה, לאחר התפלה הבחין מוהרנ"ת שאין אנ"ש הולכים לביתם פנהוג, ושאלם מוהרנ"ת על זה, אמרו לו, שמפחדים לצאת החוצה, מחמת שנסאספו המתנגדים בחוץ לעשות שפטים במתפללים, מוהרנ"ת היה נוהג בראש-השנה להניח תחת המעיל את השטריימל של רבנו ולהתפלל עמו, הלביש מוהרנ"ת את השטריימל של רבנו ויצא לחוץ ותיכף ברחו המתנגדים, ויכלו אנ"ש לקחת לדרךם.

א-תרצא

פעם-אחת שלח רב אחד שליח לרבי נתנאל טעפליקער, שהיה מוהרנ"ת מתאכסן בביתו שבטעפליק מדי שנה, ובקשו, שלא יתן למוהרנ"ת להתאכסן אצלו, כשיבוא לטעפליק, והשיב לו: זה אי-אפשר, כי מוהרנ"ת אין לו שום מקום אחר להתאכסן, כי-אם אצלי, ומה שהרב מפחיד אותי, מה אוכל לעשות? וכן היה ורבי נתנאל התירא, שמא ישמע מוהרנ"ת מן המכתב הנ"ל, ויחשוש לבוא ולשהות אצלו כהרגלו, על-כן שלח מכתב למוהרנ"ת זכרונו-לברכה, שאינו שומע לדברי הרב הנ"ל כלל. אחר-כך כשבא מוהרנ"ת לטעפליק, נתאכסן בבית רבי נתנאל בכבוד גדול ועשה סעדה גדולה עבורו. ובתו נזדרזה ועשתה טייגליך לכבוד מוהרנ"ת. אחר-כך ראה מוהרנ"ת, שיש לרבי נתנאל קצת גדלות אמר לו מוהרנ"ת: "אפשר מיינסטו אז אן דיר וואלט איך קיין סטאנציע נישט גיהאט, איך אהן דיר קאן זיך באגעהן, דוא אהן מיר ניט". (אבני"ה ברזל, שם סעיף ס"א; המשך המעשה להלן בח"ב סעיף תשע"ג).

ב-תשעג

לאחר פטירת רבי נתנאל מטעפליק, שהיה מוהרנ"ת שוהה בביתו בכל עת בקורו בעיר טעפליק, התאכסן בבית בנו רבי הירש שהיה חשוף בנים, והנה גם אחד מהחולקים היה נוהג לשהות בביתו בעת בקורו בעיר, ובעת שהתעוררה המחלקת הגדולה צוה החולק על זוגתו שלא תניח למוהרנ"ת לשהות בביתה כהרגלו, אולם היא לא שמעה בקולו והתאכסן מוהרנ"ת בביתה כמדי שנה, וחרה לו הדבר להחולק וקלל אותה שמחמת זה לא יהיה לה בנים, ובאה בבכיה אל מוהרנ"ת ואמרה לו ראה איך שנענשתי בגללך שענש אותי שלא אזכה לבנים עבור מצוות הכנסת אורחים שמקיימת אני בך, נענה מוהרנ"ת זכרונו-לברכה ואמר, "עתה פתח הוא את פי להתפלל עבורכם", וכן הוה שנפקדה בבנים, והיו באים בניה ונכדיה לאומאן בכל שנה בימי ראש-השנה. (אבני"ה ברזל).

ב-תשעד

בעת המחלקת הגדולה, שמע מוהרנ"ת איך שאחד מאנ"ש מדבר כנגד החולק, חרה הדבר למוהרנ"ת ואמר לו: "אתה לא תחזיק מעמד בעבודת השם יתברך!" "דו וועסט זיך נישט דער-האלטן"! וכן הוה, שאחר-כך נפל מעבודת השם יתברך.

ב-תשעה

רבי עוזר תלמיד מוהרנ"ת נפטר מהקפדתו של מוהרנ"ת, שהקפיד עליו כששמע שהלך ודבר עם רבי נפתלי ורצה לשדלו שיכניע את עצמו למוהרנ"ת ויסע אליו לשבתות וכו', ואמר מוהרנ"ת מה הוא (רבי עוזר) רוצה ממני, "וואס וויל ער פון מיר" וכו', ולא עברו ימים מועטים ונפטר רבי עוזר.

ב-תשעו

אף-על-פי שהקפיד מוהרנ"ת מאד על בנו רבי שכנא על זה שאינו שם לבו היטב לדברי רבנו ומעמיק בהם, כבד והעריץ אותו למאד, כמוכן מהמכתבים שבעלים לתרופה.

ב-תשעז

אמר מוהרנ"ת בצחות: "את כלם יכול אני לקרב אף לא גנב, כי עד שאקרבהו יגנוב לי את ביתי".

ב-תשעח

כשהתקרב מוהרנ"ת לרבנו בסוף שנת תקס"ב, כבר לא הייתה אם רבנו בחיים, ונפטרה עוד בהיותו בזלאטיפאלי.

ב-תשעט

הרב הקדוש רבי דוד צבי, חותנו של מוהרנ"ת, נפטר בשנת תקס"ח לאחר פסח, ובאותה עת נולד רבי יצחק בן מוהרנ"ת, ורצה מוהרנ"ת שרבי דוד צבי יהיה הסנדק, אולם כבר היה חלוש ולא יכול היה להיות סנדק.

ב-תשפ

מוהרנ"ת אמר, שבסדר ההגדה סדרו לנו חכמינו זכרונם לברכה, לומר ולנגן את הפזמון: "אדיר הוא יבנה ביתו בקרוב" בסוף הסדר, כדי שייצאו בזה ידי חובת אמירת "תקון חצות", כי בסוף הסדר אז כבר עת חצות לילה.

ב-תשפא

אמר מוהרנ"ת: איני יודע מה מספר הנשרף שכתבתיו לפני רבנו, אולם זאת ידוע לי שרבנו מבאר שם בענין גדל המצוה של הכנסת אורחים והצעת המטה לאורח. (כבר נכתב לעיל בסעיף תרצ"ט).

ב-תשפב

לאחר פטירתו של רבי עוזר תלמידו המובהק של מוהרנ"ת, התבטא רבי נחמן מטולטשין לפני מוהרנ"ת ואמר לו: "רבי עוזר כבר בודאי נמצא בעולם הפא אצל רבנו, "רבי עוזר קער שוין זיין ביים רעבן". נענה לו מוהרנ"ת ואמר: וכי כל-כך מהר אפטר להיות מעולם-הזה השפל אצל רבנו? "אזוי גיך איז מען פון דעם עולם ביים רעבן"?

ב-תשפג

כשילמד מוהרנ"ת לפני אג"ש בדברי רבנו וביאר להם את המבואר בלקוטי הלכות הלכות פסח הלכה ט', התלהבו אג"ש והשתוממו מאד מדבריו, הבחין אולם מוהרנ"ת בהרב מטשערין שהיה אז עדין בשנותיו הצעירות קדם שנת העשרים לחייו, איך שעומד מהצד ואין נכר בו שום רשם התפעלות והתרוממות כשאר אג"ש, נגש אליו מוהרנ"ת ואמר לו: "יכול מאד להיות שכל זה שהשתדל רבנו לקרב את סבך – הצדיק רבי אהרן – הרב מברסלב, התכונן הוא בזאת עבודה, ואתה בעצמך עומד כולך כל כך מהצד!" "סיקאן זיין דאס וואס דער רבי זכרוננו-לברכה האט מקרב גיווען דיין זיידן האט ער דיר גימיינט, און דו שטייסט גאר פון דער זייט!" ומאז והלאה הטה שכם לדברי מוהרנ"ת, כי ידוע מספריו הקדושים, ובפרט בספריו הנקראים: "לקוטי עצות המשולש".

ב-תשפד

רבי "דוד צבי הגדול" חותנו מוהרנ"ת, שפידוע היה צדיק מפורסם מאד, וכהן פאב-בית-דין בכמה קהלות קדושות, פשארניגראד קרעמיניץ ומאהלוב, ועוד עירות. היה מפורסם בגדלותו אף בין החסידים ההולכים בדרך הבעל-שם-טוב. נהוג היה בעיר מאהלוב שפשהתקימה שמחת ברית מלה כבדו את רבי דוד צבי בסנדקאות.

פעם פשנולד לאחד מתושבי העיר בן, ומחמת שרבי דוד צבי נסע אז מהעיר, כבד בסנדקאות את רבי ברוך ממעזבוז זצ"ל שבקר אז בעיר, אולם מסבות שונות חזר לפתע רבי דוד צבי מנסיעתו. לא ידע אבי הבן לשית עצות בנפשו בענין זה, עד שהלך ושאל את דיני העיר על זה, פסקו הדינים שמחמת שרבי דוד צבי הוא רב העיר - "מרא דאתרא", הרי שכבוד זה מגיע לו, ולא לרבי ברוך, על אף שכבר כבדו אבי הבן. וכן הוה, כשהלך רבי דוד צבי לשמחת הברית, עבר דרך בית משכנו של רבי ברוך זצ"ל, וכשראהו רבי ברוך עובר, ענה ואמר: "וכי מה אפשר לי לעשות, והרי אליהו הנביא רוקד לפני ערדליו" - לרוב קדשתו וצדקותו.

ב-תשפה

אחר שדבר פעם מוהרנ"ת זכרוננו-לברכה מגדל ענין חיוב ההתחזקות, שצריך האדם להתחזק ולהמשיך לכסוף ולהשתוקק לזכות לטוב כראוי, אף אם יעבור עליו מה, ומגדל הענין שגלה ואמר רבנו שאין שום יאוש בעולם כלל וכלל. פנה אליו אחד מהשומעים ומשאלתו בפיו, היות שלפנים היה דר בעיר וילנא, ושם בבית הכנסת הגדול שבעיר היו כמה וכמה ספרי תורות מעוטרים בכתרי תורה עשויים מזהב, וכן עוד תכשיטי תורה יקרים שהיו שוים הון רב, גבאי בית הכנסת היו שומרים מאד על המקום, והיו מצויבים שומרים לשמור עליהם. אולם בליל יום-כפור התרשלו בשמירת המקום, כי מחמת אימת יום הדין הנורא לא עלה על לבם שיהיו שום בר ישראל לגנוב ולשדוד את דברי הכסף והזהב העוטרים את ספרי התורה. אולם, כמה גנבים שהרגישו בזה, בחרו לעצמם לפרוץ ולשדוד את דברי הזהב דווקא בליל זה, למחרת פשהגיעו המתפללים לבית הכנסת והרגישו במעשה נפשע זה, הזדעזעו לנפשם מאד, שיעיזו בר ישראל לגנוב את תכשיטי ספרי-התורות בליל יום-הכפורים הנורא? כי הבינו שיד ישראל היתה במעל זה.

דנו רבני העיר בדבר, והכריזו חרם נורא הן על הגנבים והן על היודע מי גנבם, שיהיו מוחרמים משני העולמות. והמשיך הלה ואמר למוהרנ"ת: אני לא גנבתי, אולם יודע הייתי מי היו הגנבים. ועתה עבר כבר זמן רב, וכבר אחזני היאוש לגמרי, אולם עתה מחמת ששמעתי דבריכם הנלהבים בענין ההתחזקות, שואל אני אתכם לעצה ותקון. לא ידוע מה יעץ וצוה עליו מוהרנ"ת, אולם סדר לו דרך תשובה כראוי לו.

ב-תשפו

בְּטַעֲפָלִיק, דָּר אֶחָד מֵאַנְיִשׁ וּשְׁמוֹ הָיָה "רַבִּי פִּיּוּוֹל", אוֹלָם תּוֹשְׁבֵי הָעִיר כְּנֹהֵי "פִּיּוּוֹל – אֲשֶׁרֵנוּ" (עֵיּין בַּעֲלִים לַתְּרוּפָה מִכְּתַב קִצ"ה), מְשׁוּם שֶׁהָיָה נוֹהֵג לְקוּם לְעֶרְוֹךְ אֶת תְּקוּן הַחֲצוֹת בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה בַּעַת חֲצוֹת, וְלֹא־חַר שְׁגִמַר אֶת אֲמִירַת הַתְּקוּן, לְרֹב שֶׁמְחַתּוֹ שֶׁשְׂמַח בָּזָה שְׂזָכָה לְעִמּוּד וְלִהְתְּעוֹרֵר בַּעַת רְצוֹן כְּזֶה, הָיָה רוֹקֵד וּמְזַמֵּר לְעַצְמוֹ הַתִּיבּוֹת "אֲשֶׁרֵנוּ מֵה טוֹב חֲלָקֵנוּ" וְכוּ', וְהֵנָּה מוֹהֲרֵנוּ"ת בַּעַת שֶׁהָיָה בָּא לְבַקֵּר בְּטַעֲפָלִיק, הָיָה רַבִּי פִּיּוּוֹל בָּא לְקַרְאֲתוֹ וּמְקַבְּלוֹ בְּשִׂמְחָה רַבָּה, פֶּעַם כְּשֶׁהִגִּיעַ מוֹהֲרֵנוּ"ת לְעִיר וְלֹא בָּא רַבִּי פִּיּוּוֹל לְקַרְאֲתוֹ בֵּין שְׁאָר אַנְיִשׁ שֶׁבָּאוּ לְקַבֵּל פָּנָיו כְּנֹהֵג, שָׁאַל מוֹהֲרֵנוּ"ת אֶת אַנְיִשׁ הַיֶּכֶן רַבִּי פִּיּוּוֹל? וְעִמְדוּ כְּמִתְמִיחִים, כִּי לֹא הִבִּינוּ תַּחֲלָה לְמִי מִתְּכֹוֹן, עַד שֶׁנִּעְנֵנוּ מֵעַצְמָם וְאָמְרוּ: אַה, כְּוֹנֵתְכֶם בּוֹדָאֵי עַל "פִּיּוּוֹל-אֲשֶׁרֵנוּ"! - הוּא כְּבָר נִפְטָר וְהִלְךְ לְעוֹלָמוֹ! בְּאִמְרָם זֹאת, הִבְחִין מוֹהֲרֵנוּ"ת זְכוֹרֵנוּ-לְבָרְכָה שֶׁמְשׁוּם מֵה הָיָה הוּא לְלַעַג בְּעֵינֵיהֶם, נִעְנָה וְאָמַר: "וּבִכֵּן אוֹמַר לָכֶם, עוֹנֵשׁ עוֹלָם הַתּוֹהוּ שְׁיַעֲנֵשׁ רַבִּי פִּיּוּוֹל, יִהְיֶה שְׂיָקוּם שָׁם בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה וַיִּעְרֹךְ אֶת הַתְּקוּן, וְלֹא־חָרִיָּה יִרְקוֹד וַיִּזְמַר לְעַצְמוֹ אֲשֶׁרֵנוּ, וְלֹא־דָם אַחַר יִהְיֶה עוֹנֵשׁ עוֹלָם הַתּוֹהוּ כְּפִי מַעֲשֵׂיו שֶׁעָשָׂה בְּעוֹלָם הַזֶּה. "נוּ, נוּ, זָאג אִידֵךְ אִידֵךְ זַיִן עוֹלָם הַתּוֹהוּ וְעַט זַיִן אַז עַר וְעַט דָּאָרְט אוֹיִפְשְׁטִיין חֲצוֹת אוֹן טֹאנְצֵן אֲשֶׁרֵנוּ".

ב-תשפז

זוּגְתוֹ הָרֵאשׁוֹנָה שֶׁל מוֹהֲרֵנוּ"ת מֵרַת יוֹטָא בִּתְיָה נִפְטָרָה בַּחֲדָשׁ אֱלוּל שְׁנַת תְּקפ"ז, וּבַחֲשׁוֹן תְּקפ"ח שְׁאֲחָרְיוֹ נִשָּׂא כְּבָר אֶת זוּגְתוֹ הַשְּׁנֵיָה מֵרַת דּוֹשִׁיל, וְלֹא־לִיל תְּקפ"ח נוֹלַד לָהֶם בְּנֵם רַבִּי נַחֲמָן.

ב-תשפח

מוֹהֲרֵנוּ"ת הַשְּׁתַּדֵּל לְהוֹצִיא אֶת רַבִּי נַחֲמָן מִטּוֹלְטְשִׁין לְגִמְרֵי מַעֲסָקֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, וְהַצְלִיחַ עִמּוֹ יוֹתֵר מִמֵּה שֶׁהַצְלִיחַ עִם בְּנוֹ, רַבִּי יִצְחָק, וְעַם רַבִּי אֶפְרָיִם, בֶּן רַבִּי נַפְתָּלִי.

ב-תשפט

בְּזִמְן מוֹהֲרֵנוּ"ת זְכוֹרֵנוּ-לְבָרְכָה כְּבָר הַתְּפַשְׁטָה דַּעַת רַבֵּנוּ לְמִקּוּמוֹת הָרְחוֹקִים, כְּמַדְיֵנוֹת לִיטָא וְרִיִּיסוֹן, (הֵיא אִזּוֹר מוֹסְקָבָא), וְלְפוֹלִין גְּדוֹל, הֵיֵנוּ: לְמַדְיֵנַת פּוֹלִין, (כִּי פּוֹלִין הָיְתָה חֲלוּקָה לְשָׁנִים, חֶלֶק לְרוֹסְיָא וְאוֹתָהּ כְּנוּ בְּשֵׁם פּוֹלִין גְּדוֹל), וְכוּן לְאַרְצֵ-יִשְׂרָאֵל.

ב-תשצ

כְּשֶׁדָּר מוֹהֲרֵנוּ"ת בְּבִרְסָלָב, הָיָה לוֹ בֵּית-מִדְרָשׁ מִיְחָד, וְרַבִּי אֶהְרוֹן, הָרַב מְבִרְסָלָב, הָיָה מִתְּפִלָּל בְּבֵית-הַמִּדְרָשׁ שֶׁל רַבֵּנוּ, שָׁבוּ הָיָה מִתְּפִלָּל רַבֵּנוּ בַּחֲיָיו.

ב-תשצא

אנ"ש לא היו נוהגין לבוא אל מוהרנ"ת לחג הפסח, ואפלו בנו רבי יצחק, לא היה בא אליו אז.

ב-תשצב

שם אמו של מוהרנ"ת הוא היה לאנע.

ב-תשצג

בשנת תקצ"ב בנה מוהרנ"ת לראשונה את בית-המדרש הנקרא "קלויז" באומאן, ואחר-כך בשנות תרכ"ה-תרכ"ו נבנה מחדש בהשתדלותו של רבי סענדער טרהויצער זכרונו-לברכה, כי הבנין שבנה מוהרנ"ת היה בנין חלש, והיה צריך לבנותו מחדש.

ב-תשצד

בחי מוהרנ"ת היו אנ"ש מתקבצים אליו על שבת חנכה, אולם לאחר הסתלקותו נפסק הדבר ורק מעטים היו באים אז לאומאן.

ב-תשצה

מוהרנ"ת היה נזהר מאד לבלי להפליג בשבח תלמידיו עובדי ה' הגדולים, כדי שלא יפגס במחשבתם שמץ של גאווה.

לוח התיקון:

בעמוד ו' בסעיף א-ט חסרה השורה של התחלת המאמר, וצ"ל:

אמר פעם לענין הרופאים והרפואות, "החולאת נשארת חולאת

בעמוד ל"ב בסעיף א-קכג בסיום המאמר משורה המתחלת חייקל, ט"ס וצ"ל:

זרקנו בת לנהר הדנייפער" "נו, אריין גיווארפון א טאכטער אין דנייעפער".

בעמוד קע"ז בסעיף א-תשכ בשורה הראשונה של המאמר, במקום ר"ח טבת צ"ל ר"ח שבט.